

Calinic Episcopul

Veșnicia de zi cu zi

Cuprins

Capitolul 1. Cunoașterea lui Dumnezeu

*Cum poate omul să-L vadă pe Dumnezeu?
De unde începe vederea lui Dumnezeu?
Ce spun Sfinții Părinți despre cunoașterea lui Dumnezeu?
Putem să ne ascundem de vederea lui Dumnezeu?
Ce înseamnă “iubirea cea veșnică a lui Dumnezeu pentru oameni”?
Cum putem să zidim Împărăția lui Dumnezeu?
Despre sălășluirea Duhului Sfânt în noi, oamenii!
Cum să înțelegem porunca lui Hristos: “Bucurați-vă”?
Ce înseamnă Crucea, ca semn și simbol al creștinismului?
Are fiecare om un înger păzitor?
Cum se pot distinge semnele divine de întâmplările simple?
Cum pot fi recunoscute adevăratele minuni?
A fost Nostradamus un profet?
Ați văzut filmul „Patimile lui Hristos“?*

Capitolul 2. Împreuna-lucrare a rațiunii cu credința

*Există o opoziție între rațiune și credință?
Este știința o cale de a-L descoperi pe Creatorul tuturor celor văzute și nevăzute?
În ce relație se află credința cu modernitatea?
Are tehnica vreun folos pentru oameni?
De ce este socotit Apostolul Toma părintele științelor exacte?
Ne puteți vorbi despre un om de știință român care a fost și un gânditor creștin?
Ce este ateismul?
Credeti că filosofii care pun totul la îndoială pot intra în Împărăția Cerurilor?
Lectura cărților lui Cioran poate fi dăunătoare?
Cum poate fi lectura o cale a mântuirii?
O carte poate schimba viața unui om?*

Capitolul 3. Refacerea unității creștine — un scenariu posibil pentru secolul XXI

*Ne putem imagina Istoria fără creștinism?
În ce măsură a influențat Luther istoria Europei?
Credeti că secolul XXI va fi unul al dezbinării, al războaielor religioase sau unul al păcii și reconcilierii?
Ce credeți legat de refacerea Bisericii Creștine ?
Ce rol credeți că ar putea juca România, ca țară ortodoxă, în destinul Europei?
A fost Papa Ioan Paul al II-lea un om chemat de Dumnezeu la o lucrare grandioasă?
Care sunt în prezent raporturile dintre Biserica Ortodoxă Română și evrei?
Ce anume restabilește ordinea în cosmos?*

Capitolul 4. Români la răscrucea vremilor

*Există vreo legendă despre țara dată de Dumnezeu românilor?
Care sunt primele amintiri ale PreaSfinției Voastre despre mănăstiri?
Este Duhul Sfânt mereu la noi în casă?*

*Cum l-ați cunoscut pe Părintele Cleopa?
Ar putea fi Eminescu un sfânt?
Ce ne puteți spune despre “Îngerul din Iviria”?
Putem vedea Catedrala Neamului ca pe o datorie a noastră, a tuturor?
Mai este astăzi dărâmarea bisericilor din epoca ceaușistă un subiect deschis?
În ce fel se raportează clericul la viața de obște a cetății?
Ce credeți despre interdicția ca preoții să se implice în politică?
De ce nici un partid nu are ca semn crucea?
Ce credeți despre familia românească de astăzi?
Putem vorbi despre o ispită a înstrăinării la români?
Credeți că o dată cu integrarea României în Uniunea Europeană am putea să ne pierdem o parte dintre tradiții și obiceiuri?
Care sunt cauzele ce generează actuala criză a valorilor moral-religioase?
Cum comentați mentalitatea renunțării de timpuriu la feciorie, considerată un precept „învechit”?
Care este părerea Prea Sfinției Voastre despre legalizarea prostituției în România?
Cum vedeți societatea românească peste o jumătate de secol?*

Capitolul 5. Desăvârșirea omului întru credință

*Cum ne putem lipi de Dumnezeu iubirii?
Ce este smerita cugetare?
Ce este mândria?
Ce este păcatul?
Cum ne putem lepăda de păcat și să ducem o viață sporită în Dumnezeu?
Cum să ne păzim conștiința?
Ce este trezirea conștiinței?
Cum să ne pregătim pentru întâlnirea cu Dumnezeu?
Care credeți că a fost cea mai mare erezie?
Cum să nu cădem în păcatul idolatriei?
Ce trebuie să înțelegem din cuvintele Ecclesiastului: „Totul este deșertăciune și vânăre de vânt?”
Care este rostul rugăciunii?
În ce măsură suntem liberi să ne schimbăm hotărârile?
Ați întâlnit vreodată pe cineva care să rabde cu artă?
Cum ne putem tămădui de rău?
Ce înseamnă ura?
Ce ne puteți arăta despre bunătate, dragoste și generozitate?
Ce înseamnă frica de Dumnezeu?
Cum sunt salvați cei posedăți?
Care este tâlcul poveștii lui Iov?
Cum ne alegem duhovnicul?*

Capitolul 1. Cunoașterea lui Dumnezeu

Cum poate omul să-L vadă pe Dumnezeu?

Înainte de a spune cum anume Îl putem vedea pe Dumnezeu, este necesar să ne amintim ce spune Sfântul Varsanufie: că atunci „când te vezi pe tine pornit de a vorbi despre Dumnezeu, află că *tăcerea* este mai minunată și mai slăvită decât convorbirea“ (*Filocalia*, XI, p. 59). Tâlcuind, Părintele Dumitru Stăniloae zice: „Dumnezeu este mai presus de cuvânt. Principal este să simți prezența Lui ca o putere mai presus de cuvânt. Și o simți puternic prin responsabilitatea ce a trezit-o și o susține în tine.“

Sfinții Părinți avertizează că este greșit și primejdios a vorbi despre Dumnezeu în cuvinte; Sfântul Ioan Scărarul zice spre luare aminte: „a vorbi despre Dumnezeu prin cuvinte este greșit și primejdios celor ce nu iau aminte. Cuvântul despre dragoste este cunoscut îngerilor, dar și acelora numai prin *lucrarea iluminării*. Dragostea este Dumnezeu. Iar cel ce voiește să arate hotarul Acestuia, este ca cel ce, orb fiind, numără nisipul de pe fundul oceanului!“ (*Filocalia* IX, p. 425).

Sigur că mare parte dintre creștini știu prea bine că a-L *cunoaște pe Dumnezeu* este cea mai mare lucrare a omului zidit pe acest pământ; aceasta se adeverește prin cuvântul lui Iisus Hristos, din definiția dată vieții veșnice atunci când a rostit rugăciunea arhierescă din capitolul XVII din *Evangelhia după Sfântul Ioan*: „Aceasta este viața veșnică: Să Te cunoască pe Tine, singurul, adevăratul Dumnezeu, și pe Iisus Hristos, pe Care L-ai trimis“ (*Ioan* 17, 3).

Pentru a ne dumiri mai bine despre cunoașterea și, implicit, vederea lui Dumnezeu, vom spune astfel: cunoașterea este acțiunea de vedere a persoanei — în cazul de față, a lui Dumnezeu. Iar ca să cunoști pe cineva trebuie să ai o calitate de primă mână, așa cum scrie Sfântul Antonie cel Mare: „Căci calea cunoștinței lui Dumnezeu este *bunătatea*“, iar „Cea mai mare boală a sufletului, ruina și pierzarea lui, este să nu cunoască pe Dumnezeu, care a *făcut toate pentru om* și i-a dăruit lui mintea și cuvântul prin care, zburând sus, omul se unește cu Dumnezeu, înțelegând și preamărind pe Dumnezeu“; căci „Cunoaște pe Dumnezeu și este cunoscut de Dumnezeu omul care se nevoiește neîntrerupt să fie *nedespărțit* de Dumnezeu. Iar *nedespărțit de Dumnezeu ajunge omul care este bun în toate* și care biruie toată plăcerea, nu din pricina lipsei, ci prin *voință și înfrânare*“. (*Filocalia*, vol. I, pp. 22, 34–35, 38, 44–45).

Poate că mai scurtă și mai pe înțeles ar fi definiția *cunoașterii și vederii* lui Dumnezeu, dată de Sfântul Diodorh al Foticeii: „A te uita pe tine când te gândești la Dumnezeu“ (*Filocalia*, vol. I, p. 338).

Ce poate fi mai puternic imprimat în inima noastră, atunci când ne gândim la lucrarea lui Dumnezeu, lucrare ce poate fi văzută, auzită și palpabilă? Iată ce scrie Sfântul Ioan Casian în primele veacuri creștine: „Dumnezeu se cunoaște din măreția și frumusețea fapturilor Sale, din cârmuirea și purtarea Sa de grijă cea de fiecare zi, din dreptatea Sa și din minunile pe care le arată în fiecare neam prin sfinții Săi. Căci, când cugetăm la puterea Sa nemăsurată și la ochiul Său neadormit, care vede cele ascunse ale inimii lor și de care nu se poate ascunde nimic, nu facem altceva decât să-L admirăm cu inimile cuprinse de frică și să I ne închinăm Lui“ (*Filocalia*, vol. I, p. 139).

Sigur că fiecare din noi este darul lui Dumnezeu, aici, pe pământ. Este minunea despre care tragicii greci spuneau în stihuri:

*În lume-s multe mari minuni
Minuni mai mari ca omul nu-s!
(Sofocle, Antigona)*

Această minune — omul — s-a ostenit de la începuturi și se va osteni mereu să ajungă la *vederea lui Dumnezeu*; vedere la care nu va ajunge dacă nu va împlini ceea ce a spus Iisus: „Cel ce Mă iubește pe Mine va păzi poruncile Mele și va fi iubit de Tatăl Meu, și Eu îl voi iubi pe el, și Mă voi arăta Lui“ (*Ioan* 14, 21).

Iar inima noastră intră și mai mult în deslușire când citim cele scrise de Sfântul Maxim Mărturisitorul: „Domnul este *de față prin virtuți* în cel ce se află pe treapta făptuirii; iar de cel ce nu prețuiește întru nimic virtutea este departe. Și iarăși, în cel ce se află pe treapta contemplației este *de*

față prin cunoștința adevărată a lucrurilor; dar de cel ce este lipsit de aceasta în vreo privință este departe!“ (*Filocalia*, vol. II, p. 186).

A vedea pe Dumnezeu este la îndemâna noastră! Dacă vrem, Îl putem vedea, dacă nu vrem, nu-L putem vedea, doar de noi depinde lucrul acesta. Când eram mititel și mergeam singur prin munți la mănăstiri, în frumusețile fără seamăn zidite de Dumnezeu cu dor mare așteptam să-L văd pe Iisus! Să mă întâlnesc cu El pe cărările de munte, să merg pe drum cu El! Eram într-o bucurie mare! Inima mi se umplea de putere și parcă zburam peste munți! Îl simțeam pe Iisus în toată ființa mea! Când m-am făcut mai mare și am citit ceea ce spunea Sfântul Petru Damaschinul, am înțeles că: „cel ce caută să vadă pe Hristos nu trebuie să-L caute *afară*, ci *în sine însuși*, prin imitarea vieții Lui în lume și prin aceea că *devine trup și suflet nepăcătos*, ca și Hristos, și are o minte care cugetă pentru Hristos!“ (*Filocalia*, vol. V, p. 206).

Mai târziu am înțeles și mai bine ce înseamnă a-L vedea pe Dumnezeu, dorul fiecăruia dintre noi! Am înțeles și drama nevederii lui Dumnezeu! O stare gravă, care cade peste firea noastră zdrobită de păcat: „Dumnezeu nu este nicăieri pentru cei ce privesc trupește, căci este nevăzut. Dar pentru cei ce înțeleg duhovnicește este pretutindeni; căci *este de față*, fiind în toate și în afară de toate. El este în toate și aproape de cei ce se tem de El, cum spune David în *Psalmul* 84, 10, dar mântuirea Lui este departe de cei păcătoși! (Psalmul 118, 155)” (Sfântul Simeon Noul Teolog, *Filocalia*, vol. VI, p. 17).

Dumnezeu este departe și aproape în același timp și de acei curioși care pun întrebarea: “Ce făcea Dumnezeu înainte de a crea lumea?” Mai înainte de a răspunde, voi spune că pe vremuri, în secolii trecuți, la o astfel de întrebare pusă de cineva, Luther, părintele protestantismului, a răspuns pe ton șagalnic: “Dumnezeu înainte de a crea lumea pregătea bice pentru cei care pun întrebări năstrușnice!”

Trecând de la glumă la un ton serios, în Scripturi și Sfinții Părinți se poate citi că Dumnezeu, înainte de a crea lumea noastră vizibilă, a creat lumea invizibilă, Pleiadele și Orionul, lumea îngerilor, galaxiile și miile și miliardele de stele și “planete” (cum zicea Eminescu!), pe care le ține în palmele Sale, având pământul ca așternut al picioarelor Lui!

În ce scop a zidit omul, încununare a operei Sale?

Învățătura Bisericii lui Hristos spune că Dumnezeu a făcut lumea văzută și nevăzută, adică lumea perceptibilă, văzută, înțeleasă de noi și lumea nevăzută, lumea îngerilor, lumea cerească, unde suntem chemați să ajungem și noi într-o bună zi — locul unde spune Iisus Hristos că a mers să ne gătească loc și unde ne rugăm să ajungem cu toții!

Să ne bucurăm cu îndrăznire, așa cum a făcut Moise, văzătorul de Dumnezeu, și să zicem ca și el lui Dumnezeu: „Dacă am cunoscut că am aflat har la Tine, *arată-mi-Te ca să Te cunosc și să Te văd!*“ (*Ieșirea* 33, 13).

De unde începe vederea lui Dumnezeu?

De mic copil, auzindu-l eu pe tatăl meu deseori pronunțând cuvântul *Dumnezeu*, inima mi se umplea de o mare bucurie și mă simțeam în deplină siguranță. Mama nu prea îndrăznea să pomenească numele lui Dumnezeu, iar de cele mai multe ori chemările ei în rugăciune erau către Maica Domnului.

După ce m-a dus mama de mic pe la mănăstirile moldovene, mai pe jos, mai în spinare, în traista pe care o țin minte și acum, făcându-mă eu puțin mai mărișor o porneam de unul singur către ele, prin zăvoaie și păduri. Totdeauna, atunci, ca și acum, de altfel, gândul îmi era numai la Dumnezeu și la bucuria cu care așteptam să mă întâlnesc cu El pe cărare.

Eram singur-singurel, poate și pentru a fi cu mine însumi, gândesc acum, dar îmi aduc aminte că gândul meu era mai năstrușnic, în sensul că doream să-L văd pe Dumnezeu doar eu singur și să mă bucur fără să spun cuiva. Mai târziu, m-am rușinat de egoismul de a-L vedea doar eu singur pe Dumnezeu!

Mergând la școală, am aflat cu mirare de la profesori că Dumnezeu este Părintele nostru, al tuturor, și că El ne iubește pe fiecare dintre noi, iar noi suntem cu toții copiii Lui! Cu greu mi-a venit la inimă, eu crezând că Dumnezeu este numai al meu și că nu-L împart cu nimeni! M-am lecuit între timp și m-am dat la brazdă, lăsând la o parte mofturile egoiste!

Am spus că mama se sfia să pomenească numele lui Dumnezeu. Iar aceasta îmi amintește de vremile străvechi, când poporul evreu nu avea dreptul să-L pomenească. Pentru prima dată în Biblie se folosește cuvântul Elohim, care înseamnă *Dumnezeu puternic* și este întrebuințat în Vechiul Testament de 2.312 ori; cuvântul Iehova este folosit de 6.499 ori, iar iudeii nu aveau îngăduința să-l pronunțe, ci urmau să-l substituie în vocabular cu *Domnul* (Adonai, Domnul meu).

Este emoționant dialogul purtat de Moise cu Dumnezeu, în urma căruia a fost trimis la faraonul Egiptului ca să-i scoată pe fiii lui Israel din robie. Moise s-a cam codit la început, din sfială, dar până la urmă a acceptat: „zis-a iarăși Moise către Dumnezeu: «Iată, eu mă voi duce la fiii lui Israel și voi zice: Dumnezeul părinților voștri m-a trimis la voi... Dar de-mi vor zice: Cum îl cheamă, ce să le spun?» Atunci Dumnezeu a răspuns lui Moise: «Eu sunt Cel ce sunt.» Apoi i-a zis: «Așa să spui fiilor lui Israel: Cel ce este m-a trimis la voi!»» (*Exod 3, 13–14*).

Deci, înainte de a-L vedea și imagina pe Dumnezeu, am considerat că este necesar să știm cum se numește pe Sine Dumnezeu pentru a înțelege, ca și Moise, acest lucru foarte folositor și important pentru noi. Se pot folosi cele două stări veșnice: *Cel Ce Sunt* și *Cel Ce Este!* S-ar înțelege pentru noi mereu și atunci când comunicăm unii cu alții această stare îmbucurătoare: *A fi și a trăi!*

Ca și acum câteva mii de ani, fiii acestui pământ își pun întrebări esențiale, precum acestea: Cum ni-l imaginăm pe Dumnezeu și dacă l-am văzut? Înainte să spunem cum ni-l imaginăm noi, este potrivit și de folos să aflăm asemenea lucruri din mărturii biblice. Iată că Moise a zis cu rugămintea lui Dumnezeu: „Arată-mi slava Ta!” Adică nici mai mult, nici mai puțin Moise dorea să afle despre Dumnezeu ce este El în Sine, adică în toată plenitudinea Sa. Atunci „Zis-a Domnul către Moise: «Eu voi trece pe dinaintea ta toată slava Mea, voi rosti numele lui Iahve înaintea ta și pe cine va fi de miluit îl voi milui și pe cine va fi vrednic de îndurare, de acela mă voi îndura.» Apoi a adăugat: «Fața Mea însă nu vei putea s-o vezi, că nu poate vedea omul fața Mea și să trăiască.» Și iarăși a zis Domnul: «Iată aici la mine un loc: șezi pe stânca aceasta; când va trece slava Mea, te voi ascunde în scobitura stâncii și voi pune mâna Mea peste tine până voi trece!»» (*Ieșirea 33, 18–22*).

Moise a făcut și alte experiențe. Aflându-se în Madian și păscând oile lui Ietro preotul, socrul său, și ajungând cu turma în pustie până la muntele Horeb, acolo i s-a arătat îngerul Domnului într-o *pară de foc*, ce ieșea dintr-un *rug* și a văzut că *rugul ardea și nu se mistuia*. Atunci Moise și-a zis: „Mă duc să văd această arătare minunată: că rugul nu se mistuiește.” Iar dacă a văzut Domnul că el se apropie să privească, a strigat din rug și a zis: „Moise! Moise!” Și el a răspuns: „Iată-mă, Doamne!” Și Domnul a zis: „Scoate-ți încălțăminte din picioarele tale, că locul pe care calci este pământ sfânt!” Apoi i-a zis iarăși: „Eu sunt Dumnezeuul tatălui tău, Dumnezeuul lui Avraam și Dumnezeuul lui Isaac și Dumnezeuul lui Iacov!” “Și și-a acoperit Moise fața sa, că se temea să privească pe Dumnezeu!” (*Ieșirea 3, 2–6*).

Aș vrea să subliniez că noi vedem mereu pe Dumnezeu! Cum? Iată ce spune Avva Apollo, din pustiul Egiptului, despre primirea fraților: „Trebuie să ne închinăm fraților care vin la noi. Căci nu lor, ci lui Dumnezeu ne închinăm! L-ai văzut pe fratele tău, L-ai văzut pe Domnul Dumnezeuul tău! Am învățat aceasta de la Avraam. Iar când îl primiți, puneți-l să se odihnească. Am învățat aceasta de la Lot, care i-a pus pe îngeri să se odihnească!” (*Geneza 18, 2; 19, 2*).

Să luăm bine aminte! Să nu uităm că de aici începe vederea lui Dumnezeu!

Ce spun Sfinții Părinți despre cunoașterea lui Dumnezeu?

Despre Dumnezeu în Sine, adică ce este El întru ființa Sa, nouă, oamenilor, nu ni s-a dat a ști decât atât cât ne este de folos pentru mântuire. Sfântul Maxim Mărturisitorul ne arată că: „Dumnezeu este fără de început, necuprins, având toată puterea de a exista. El este cu totul inaccesibil și nu poate fi cuprins de nici una dintre fapte, prin vreo descoperire ființială a Sa” (*Filocalia*, Vol. II, p. 127).

Pentru a-L înțelege și a-L vedea pe Dumnezeu este necesar să ne pregătim duhovnicește — să facem un salt din starea trupească, pentru că Sfântul Simion Noul Teolog ne spune: „Dumnezeu nu este nicăieri pentru cei ce *privesc trupește*, căci este nevăzut. Dar pentru cei ce înțeleg duhovnicește este pretutindeni; căci este de față, fiind în toate și în afară de toate. El este în toate și aproape de cei

ce se tem de El, precum spune Duhul Sfânt, prin psalmistul David: «Dar mântuirea Lui este aproape de cei de se tem de Dânsul, ca să se sălășluiească slava Lui în pământul nostru» (Psalmul 84, 10)”.

Noi, creștinii, din mila lui Dumnezeu, știm multe despre El, atât cât ni s-a descoperit din Sfânta Scriptură și din natură, Biblia nescrisă, dar la fiecare pas văzută și la îndemâna fiecăruia dintre noi. Așadar, Biblia chiar de la primele cuvinte ne vorbește despre Dumnezeu: „La început a făcut Dumnezeu Cerul și pământul“ (*Geneza* 1, 1). Dar înainte de a Se descoperi prin Cuvântul scris, Dumnezeu s-a manifestat mai ales prin *opera de creație*. Aceasta, de bună seamă, exprimă limpede gloria, puterea și dumnezeirea Creatorului, pe care se cuvine să-L căutăm, să-I dăm slava cuvenită și să-i aducem din inimă mulțumiri pentru binefacerile Sale. Sfântul Evanghelist Luca ne scrie, inspirat de Duhul Sfânt, că Dumnezeu „A făcut dintr-un sânge tot neamul omenesc, ca să locuiască peste toată fața pământului, așezând vremile cele mai înainte orânduite și hotarele locuirii lor, ca ei să caute pe Dumnezeu, doar L-ar pipăi și L-ar găsi, deși nu este departe de fiecare dintre noi. Căci în El trăim și ne mișcăm și suntem, precum au zis și unii dintre poeții voștri: căci ai Lui neam și suntem“ (*Faptele Apostolilor* 17, 26–28).

Fiind, deci, noi, neamul lui Dumnezeu, nu trebuie să socotim că dumnezeirea este asemenea aurului sau argintului sau pietrei cioplite de meșteșugul și de iscusința omului. Dar Dumnezeu, trecând cu vederea veacurile neștiinței, vestește acum oamenilor „*ca toți, de pretutindeni să se pocăiască*“ (*Faptele Apostolilor* 17, 26–30).

Dacă le știm pe acestea, rezultă fără doar și poate că în sânul societății omenești mai există un sămbure de moralitate. Pretențiile unor filosofi sunt respinse categoric, pentru că: „lumea, cu înțelepciunea ei, n-a cunoscut pe Dumnezeu“ (*I Corinteni* 1, 21). Așadar, Dumnezeu a găsit potrivit să Se descopere mai întâi în chip direct lui Avraam, Isac, Iacob, profeților iluminați ai Vechiului Testament, culminând, de bună seamă, cu Întruparea lui Iisus Hristos, care a fost profetită mai înainte cu mii de ani! Se știe prea bine că pentru a putea înțelege și beneficia de descoperirea lui Dumnezeu este absolut necesară lucrarea lăuntrică a Duhului Sfânt. Firea noastră fiind păcătoasă, are nevoie de o transformare, de o pregătire specială pentru a-L înțelege pe Dumnezeu, lucrarea și atributele Lui. Știm din Sfânta Scriptură că: *Dumnezeu este veșnic!* (*Evrei* 9, 14); *Dumnezeu este atotștiutor* (*Ioan* 16, 30; *I Corinteni* 2, 10); *Dumnezeu este omniprezent!* (*I Regi* 8, 27); *Dumnezeu este atotputernic!* (*Matei* 19, 26); *Dumnezeu este Duh!* (*Ioan* 4, 24); *Dumnezeu este îndurător și drept!* (*Evrei* 2, 17); *Dumnezeu este sfânt!* (*Ioan* 17, 11); *Dumnezeu este dragoste!* (*I Ioan* 4, 8).

Și pentru a spune și mai deslușit cum Îl putem ști și vedea pe Dumnezeu, pentru că vederea lui Dumnezeu este cea mai înaltă știință, voi reda mai jos un pasaj din Sfântul Simion Noul Teolog: „Când Îl vede cineva pe Dumnezeu descoperit, vede o lumină. Și se minunează văzându-L. Ce ai văzut, fiule? O lumină dulce, părinte; o lumină de așa fel, că nu am destulă pricepere pentru a-ți spune cum este. Și în vreme ce spune aceasta, inima lui saltă și palpită și se aprinde de îndată de dorul Celui pe Care L-a văzut. Apoi începe iarăși să spună cu lacrimi fierbinți și multe: Mi s-a arătat, părinte, acea lumină. Pereții chiliei mele au dispărut îndată și lumea a trecut, fugind, socotesc, de la fața ei. Am rămas numai eu, într-o însoțire cu lumina singură. Nu știu, părinte, de era și trupul meu atunci acolo. De am ieșit din el, nu știu, dar atunci nu știam de port trup și sunt îmbrăcat în el. Aveam o bucurie de negrăit care mă însoțește și acum, și o iubire, și un dor mare, încât s-au pornit din mine valuri de lacrimi în râuri, ca și acum, precum vezi. Acela, răspunzându-i, zice: Este Dumnezeu, fiule! La acest cuvânt, el îl vede din nou și puțin câte puțin se *curățește* deplin, iar curățindu-se, capătă îndrăzneală și-L întreabă pe Acela și zice: Dumnezeuul meu, Tu ești? Acela îi răspunde și zice: Da, *Eu sunt Dumnezeul cel Care M-am făcut om pentru tine!* Și iată te-am făcut pe tine, precum vezi, și te voi face *dumnezeu*. După ce va fi petrecut mai mult timp *plângând, căzând la pământ și smerindu-se*, începe să cunoască puțin câte puțin pe Dumnezeu!” (*Filocalia*, Vol. II, pp. 171–172).

Ne dăm seama că știința Sfinților Părinți asupra cunoașterii lui Dumnezeu este clară și din spusele Avvei Dorotei: „Deci, despre Dumnezeu *știm* că iubește și ocrotește făptura Sa și că El însuși este izvorul înțelepciunii și știe să cârmuiască cele ale noastre și că nimic nu-I este Lui cu neputință, ci toate slujesc voii Lui; și trebuie să știm că toate câte le face sunt spre folos și că trebuie să le primim ...cu mulțumire, ca de la un Stăpân bun și binefăcător“ (*Filocalia* IX, p. 610).

Marele Sfânt din neamul nostru strămoșesc, Ioan Casian, născut în Dobrogea, ne arată mai pe larg

cum putem cunoaște pe Dumnezeu atunci când scrie: „Dumnezeu nu se cunoaște numai în ființa Sa cea fericită și necuprinsă, căci aceasta s-a păstrat numai pentru sfinții Săi în veacul ce va să fie, ci și din măreția și frumusețea fapturilor sale, din cârmuirea și purtarea Sa de grijă cea de fiecare zi, din dreptatea Sa și din minunile pe care le arată în fiecare neam prin sfinții Săi. Căci când cugetăm la puterea Sa nemăsurată și la ochiul Său neadormit, care vede cele ascunse ale inimilor și de care nu se poate ascunde nimic, nu facem altceva decât să-L admirăm cu inimile cuprinse de frică și să I ne închinăm Lui!“ (*Filocalia I*, p. 139).

M-am bucurat mult când am aflat ce spune Sfântul Marcu Ascetul: „Domnul este ascuns în poruncile Sale. Și cei ce-L caută pe El Îl găsesc pe măsura împlinirii lor ...și chiar El a zis: Cel ce Mă iubește pe Mine, va păzi poruncile Mele și va fi iubit de Tatăl Meu, și Eu îl voi iubi pe el, și Mă voi arăta lui (Ioan 14, 21). *Vezi cum este ascunsă arătarea Sa în porunci?*“ (*Filocalia I*, p. 227).

Așadar, este lămurit pentru noi toți că putem vedea pe Dumnezeu dacă *împlinim poruncile lui Dumnezeu din iubire*, dacă ne curățim inima, mintea noastră și sufletul de toate păcatele adunate din pustia acestei lumi întunecate și atunci când căpătăm *uitarea de noi înșine* gândindu-ne la Dumnezeu, precum scrie și Sfântul Diadoh al Foticeii.

De nenumărate ori am îndrăznit să caut pe Dumnezeu cu mintea mea mărginită și am fost multă vreme în neodihnă, mai ales în tinerețea vieții mele, când trufia este proprie vârstei și nu aveam înțelepciunea să întreb. Am aflat un bun răspuns la Teognost. Iată ce zice el: „Nu căuta cu mintea ce este Dumnezeu și unde este El. Căci *este mai presus de ființă și necuprins de loc*, fiind mai presus de toate. Ci privește numai pe Dumnezeu *Cuvântul cel circumscris*, pe cât este cu puțință, răspândind lumină din firea dumnezeiască, și închipuiește-L în spațiu pe Cel ce este pretutindeni, pentru necircumscrierea dumnezeirii. Însă pe cât *te vei curăța*, pe atât te vei învrednici de iluminare!“ (*Filocalia IV*, p. 249).

Și iarăși, cu îndrăznire, am încercat să aflu ceea ce este Cel mai presus de ființa noastră omenească, pe Dumnezeul Luminilor! Același înțelept Teognost m-a adus la măsura convenită nouă a o avea prin ceea ce am citit, lămurindu-mă astfel: „Dar ce este ființa Celui mai presus de ființă nu va afla nicidecum. Căci acesta este un lucru cu neputință întregii firi. Ci Îl va cunoaște din înțelepciunea ziditoare a lucrurilor, *din purtarea de grijă*, din îndrumarea, ținerea la un loc, cârmuirea și susținerea lor. Prin acestea se află și oarecum se vede *minunatul meșter, în chipul în care zidarul se vede din lucrurile mâinilor sale!*“ (*Filocalia IV*, p. 256).

Cine nu vede pe Dumnezeu și a Lui putere din *divina zidire*, la îndemâna noastră, a fiecăruia dintre noi, nu va înțelege și nici nu va vedea niciodată pe Dumnezeu, pentru că nu merită!

Dumnezeu nu se arată ignoranților!

Putem să ne ascundem de vederea lui Dumnezeu?

Să te pregătești pentru a avea despre Dumnezeu o imagine absolut limpede ca lumina soarelui este o lucrare cu totul aparte.

Știm că atunci când rostim Crezul facem o mărturisire mângâietoare: *Lumină din lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat!* Am putea spune că Dumnezeu este Lumină și că David Proorocul, inspirat de Duhul Sfânt, zice: „Tu ești lumina mea, Doamne! Doamne, luminează-mi întunericul meu!“ (*II Samuel 22*, 29).

Fiecare dintre noi a avut prilejul ca, pe parcursul vieții, să aibă experiența a cel puțin unei drumeții sau a câtorva pași printr-un *întuneric perfect*, să zicem. Știm cât de incomod este și că dorim să ieșim de îndată la *lumină*, să se termine o dată cu întunericul. Cum ne-am simți oare să știm că, odată soarele scăpătat după deal, el ar apune atunci pentru ultima dată și că ar trece ore în șir fără să răsară la ora cunoscută, potrivit mersului astrelor? Ar fi cea mai groznică stare, nu-i așa? Ne-am simți ca și cum cele câteva ore sau zile — Doamne ferește! — ar dura mii de ani, iar inima ne-ar exploda și s-ar face țândări.

Și dintr-o dată, din marea disperare, săltăm într bucuria fără margini, văzând că se luminează zarea a soare răsare!

Fără să vrem, din adâncul inimii vom auzi glasul întru strigare mare: „Fă să răsară peste noi lumina

Feții Tale, Doamne!“ (*Psalmi* 4, 6).

Acest strigăt se transformă în *rugăciune dureroasă*, dar și plină de bucuria care nu mai moare, căzând într-o prosternare adâncă și în murmur de șoaptă: „Domnul este lumina mea și mântuirea mea; de cine mă voi teme? Domnul este apărătorul vieții mele; de cine mă voi înfricoșa?“ (*Psalmi* 26, 1).

Iar inima, în vâlvătaie de foc, mărturisește fără echivoc, drept mărturie și pentru cei care se îndoiesc în sufletul lor: „Că la Tine este izvorul vieții, întru *lumina Ta* vom vedea lumină!“ (*Psalmi* 35, 9). Cu mare bucurie și bună nădăjduire și noi, asemenea marelui Prooroc David, să stăruim în rugăciune, zicând: „Trimite *lumina Ta* și adevărul Tău; acestea m-au povățuit și m-au condus la muntele cel sfânt al Tău și la locașurile Tale!“ (*Psalmi* 42, 3).

Dacă ne-am bucura singuri de *bucuria luminii* lui Dumnezeu, am rămâne pururea izolați în *lumina rece* care îngheață cu Tartorul. Chemarea la *lumina dumnezeiască* le este adresată tuturor, așa cum citim: „Fericit este poporul care cunoaște strigăt de bucurie; Doamne, în *lumina Feții Tale* vom merge și în numele Tău se vor bucura toată ziua și întru dreptatea Ta se vor înălța!“ (*Psalmi* 88, 15–16).

Pentru a se împlini în viața noastră *bucuria luminii* feții lui Dumnezeu este absolut necesar ca astăzi, acum chiar, să punem capăt păcatelor noastre, scăderilor de fiecare zi, și oră, și minut: „Pus-ai fărădelegile înaintea Ta, greșelile noastre ascunse, la *lumina Feței Tale!*“ (*Psalmi* 89, 8).

Dacă ne-am strădui, rugându-L pe Dumnezeu să ne ajute mai mult, am pune capăt alunecărilor noastre de orice fel, chiar dacă tot întunericul din lume s-ar prăvăli spre noi a groaznică potopire, așa cum avem mărturia hotărâtă a inspiratului David: „Răsărit-a în întuneric lumina dreptilor, Cel milostiv, îndurat și drept!“ (*Psalmi* 112, 4).

De cele mai multe ori, când ne apucă valurile ispitelor și păcatelor de tot felul, încercăm să facem întuneric în jurul nostru pentru a nu fi văzuți de oameni și credem, în ignoranța noastră, că putem să ne ascundem și de ochii lui Dumnezeu — și zicem într-o îngustime judecății noastre: „Poate întunericul mă va acoperi și se va face noapte lumina dimprejurul meu!“ — neștiind, sărmanii de noi: „Dar întunericul nu este întuneric la Tine și noaptea ca ziua va lumina. Cum este întunericul ei, așa este și lumina ei!“ (*Psalmi* 138, 11–12).

Atâta vreme cât vom săvârși judecăți strâmbe asupra oamenilor și dreptatea va umbla cu capul spart, să fim siguri că *lumina* nu va trece pragul casei inimii și sufletului nostru. Că vom rămâne într-o întuneric: „Pentru aceasta, judecata este departe de noi și dreptatea nu ne ajunge. Noi așteptăm *lumina*, dar iată întunericul; așteptăm revărsatul zorilor, dar umblăm în beznă. Umblăm bătând, ca orbii pe lângă zid; ca și cei fără ochi bătând mereu, ne poticnim în miezul zilei ca și pe înserate; între oameni în putere suntem ca niște morți. Că păcatele noastre s-au înmulțit înaintea Ta și nelegiuirile sunt mărturie împotriva noastră; fărădelegile noastre sunt de față și faptele noastre nelegiuite le știm: *necredința și tăgăda Domnului, căderea de la credința în Dumnezeu, grăirea minciunii și răzvrătirea, născocirea și cugetarea la lucruri viclene ...*“ (*Isaia* 59, 9–13).

Alungarea păcatelor din mintea noastră, din inima noastră, din simțirile noastre printr-o hotărâre fermă, ajutată de rugăciune, dezlegarea de la duhovnic prin spovedanie și căința sinceră ne vor duce în ipostaza, descrisă de Profetul Isaia, în care Domnul Dumnezeu îi va lua în *bucuria iubirii Sale* pe cei ce se ostenesc, astfel: „Nu vei mai avea soarele ca lumină în timpul zilei și strălucirea lunii nu te va lumina; *ci Domnul va fi pentru tine o lumină veșnică și Dumnezeul tău va fi slava Ta*. Soarele tău nu va mai asfinți și luna nu va mai descrește; *că Domnul va fi pentru tine lumină veșnică și zilele întristării tale se vor sfârși!*“ (*Isaia* 60, 19–20).

Voi încheia cu ceea ce ne-a lăsat Sfântul Apostol Ioan pentru veșnicie: „Și acestea noi vi le scriem, ca bucuria noastră să fie deplină. Și aceasta este vestirea pe care am auzit-o de la Dumnezeu și v-o vestim: *că Dumnezeu este lumină* și nici un întuneric nu este întru El!“ (*I Ioan* 1, 4–5).

Iar Sfântul Apostol Pavel zice: „Altădată erați întuneric, iar acum *sunteți lumină întru Domnul*; umblați ca fiii ai luminii! ... Căci tot ce este descoperit *lumină este*. Pentru aceea zice: „Deșteaptă-te cel ce dormi și te scoală din morți și *te va lumina Hristos!*“ (*Efeseni* 5, 8 și 13).

Ce înseamnă “iubirea cea veșnică a lui Dumnezeu pentru oameni”?

Iată ce scrie Ioan Casian, Sfântul nostru dobrogean, despre iubirea lui Dumnezeu: „Când medităm apoi la negrăita Sa înțelepciune, la *iubirea* de oameni și la nepătrunsa Lui îndelungă răbdare, care rabdă greșelile cele fără de număr ale oamenilor, ne vine să-L preamărim din tot sufletul. Și când cugetăm la dragostea Sa nemărginită față de noi, că deși noi n-am făcut nici un bine, *a primit să se facă om!*, Dumnezeu fiind, ca să ne mântuiască din rătăcire, ne ridicăm spre dorirea Lui. În sfârșit, când socotim că El a biruit în noi pe potrivnicul nostru, diavolul, și ne dăruiește viață veșnică numai pentru hotărârea și înclinarea noastră spre bine, inima ne îndeamnă să I ne închinăm!“ (*Filocalia* I, pp. 139–140).

În negura veacurilor, când totul părea să se prăbușească, a fost voia lui Dumnezeu să trimită Lumina mare, care să străfulgere genunea de păcat și suferință! Lumina lumii, Iisus Hristos Domnul, avea să zguduie porțile întunecate ale păcatului, care țineau omenirea întru jalnică pedeapsă. Am putea și noi să preamărim în imn de slavă pe Dumnezeu, așa cum a făcut Petru Damaschinul, care zice: „Ce vom da în schimb Domnului pentru toate câte ne-a dat nouă? *Pentru noi Dumnezeu a venit între oameni!* Pentru firea cea stricată *Cuvântul trup S-a făcut* și S-a sălășluit între noi. La cei nemulțumitori a venit Făcătorul de bine; la cei robiți, Slobozitorul; la cei ce ședea întru întuneric Soarele Dreptății; pe Cruce, Cel fără patimă; în iad, Lumina; în moarte, Viața; Învierea pentru cei căzuți. Către El vom striga: Slavă Ție, Dumnezeul nostru“ (*Filocalia* V, p. 86).

Cu o mare delicatețe dumnezeiescul Simion Noul Teolog ne vădește gândirea lui atunci când zice: „Dar Dumnezeu pururea voiește să-Și descopere și să ne arate iubirea Sa față de noi, ca și noi, înțelegând și respectând marea Sa bunătate, să voim să-L iubim pe El!“ (*Filocalia* VI, p. 142).

Deși măritul Apostol Pavel le scria filipenilor acum două mii de ani, scrisul său sfânt este pururea actual, făcându-ne poftirea de a lua aminte la viața noastră de zi cu zi și a ne conforma viața gândirii sfinte, precum citim: „Faceți-mi bucuria deplină ca *să gândiți la fel*, având aceeași iubire, aceleași simțiri, *aceeași cugetare...* Gândul acesta să fie în voi care era și în Hristos Iisus. El, măcar că avea chipul lui Dumnezeu, totuși n-a crezut ca un lucru de apucat să fie deopotrivă cu Dumnezeu, ci S-a dezbrăcat pe Sine Însuși, chip de rob luând, făcându-Se asemenea oamenilor. La înfățișare a fost găsit ca un om. S-a smerit și S-a făcut ascultător până la moarte, și încă moarte de cruce. De aceea și Dumnezeu L-a înălțat nespuse de mult și I-a dat Numele, care este mai presus de orice nume; pentru ca în Numele lui Iisus, să se plece orice genunchi ale celor din ceruri, de pe pământ și de sub pământ, și orice limbă să mărturisească spre slava lui Dumnezeu Tatăl, *că Iisus Hristos este Domnul!*“ (*Filipeni* 2, 2; 5–11).

Rămâne pentru noi o mare mângâiere, acum și de-a pururi, să știm că Iisus Hristos este Domnul Dumnezeu, venit aici, pe pământ, pentru a ne da, pentru totdeauna, asigurarea că nu suntem singuri și nu mai suntem în primejdia de a orbecăi întru neștiință și întru nevederea lui Dumnezeu. Prin Întruparea Sa în Om, Iisus Hristos dezleagă „taina cea din veac ascunsă și de îngeri neștiută“ și ne scoate pe noi afară din păcat. El, Iisus, se face asemenea nouă pentru a viețui ca noi în greul zilei! El, Omul durerilor, a venit nu numai să se facă asemenea nouă, ci cu mult mai mult, să se dea preț de răscumpărare pentru noi din robia neștiinței și a păcatelor.

Așadar, „Dumnezeu ne-a strămutat în Împărăția Fiului iubirii Sale, întru Care avem răscumpărarea prin sângele Lui, adică iertarea păcatelor; acesta este chipul lui Dumnezeu, celui nevăzut, mai întâi născut decât toată făptura!“ (*Coloseni* 1, 13–15).

Avem de două mii de ani aici cu noi Icoana, sau Chipul lui Dumnezeu, pe Iisus Hristos, pe care milioane de oameni L-au văzut în mii de icoane. Dar nu numai în icoane a fost văzut, ci și în toate Altarele Bisericii, sub forma Euharistică, adică Trupul și Sângele Lui cu care ne împărtășim de atâta vreme!

De câte ori ne așezăm la rugăciune, Iisus Domnul este alături de noi! De câte ori citim Sfânta Scriptură, citim scrisoarea de iubire trimisă de Dumnezeu nouă, tuturor! De câte ori ne spovedim și ne împărtășim cu Trupul și Sângele lui Iisus Hristos, nu numai că-L vedem în chipul potrivit puterii noastre de percepție, ci, mai mult ca orice pe lumea aceasta, El, Iisus Domnul, își face din ființa noastră tron împărătesc!

Și așa cum bine citim în Sfânta Scriptură, cartea de căpătâi a omenirii, Dumnezeu a orânduit totul pentru a ne asigura mântuirea și bucuria veșnică! „Căci în El, în Iisus, a binevoit Dumnezeu să

sălășluiască *toată plinirea*. Și printr-Însul toate cu Sine să le împace, fie cele de pe pământ, fie cele din ceruri, făcând pace prin El, prin sângele crucii Sale. Dar pe voi, care oarecând erați înstrăinați și *vrajmași cu mintea voastră către lucrurile rele*, de acum v-a împăcat!“ (*Coloseni 1, 19–21*).

Într-o lume plină de contradicții și curente filosofice, marele Apostol Pavel înota vitejește și sfătuia puternic și îndemna fără oboseală pe contemporanii săi, zicând: „Pe El (pe Iisus) noi Îl vestim, sfătuind pe orice om și învățând pe orice om, întru toată înțelepciunea, *ca să înfățișăm pe tot omul, desăvârșit, în Hristos Iisus!* Spre aceasta mă și ostenesc și mă lupt, potrivit lucrării Lui, care se săvârșește în mine cu putere!“ (*Coloseni 1, 28–29*).

Așa mărturisește și îndeamnă cu putere Sfântul Apostol Pavel peste veacurile întunecate de necredință, păcat și urâciune! Împotriva întregului puhoi de rușine și dezmăț, el ridică Icoana, Chipul lui Iisus Hristos, pentru a salva lumea de la prăbușire.

Va înțelege, în cele din urmă și această omenire bezmetică, închinătoare la toate patimile: „Ca întru numele lui Iisus tot genunchiul să se plece, al celor cerești și al celor pământești și al celor dedesubt. Și să mărturisească toată limba că Domn este Iisus Hristos, întru slava lui Dumnezeu – Tatăl!“ (*Filipeni 1, 9–10*).

Cum putem să zidim Împărăția lui Dumnezeu?

Este mult mai ușor să alcătuim anumite texte despre Împărăția lui Dumnezeu decât a ne pregăti s-o moștenim — sau s-o luăm *cu sila*, cum se spune în Sfânta Scriptură. Adică a te osteni, a te sili mereu întru atentă pregătire de zi cu zi. Ce este Împărăția lui Dumnezeu? Așa cum știe aproape fiecare, este locul sau spațiul unde sălășluiește Dumnezeu. Adică am putea spune că peste tot, pentru că Dumnezeu este atotprezent. Cum este atotprezent? Ca să ne limpezim înțelegerea am putea spune: *așa precum este lumina!*

Vom vedea că Împărăția lui Dumnezeu este înfățișată în Cartea Sacră a lumii — Biblia — în mai multe stări sau ipostaze, după cum urmează:

1. *Paradisul sau Raiul*. Știm că Dumnezeu nu este, desigur, numai Creatorul universului, după cum ne-a învățat Teologia, dar și Dumnezeu cel slăvit de-a pururi! Domnul Dumnezeu este Tatăl tuturor națiunilor lumii! Din nefericire, prin păcat, omul s-a îndepărtat de bunăvoie de sub stăpânirea Domnului și s-a supus chemării Diavolului și astfel el a devenit, oarecum, domnul lumii acesteia. De atunci, Dumnezeu a făcut lucrarea Sa de salvare prin restaurarea împărăției pierdute, adică a omului și a frumuseții lumii văzute și nevăzute.

2. *Teocrația sau conducerea lui Dumnezeu*. Dumnezeu ridică un popor ales și-l conduce prin Moise și judecători, urmașii săi. Iar mai târziu poporul așa-zis ales îi dă de înțeles judecătorului Samuil că ar prefera mai degrabă Împăratului divin un rege (suveran) pământesc, asemenea slăbiciunilor noastre. Bătrânii poporului au venit la Samuil în Rama și au zis către el: „Tu ai îmbătrânit, iar fiii tăi nu-ți urmează căile. De aceea pune peste noi un rege, ca să ne judece acela, ca și la celelalte popoare! Și a zis Domnul către Samuil: Ascultă glasul poporului în toate câte îți grăiește; căci nu pe tine te-au lepădat, ci M-au lepădat pe Mine, ca să nu mai domnesc eu peste ei!“ (*I Regi 8, 4–7*).

3. *Împărăția lui Dumnezeu propovăduită de profeții Vechiului Testament*. Atunci când teocrația a încetat, Dumnezeu vestește o reșezare a domniei Sale, pentru că Fiul lui David se va naște dintr-o fecioară în Betleemul Iudeii și va fi răstignit pentru iertarea păcatelor lumii de la începuturile ei și va restabili dreptatea și pacea pe pământ, apoi cerurile și pământul cel nou: „Dar El a luat asupra-Și durerile noastre și cu suferințele noastre s-a împovărat... Dar El fusese străpuns pentru păcatele noastre și zdrobit pentru fărădelegile noastre. El a fost pedepsit pentru mântuirea noastră și prin rănile Lui, noi toți ne-am vindecat!“ (*Isaia 53, 4–5*).

4. *Împărăția lui Iisus Hristos*. Încă de la nașterea Sa, Iisus Hristos a fost prezentat lumii ca Împărat. Îngerul Domnului a zis la nașterea lui Iisus: „Acesta va fi mare și Fiul Celui Preaînalt se va chema și Domnul Dumnezeu Îi va da Lui tronul lui David, Părintele Său și va împărăți peste casa lui Iacov în veci și împărăția Lui nu va avea sfârșit!“ (*Luca 1, 32–33*).

5. *Împărăția lui Dumnezeu din inima oamenilor!* Cărturarii și Fariseii din timpul lui Iisus erau

preocupați de venirea Împărăției lui Dumnezeu: „Și fiind întrebat de farisei când va veni Împărăția lui Dumnezeu, le-a răspuns și a zis: Împărăția lui Dumnezeu nu va veni în chip văzut. Și nici nu vor zice: Iat-o aici sau acolo. Căci, iată, Împărăția lui Dumnezeu este înlăuntrul vostru!” (*Luca 17, 20–21*).

Dacă Împărăția lui Dumnezeu se mai numește și Împărăția luminii, este limpede că nu vom regăsi nimic din lumea în care trăim. De cea mai mare importanță, de altfel, nu este ca noi să mergem, neapărat, într-un loc anume fixat în spațiul cosmic. Aceasta este grija lui Dumnezeu unde ne așază după ce vom trece în Țara de peste veac. Ceea ce trebuie să ne preocupe pe noi, imediat și cu toată seriozitatea, este să realizăm sălășluirea lui Dumnezeu în inima, sufletul și viața noastră cea de toate zilele.

Însuși Iisus, Mântuitorul nostru, în dialog cu așa-ziișii cărturari și farisei din vremea sa, le-a spus hotărât că „Împărăția lui Dumnezeu este înlăuntrul nostru!” (*Ioan 17, 21*).

Iată mărturia sfinților: „Cu adevărat minunat și uimitor lucru este că Dumnezeu, Cel ce nu are loc unde să se odihnească, se odihnește în chip vrednic de Dumnezeu în *inimă*. Dacă un împărat, chiar pământesc și mărginit în putere, atunci când îmbrățișează pe cineva cu iubire și dă mâna unui nobil îi pricinuieste celui îmbrățișat sau cel căruia i-a dat mâna multă slavă, cinste și adaugă, pe drept cuvânt, aceluia mare bucurie, ce se va întâmpla când de cel miluit se atinge, în chip vădit, nu un împărat pământesc, ci Dumnezeu Cel fără de început și necreat și Făcătorul și Domnul tuturor, Căruia îi stau de față cu frică zeci și zeci de mii de îngeri și-I slujesc mii de mii; ci se atinge nu simplu, ci înlăuntrul inimii, ba, mai vârtos, și *locuiește în el, nu vremelnic, ci veșnic*, în așa fel că se unește cu el și-l slăvește și-l îndumnezeiește la culme și-i dăruiește celui ce-L primește și este cu har dăruit zeci de mii de bunătați?” (Calist Patriarhul, *Filocalia VIII*, p. 337).

Iar Sfântul Simion Noul Teolog ne pune la inimă că: „Cel ce s-a îmbogățit cu bogăție cerească, adică în prezența și sălășluirea Celui ce a zis: «Eu și Tatăl vom veni și locaș ne vom face întru el» (*Ioan 14, 23*) știe în cunoștința sufletului de ce mare har s-a împărtășit și ce comoară poartă în inima lui. Căci, vorbind cu Dumnezeu ca și cu un prieten, stă cu îndrăznire în fața *Celui ce locuiește în lumina cea neapropiată!*” (*I Timotei 6, 16*) (*Filocalia VI*, p. 49).

Realizarea Împărăției lui Dumnezeu aici, pe pământ, între noi, oamenii, în pace și bucurie este chemarea și porunca lui Dumnezeu. A umbla în alte părți, a ne îmbăta de înalturile cerurilor și a tot adăuga teorii peste teorii fără să întrupăm poruncile lui Dumnezeu în viața noastră de aici înseamnă a ne depărta de scopul principal al vieții noastre: *mântuirea!*

Dacă îi vom întâlni pe cei plecați demult dintre noi?

Sigur că-i vom întâlni! Dar tot în ipostaza pe care ne-o îmbie Iisus Hristos. Adică? Dacă realizăm în inima noastră, în mintea noastră, în sufletul nostru, așadar, în toată viața noastră, înlăuntrul nostru, loc de cinste pentru aproapele nostru. Dacă îi vom face părtași la acest imperiu spiritual dinlăuntrul nostru și pe cei din jurul nostru, adică să se bucure în împărăția dinlăuntrul nostru toată creațiunea, toți cei pe care i-am cunoscut, toți prietenii și mai ales toți vrăjmașii pe care i-am avut, atunci putem spune că ne vom vedea și în Împărăția lui Dumnezeu.

Condiția absolut necesară este ca înainte de a ne bucura de vederea celor dragi în Împărăția lui Dumnezeu să ne bucurăm de a-i cuprinde în *Împărăția inimii* încă aici, pe pământ.

La Dumnezeu nu merge cu păcăleala. Auzim spunându-se: *Viața este un iad!* Așa este când lipsește iubirea, răbdarea, îngăduința, iertarea, respectul, curățenia pe dinăuntru și pe dinafară! Viața este o bucurie, este un Rai, mai auzi pe ici-colea! Da, este un Rai dacă suntem și noi ca ghiocelul de primăvară, ca floarea din glastră, ca mielul blând și curat, ca îngerul păzitor al celor din casă și al celor din jurul nostru! Să pășești în natură ca prin grădina lui Dumnezeu! Să te bucuri de cântec, de flori, de lumină, de soare, de lucrul mâinilor lui Dumnezeu!

Așadar, fiecare dintre noi putem să zidim Împărăția lui Dumnezeu: *în noi, în lume și în Cer!* De aici, de pe pământ! Dacă nu o facem aici, nu vom găsi nimic în cer. Dacă am dărâmat aici totul — prin păcate, ură, nemulțumire, necredință și alte urâciuni ale veacului — vom rămâne singuri, fără iubirea lui Dumnezeu. Este lucru greu, așa cum știe fiecare, și nu putem glumi cu viața noastră atât de scurtă și plină mai mult de amărăciuni decât de bucurii. Mărturiile sfinte spun „că prin multe suferințe trebuie să intrăm în Împărăția lui Dumnezeu!” (*Fapte 14, 22*).

Iată mărturiile Sfinților Părinți: „Păcatele noastre sunt acelea care nu lasă pe Dumnezeu să

strălucească în noi, ci ne bagă cu demonii care ne chinuiesc!“ (Sfântul Antonie cel Mare, *Filocalia* I, p. 43). Și de asemenea: „avem trebuință de *multă pază, osteneli trupești și curăție a sufletului ca să sălășluim pe Dumnezeu în inimile noastre*, pentru ca de aici înainte să împlinim fără rătăcire poruncile Lui!“ (Avva Filimon, *Filocalia* IV, p. 167).

Iar marele Apostol Pavel, din al treilea cer, unde a fost dus de Dumnezeu, ne spune, ca acela care a văzut: „Că Împărăția lui Dumnezeu nu este mâncare și băutură, ci *dreptate și pace și bucurie în Duhul Sfânt!*“ (*Romani* 14, 17).

Ajută-ne, Doamne, să avem dreptate, pace și bucurie în Duhul Sfânt, în toate zilele vieții noastre, aici și în bucuria Împărăției Tale!

Puteți să ne arătați mai deslușit despre sălășluirea Duhului Sfânt în noi, oamenii?

Deschizând Sfânta Scriptură, chiar în primele pagini citim: „La început, a făcut Dumnezeu cerul și pământul. Și pământul era netocmit și gol. Întuneric era deasupra adâncului, și Duhul lui Dumnezeu Se purta pe deasupra apelor!“ (*Geneza* 1, 1–2).

Dintru început, așadar, puterea Duhului Sfânt S-a arătat întru zidirea cea nouă. Cu puterile noastre nu vom putea niciodată măsura puterea, mărimea și lucrarea Duhului Sfânt. Dar vom ști, de bună seamă, când Duhul Sfânt S-a sălășluit întru noi, după cum ne arată deslușit Sfântul Nichita: „Iar când va băga de seamă cineva că inima lui se umple de bucurie și de bunătățile de negrăit ale lui Dumnezeu întru umilință, să știe că se află sub lucrarea Duhului dumnezeiesc. Când, în sfârșit, va simți mintea sa umplându-se de o lumină de negrăit și de înțelesurile unei înțelepciuni mai înalte, să se știe că se petrece pogorârea Mângâietorului în sufletul său, pentru descoperirea visteriilor Împărăției cerurilor ascunse în El și să se păzească pe sine ca pe un palat al lui Dumnezeu și locaș al Duhului!“ (*Filocalia* VI, p. 277).

Totdeauna m-a bucurat nespus de mult să întâlnesc fapături ale lui Dumnezeu care să-mi inspire bucurie și netemere. Îmi aduc aminte de prezența binefăcătoare a Părinților: Benedict Ghiuș, Arsenie Papacioc, Ilie Cleopa, Paisie Olaru, Nifon Bărbieru, Sofian Boghiu, Ioan Ivan, Vasile Ignătescu, Vasile Vasilache, Emanoil Braniște, Constantin Popescu, Mircea Păcurariu, Ștefan Alexe, Constantin Galeriu, Onisie Moraru, Nicolae Neaga și a atâtor altora pe care nu-i mai pomenesc aici, cu speranța că le voi face cândva câte un medalion fiecăruia.

Simțeam că Duhul Sfânt lucrează în ei cu putere și că răspândesc în jurul lor putere și bucurie mângâietoare.

De aceea, ne vom reaminti ce scrie Sfântul Nichita Stithatul: „Când ajunge cineva la împărtășirea de Duhul Sfânt și cunoaște sălășluirea Lui în sine printr-o oarecare lucrare și bună mireasmă de negrăit, în așa măsură că această bună mireasmă străbate și la suprafața trupului, atunci el nu mai rabdă să rămână mai departe în hotarele firii. Ci schimbându-se cu schimbarea cea bună a dreptei celui Preaînalt, uită de mâncare, de somn, își biruiește trebuințele trupesti, disprețuiește odihna trupestă, și toată ziua fiind în osteneli și în sudorile nevoinței, nu simte vreo oboseală sau sila vreunei trebuințe firești cum este foamea, setea, somnul sau celelalte trebuințe ale firii. Căci dragostea lui Dumnezeu s-a revărsat în chip nevăzut, însoțită de o bucurie negrăită, în inima lui!“ (*Filocalia* VI, p. 283).

Atunci când vom simți că pornirile spre păcat sunt înfrânte și lacrimile inundă ființa noastră, vom înțelege mai bine ce spune același Sfânt Nichita, atunci când scrie, plin de Duhul Sfânt: „Dacă ai cunoscut că pornirea spre patimi este nelucrătoare în tine și lacrimile umilinței și ale smeritei cugetări izvorăsc din ochii tăi, să știi că a venit la tine Împărăția lui Dumnezeu și ai zămislit pe Duhul Sfânt!“ (*Filocalia* VI, p. 295).

Lupta noastră se impune a fi plină de stăruință, pentru a ajunge la biruința care ne aduce acea bucurie care nu se va lua de la noi. Iar lupta cea bună este aceea care se duce pentru curățirea vasului, adică a trupului și a sufletului nostru, de toate păcatele care l-au covârșit. Să ascultăm pe Sfântul Grigore Sinaitul ce ne spune despre aceasta: „Deci precum trupul fără duh este mort și nesimțitor (*Iacob* 2, 26), așa cel omorât de patimi, prin nesocotirea poruncilor după botez, se face nelucrător și neluminat de Duhul Sfânt și de harul lui Hristos. El are Duhul prin credință și naștere din nou, dar este nelucrător și în nemișcare din pricina *morții sufletești*. Căci sufletul fiind unul, iar mădularele trupului

multe, el le ține, le face vii și le mișcă pe toate cele în stare de viață. Dar pe cele secate de vreo neputință întâmplătoare le poartă în sine ca moarte și nemișcate, dar rămân fără viață și nesimțitoare!“ (*Filocalia* VII, p. 185).

Și aici vom adăuga transmiterea Duhului Sfânt, în chip cu totul special, asupra celor chemați să facă o lucrare cu totul ieșită din comun. Este vorba de darul Preoției, despre care Sfântul Grigore Palama ne-a lăsat scris: „Iar dăruirea Sfântului Duh se face prin atingerea mâinilor trupești (*Fapte* 8, 17), care transmite celui ce se apropie cu sinceritate și cu adevărat lucrarea dumnezeiască și harul dumnezeiesc, care, la rândul ei, se transmite prin aceasta iarăși altuia, și trece prin succesiune, întinzându-se împreună cu tot timpul!“ (*Filocalia* VII, p. 396).

În talmăcirea Părintelui Stăniloae ar fi: numai cu puterea necreată harul pătrunde în tot trupul și se poate transmite și prin trup. Acest fapt explică și succesiunea apostolică a transmiterii harului.

Așadar, este bine știută marea responsabilitate a celor care poartă harul preoției lucrătoare. Vom vedea de îndată ce spune Sfântul Simion Noul Teolog despre cele de mai sus: „Va pune cineva foc în sân, zice înțeleptul, și nu-și va arde hainele (*Pilde* 6, 27). Iar eu zic: Cine nu va arde și nu se va umple de strălucire, și nu va răspândi și el fulgerile dumnezeirii, pe măsura curățirii și a împărtășirii de foc, dacă va primi în inimă focul ceresc neacoperit? Căci împărtășirea urmează curățirii, iar curățirea urmează împărtășirii!“ (*Filocalia* VI, p. 74).

Nouă, celor ce viețuim aici, pe pământ, atât mirenilor, cât și clericilor, ni s-a dat din puterea Duhului Sfânt — celor dintâi — mirenilor — de a avea puterea viețuirii de zi cu zi, iar clericilor, puterea de a sfinți întru lucrarea Duhului Sfânt, Carele pretutindenea este și pe toate le plinește.

Și unora și altora — mirean și cleric — Dumnezeu ne cere curățire de patimile cele rele ce ne-au cuprins, pentru a putea face loc Duhului Sfânt ca să Se sălășluiască în inima și sufletul nostru.

Atunci vom răspândi fulgerele dumnezeirii, având în inimă focul ceresc neacoperit!

Să ne rugăm lui Dumnezeu ca așa să fie!

Cum să înțelegem porunca lui Hristos: “Bucurați-vă”?

Viața noastră aici, pe pământ, ar fi plină de întuneric dacă n-am avea credința în Dumnezeu, în Iisus, Fiul Său Care S-a răstignit și a înviat pentru a noastră mântuire! Să știi că Cineva S-a jertfit pentru tine, pentru salvarea ta din umbrele morții este o bucurie plină de nădejde.

Altfel lucrăm zi de zi în chemările care ni se îmbie, nouă, celor care trecem pe aici, din mila Domnului! Noi, cei care purtăm un nume, avem o căsuță, avem o lucrare oarecare, sădim un pom, creștem un prunc în băătăură, ne bucurăm ochii și inima de răsăritul soarelui și dăm zor brațelor la grijile ce ne întâmpină, știind că avem un prieten, cel mai mare prieten din câți a avut lumea, pe Iisus Cel înviat, peste preaplinul vieții noastre se așază lumina plină de bucurie, care nu ne mai părăsește niciodată.

Dar atunci când te simți părăsit și zdrobit de spaimile vremii, care-ți taie răsuflarea, așa cum le-am văzut pe femeile ce-L urmau pe Iisus, ca să nu mai vorbim de disperarea bieților apostoli ai lui Iisus, care s-au risipit pe unde au văzut cu ochii?

Toate acestea adunate la un loc s-au risipit ca întunericul în fața luminii Învierii lui Iisus. „Când se lumina de ziuă, în ziua cea dintâi a săptămânii (Duminica), au venit Maria Magdalena și cealaltă Marie, ca să vadă mormântul. Și iată s-a făcut cutremur mare, că îngerul Domnului, coborând din cer și venind, a prăvălit piatra și ședea deasupra ei. Și înfățișarea lui era ca fulgerul și îmbrăcămintea albă ca zăpada. Și de frica lui s-au cutremurat cei ce păzeau și s-au făcut ca morți. Iar îngerul răspunzând le-a zis femeilor: *Nu vă temeți*, că știu că pe Iisus cel răstignit Îl căutați. Nu este aici; căci S-a sculat precum a zis; veniți de vedeți locul unde a zăcut. Și degrabă mergând, spuneți ucenicilor Lui că S-a sculat din morți și iată va merge înaintea voastră în Galileea; acolo Îl veți vedea. Iată v-am spus vouă. Iar plecând ele în grabă de la mormânt, cu frică și cu *bucurie mare*, au alergat să vestească ucenicilor Lui. Dar când mergeau ele să vestească ucenicilor, iată Iisus le-a întâmpinat, zicând: *Bucurați-vă!*“ (*Matei* 28, 1–9).

Femeile cele curajoase, purtătoare de mir (de aici și numirea de mironosițe!) au bucuria cea mai mare din viața lor atunci când Îl întâlnesc pe Iisus înviat din mormânt și aud cel mai frumos cuvânt

din lume rostit de Mântuitorul lumii!

Omenirea și noi, creștinii, de două mii de ani, încă n-am înțeles pe deplin puterea acestui cuvânt: *Bucurați-vă!* Nu este o poftire de ocazie doar, ci este un imperativ, o poruncă, o chemare adresată inimii noastre, sufletului, întregii vieți! Să te bucuri că existi! Să te bucuri că ai venit în acest spațiu atât de divers, în care-s zidite atâtea frumuseți! Să vezi la fiecare pas lucrarea lui Dumnezeu! Să vezi florile zâmbind spre soare! Să te bucuri de parfumul florilor! Să privești în ochii pruncilor chipul lui Dumnezeu Creatorul! Să auzi trilarile păsărilor! Să te bucuri de prezența și ajutorul prietenilor! Să știi că Cineva aici te iubește și dincolo de mormânt te așteaptă!

Iată ce înseamnă *Bucuria* care nu se va mai lua de la noi niciodată! Să nu ne temem că într-o zi vom rămâne *orfani de bucurie!* Iisus dăruiește mereu, mereu! El investește cu dăruire dumnezeiască în lucrul Său de la începuturi!

Femeile cele curajoase, pline de bucurie, apropiindu-se de Iisus, „au cuprins picioarele Lui și I s-au închinat. Atunci Iisus le-a zis: *Nu vă temeți!*“ (*Matei 28, 9–10*).

În adânc de înțelegeri dumnezeiești, Iisus ne cheamă și azi la *ospățul bucuriei*, aici, pe pământ și în cerul cerurilor! El ne-a poruncit pentru totdeauna să ne bucurăm din toată inima, din tot sufletul și din tot cugetul! Să alungăm crisparea, mohoreala, îndârjirile de tot felul, încruntările și privirile fulgerătoare ca sabia ce despică.

El, Iisus, ne-a poruncit nu numai să ne *bucurăm*, dar s-o facem *fără teamă!* În bucuria noastră să avem curaj, să ne întărim zi de zi și să nu ne temem! *Să salvăm Bucuria!* S-o întronăm în inima noastră! În casa noastră! În viața noastră!

Iisus cel Înviat din mormânt ne vrea bucuroși și întru bucuria Sa cea veșnică!

Din al treilea cer, Sfântul Pavel ne strigă: „Bucurați-vă pururea întru Domnul! Și iarăși zic: Bucurați-vă!“ (*Filipeni 4, 4*)

Iar Sfântul Serafim de Sarov întâmpina pe cei ce veneau la el cu sfintele cuvinte: *Hristos a Înviat! Bucuria mea!*

Ce înseamnă Crucea, ca semn și simbol al creștinismului?

În istoria omenirii ne-au rămas multe semne care au devenit simboluri în decursul timpului. Aici ne vom opri la unul dintre semnele cu un rol deosebit în viața poporului care a dat mult de furcă în istoria biblică. În paginile sacre găsim un episod de care este bine să amintim cu acest prilej. Iată ce se spune în *Cartea Numeri* din Scriptura Sfântă: „Și grăia poporul împotriva lui Dumnezeu și împotriva lui Moise, zicând: «La ce ne-ai scos din pământul Egiptului, ca să ne omori în pustiu, că aici nu este nici pâine, nici apă și sufletul nostru s-a scârbit de această hrană sărăcăcioasă.» Atunci a trimis Domnul asupra poporului șerpi veninoși, care mușcau poporul, și a murit mulțime de popor din fiii lui Israel. A venit deci poporul la Moise și a zis: «Am greșit grăind împotriva Domnului și împotriva ta; roagă-te Domnului ca să depărteze șerpii de la noi.» Și s-a rugat Moise Domnului pentru popor. Iar Domnul a zis către Moise: «Fă-ți un șarpe de aramă și-l pune pe un stâlp»; și când un șarpe mușca vreun om, acesta privea la șarpele cel de aramă și trăia!“ (*Numerii 21, 5–9*).

Din cauza cârtirilor și a nemulțumirilor, după cum am văzut, Dumnezeu a trimis pedeapsa Sa pentru a-i aduce la calea cea dreaptă pe cei care au apucat pe cărări greșite. Șarpele de aramă din pustie nu era, cum s-ar crede, doar un simbol sau un semn oarecare, pentru că iată mărturia desprinsă din paginile Noului Testament, de data aceasta arătându-se prin glasul lui Iisus Hristos: „Și după cum Moise a înălțat șarpele în pustie, așa trebuie să se înalțe Fiul Omului!“ (*Ioan 3, 14*).

Fără doar și poate, acesta este un *Semn* pe care noi l-am primit de două mii de ani, un *Semn* prin care primim bucuria izbăvirii și care se numește *Cruce*. În limba greacă avem cuvântul *stavros*. În București există o biserică, fostă mănăstire pe vremuri, numită Stavropoleos. Acum mă dumiresc de traducerea acestui cuvânt, care înseamnă *Orașul Crucii!* Să se numească Bucureștiul Orașul Crucii? Aceasta ar fi cea mai frumoasă numire! Adică orașul suferințelor, de când există și poate cât va mai exista în geografia acestui spațiu.

Iar în limba latină avem cuvântul *crux*, adică cruce — semn-simbol reprezentând marele mister al credinței creștine: patima și moartea prin răstignire a lui Iisus Hristos, identificat de la început ca fiind

semnul Fiului Omului, după cum citim: „Căci precum fulgerul iese de la răsărit și se arată până la apus, așa va fi și venirea Fiului Omului ...Atunci se va arăta pe cer *semnul Fiului Omului* și vor plânge toate neamurile pământului și vor vedea pe *Fiul Omului* venind pe norii cerului, cu putere și cu slavă multă!“ (*Matei 24, 40*).

Se înțelege de la sine și este limpede pentru orice minte acătării că Semnul Fiului Omului nu poate fi decât Crucea!

Pe vremea Sfântului Apostol Pavel, deci nu prea departe de timpul când a viețuit Iisus pe pământ, neamurile încă mai aveau o oarecare greutate în a înțelege cele despre Cruce și trebuia să se insiste cu precădere pentru a limpezi acest mister. Iată ce li se scria creștinilor din orașul Corint: „Căci cuvântul Crucii, pentru cei ce pier, este nebunie; iar pentru noi, cei care ne mântuim, este puterea lui Dumnezeu. Căci scris este: Pierde-voi înțelepciunea înțelepților și știința celor învățați voi nimici-o. Unde este înțeleptul? Unde este cărturarul? Unde este cercetătorul acestui veac? Au n-a dovedit Dumnezeu nebună înțelepciunea lumii acesteia? ...Fiindcă și *iudeii cer semne*, iar elinii caută înțelepciune!“ (*I Corinteni 1, 18–20; 22*).

Vădit lucru este că, în lumea antică, atât filozofii elini, cât și evreii nu puteau primi cu inima deschisă și cu putere de înțelegere noua învățătură ce se răspândea printr-o nouă atitudine nemaiîntâlnită: *nebunia propovăduirii!* Căci nici prin înțelepciune n-au dorit să-l cunoască pe Dumnezeu, și atunci „a binevoit Dumnezeu să *mântuiască* pe cei ce cred prin *nebunia propovăduirii!*“ (*I Corinteni 1, 21*).

Cel care a fost în țăriile Cerului, ca nici unul dintre noi, pământeni, marele ales Pavel Apostolul, a primit taine de nedescris și de nespus. El a luat putere de la Însuși Iisus Hristos și a învățat pentru totdeauna cum trebuie arătat Dumnezeu-Iisus lumii întunecate de păcat și neștiință. Nu vom putea adăuga sau scoate nimic din cele ce ne-a lăsat în scris și în această privință: „Însă noi *propovăduim pe Hristos cel răstignit*: pentru iudei, *sminteală*; pentru neamuri, *nebunie!*“

De atunci lumea s-a învăluit și se va învălui în cele două stări nefericite: sminteala și nebunia! Aceste haotice stări Apostolul Pavel, cu putere de sus, a trebuit să le biruie în scris și mai ales prin *nebunia propovăduirii*. Așa a reușit după judecata ce și-a făcut să-L arate lumii de atunci și nouă, până la sfârșitul veacurilor, pe Iisus Hristos Cel răstignit pentru iertarea păcatelor omenirii! Nimic nu-i era mai drag Sfântului Apostol Pavel decât să-L știe pe Iisus în inima oamenilor, pentru totdeauna: „Căci am judecat să nu știu între voi altceva, decât pe Iisus Hristos, și pe Acela răstignit!“ (*I Corinteni 2, 2*).

De ce pe Iisus răstignit? Pentru a așeza în inima și sufletul omului adevărul că Iisus Domnul nu a venit doar ca oaspete drag aici pe pământ, ci a venit să facă lucrarea de mântuire prin jertfa Sa pe Cruce!

Să învățăm să ne însemnăm cu grijă și corect cu semnul Sfintei Cruci. Iată ce spune Sfântul Petru Damaschinul: „De asemenea trebuie să ne minunăm, cum prin semnul cinstitei și de viață făcătoarei Cruci se izgonesc dracii și felurite boli, lucru cu neputință tuturor. Și cine poate număra laudele Crucii? Iar simbolurile acestui sfânt semn ni l-au predat Sfinții Părinți, ca să stăm împotriva necredincioșilor și ereticilor. Căci cele două degete și o singură mână arată pe Domnul nostru Iisus Hristos Cel răstignit, cunoscut în două firi și într-un singur ipostas. Iar dreapta amintește de puterea Lui nemărginită și de șederea de-a dreapta Tatălui. Coborând ea de sus, ne arată pogorârea Lui din ceruri până la noi. Iar trecând de la *dreapta la stânga*, izgonește pe vrăjmași și arată că prin puterea Sa nebiruită a biruit Domnul pe diavol, care stă la stânga, lipsit de tărie și întunecat!“ (*Filocalia V, p. 189*).

Să spunem, ca oarecând Sfântul Calinic de la Cernica, înainte de a pleca în Țara de peste veac, la Domnul: *Sfântă Cruce, ajută-mă!*

Are fiecare om un înger păzitor?

Mare îmi este bucuria când se aduce vorba despre Îngeri! Este o desfătare a inimii numai să auzi pomenindu-se despre aceste creaturi. Imediat mintea ne zboară la frumuseți negrăite, la dumbrăvi minunate, la întâmplări deosebite din povestirile pentru copii. Și parcă tot gândindu-te, auzi pași de

îngeri și bătaii de aripi în jurul tău. Totul se luminează și aerul din jur este proaspăt și-n inimă coboară bucuriile care nu se mai termină.

Cu ani în urmă, prin 1992, m-a fascinat o carte scrisă de Principesa Ileana a României, Maica Alexandra de mai târziu, carte intitulată *Sfinții Îngeri!* Iată ce mărturisește chiar pe prima pagină, după foaia de gardă: „Într-o zi, dis-de-dimineată, când aveam șapte ani, am văzut îngerii! Sunt tot atât de sigură azi cum am fost și atunci ... această întâmplare — *propria-mi experiență* — stă atât la începutul, cât și la sfârșitul acestei cărți ... îngerii au o *miraculoasă realitate*. Activitatea lor printre noi a devenit pentru mine o realitate vitală, pozitivă.“

Episcopul Irineu Bistrițeanul de la Cluj, traducătorul acestei cărți unice despre Sfinții Îngeri, în cuvântul prefațator, nu ezita să spună: „Această carte a Maicii Alexandra este o expresie a sufletului ei curat, un suflet care l-a căutat pe Dumnezeu în toată viața ei, condus de *îngerul copilăriei*. Îngerii supuși lui Dumnezeu sunt văzuți numai de aceia care sunt disponibili, *curați cu inima*, precum inima de copil este curată.“

Am văzut-o pe Maica Alexandra la Curtea de Argeș, când ne-a pus la inimă dorința sa de suflet de a pune o lespede de marmură pe mormântul mamei sale, Regina Maria, asemenea cu a regelui Ferdinand. Am văzut-o, în măreția ei princiară, acum cu voal de monahie, îmbrățișând în rugăciune sufletul mamei sale. Am împlinit dorința de testament și azi *pisania* scrisă cu mâna sa, cum ar trebui săpată pe marmură, dă mărturie celor ce trec prin Catedrala Argeșului.

Și-acum când scriu despre îngerii, răspunzând la întrebări puse tot de îngerii, îmi aduc aminte cu dor de cei care au trăit viață îngerească pe acest pământ, ca și Maica Alexandra, stareța Mănăstirii Ortodoxe Schimbarea la Față din America, fosta Principesă Ileana a României, o mare scriitoare și cunoscătoare a tainelor lui Dumnezeu!

Recent a apărut cartea *Despre Îngeri* a lui Andrei Pleșu, într-o viziune proprie modului său de gândire, precum și cartea *Iacob și îngerul* a lui Teodor Baconski, din 1996, de asemenea scrisă într-o manieră originală. Acestea trebuie citite negreșit pentru îmbogățirea viziunii despre Îngeri!

Și acum ceea ce putem ști despre Îngeri este că noi încă dintru începuturi am fost înștiințați de prezența lor în lumea existentă și de ajutorul dat de ei oamenilor în decursul timpului.

Înger înseamnă în traducere *trimis*. Cetele îngerești, deși spirite, sunt create ca și noi: „Pentru că întru El au fost făcute toate, cele din ceruri și cele de pe pământ, cele văzute și cele nevăzute“, cum citim în *Epistola către Coloseni* a Sfântului Apostol Pavel (*Coloseni* 1, 16).

Îngerul are personalitate, individualitate și o voință proprie, așa cum avem și noi; dar pe de altă parte nu ne seamănă, cum spune Maica Alexandra. Sfântul Vasile cel Mare spune că: „Substanța lor este o suflare de aer sau un foc nemuritor și de aceea sunt localizați ori devin vizibili în forma propriilor lor trupuri acelor care *sunt demni să-i vadă!*“

Așadar, Sfinții Îngeri, de la începutul lor, sunt *ființe complete*, dar fără formă materială; și din bunătațea nemărginită a lui Dumnezeu ei fac parte din viața noastră, iar în marile momente ale istoriei au fost și vor fi mesageri pentru noi, conducându-ne cu grijă pașii de la naștere până la mormânt. Iezechiel a avut vedenii dumnezeiești: „Și făpturile vii însă când alergam înainte și înapoi, ca scăpările de fulger!“ (1, 14).

Mai pe înțeles, profetul David, inspirat de Duhul Sfânt, ne arată negrăita perfecțiune individuală a îngerilor: „Cel ce faci pe *îngerii Tăi duhuri* și pe slugile Tale *pară de foc!*“ (*Psalmi* 103, 4).

Sfânta Scriptură ne arată deslușit că toate cetele îngerești sau *coruri îngerești*, cum li se mai spune, au luat de la început parte la împlinirea voinței lui Dumnezeu. Cele nouă Coruri Îngerești sunt: *Serafimii* (*Isaia* 6, 2), *Heruvimii* (*Iezechiel* 10, 1), *Scaunele* (*Coloseni* 1, 16), *Domniile* (*Coloseni* 1, 16), *Stăpâniile* (*I Petru* 3, 22), *Puterile* (*Coloseni* 1, 16 și *Efeseni* 3, 10), *Începătoriile* (*Coloseni* 1, 16), *Arhanghelii* (*I Tesaloniceni* 4, 16) și *Îngerii* de care este plină Biblia. Maica Alexandra a numărat cam vreo două sute de locuri unde se vorbește despre Îngeri! Să numărăm și noi, citind Biblia! Așa ne vom putea întâlni într-o zi, aevea, cu îngerul nostru păzitor!

Cele nouă Coruri de Îngeri sunt în ascultarea Lui Dumnezeu pentru a împlini lucrările Sale: „Lăudați-L pe El toți îngerii Lui, lăudați-L pe El toate puterile Lui... Să laude numele Domnului, că El a zis și s-au făcut, El a poruncit și s-au zidit!“ (*Psalmi* 148, 2 și 5).

Inspiratul Profet continuă: „Domnul în Cer a gătit scaunul Său și împărăția Lui peste tot stăpânește.

Binecuvântați pe Domnul toți *îngerii* Lui, cei tare la vârtute, care faceți cuvântul Lui și auziți glasul cuvintelor Lui. Binecuvântați pe Domnul toate *puterile* Lui, slugile Lui, care faceți voia Lui. Binecuvântați pe Domnul toate lucrurile Lui, în tot locul stăpânirii Lui, binecuvintează suflete al meu pe Domnul!“ (*Psalmi* 102, 19–22).

Sfântul Dionisie Areopagitul, în *Ierarhiile cerești*, ne arată că toată oastea cerească este în permanență în veșnic *cânt și laudă* de mulțumire către Cel Preaînalt. În această lucrare, cetele sau corurile îngerești sunt așezate: *Serafimii, Heruvimii și Scaunele*. Aceștia sunt sfetnicii și nu au nici o legătură cu oamenii, ei fiind pururi cufundați într-o *nesfârșită iubire și adorare* a lui Dumnezeu. Vin apoi: *Domniile, Stăpâniile și Puterile*, care sunt conducătorii spațiului, ai galaxiilor și ai stelelor, iar în cele din urmă vine a treia triadă: *Începătoriile, Arhanghelii și Îngerii*, adică “proletarii”, cum ar zice unii, cu un ușor zâmbet în colțul gurii. Aceștia se vor îndeletnici cu grija pentru Planeta Pământ, fiind împlinatorii voinței și iubirii lui Dumnezeu!

Când citim în Sfânta Scriptură, găsim numele a patru dintre cei șapte Arhangheli. *Mihail*, care se tâlcuiește *Cine este Dumnezeu?* El l-a învins pe Lucifer și l-a alungat din rai. *Gavril*, care se tâlcuiește *Omul lui Dumnezeu*, îngerul despre care știm din episodul biblic al Bunei-Vestiri. *Rafail*, care înseamnă *Vindecătorul lui Dumnezeu*, conducătorul îngerilor păzitori și cel ce duce rugăciunile noastre în fața lui Dumnezeu. *Uriil*, numindu-se în tâlcuire *Focul lui Dumnezeu*, interpretul profețiilor.

O definiție mai clară despre îngeri ne dă tot Dionisie Areopagitul, când zice: „Un înger este un *chip* al lui Dumnezeu, o *manifestare* a lumii nevăzute, o *oglinză arzătoare*, luminoasă, neîntinată, fără pată, nici cusur, primind (dacă-mi este îngăduit să spun așa) toată frumusețea absolutei bunătați dumnezeiești și aprinzând în ea însăși, ca o iradiere nestricăcioasă, bunătaatea tăcerii tainice“ (*De divinis Nominibus*, IV, 1957, pp. 246–247).

Cu acest prilej trebuie să aruncăm o privire foarte sumară și asupra „*îngerilor căzuți*“. Știm că Dumnezeu a acordat o *libertate absolută* întregii zidiri, dorind să fie iubit în mod cu totul liber, fără constrângere. Așa stând lucrurile, Lucifer, „prins de frumusețea de netăgăduit, de perfecțiune, de bunătaatea propriei sale arătări angelice, pe deplin înțeleasă, Lucifer a îndrăgit-o. Aceasta era așa cum trebuie să fie, dar dragostea lui a *refuzat* să facă încă un pas dincolo de ea, a refuzat să privească dincolo de perfecțiunea angelică, la sursa ei divină; a insistat să rămână în această frumusețe, ca să găsească aici deplinătatea fericirii *să-și fie suficient sie însuși*. După modul de manifestare al orgoliului, Lucifer *s-a izolat pe sine* chiar de Dumnezeu... Păcatul lui Lucifer a constat în a se iubi pe sine. *Păcatul său a fost păcatul unei răutăți pure*“. Isaia Proorocul, în urma viziunii cerești, spune: „Cum ai căzut tu din ceruri, stea strălucitoare (Lucifer), fecior al dimineții! Cum ai fost aruncat la pământ, tu, biruitor de neamuri. Tu care ziceai în cugetul tău: Ridica-mă-voi în ceruri și mai presus de stelele Dumnezeului celui puternic voi așeza jilțul meu! Iar muntele cel sfânt voi pune sălașul meu în părțile laturei celei de miazănoapte. Sui-mă-voi deasupra norilor și *asemenea cu Cel Preaînalt voi fi*. Și acum, tu te cobori în iad, în cele de mai jos ale adâncului!“ (*Isaia* 14, 12–15).

Satana, adversarul nostru, știe ce face fără a comite erori și puterea lui este inferioară puterii lui Dumnezeu, el ducând mereu bătălii cu oștile cerești conduse de Sfântul Arhanghel Mihail: „Și s-a făcut război în cer: Mihail și îngerii lui au pornit război cu Balaurul. Și se războia și balaurul și îngerii lui. Și n-a izbăvit el, nici nu s-a mai găsit loc pentru ei în cer. Și a fost aruncat balaurul cel mare, șarpele cel de demult, care se cheamă *diavol* și satana, cel ce înșală toată lumea, aruncat a fost pe pământ și îngerii lui au fost aruncați cu el... Bucurați-vă ceruri și cei ce locuiți în ele. Vai vouă, pământule și mare, fiindcă diavolul a coborât la voi având mânie mare, căci știe că timpul lui este scurt!“ (*Apocalipsa* 17, 7–12).

Duhurile rele sunt destinate focului veșnic pregătit pentru ele; potrivit Scripturii: „Au fost aruncați în Adânc unde stau înconjurați de întuneric, legați în lanțuri și păstrați pentru judecată“ (*II Petru* 2, 4), pentru că: „nu și-au păstrat vrednicia, și și-au părăsit locuința“ (*Iuda* 6).

Se spune că Satana este tare supărat că acum *puterea lui este limitată*, manifestându-se doar pe pământ; iar atunci când lumea noastră nu va mai fi, va înceta și puterea lui de a amăgi lumea — într-un cuvânt, mai hazliu, își va pierde obiectul muncii!

Cât ne privește pe noi, pe fiecare, timpul Satanei este și mai scurt, căci dibăcia lui de a ne înhăța este mărginită la scurta viață care ne-a fost dăruită pe acest pământ; și mai primește și plesne peste nas

prin *cumințenia și tăria în rugăciuni, prin postul și spovedania* creștinilor luptători, care cred fierbinte în Dumnezeu Luminilor!

Acum vă voi aduce la cunoștință câteva exemplificări prin care se arată cum lucrează îngerii la porunca lui Dumnezeu. Sigur că este o temă de mare întindere și este greu să comprimăm. Cu toate acestea, vom face o scurtă enumerare pentru bucuria noastră.

Subliniem că omul, atunci când a căzut, nu și-a pierdut libertatea și dreptul de a alege între bine și rău; drumul spre Rai rămâne mereu deschis, iar satana face eforturi să oprească omenirea să se întoarcă. Noi avem mereu doi îngeri care ne asaltează: *îngerul păzitor și îngerul ispititor*, în noi dându-se o mare înfruntare spirituală.

Tragedia! Adam și Eva au fost izgoniți din Rai. Biblia ne arată pentru prima dată *cum îngerii, păzitorii* spirituali, au fost puși să păzească *un principiu*: „Domnul Dumnezeu a pus heruvimi cu *sabie de flăcări* vâlvâitoare să *păzească drumul* către pomul vieții“ (*Facerea* 3, 24), sabia de foc fiind unul dintre cei șapte arhangheli, pe nume Jofiel, provenit din verbul ebraic „a arde“.

Sfânta întâlnire dintre Cei trei Îngeri și Avraam cu soția lui Sara este *prima prezență* a lui Dumnezeu Întreit în Persoane, la stejarul din Mamvri; deci putem consemna un dialog al lui Avraam cu îngerii, cum citim în cartea *Facerea* 18.

De asemenea, Domnul a trimis doi îngeri la orașele Sodoma și Gomora pentru a-l salva pe Lot și a distruge cele două locuri rău famate, îngerii fiind ei înșiși atacați de locuitorii decăzuți, loviți cu orbirea. Lot a fost salvat de îngerii păzitori la rugămintea lui Avraam, datorită propriilor sale virtuți, și de aici puterea rugăciunii celui ce intervine: „Căci mult poate rugăciunea stăruitoare a dreptului“ (*Iacob* 5, 16). S-a împlinit și promisiunea făcută lui Avraam și Sarei că vor naște un prunc la adânci bătrânețe: „Și a pus Avraam fiului său, pe care i-l născuse Sara, numele Isaac“ (*Facerea* 21, 3).

Îngerul Domnului a avut grijă de Agar în pustie, după cum citim în cartea *Facerii* 21, 15–19! Tot îngerul Domnului a oprit mâna lui Avraam să-l jertfească pe fiul său, Isaac, pasaj întâlnit în aceeași carte a *Facerii* 22, 1–12! Când slujitorul lui Avraam este trimis să-i găsească soție lui Isaac, era, cum este și firească, întru teamă, dar Avraam îi spune să nu aibă grijă, pentru că Dumnezeu veghează și „va trimite pe îngerul Său înaintea ta și vei lua femeia feciorului meu de acolo“ (*Facerea* 24, 7).

Vom arăta, desigur, vedenia lui Iacob cu scara uriașă care unea cerul cu pământul și pe care coborau și urcau *îngeri*, care ni se înfățișează drept prima imagine clară dată omului despre oștile cerești (*Facerea* 28). Iar atunci când bătrânul Iacob i-a binecuvântat pe fiii lui Iosif, nu l-a confundat pe Dumnezeu cu îngerul său: „Dumnezeu înaintea Căruia au umblat părinții mei Avraam și Isaac, Dumnezeul Cel Ce m-a călăuzit de când sunt și până în ziua aceasta; îngerul care m-a izbăvit pe mine de tot răul să binecuvinteze pe pruncii aceștia“ (*Facerea* 48, 15–16).

Lui Moise i se trimite înger ca să-l ajute: „Iată, Eu trimit înaintea ta pe îngerul Meu, să te păzească în cale și să te ducă la pământul acela pe care l-am pregătit pentru tine. Ia aminte la tine însuși; să-l ascuți și să nu fii necredincios, că nu te va ierta, pentru că numele Meu este în el“ (*Exod* 23, 20–21).

În cartea *Judecători* (capitolul 13) citim despre nașterea lui Samson; aici există pasaje pline de proșteime, în care îngerul Domnului este trimis să aducă vestea cea mare lui Manoel: că soția îi va naște un fiu care va izbăvi poporul lui Israel din robia filistenilor.

Ghedeon, judecătorul, cel cu delicatețe de sfânt, atunci când îngerul Domnului a atins jertfa cu toiagul și a ieșit foc din piatră și a mistuit carnea și azimile, a zis: „Vai de mine, Stăpâne Doamne, că am văzut pe Îngerul Domnului, față către față!“ (*Judecători* 6, 1–24).

Dar ce să mai spunem despre Valaam și asinul său din cartea *Numeri*, la capitolul 22? Despre Ilie profetul de foc ce vom spune, când i-a adus îngerul de mâncare și l-a încurajat la luptă împotriva idolilor (*I Regi* 19, 5–6)? Dar despre Iosia, Iezechiel, Daniel, Zaharia, Ezdra, Iov sau David, care în *Psalmi* săi zice: „Săracul a strigat și Domnul l-a auzit pe el ... Străjuți-va îngerul Domnului împrejurul celor ce se tem de el și-i va izbăvi pe ei“ (*Psalmi* 36, 6–7)?

Mărturiile din Vechiul Testament sunt impresionante și ai o mare bucurie când le citești și simți cum îngerii stau în preajmă veselindu-se! Așadar, noi am văzut până acum că rolul îngerilor este deosebit de important și-i putem numi: „*mesageri*“ (*Facerea* 27, 7); „*Fiii lui Dumnezeu*“ (*Iov* 1, 6); „*Duhuri*“ (*Psalmi* 103, 5); „*Cei sfinți*“ (*Daniil* 4, 14); „*Oștile Domnului*“ (*Iosua* 5, 14); iar numărul lor este de miriade.

În Noul Testament, îngerii îl slujesc și-L adoră pe Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Care este Regele lor, iar odată cu venirea lui Iisus pe pământ Sfinții Îngeri slujesc pe Iisus și pe oameni, arătându-se limpede că fiecare dintre noi are propriul său *înger păzitor* și că aceștia fac parte integrantă din viața noastră de zi cu zi.

Cunoaștem cu toții rolul îngerilor care au binevestit Nașterea lui Iisus, nașterea Sfântului Ioan Botezătorul, Fuga în Egipt și plecarea din Egipt spre Galileea neamurilor! Îngerii au avut un rol deosebit în slujirea și învățătura Domnului Iisus. Luând un copil în brațe, a zis: „Vedeți să nu disprețuiți pe vreunul din aceștia mici, că zic vouă: că îngerii lor, în ceruri, pururea văd fața Tatălui Meu, Care este în ceruri“ (*Matei 18, 10*).

Iată dovada faptului că fiecare are un înger păzitor, dat de Dumnezeu de cum venim pe lumea aceasta; iar tot despre noi, după ce vom pleca în Țara de peste veac, Iisus spune: „Că nu vom putea muri, căci vom fi ca îngerii și vom fi fiii lui Dumnezeu, fiind fii ai învierii!“ (*Luca 20, 36*).

Îngerii se *îndepărtează* de noi — mă înfricoșează să folosesc cuvântul *a părăsi*. Vai de noi când ne părăsește îngerul nostru păzitor! El se îndepărtează atunci când nu mai poate suporta mizeria și păcatele din viața noastră trupească și sufletească. Din pricina libertății prost înțelese, ne croim viața cu propriile noastre mâini și atunci *îngerul este izgonit din lucrarea cea adevărată* și suntem lăsați liberi să ne manifestăm. Robia și negliobia nu se află ca termeni în Dicționarul Sacru!

Omul este opera lui Dumnezeu, operă de culme, iar atunci când vom înțelege aceasta ne vom comporta în consecință și *îngerul păzitor* nu ne va mai părăsi niciodată!

Dumnezeu să ne mângâie inimile și să ne întărească în orice lucru și cuvânt bun!

Cum se pot distinge semnele divine de întâmplările simple?

Când sunt nevoit să pomenesc sau să scriu despre Luther, mă apucă fără să vreau hazul, gândindu-mă la spaima lui de moarte din noaptea cu trăznete și fulgere!

Eram într-o vară la Mănăstirea Rohia în Maramureș și noaptea a început o furtună năpraznică iar fulgerele tăiau cerul într-o lumină orbitoare după care trăznetele bubuiau cutremurând pământul. Nu mai văzusem astfel de dezlănțuiri ale naturii în dricul nopții! Eram singur-singurel! M-a apucat oarecum spaima, dar mă țineam bine pe picioare, fiind fermecat de așa nemaivăzături! M-am rugat lui Dumnezeu să nu mă fulgere și trăznească!

Pe povârnișul creierului meu urca întâmplarea cu Luther, săracul, viitor călugăr, născut din spaimă!

Iar când eram elev și profesorul de Istorie Bisericească Universală ne preda cele despre Luther, înțelegeam printre cele spuse că Luther a fost un învățat al secolului XVI și că era o ființă emotivă și plină de sensibilitate cu nuanțe pronunțate de superstiție. Sunt sigur că această întâmplare nu a fost o chemare de Sus pentru a-l determina să se facă monah. Drept dovadă că după o vreme, potrivit unei ziceri de pe la noi, i s-a potrivit și lui Luther: Rămâi rasă cu Ghervase, că eu mă duc cu Gheorghe acasă! Adică și-a pus haină călugărească într-un par și s-a dus acasă să se însoare și să se apuce de treabă. Și ce mai treabă: Traducerea pentru prima dată în limba germană a Bibliei! Cred că doar acesta a fost un semn de Sus!

Se știe, desigur, că minunile sunt semne sau arătări dumnezeiești, mai presus de mintea noastră omenească. Și pentru a ne lămuri, cât de cât, este necesar să facem o distincție între minunile care s-au săvârșit de Iisus Hristos, de Sfinții Apostoli, de Sfinții Prooroci, precum și de toți sfinții proslăviți de Dumnezeu și anumite întâmplări din viața noastră, pe care noi le așezăm tot în categoria evenimentelor pentru a ne da uneori importanță atât în fața noastră cât și în fața contemporanilor.

Se fac, așadar, confuzii, uneori din neatentie, iar uneori cu bună știință. Îmi aduc aminte de un părinte care povestea cu mult interes celor care-l ascultau cu gura căscată a mirare și mare minune, că în timpul războiului și-a pierdut actele de identitate. S-a speriat și a spus Maicii Domnului, că dacă ajungea acasă necontrolat și fără pedeapsă, se face călugăr, așa cum a promis și Luther când se dezlănțuiau stihiiile naturii. S-a ținut de cuvânt și bine a făcut. L-am cunoscut și auzit când povestea cele de mai sus. El credea în ce spunea și pentru el era o minune iar pentru noi o mare bucurie și semn al purtării de grijă a lui Dumnezeu.

Iar atunci când nouă ni se dezvăluie purtarea de grijă a lui Dumnezeu și ne arată semne vădite și

repetate, este necesar ca grabnic să-I mulțumim lui Dumnezeu care are grijă de întreaga Lui zidire. Putem ușor distinge semnele divine de întâmplările simple, lipsite de semnificație. Vom simți în inima noastră o *pace divină*! Nici o teamă sau îndoială nu mai terorizează inima și sufletul nostru! Păstrăm taina în inima noastră și parcă nu simțim nevoia s-o mărturisim, adică să batem toba pentru a ști toată lumea.

Dialogul între Dumnezeu și om se păstrează în pace și liniște, stări care se așează și peste cei cu care ne întâlnim.

Cum pot fi recunoscute adevăratele minuni?

Am întâlnit în viața mea, pe drumurile pe unde am umblat, multe semne dumnezeiești pe care le-am numit minuni. Pe când eram în Transilvania, în parohia Tioltiur (tot repet locul acesta pentru că a fost prima parohie oferită de Arhiepiscopul Teofil al Clujului și nu o voi uita niciodată!), făceam Sfânta Liturghie în fiecare zi, iar la ea participa o singură persoană cu familia sa. Deseori mi se spunea: “Domnule părinte, azi este *slujba mea* și să nu cumva să aud alte rugăciuni decât *pentru mine*.” N-am reușit să le lămuresc, mai ales pe creștine (pentru că ele veneau mai mult), că Sfânta Liturghie este pentru toată lumea și că este a lui Hristos, Care se împărtășește tuturor.

Într-una din zilele anului 1965, vine la biserică o femeie cu fiica ei din satul Aluniș de lângă Gherla. Îmi spune că fata este mută din naștere și că a venit să-i fac o slujbă. I-am spus că va vorbi de se va sătura, să nu poarte grijă, doar să creadă cu putere în Dumnezeu. Am văzut cum se ruga. Lacrimile îi cădeau pe podeaua bisericii ca boabele de mărgăritar. M-a cuprins o mare emoție. După Sfânta Liturghie, i-am citit toate rugăciunile pentru vindecare. I-am urat drum bun spre casă. La o săptămână, aud în sat că fata cea mută a început să vorbească (avea vreo 7–8 ani) perfect, fără poticnire. S-a dus vestea că la Tioltiur este un călugăr care face minuni. N-a trecut prea multă vreme și au început să vină căruțe cu bolnavi de toate felurile. M-am speriat văzând tot felul de ologi, șchiopi, uscați, orbi, surzi. L-am rugat pe Dumnezeu să mă scape de această nenorocire și să-i vindece înainte de a ajunge la mine la biserică. Le-am spus că vindecarea vine prin credința în Dumnezeu și să meargă fiecare la biserica din satul lui și la rugăciunile preotului, care are puterea de la Dumnezeu. M-am bucurat când am fost pedepsit cu transfer în Maramureș, pentru că biserica fusese zidită fără aprobarea autorităților.

Am povestit acest episod pentru a arăta că *Dumnezeu face minunile, răspunzând la rugăciunile cu credință* ale celor aflați în suferințăși ajutați de preoții lui Dumnezeu!

A crede altfel și a ne lăuda că noi facem minunile înseamnă a încerca să uzurpăm lucrarea lui Dumnezeu și credința oamenilor în puterea Lui și ne-am numi șarlatani (iertăți expresia!).

Am văzut Cruci imprimare pe lemn. Maica Filoteia, de la Mănăstirea Dintr-un Lemn, mi-a arătat o bucată de lemn, desprinsă dintr-o buturugă care avea chipul Crucii foarte clar. Mi-a povestit că tatăl ei cam înjura de Cruce și chiar el, crăpând buturuga, a găsit semnul Sfintei Crucii. A rămas uimit, a început să plângă mustrat de conștiință și de atunci n-a mai înjurat. Iată semn că în pământul binecuvântat al României se dau și se arată semne pentru îndreptare; căci „Dumnezeu nu vrea moartea păcătosului, ci să se întoarcă și să fie viu“, așa cum spune și porunca imperativă a lui Iisus: „Dar mergând, învățați ce înseamnă: Milă voiesc, iar nu jertfă, că n-am venit să chem pe drepti, ci pe păcătoși la pocăință“ (*Matei 9, 13*).

Fiind stareț la Cernica, o creștină mi-a adus un știulete de porumb care avea o cruce din boabe roșii imprimată pe rândurile de boabe albe. Am început să mă uit cu atenție, gândul meu ducându-mă și la făcătură omenească, cum se mai întâmplă uneori. Am mișcat boabele care erau în formă de Cruce pentru a mă convinge că nu au fost cumva lipite. Eram în fața unui fenomen așezat de Dumnezeu în regnul vegetal. Dumnezeu își arată semnele prezenței în lucrarea mâinilor dumnezeiești.

Înainte de a arăta pe scurt criteriile de identificare a adevăratelor revelații și minuni, cu voia Domniilor Voastre, voi descrie episodul cu Icoana Maicii Domnului care a *plâns* într-o biserică din Alexandria, județul Teleorman, când făcea parte din Eparhia Argeșului și Muscelului.

Mă trezesc cu un telefon de la BBC — mi se cerea să mă pronunț în legătură cu icoana din Alexandria, care plânge de câteva săptămâni. Le-am spus că numai după ce voi vedea despre ce este

vorba le voi relata cum stau lucrurile. *Evenimentul Zilei* a consacrat spațiu în câteva numere, relatând despre lacrimile Maicii Domnului care curgeau de zor la Alexandria. De la bun început, în sinea mea, m-am îndoit că acolo ar fi ceva adevărat. Adică, de ce să plângă Icoana Maicii Domnului? Să ne plângem noi păcatele noastre, a fost replica ascunsă a gândului meu. Așadar, nu m-am pronunțat public. La o slujbă ținută în Catedrala orașului, la miruit, după slujbă, o credincioasă mi-a spus cu ton ridicat și ocărător: “Nu prea crezi că Icoana Maicii Domnului plânge? N-ai fost să vezi?” I-am răspuns cu ton blând, zâmbind pe dinăuntru, că voi merge, de bună seamă! N-am ajuns nici până acum, când scriu aceste rânduri, dar atunci am trimis să se filmeze toată povestea în detaliu pentru a vedea cum stau lucrurile, cu pace și fără tulburări și influențe. Am insistat să văd lacrimile, adică două urme din dreptul ochilor prelins pe fața Icoanei Maicii Domnului. Era clar că acele urme vizibile nu erau nici pe departe lacrimile pe care le clamau cu vehemență câțiva evlavioși. După o vreme, aflându-mă la o conferință cu preoții din Alexandria, am fost întrebat cuviincios despre ce cred eu în legătură cu tânguirea Maicii Domnului din Alexandria. Le-am spus că aș dori să mergem cu toții în biserica unde a lăcrimat Maica Domnului, iar preotul să ștergă urmele lacrimilor care s-au prelins și au lăsat două urme vizibile. După aceea să se închidă ușile bisericii și să fie sigilate și bine păzite pe dinafară ca să nu poată să iasă nimeni, iar noi toți, în genunchi și cu rugăciuni, să rugăm pe Maica Domnului să mai plângă o dată și să nu ieșim din biserică până nu vedem toți, cu ochii noștri, lacrimile curgând! Am înțeles de îndată că preoții vor să vadă mai bine lacrimile lor străbătând văzduhul către Dumnezeu!

Și acum iată criteriile de identificare a adevăratelor minuni.

Sunt câteva puncte de care trebuie să ținem seama pentru a nu cădea în rătăcire.

1. *Echilibrul moral. Dovada de bună credință, de curățenie, de minte sănătoasă și de echilibru sufletesc* la persoana căreia i s-a făcut descoperirea.

2. *Desăvârșita concordanță cu învățătura Bisericii.* Sfântul Apostol Pavel vestește cu toată tăria: „Dar chiar dacă noi înșine sau înger din cer ar veni să propovăduiască o altă Evanghelie, deosebită de aceea pe care v-am propovăduit-o noi, să fie anatema!” (*Galateni* 1, 8).

3. *Puritatea revelației.* Adevăratele revelații și minuni nu cuprind elemente care ne-ar putea prilejui un simțământ de mândrie. *Descoperirile dumnezeiești* nu ne ispitesc prin proslăvirea unor merite personale, cum face de obicei Satana pentru a ne pierde.

Pentru ca anumite pretinse descoperiri dumnezeiești să poată prezenta siguranța deplină că sunt o lucrare a lui Dumnezeu, este nevoie ca *tot conținutul acelor revelații și minuni să se încadreze în chip desăvârșit în litera Sfintei Scripturi și în Sfânta Tradiție. Nici un cuvânt să nu fie spus în plus sau în minus față de învățătura Bisericii noastre Ortodoxe și nici o ciudățenie să nu apară din tot ce se vestește și se face.*

Așa vom putea deosebi minunile adevărate de falsele minuni.

Ajută-ne, Doamne Dumnezeule, să nu cădem în capcana șarlatanilor din toate zilele!

A fost Nostradamus un profet?

Înainte de a ne pronunța dacă Nostradamus este sau nu un *profet*, în adevăratul înțeles al cuvântului, cred că este necesar, pentru cine citește și este interesat, să aruncăm o scurtă privire asupra acestui fabulos personaj controversat, care a suscitat interes mai bine de patru veacuri.

Nostradamus, așa cum este el cunoscut de opinia publică în decursul veacurilor, se numea Michael de Notredame și a trăit 63 de ani. El a lăsat posterității anumite scrieri, printre care și vestitele *Centurii astrologice*, apărute în anul 1555 — așa-numitele profeții codificate. Dar nu trebuie să uităm niciodată că o predicție (profeție) făcută de Nostradamus este extrem de dificil să o talmăcești și mai ales să o plasezi în spațiu și timp. Într-una din cărțile sale, *Profețiile complete ale lui Nostradamus*, unul dintre talmăcitori, Ned Halley, credea că cele scrise într-un catren se vor împlini, desigur:

„Războiul teribil pregătit în Occident

Va fi urmat peste un an de o epidemie

Atât de virulentă încât nu va cruța pe nimeni, tânăr, bătrân și nici animalele.

Va curge sânge și totul va trece prin foc sub semnul lui Mercur, Marte și Jupiter.“

Tălmăcitorii spun că nu este prea greu să *ghicești* acest catren, având în vedere groaznicul flagel consumat în Irak și epidemia de gripă începută în anul 2003.

De asemenea, Nostradamus mai precizează că în anul 2004 vor avea loc cutremure foarte mari în Grecia și Turcia (în luna august), precum și o cădere catastrofală a economiei în majoritatea țărilor vest-europene, așa cum comentează în *Glob* Victor Ștefănescu.

Adeptii credincioși lui Nostradamus susțin cu tărie că el este unicul astrolog care a descris cu maximă exactitate toate evenimentele care s-au consumat de la Hitler până la groaznicele nenorociri din 11 septembrie 2001, din SUA. Desigur, alți analiști susțin că din cele 1477 de predicții (profeții) făcute de Nostradamus, doar un număr foarte mic și-a găsit confirmarea în decursul istoriei.

Într-un editorial, Maria Barbu a făcut o prelucrare după revista franceză *Horoscope* despre predicțiile lui Nostradamus și soarta omenirii, iar aici se arată că în cartea sa, *Centurii astrologice*, apărută în 1555, Nostradamus scria: „În fericita Arabie se va naște (un om) puternic, de lege (religie) mahomedană.“ Să fie vorba de Osama bin Laden? Foarte probabil!

Cum se pregătea Nostradamus înainte de a face profețiile? Iată cum descrie acest lucru John Hogue: „Înainte să facă profețiile, el obișnuia să postească timp de 3–4 zile, renunțând la viața sa intimă. Noaptea îi era cel mai bun sfetnic pentru a studia viitorul. Înainte să intre în cabinetul său secret, se scălda în apă sfințită, îmbrăca o robă și lua în mână o creangă de laur, folosită drept baghetă magică. Apoi intra într-un cerc magic, desenat pe podeaua de lemn, luminat de lumânări ... După ce inhala aburi parfumați, făcea succesiv — la fel ca un oracol — incantații magice, simțind cum micuța flacăra a focului divin îi penetrează sufletul. Obișnuia să discearnă semnele magice într-un vas umplut cu apă sau unul de cristal. După ce ieșea din transă, în zorii zilei, astrologul Nostradamus își punea viziunile pe hârtie, folosind în acest scop cea de-a treia pană din aripa dreaptă a unui găscan. După aceea Nostradamus își transforma proza în poezie, asigurându-se ca versurile sale să fie criptice.”

De ce scria codificat? Probabil pentru a se proteja de aceia care ar fi putut să-l bănuiască de faptul că ar practica magia neagră.

Ar fi interesant să se vadă, după tălmăcirea unora, o dată precisă ca fiind falsă. Spre exemplu, anul 1732 este anul în care ar fi trebuit să se sfârșească lumea, potrivit celor profețite de Nostradamus în anul 1555!

S-ar putea ca mulți așa-zii iluminați, în decursul istoriei lumii, mai ales în cei peste 400 de ani de la Nostradamus, să fi tălmăcit opera sa, care, după cum se vede, nici până azi nu s-a stins în uitarea vremii. Pentru anul 2024 — când eu, dacă va îngădui Dumnezeu, aș avea 80 de ani și aș putea vedea cu proprii ochi — se pare că astrologul francez vizionar scrie: „Om puternic va goni dușmanii și îi va reda Bisericii o glorie renăscută. Focul va fi potolit de acest remediu extrem și se vor planta măslini pe pământ.“ Aceasta pare să semnifice revenirea păcii pe pământ; definitiv, de data aceasta, cum crede așa de frumos Florin Stănescu, tălmăcind *Profețiile* codificate ale lui Nostradamus.

Putem spune că părerile asupra „profețiilor“ lui Nostradamus, exprimate de-a lungul secolelor, rămân sub semn de întrebare.

Dacă îmi este îngăduit, aș îndrăzni să spun, respectându-se proporțiile, că Nostradamus *este un fel de profet laic* și că predicțiile lui nu au nici o importanță, în sensul că nici o tălmăcire sau ghicire asupra operelor sale în catrene codificate nu a schimbat niciodată până azi mersul istoriei. În tot ce scrie el, este ca un fel de predestinare, adică o înțepenie pentru totdeauna, ca și cuiele bătute în grindă, în care omenirea și-a agățat hainele croite de meșteri amatori.

Când citești cu credință și suflet curat din Biblie și Scrierile Sfinților Părinți, ba și din Istoria timpului prin care a trecut neamul în care te-ai născut, nu ai nevoie nici de un catren codificat al lui Nostradamus.

Când ne rugăm Dumnezeului Luminilor, puterea Duhului Sfânt ne iluminează să mergem pe drumul limpede arătat de Iisus, Care a zis: „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața!“ (*Ioan* 14, 6).

De-a lungul timpului și atâta timp cât va mai îngădui Dumnezeu, fiii acestui pământ au avut și vor avea în inima lor dorința, parcă înnăscută, de a ști dinainte ce anume le rezervă viitorul. Mama mea a știut exact anul, luna, ziua și ora plecării la Domnul. Mi-a spus-o înainte cu ani de zile. Am auzit și am văzut aceasta cu ochii mei. Lui Nostradamus i s-a întâmplat la fel?

S-ar crede, analizând mai în profunzime starea de spirit în care ne aflăm, că acest dor, pe față sau ascuns, al inimii noastre este un impuls pentru nădăjduirea în ziua de mâine. Așadar, ar avea un fel de *dinamism constructiv*, și nu un *dinamism demoniac*. Ar putea unii să spună cu promptitudine că aceste *dinamisme* sunt ca două aripi cu care zboară omenirea în mersul timpului. Poate fi și așa, din nefericire!

Știm cu toții cum numesc oamenii secolul cu care a început mileniul III. *Secolul negării*, pentru că negarea, din nefericire, este duhul care stăpânește vremurile sub care trăim și noi! Negarea, această pecingine a veacului în care trăim, ne chinuie aproape pe toți, deopotrivă.

De cele mai multe ori, suntem victimele ideilor și teoriilor care se bat cap în cap și astfel se creează un haos, pentru că totul ne apare ca nedefinit și neclar. Și nu se întrevede nici o speranță cum că ne vom limpezi fără a ne obișnui mintea și inima cu *rugăciunea minții și a inimii*, aflată la îndemâna fiecăruia dintre noi: Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul! Așa vom avea bucuria echilibrului și vom împlini imperativul paulin — „Rugați-vă, neîncetat!” (*I Tesaloniceni 5, 17*); așa vom primi de la Dumnezeu darul pe care să-l avem drept cea mai mare mângâiere, după cum suntem îndemnați, chiar imperativ: „Bucurați-vă, pururea!” (*I Tesaloniceni 5, 16*). Să ne bucurăm în Domnul Iisus!

Ați văzut filmul „Patimile lui Hristos“?

Am avut prilejul să văd mai multe filme cu Pătimirea lui Iisus Hristos. Cu mulți ani în urmă, rula filmul *Iisus* a lui Zefirelli. Mai erau câteva producții germane, iar acum, ca noutate mondială, filmul despre care întrebați.

Acest film realizat de regizorul Mel Gibson cred că are un mare impact la anumite persoane care l-au văzut în premieră. Mai săptămânile trecute, părintele Lucian Grigore mi-a spus, impresionat total, că după ce a văzut filmul și-a pus cele mai mari și capitale întrebări ale vieții. Așa a scris, cotropit de cele văzute, acel medalion unic, așa zice, din *Argeșul Ortodox*, numit “Lacrima din cer”!

Am mai auzit că unii au fost așa de impresionați, încât au leșinat de durere, iar alții au murit de-a binelea! Despre alte filme cu același subiect n-am auzit să fi avut un astfel de impact. Iar dacă este vorba să faci câteva considerații asupra acestui nou film de pe piața mondială, ce aș putea spune?

În primul rând, că a fost o idee foarte bună. Adică se vede limpede că oamenii sunt preocupați de *credință* și că secolul XXI, vrem sau nu vrem, se zbuciumă să fie cu orice preț *religios*, așa cum a profetizat André Malraux.

În al doilea rând, aș vrea să subliniez că atât pentru mine, cât și pentru mulți alții că aceste filme religioase, nu numai despre *Pătimirile lui Iisus*, dar și despre *Moise* sau alte subiecte religioase, sunt niște încercări, uneori izbutite, de a aduce la zi, ca să spunem așa, faptele care au marcat cu adevărat istoria omenirii. Ne aducem aminte cât de fierbinte era credința primilor creștini și cum Îl mărturiseau pe Hristos! Iubirea de Hristos era așa de mare, încât mărturisitorii mergeau la moarte cu cea mai mare bucurie. Ce au însemnat sutele, miile de mucenici care au murit mărturisind pe Iisus? Istoria Creștinismului ne stă mărturie peste timp în acest sens. Cine nu știe de cele zece mari persecuții din primele veacuri creștine, până la Edictul din Milan, dat de Sfântul Constantin cel Mare în anul 313? Dar de jertfele de până azi?

Cred că, din când în când, este necesar să apară pe piață câte o ecranizare a zguduitorului eveniment: Răstignirea lui Iisus! Cred că în viitor vor fi descoperite și alte mijloace tehnice care să ne aducă la zi chiar vocea lui Iisus ca Fiu al Omului de acum două milenii și imaginea lui, așa cum a fost descrisă de Isaia profetul!

Dar dincolo de toate aceste posibilități tehnice și materiale, aș dori să subliniez că *Viața lui Iisus*, relatată și descrisă de Sfintele Evanghelii, de scriitori convertiți ca Giovanni Papini, Francois Mauriac și mulți alții, a fost trăită de fiii acestui spațiu terestru fără ecranizări și alte puneri în scenă.

Lumea a crezut pur și simplu în Hristos, Cel propovăduit de Apostoli, de Sfinții Părinți, de misionari, de preoții veacurilor. Până la aceste filme, credința a fost vie. Putem, deci, afirma că se poate crede și trăi credința autentică și fără astfel de ecranizări. Aș crede că aceste încercări sunt

rezultatul unei secularizări, a unei îndepărtări de credința în Dumnezeu, iar o parte a lumii ar simți nevoia de a reactualiza tehnic, pe ecran, marea dramă a lumii!

Știm că Biserica Romano-Catolică agreează, poate mai mult, iubește și sprijină astfel de ecranizări. Cât privește însă Ortodoxia, n-aș putea să mă pronunț și chiar n-am citit astfel de opinii până acum. S-ar putea ca unii ierarhi, preoți sau profesori de teologie, precum și creștinii ortodocși, să se pronunțe în vreun fel.

Personal, aș spune că nimeni de pe pământ nu poate și nu are dreptul să se substituie lui Iisus, așa cum arată aceste ecranizări. Actul jertfei lui Iisus Hristos a fost unic, a făcut-o numai El, Cel chemat de Dumnezeu! Așa stând lucrurile, nu-ți poți permite, tu, ca om, să imiți, dându-te drept Iisus Hristos, chiar dacă este vorba de un film, apreciat de unii și de alții. Sfinții Părinți ar considera aceste ecranizări *blasfemii*, iar eu ascult de Sfinții Părinți.

Văzându-i pe unii luând cruci în spinare și cărându-le întru biciuire, arătând lumii că suferă de dragul lui Dumnezeu, mi se pare o joacă de-a jertfa și mântuirea. Mântuirea și credința nu sunt o comedie în trei acte, ci un lucru extrem de serios și trebuie tratat în consecință.

Așadar, aceste filme ajută într-adevăr la ceva! La ce anume? La precizarea că pregătirea pentru mântuire nu este o chestiune de *teatru*, ci de viață trăită în Hristos în mod autentic, și nu impresionist. Ce vom spune despre credința de aur, credința strașnică a părinților, a moșilor și a strămoșilor noștri? Ei n-ar fi admis niciodată această joacă a artiștilor, care pe unii îi lasă cu gura căscată. Este vorba de diferența dintre firi. Nu trebuie să judecăm pe nimeni. Dar trebuie să ne aducem aminte de un episod care ne-ar ajuta într-un fel în această încercare de așezare a gândului pe drumul cel bun.

Iată ce ne spune Sfântul Evanghelist Luca la capitolul 16 în legătură cu solicitarea bogatului nemilostiv care a nimerit în iad și cerea, acum plin de milă pentru frații săi rămași pe pământ: „Rogute, dar, părinte, să-l trimiți (pe Lazăr cel sărac mântuit!) în casa tatălui meu, căci am cinci frați, să le spună lor acestea, ca să nu vină și ei în acest loc de chin. Și i-a zis Avraam: *Au pe Moise și pe prooroci; să asculte de ei*. Iar el a zis: Nu, părinte Avraam, ci, dacă cineva dintre morți se va duce la ei, se vor pocăi. Și i-a zis Avraam: *Dacă nu ascultă de Moise și de prooroci, nu vor crede nici dacă ar învia cineva dintre morți!*“ (Luca 16, 27–31).

Bogatul nemilostiv cerea un lucru spectaculos!

Nu i s-a dat prilejul, nu s-a admis spectacolul cu filmul unui mort înviat, ci au fost poftiți să asculte întru *citire* din Sfintele Scripturi și din Sfinții Părinți despre cum trebuie să ne mântuim!

Iar aceasta ar trebui să ne dea de gândit foarte serios!

Cât despre vâlva făcută în jurul filmului, aș îndrăzni să spun, așa cum zic cuminte românașii noștri, din așezarea inimii, că orice minune nu ține mai mult de trei zile!

Despre câtă creație artistică și câtă afacere există în cazul acestui film, ce pot să spun? *Este multă imaginație artistică și un profit dolofan!* Dar acestea n-au nici o legătură cu mântuirea! Iar filmul *impresionează* ca orice lucru artistic! Cam atât!

Doar Sfânta Scriptură și Sfinții Părinți ne trezesc la realitate — *dacă citim și împlinim!*

Capitolul 2. Împreuna-lucrarea a rațiunii cu credința

Există o opoziție între rațiune și credință?

În viața noastră de zi cu zi este mai comod să credem după ce am văzut. Și aceasta este bine când este vorba despre relațiile noastre interumane. Ce frumos și de cât folos este să nu credem nimic până ce nu vedem cu ochii noștri ceea ce ni se aduce la ureche despre una sau alta! Câte răutăți nu s-ar curma din capul locului și câte inimi n-ar fi cruțate de tulburările de fiecare zi! Cred că peste jumătate din omenirea de pe glob înnoată în astfel de incertitudini și își consumă o forță enormă, pe care ar putea-o canaliza în lucrări ziditoare.

Cât privește credința în Dumnezeu, putem spune, potrivit Sfintei Scripturi și Sfinților Părinți, că este similară cu certitudinea și că n-ar putea fi altfel. Cred că fiecare dintre aceia ce cred pot spune că această Taină a Credinței este un dar al lui Dumnezeu. Iisus Hristos i-a muștrat pe ucenicii Săi atunci când ei n-au reușit să alunge duhul necurat din inima lunaticului: „Dacă ați avea credință cât un grăunte de muștar, ați zice muntelui acestuia: «Mută-te de aici acolo!» și s-ar muta; nimic nu v-ar fi cu neputință“ (Matei 17, 20). Chemarea lui Iisus Hristos adresată nouă este de a ne găti să primim credința puternică în inima și sufletul nostru: „Să nu se tulbure inima voastră; credeți în Dumnezeu și credeți și în Mine!“ (Ioan 14, 2).

În textul biblic citim: „Orice lucru veți cere, când vă rugați, să credeți că l-ați și primit, și-l veți avea“ (Marcu 11, 24). Așadar, este vorba de o absolută certitudine, care nu lasă loc nici la cea mai mică îndoială. Iată cum ne îndeamnă Duhul Sfânt prin Apostolul Iacob: „Apropiați-vă de Dumnezeu și se va apropia și El de voi. Curățiți-vă mâinile, păcătoșilor, și vă sfințiți inimile, voi cei îndoielnici“ (Iacov 4, 8).

De mare bucurie este cuprins sufletul nostru atunci când citim despre Credință ca despre absoluta adevărită în *Epistola către Evrei*, unde Sfântul Apostol Pavel ne arată: „Iar credința este încredințarea celor nădăjduite, dovedirea lucrurilor celor nevăzute. Prin ea, cei din vechime au dat buna lor mărturie. Prin credință înțelegem că s-au întemeiat veacurile prin Cuvântul lui Dumnezeu, de s-au făcut din nimic cele ce se văd... Fără credință, dar, nu este cu putință să fim plăcuți lui Dumnezeu, căci cine se apropie de Dumnezeu trebuie să creadă că El este și că Se face răsplătitor celor care Îl caută“ (Evrei 11, 1–3; 6).

În chip cu totul nejustificat s-a încercat în decursul istoriei omenești să se opună credința rațiunii omenești. Putem afirma cu certitudine că între credință și rațiune nu pot exista contradicții; există doar realitatea că *ele lucrează pe două planuri diferite*. După cum se știe, credința se ocupă cu lucrurile nevăzute, cu realități care nu se pot vedea cu ochii firești. Ne gândim la Dumnezeu Creatorul Care, cu înțelepciune, a zidit toate lucrurile uimitoare ale Universului; rămânem fără glas în fața lui Iisus, Cel întrupat pentru noi din dragoste ca să ne aducă iertarea, biruință asupra păcatului, perspectiva vieții veșnice și judecata cea de apoi. Rațiunea pălește față de cele spuse mai sus și avem dovada clară atunci când citim despre multitudinea religiilor și filosofiilor omenești. Căderea în păcat a însemnat căderea omului în întuneric și imperfecțiune, rațiunea fiind falsificată, iar mintea prăbușindu-se din starea de echilibru și frumusețe duhovnicească.

Avertismentul Sfântului Pavel împotriva grecilor și romanilor din timpul său — și, de ce să n-o spunem, și din timpul nostru — îl găsim în *Epistola către Romani* (1, 22): „S-au fălit că sunt înțelepți și au înnebunit.“

Omul zilelor noastre, oricât ar pretinde contrariul, nu este mai avansat în înțelegerea lucrurilor de Taină ale lui Dumnezeu, cu toată tehnica avansată și multitudinea de cunoștințe asimilate. Credința lucrează prin iubire de Dumnezeu (*Galateni* 5, 6) și astfel câștigăm biruință asupra valorilor care ne înconjoară.

Legat de toate acestea, iată ce scrie Sfântul Maxim Mărturisitorul: „Cel ce crede se teme; cel ce se teme se smerește; cel ce se smerește se împlânzește, dobândind deprinderea de a-și liniști mișcările cele potrivnice firii, ale iușimii și poftii; cel blând păzește poruncile; iar cel ce păzește poruncile se curățește; cel ce s-a luminat se învrednicește să se sălășluiască în camera tainelor cu Mirele —

Cuvântul!“ (*Filocalia* II, pp. 131–132)

Așadar: Să credem în Dumnezeu!

Să nădăjduim în Dumnezeu!

Să iubim pe Dumnezeu!

Este știința o cale de a-L descoperi pe Creatorul tuturor celor văzute și nevăzute?

Tot gândindu-mă la lucrarea lui Dumnezeu și încercând încă din adolescență să înțeleg și eu minunile în care mă aflu întru viețuire, am ajuns — atunci ca și azi, când scriu aceste rânduri — să cred și să mărturisesc din adâncul inimii că omul, adică noi, dimpreună, este o *minune dinamică* a lui Dumnezeu cuprinsă în *minunea palpabilă* care este natura, spațiul, în care noi ne ducem greul zilei.

Și tot așa, aplecându-mi mintea spre cele mai de jos ale pământului, am înțeles ce taine se ascund în imensitatea oceanelor. Cât de bine se simte inima noastră când vedem pe ecran acele frumuseți submarine, o lume fantastică pe care poate că mulți ne-am dori să o vedem adeva.

Dar câte lucruri, câte taine nu ni s-au dat încă a le cunoaște aici, pe pământ, asemeni unui *covor fermecat*, așternut al picioarelor lui Dumnezeu. Să ne imaginăm tălpile uriașe ale lui Dumnezeu călcând peste aceste frumuseți dumnezeiești! Aflându-mă în Ardeal, în parohia Tiołtiur, am auzit pentru prima oară o vorbă — atât de dragă inimii mele și pe care n-am uitat-o, rostită de o femeie într-o împrejurare oarecare: „Țucu-i tălchile lui Dumnezeu!”

Ce poate fi mai frumos? Cred că femeia avea o credință puternică și am rămas uimit de această apropiere a omului de Dumnezeu, de o debordantă sinceritate și un uriaș curaj.

M-am gândit mereu ce poate fi în burta acestui pământ. Am citit despre geofizică pentru a mă dumiri! Am aruncat o privire retrospectivă asupra celor ce s-au scris de multă vreme și până azi, atât cât am putut, și am ajuns a spune că noi nu știm încă multe despre tainele pământului, ale naturii — câte puțin despre regnul mineral, mai puțin despre regnul vegetal și chiar mai puțin despre regnul animal. Și aproape nimic despre creatura lui Dumnezeu, omul, această ființă unică și de cea mai complicată și mare frumusețe pe fața acestui pământ.

Mi-am îndreptat privirea și mintea spre cer, spre aceste Înalturi care uimesc ochii și încântă inima, umplându-o de bucurii. Când veneam seara târziu din munți, tatăl meu mă oprea locului și-mi spunea: “Uită-te, băiete, la Cer! Vezi stelele? Vezi Carul Mare? Vezi Luceafărul de seară? Vezi Găinușa?” Și-mi arăta cum să mă orientez, dacă mă rătăcesc, după mersul stelelor.

Mă apuca dintr-o dată uimirea și mai târziu, mult mai târziu, m-am întrebat cu înfricoșare, oarecum, de unde știa tata lucrurile acestea. Și l-am întrebat, iar el mi-a răspuns cu bucurie: “Bunicul meu, preot din Transilvania, mi-a spus toate acestea!”

Citind în Sfânta Scriptură *Psalmi* profetului David, m-am bucurat când am dat peste versetele: „Cerurile spun slava lui Dumnezeu și facerea mâinilor Lui o vestește tăria. Ziua zilei spune cuvânt, și noaptea nopții vestește *știință*. Nu sunt graiuri, nici cuvinte ale căror glasuri să nu se audă. În tot pământul a ieșit vestirea lor, și la marginile lumii cuvintele lor“ (*Psalmi* 18, 1–4).

Da, Cerurile spun slava lui Dumnezeu! Așa spune Duhul Sfânt prin profetul David, așa citesc de zeci de secole monahii și monahiile din Psaltire, așa cântă studenții și elevii din partituri, cu adâncă emoție, așa aud și citesc creștinii de veacuri întregi, așa meditează preoții, arhierii și pustnicii în colibele aninate de cer, așa citesc și cărturarii, așa se bucură întreaga zidire!

Cerul *vestește știință!* Dumnezeu *ne va permite* să cunoaștem totul. Să-L cunoaștem pe Însuși Dumnezeu! Aceasta este poftirea, chemarea lui Dumnezeu, chemarea Lui părintească, lipsită de gelozie, de a-L cunoaște — ca *supremă știință*. Nu vom uita niciodată cutremurătoarea rugăciune arhierască, rostită de Iisus, ca Testament lăsat nouă, înainte de a pleca din lumea aceasta: „Părinte, a venit ceasul! Preamărește pe Fiul Tău, ca și Fiul să Te preamărească. Precum l-ai dat stăpânire peste tot trupul, ca să dea viață veșnică tuturor aceluia pe care Tu i-ai dat Lui. Și aceasta este *viața veșnică*: „Să Te cunoască pe Tine, singurul Dumnezeu adevărat, și pe Iisus Hristos pe Care L-ai trimis“ (*Ioan* 17, 1–3).

A cunoaște înseamnă Știință! A cunoaște pe Dumnezeu este Știința științelor! Și ca să te încumeți

la aceasta trebuie să fii nu numai curajos și cu credință mare, ci și extrem de serios, ca acela ce stai în palmele lui Dumnezeu făcute căuș!

În ce relație se află credința cu modernitatea?

Printre darurile lui Dumnezeu așezate ca o cunună peste ființa omenească se află și marele Dar al Credinței! A avea credință este starea sau ipostaza cea mai importantă din viața omului pe cărările acestei frumoase vieți, darul cel mai mare, care a uimit în toate timpurile mințile celor care cugetau, cugetă și vor cugeta la Cel ce a creat, prin atotputernicia Sa, din nimic, după cum spun Scripturile, viața, fapăturile, capodopera frumuseții lumii văzute.

Că vrem sau nu vrem, trăim într-o *diversitate*, iar această diversitate este strâns legată totuși de o viziune unificatoare asupra lumii în care trăim. Și această pașnică viziune nu izvorăște dintr-o idee, ci din sfânta uimire ce ne cuprinde când constatăm că fiecare gest făcut, fiecare lucrare și fiecare eveniment se pot deschide ca și corola unui crin uriaș către un sens, dacă răsare din *lumina Credinței!*

Când vorbești de credință și când spui, mai ales, că tu crezi în Dumnezeu, faci cea mai mare mărturisire, fără seamăn. Și putem spune că noi toți suntem locuiți de Dumnezeu. Iar dacă ai îndrăzneala să spui că nu crezi în Dumnezeu, putem să ne aducem bine aminte ce spunea monahul Nicolae Steinhardt de la Rohia: „*Dumnezeu în care spui că nu crezi crede El în tine!*“

Ce poate fi mai mângâietor și cu izbândă pentru viața noastră decât să scrii și să citești că Dumnezeu crede în tine, ca om, ca și creatură a Lui! Că nu ești singur! Că ești în ipostaza de a crede Cineva în tine! Și mai ales Cine crede în tine! Însuși Dumnezeu! Cel ce te-a zidit și știe mai bine ca oricine că ești, zidit de mâna Sa pentru veșnicie.

Cât privește modernitatea, pentru că nimic nu-i nou sub soare, putem afirma că *starea de Credință nu este o modă*. Nu vom putea croi haine din stofa credinței odată cu schimbarea modei. Omul, ființă bipolară de la începutul lumii, zidită adică din trup și suflet, rămâne pentru totdeauna așa cum l-a creat Dumnezeu, iar noi nu vom putea adăuga nimic. Scânteia de la Dumnezeu este semănată în fiecare fire și-l ajută pe om să pășească pe calea mântuirii, chiar dacă uneori nu înțelegem acest lucru. Cu fiecare dintre noi se petrece o lucrare tainică a lui Dumnezeu, chiar dacă nu sesizăm acest lucru imediat, ci mult mai târziu.

Lăsându-ne înghițiți cu voia noastră de cele mai *moderne apucături* pe care ni le îmbie cu stăruință ziua de azi și cea de mâine, vom ajunge în cele din urmă la o pustiire a sufletului și la cea mai mare sărăcire a spiritului nostru, care va rămâne ca un pământ pustiu și fără apă!

Când așa-zisa *modernitate*, adică marele dezmăț moral, a copleșit un popor, acesta a sfârșit prin a fi pedepsit de Dumnezeu cu robie și chiar cu distrugerea totală, așa cum s-a întâmplat cu Sodoma și Gomora.

Așadar, credința nu are nici un raport cu modernitatea, cu acea *stare exagerată* față de tot ceea ce este nou!

Are tehnica vreun folos pentru oameni?

În Paradis nu s-a gândăvit, așa cum facem noi până ajungem să articulăm primele silabe întrupate în cuvânt! Dialogul dintre Dumnezeu și oastea cerească, iar mai târziu cu omenirea toată, se consumă în Împărăția Lui. Spre exemplu, Dumnezeu nu tună și nici nu fulgeră cu glasul Său ca să sperie cetele îngerești și pe sfinții din ceruri. A ne imagina că Dumnezeu răcnește asemeni unora dintre noi, înfuriindu-ne aici în netrebnicile noastre, este o gravă batjocură sau blasfemie de neiertat.

Știm prea bine ce ordine absolută este în Univers sau, mai bine-zis, în Împărăția lui Dumnezeu! Totul este ca un Ceasornic Uriaș, care funcționează perfect. Imaginați-vă ce ar însemna ca luna să se prăvălească peste pământ și să ne cadă în cap chiar atunci când săvârșim cele mai rușinoase fapte. Dar ciocnirea celorlalte planete, în fuga lor astronomică prin nesfârșitul Univers? Dar bulversarea a miliarde de stele?

Toate acestea se țin într-o legătură mai presus de înțelegerea noastră. Nici un om de știință în decursul vremurilor mai vechi și mai noi nu a dat de capătul acestor taine ale lui Dumnezeu. Nu vom înșira nici una din descoperirile savanților, care nu-s puține, ci voi sublinia că marea lor majoritate au rămas uimiți atunci când au fost ajutați de Dumnezeu să descopere câte ceva din tainele Lui — doar câte ceva! Ei erau uimiți de ceea ce vedeau în găzdușagul lui Dumnezeu, în marea Lui gospodărie, cum ar zice ardeleanul plin de potrivită măsură.

Știm cu toții despre undele radio, despre undele herțiene și cum s-or mai chema ele! Știm despre frecvența radio! Ascultăm posturile de radio pe anumite frecvențe care nu se încurcă între ele. Să ne imaginăm că într-o zi toate undele radio s-ar prăbuși ca un puhoi de viitură peste noi! N-ar mai rămâne nici o ureche sănătoasă! Toate timpanele s-ar sparge și ar trozni într-o bubuitură care ar face praf toate creierele.

Ce am mai spune dacă imaginile de televiziune, așa, ca din întâmplare și spre hazul tuturor, ne-ar plesni direct peste ochi, peste față, peste tot? Cum am arăta? De îndată întreaga lume ar arăta ca o împeștițare, de-ar râde tot iadul într-o înspăimântătoare hohotire.

Iată că spre marea noastră bucurie toate acestea nu se întâmplă! Totul este potrivit cu cea mai înaltă știință de către Dumnezeu. Toate sunt făcute din veșnicie să *funcționeze* veșnic! Pe vremea lui Iisus nu exista radioul, dar undele radio existau. Știa despre asta, de bună seamă! Dar pentru auzirea Cuvântului Său folosea locuri potrivite ca acustică. Locul de unde a rostit mulțumii *Fericirile* se afla în apropierea Mării Galileii, pe un povârniș natural, care aducea cu acele teatre în aer liber în care se jucau tragediile greci!

Vocea lui Iisus se auzea perfect, cristalină ca apa mării și dulce ca lumina de vecernii! Nici o undă de neliniște în voce, nici o crispă pe fața Sa divină!

În decursul veacurilor, bisericile au fost și sunt construite în așa fel încât să aibă o acustică bună. Ce înseamnă altarele rotunde? Ce înseamnă turlele înălțate spre ceruri ca buciumele bihorene? Ce înseamnă oalele care se puneau pe bolți, cu deschidere spre captarea vocii? Toate acestea erau lucrări naturale de sprijinire a vocii, de amplificare a ei, astfel încât să fie mai bine auzită. Și aceasta până în veacul al XX-lea, când au apărut oalele și tigăile moderne numite microfoane și stații de amplificare!

Cred că este inutil să spun ce îngrozire te apucă când începe o muzică trăznită, sunătoare la decibeli maximi. Nu mai amintesc de stațiile din vecinătatea bisericilor și mănăstirilor, care urlă tot timpul slujbei ca să tulbure viața de rugăciune. De data aceasta, folosirea tehnicii moderne nu mai este justificată, ci din contră!

Bunul-simț, buna creștere, manierele te obligă să nu tulburi liniștea vecinului, invocând tot felul de scuze. obrazul subțire îți dictează să ascuți muzică pe un ton liniștit, precum un obraz și mai subțire te obligă ca stațiile din biserică, mai ales, să fie temperate în așa fel încât să nu stâlcească naturalețea vocii.

Cât privește întreaga gamă de înregistrări, în toate tehnicile posibile acum și probabil mai sofisticate în viitor, ele sunt bune de folosit, dar cu bine-știuta măsură. Cât de bine și frumos este să ascuți o casetă și chiar să faci un cadou! Cât de liniștitor este să ai în automobil o muzică lină, muzică religioasă, cu precădere, dar și alte creații de inimă și de suflet!

Într-un cuvânt, toată tehnica este bună și de folos dacă este slujitoare omului, fără să i se pună în primejdie viața în vreun fel!

De ce este socotit Apostolul Toma părintele științelor exacte?

De-a lungul veacurilor ce s-au scurs, topindu-se ca lumina lină în apusuri și răsărituri de soare, în memoria popoarelor au rămas multe întâmplări. Însă dintre toate, puține sunt așa de pregnante precum *lepădarea* lui Petru, *trădarea* lui Iuda și așa-zisa *necredință* a lui Toma. Acest triptic — *necredința*, *trădarea* și *lepădarea* — redă felul în care s-ar naște ele una din alta. Temelia este, după cum se vede, *necredința*, din care izvorăște *lepădarea* și, în cele din urmă, *trădarea*, neștiindu-se, în grabă mare, care este mai mare dintre cele trei.

Dacă am medita puțin, am vedea că toate în afară de așa-zisa *necredință* a lui Toma ar fi cam la fel.

Am citit uneori și cărți care descriau marile trădări și vânzări, în viața politică mai ales. Dar cea mai cumplită trădare și vânzare s-a consemnat istoric și spiritual în viața pământească a lui Iisus. Și toate acestea din *lipsa de credință*. Atunci când îi ești credincios lui Dumnezeu și ai elementara grijă de a-ți respecta obrazul subțire, din care se vădește o curată creștere din pruncie, nu vei aluneca pe povârnișul necredinței, al lepădării sau al vânzării oamenilor, frații tăi egali de pe scoarța acestui pământ.

Să ai bucuria că n-ai trădat pe nimeni sau, mai mult, să nu îndrăznești să asuprești pe cineva este o stare de mare așezare. Înseamnă că te-ai lepădat de tine însuși! Ai făcut, așadar, operația cea mare a *izbăvirii*. Și această lucrare este extrem de anevoioasă, este lucrarea esențială asupra noastră.

Toma, cel care nu s-a aflat dimpreună cu ceilalți apostoli ai Domnului în Duminica Învierii, le-a spus celor care povesteau bucurându-se că L-au văzut pe Domnul că nu va crede până când nu va pune el degetul pe semnul cuielor și pe coasta lui Iisus: „Iar Toma, unul din cei doisprezece, cel numit Geamănul, nu era cu ei când a venit Iisus. Deci au zis lui ceilalți ucenici: Am văzut pe Domnul! Dar el le-a zis: Dacă nu voi vedea, în mâinile Lui, semnul cuielor și dacă nu voi pune mâna mea în coasta Lui, nu voi crede“ (*Ioan 20, 24–25*).

Iisus Hristos știa de atitudinea hotărâtă a lui Toma!

Și după opt zile de zbucium și de gânduri întortocheate, aflându-se laolaltă cu ceilalți ucenici, a venit Iisus, ușile fiind încuiate de frica iudeilor, Care stând în mijlocul lor le-a zis: „Pace vouă! Apoi a zis lui Toma: Adu-ți degetul tău încoace și vezi mâinile Mele și adu mâna ta și o pune în coasta Mea și nu fi necredincios, ci credincios!“ (*Ioan 21, 27*).

Apostolul Toma a rămas uimit văzându-L pe Domnul Iisus și auzind poftirea de a-și *vindeca necredința* prin pipăirea rănilor Sale. Plin de o bucurie mai presus de fire, a căzut în genunchi și a zis în extaz: „Domnul meu și Dumnezeul meu!“ (*Ioan 21, 28*).

Toma zis Geamănul, din limba aramaică, sau Dydios, din limba greacă, a fost atins de păcatul *necredinței* în Iisus Hristos. Necredința lui a fost pentru sine doar, deoarece pentru noi credința lui este mai mult decât o credință obișnuită. Este cea mai puternică credință *dovedită pe viu*, așa cum, de altfel, dorea Toma din adâncul sufletului. În zadar numele lui Toma este luat cumva ca dojană, uneori, atunci când dialogăm. El, după cum vom vedea, prin așa-zisa lui necredință, ne-a *încredințat* peste veacuri de adevărul Învierii lui Iisus!

Iată frumusețea căutării: o, uimitoare minune! Credința a rodit credința nezdruncinată. Că zice Toma: de nu voi vedea, nu voi crede! Dar pipăind coasta, a mărturisit pe Cel întrupat ca pe Însuși Fiul lui Dumnezeu. L-a cunoscut ca pe Cel ce a pățimit cu trupul, L-a propovăduit ca pe Dumnezeu Cel înviat; și a grăit cu glas de bucurie: Domnul meu și Dumnezeul meu, slavă Ție! O, uimitoare minune! Iarba atingându-se de foc s-a păzit nearsă; că punându-și Toma mâna în coasta cea de foc a lui Iisus Hristos Dumnezeu nu s-a aprins prin pipăire; ci neîncrederea sufletului a schimbat-o în dreaptă credință. Și cu căldură a grăit din adâncul sufletului: Tu ești Stăpânul meu și Dumnezeu, Cel ce ai înviat din morți, slavă Ție!

Dintre cei trei apostoli ce au săvârșit cele trei păcate — al negării, de către Petru, care a plâns cu amar și a fost iertat; al vânzării, de către Iuda, care a spus că a greșit vânzând sânge nevinovat, dar nu a plâns cu amar ca și Petru și și-a pus capăt zilelor; și al necredinței în Învieria lui Iisus, de către Toma — doi s-au salvat: Petru prin pocăință, iar Toma prin stăruința de a crede cu adevărat în Hristosul Cel viu!

Așadar, nu întâmplător, Toma Apostolul este socotit *părintele științelor exacte!* El a vrut să fie sigur că Învieria lui Iisus nu este o poveste sau o înșelăciune, ci un *adevăr*, care avea să uimească veacurile de bucurie și mângâiere.

Episodul acesta celebru se încheie cu o mare speranță, de data aceasta pentru noi, cei care nu am avut prilejul să facem experiența dureroasă, dar plină de curaj a lui Toma, care, fiind peste măsură de bucurios și de mulțumit, aude glasul lui Iisus, zicând: „Pentru că M-ai văzut, ai crezut. *Fericți cei ce n-au văzut și au crezut!*“ (*Ioan 21, 29*).

De mii de ani avem în viața noastră acest mare Har al lui Iisus cel Înviat din mormânt, *Harul Fericirii!*

El, Iisus Însuși, ne ridică la înalta ipostază de *fericiți* atunci *când avem dragoste și credem în El!* Astfel, nimeni și niciodată nu ne mai poate risipi Bucuria Fericirii! Aceasta ne-a adevărat-o Toma!

Ne puteți vorbi despre un om de știință român care a fost și un gânditor creștin?

Numele lui Alexandru Mironescu este puțin sau deloc cunoscut publicului larg. Născut la Tecuci în anul 1903, după studiile efectuate în țară, Alexandru Mironescu își susține doctoratul la Paris și se întoarce în 1930 în România, devenind profesor universitar de chimie organică. Om de știință, așadar, dar și scriitor, prefațat de Panait Istrate și remarcat de G. Călinescu în bine cunoscuta sa *Istorie a literaturii...*

Când spui *om de știință*, te gândești aproape automat la o persoană plină de certitudini, formată în duhul pozitivismului — duh al secolelor al XIX-lea și al XX-lea — adică al convingerii că deține cheile cunoașterii. Pentru un astfel de om, totul se reduce la materie, la existența terestră și la niște "legi" abstracte care ne conduc viața în felul analog în care agenții de circulație, cu ajutorul radarelor, dirijează traficul. Atitudinea aceasta, suficientă și mecanicistă, este astăzi depășită în știință, însă ea a guvernat omenirea timp de peste o sută cincizeci de ani. Din ea au izvorât atât materialismul dialectic, cât și ateismul prigonitor, în țările comuniste, respectiv, ruperea de Dumnezeu și de Biserică, în Occident, adică acolo unde s-a și zămislit stearpa perspectivă ontologică, ale cărei rădăcini coboară până la Renaștere și trec prin Protestantism și Iluminism.

A socoti însă că *om de știință* și "liber-cugetător" (eufemism pentru ateu) sunt noțiuni sinonime este profund eronat. Newton era un credincios îmbisericit, iar Einstein a declarat că teoriile sale științifice nu pun cu nimic sub semnul întrebării existența lui Dumnezeu. Corelarea științei cu necredința este proprie pozitivismului. Deși s-a format în această zodie neprielnică spiritului, Alexandru Mironescu a fost un credincios autentic, un trăitor ortodox și a devenit un mărturisitor. El a vorbit, de altfel, într-o carte din 1945, despre *Limitele cunoașterii științifice*, după ce, în 1938, tipărise o lucrare, intitulată *Spiritul științific*. Dar Alexandru Mironescu nu ar fi ajuns *un trăitor și un gânditor creștin*, așa cum ni-l înfățișează manuscrisele rămase în urma lui și reeditate abia în ultima vreme, dacă nu ar fi frecventat, între 1945-1958, "Rugul aprins" de la Mănăstirea Antim din București.

"Rugul aprins" a fost un centru de comuniune creștin-ortodoxă, care a marcat benefic Biserica noastră în perioada postbelică. A fost locul în care s-au întâlnit, *în practica rugăciunii și a trăirii*, cele două elemente constitutive ale Bisericii: *mirenii și clericii*. Laicii de la "Rugul aprins" erau intelectuali dornici să afle adevărata *cale* a Adevărului și a Vieții. Între ei s-au prenumărat poeții Vasile Voiculescu și Ion Barbu, prozatorul Ion Marin Sadoveanu, arhitectul Constantin Joja. Au venit în atingere cu acest mediu duhovnicesc tinerii — pe atunci — Virgil Cândea și Alexandru Duțu, care au urmat într-ascuns Institutul Teologic și alți oameni mai puțin cunoscuți. Sufletul, sau organizatorul "Rugului aprins", a fost părintele Benedict Ghiuș, dar l-au frecventat, de asemeni, părintele Sofian Boghiu, părintele Dumitru Stăniloae, ca și călugării Petroniu Tănase și Roman Braga, ultimul furnizând recent și cea mai substanțială relație despre acest cerc de comuniune duhovnicească fără precedent la noi și poate chiar în lumea ortodoxă. Pentru că este evident că "Rugul aprins" răspundea exigențelor, provocărilor și vicleșugurilor lumii moderne. Dar el era, așa cum cu îndreptățire arată părintele arhimandrit Roman Braga, și o formă de *rezistență spirituală* în momentul în care năvălea peste România viforul comunismului. Nu întâmplător, pivotul acestei mișcări duhovnicești — cred că putem să o numim astfel — a fost un călugăr rus, Ioan Kulîghin, duhovnicul mitropolitului pribeag Nicolae al Rostovului.

Mitropolitul refugiat din Rusia Sovietică a murit în primii ani de după război și își doarme somnul de veci pe aleea ierarhilor de la Cernica. Pe când eram starețul acestei mănăstiri, i-am îngrijit mormântul aflat în apropierea bisericii — paraclis cu hramul Sfântul Lazăr. Ioan Kulîghin, însă, duhovnicul care i-a învățat pe cei de la "Rugul aprins" *rugăciunea autentică*, a fost ridicat de poliția politică sovietică (NKVD) și deportat în Siberia, unde s-a și stins la scurt timp. În anii 1958-1959, Securitatea a arestat pe majoritatea celor ce frecventau cercul de la Mănăstirea Antim. Atunci au intrat în închisoare, în urma unui proces de proporții, care purta chiar numele de *Lotul Rugului aprins*, părinții Dumitru Stăniloae, Benedict Ghiuș, Roman Braga, Sofian Boghiu — menționez numai o parte dintre ei — și o serie de intelectuali laici, între care profesorul Alexandru Mironescu, care a primit o

pedeapsă de douăzeci de ani de închisoare, din care a efectuat cinci. Tot atunci a fost închis și Vasile Voiculescu. Procesul acesta, soldat cu condamnări de 20-25 de ani de temniță, era prefața la noul val de persecuții dezlănțuit asupra Bisericii și la Decretul 410 din 28 octombrie 1959, menit să ne distrugă monahismul.

Am recurs la această paranteză, lungă, pentru a arăta care sunt liniile de forță ale personalității profesorului Alexandru Mironescu. Cum spuneam, paginile sale de meditații și reflecții creștine au apărut — parțial — abia în anii din urmă. M-am gândit să extrag doar pasaje dintr-un tulburător eseu, intitulat "Sine intermissione orate", redactat în anul 1970, așadar, cu trei ani înaintea morții. După cinci ani de reclusiune, într-o vreme în care comunismul se așezase temeinic și părea de neclintit în țările din Răsăritul Europei, Alexandru Mironescu își mărturisea liniștit și ferm neștrămutata credință în Dumnezeu: "Afirm, așadar, din punctul acesta al vieții mele care n-a fost deloc de huzur și nici măcar comodă, că Dumnezeu — inamabilul, Cel de nenumit, dar partenerul nostru prin Iisus Hristos, Fiul Său — este temeiul, stânca întregii noastre existențe. La acest nivel, controversa, semnul de întrebare, dialogul dubitativ, înarmat cu zorzoanele alambicului sau ale oricărui rafinament sunt astăzi pentru mine fastidioase, penibile, ridicole și, în sfârșit, complet neinteresante... Nu-L mai *apăr* de mult pe Dumnezeu, ci Îl *afirm*. Îl mărturisesc în măsura în care Îl cunosc în mine; și de mult nu mă mai scandalizează cei care Îl tăgăduiesc sau Îl nesocotesc" (Cf. Al. Mironescu, *Calea inimii*, București, 1998, p. 228).

Pentru a ajunge însă la Dumnezeu, este imperioasă rugăciunea, arată ferm convins Alexandru Mironescu; titlul eseului său, așa cum am văzut, nu este decât versiunea latinească a celebrului îndemn paulin: *Rugați-vă neîncetat!* În acest text-mărturisire, care se cuvine citit în întregime și vă îndemn să-l descoperiți, impresionant prin adevărurile sale, copleșitoare este convingerea că rugăciunea este solidară cu Lumea și cu existența noastră: "Rugăciunea — ca și Viața — este precară și neconținut amenințată cu instabilitatea, căci nu se păstrează chiar de la sine un echilibru, o unitate spiritual-naturală. Dar ar fi o mare eroare să credem că această coloană vertebrală a Lumii, care este Rugăciunea, este numai închipuire sau că ea a fost exterminată. Cum soarele și ploaia nu încetează să fie, tot astfel și rugăciunea este în viața lumii, în viața noastră *sine intermissione* (neîncetat, n.n.). De fapt, problema este de *participare*, de participare la binefacerile soarelui și ale ploii, ca și la binecuvântata revărsare de har" (*op. cit.*, p. 241, subl. aut.).

Asemenea pilde-etalon de trăire creștină și credincioșie s-ar cuveni reproduse în manualele de religie și în cursurile de Teologie, excedate azi de "teorie" și de abstracții.

Ce este ateismul?

Ce să fie ateismul? Este o stare dincolo sau dincoace de Dumnezeu! Unde ar putea fi aceasta, când știm că Dumnezeu este *atotprezent*? Am putea deduce de aici că ateismul este un moft — nici măcar de zile mari. Nu are nicăieri loc! Să nu se mire cei care au nonșalanța să se numească pe ei niscaiva ateii. În această ipostază nu au loc nicăieri. Totuși, să fim cumiți și să ne gândim puțin și vom vedea că un loc tot au: *în ei înșiși!* Numai acolo pot avea loc destul și se vor simți în siguranță și neizgoniți de nimeni, fiind doar *ei cu sine laolaltă*.

În decursul vremurilor, s-a văzut că statul prea mult *în sine* nu a dus la bucurie, pentru că oricât te-ai mulțumi cu tine însuși, într-o zi tot te sature de tine și simți nevoia să te eliberezi. Această eliberare poate fi pozitivă în sensul că operația ai făcut-o pe sine, adică pe propria piele, suportând consecințele, dacă sunt. Gravitatea se arată atunci când ai infestat pe cei din jurul tău; adică nu ai puterea ca valul să fie consumat de *tine însuși* și-l prăvălești asupra celorlalți.

De aici au pornit toate nenorocirile asupra omenirii, mai ales când această stare de spirit malefică a angrenat nu numai persoane, ci și obști întregi. Se cunosc prea bine consecințele, suferințele prin care au trecut milioane de oameni în decursul atât de nefericitei istorii.

Cum pot fi întorși ateii de pe calea lor greșită? Îmi vine în minte o snoavă populară românească: Pe când se preumbla călare în jurul Bucureștilor, de un boier s-a apropiat un sărac și cu multă umilință i-a cerut un ban de pomană:

“*Du-te și muncește!*” îi zise călărețul.

“Mă iartă, cucoane, răspunde omul, dar dumneata n-ai înțeles bine ce am cerut; eu am cerut un ban, iar nu un sfat!”

Sfatul pentru întoarcere ar fi cel dat de boier: “*du-te și muncește!*” Adică *să nu faci din necredința ta o ideologie*. Să muncești cu mintea ta întreagă! Să muncești cu mâinile tale din răspuțeri! Să semeni în ogorul inimii tale, al minții tale, doar sămânța adevărului întru sfântă rodire. Să înveți, să citești din răspuțeri, să te cultivi curat pentru a-i ajuta și pe cei din jurul tău. Să nu oboșești! Să te întărești și din nou să pornești la drum, cu și mai mare putere și hotărâre!

Povestea tristă cu ateismul poate fi categorisită ca *o părere*. De multe păreri ne putem molipsi pe parcursul vieții, iar aceste păreri duc negreșit la înșelare, mai ales când este vorba despre credința în Dumnezeu. Iată ce spune Sfântul Ierarh Ignatie în cartea sa, *Despre înșelare*: „Cei molipsiți de înșelare prin părere pot fi întâlniți foarte adesea. Oricine nu are duh înfrânt, cel care își recunoaște vreun fel oarecare de vrednicie și de merite, oricine nu ține neabătut învățătura Bisericii Ortodoxe, ci judecă în ce privește oarecare dogmă sau predanie, după cum îl taie capul sau după învățăturile celor de altă lege, se află în această *înșelare*. Cât este de mare înșelarea cuiva se poate vedea după mărimea rătăcirii și a stăruinței sale în rătăcire.

Neputincios este omul! Tot timpul se furișează în noi părerea într-unul din chipurile sale și, dând ființă «eu-ului» nostru, alungă de la noi harul dumnezeiesc. Așa cum nu este om, așa cum bine a băgat de seamă Sfântul Macarie cel Mare, care să fie liber de trufie, tot așa nu este om care să fie cu desăvârșire liber de lucrarea asupra lui a acestei patimi subțiri, numită *părere!*“ (pp. 85–86).

Câtă prăpădenie n-a umplut viața noastră când, din cauza *înșelării* ce ne-a cuprins, din cauza *părerilor* noastre, am fost îndepărtați de lumina lui Dumnezeu?

Auzim glasul lui Iisus Hristos: „Fără Mine nu puteți face nimic!“ (*Ioan 15, 5*). Atunci când uităm această imperativă poruncă, facem uneori ceva mai mult decât *nimicul*; facem răul din jurul nostru, care întunecă pacea și lucrarea fraților noștri pământenii.

Am îndemnat la carte și îndemn la *a citi în natură!* Te deslușești pe tine însuși și-i ajuți și pe alții din jurul tău. Ca să nu luăm decât pe Victor Hugo întru citire despre *natură*, el spune că aici totul este *enigmă* și totul este *cuvânt*, natura fiind o carte frumoasă și glorioasă, iar cel ce-o ascultă și o înțelege, fericit!

Cei care îndrăznesc să se numească atei să spună că nu se satură niciodată să învețe acest alfabet măreț al naturii și că în fiecare zi caută să descopere o literă nouă și că natura are un suflet, nu este ca marmura. Și să nu mai uite, căci natura nu uită pe nimeni, căci suntem flori și ramuri, și limpezimi curate, noi suntem natura, sursa eternă, triumfală, ce stinge orice sete și orice aripă spală; doar de-nțelept pătrunse, și câmpuri și păduri, chiar spiritelor înalte aduc învățături! Și iarăși să nu mai uite că nimeni în această lume nu se poate sustrage fascinației cerului albastru, copacilor verzi, nopții întunecate, vuietului vântului, cântecului păsărilor. Iar atunci când omul comite anumite fapte brutale inutile și din pură plăcere, natura pare că-l privește și îl vede; atitudinea sa pare posomorâtă, iar liniștea înspăimântătoare. Iar pe cel ce știe să înțeleagă natura totul îl îndeamnă să fie înțelept. Totul îi dă sfaturi *gânditorului* tânăr sau bătrân — credincios sau ateu —, planta te învață să progresezi, unda cea repede te îndeamnă să te grăbești, căci orele trec și trebuie să înveți mai repede și mai bine că, în contact cu natura, omul devine fie mai neînsemnat, fie mai măreț!

Și mai ales să nu se uite ce a spus Duhul Sfânt prin glasul Împăratului-Profet David: „Mari și minunate sunt lucrurile Tale, Doamne, toate cu înțelepciune le-ai făcut pentru bucuria și înțeleptirea noastră!“

Ateismul înseamnă Negare! Veți spune: Știm acest lucru și nu este cazul să se mai brodeze pe această poveste demult știută. Sigur că este demult știută și nu este numai o poveste, ci este mai mult decât atât, este o pacoste! Parcă îi și vedem pe filosofi scormonind în înalturi și în adâncimi și negăsindu-l pe Dumnezeu. Cei mai mulți au strigat din răspuțeri la Dumnezeu ca să li se arate în toată măreția Lui Împărătească. N-au avut bucuria ca Dumnezeu să asculte, ca la comandă, și să se arate ba lui Democrit, ba lui Marx, ba lui Nietzsche — și, de ce nu, și lui Cioran, mai ales atunci când la Rășinari folosea craniile din cimitir drept minge de fotbal.

Ei, dacă atunci stăpânul craniului ar fi sărit drept în picioare și i-ar fi altoit câteva lui Cioran, l-ar fi învățat minte să mai glumească, dar așa, el și-a luat nasul la purtare mai târziu și în scris. Bătea lumea, când cu piciorul când cu scrisul. Așa au rămas treburile de atunci și așa vor merge înainte. Prostia și așa nu are graniță.

Când căutăm prin dicționare, la cuvântul *ateism*, citim că înseamnă: Negare a existenței lui Dumnezeu și a oricărei divinități; concepție care se bazează pe această negare și că vine din limba franceză *atheisme*! Parcă ar fi un făcut!

Știm cu toții ce a însemnat ateismul mai ales în Franța și de unde au pornit cele mai groaznice împotrivi asupra credinței în Dumnezeu. Cine nu-și amintește de masacrele din timpul Revoluției din 1789? Acolo nu era vorba doar de lupta împotriva relelor sociale și a legilor strâmbе, ci era vorba și de acea *negare a valorilor morale* când *drojdia societății* ajunsese să spulbere aluatul social din matca lui normală. Totul era pornit pe negare și primul atac era împotriva *sacrului*. Să nu ne amintim decât de profanarea altarului Catedralei Notre Dame pe care au pus chipul spurcăciunii, la care urma să se închine cei care spulberau cu spor frumusețile cumpănite ale înaintașilor.

Mai anii trecuți, citeam despre descoperirile savanților în decursul veacurilor. Se făcea o trecere în revistă unde se spunea despre fiecare savant, din fiecare țară, ce a ajuns să descopere în domeniile variate ale științelor. Se sublinia că peste 80% dintre savanți au ajuns la respectivele descoperiri doar cu ajutorul lui Dumnezeu, Căruia Îi aduceau mulțumiri cu mare pioșenie, înălțându-i slavă întru rugăciuni.

Știm că medicii și mai ales chirurgii, pe care-i numesc un fel de *supraoameni* (*über mensch*), de fiecare dată, înainte de a pune mâna pe bisturiu, fac o rugăciune către Dumnezeu pentru a reuși intervenția asupra zidirii Sale. Dacă acești chirurgi ar ține un jurnal în fiecare zi și ar nota toate operațiile și cum i-a ajutat Dumnezeu și cum au văzut *minuni* cu ochii lor, ar fi o capodoperă de care s-ar rușina *ateii* întru zgomotoasa lor necredință.

N-aș vrea să afirm chiar că ateismul ar fi o stare în care se cantonează ignoranța ca la ea acasă. Nu trebuie să mai adaug că *a crede* înseamnă de la început și fără echivoc, că trebuie să *știi*! Iar ca să *știi* trebuie să *citești*! Iar ca să *citești* trebuie să fii foarte *serios*! Iar ca să fii *serios*, trebuie să fii *om de treabă*. Adică, mai este cazul să spun că Dumnezeu ne-a zidit cu obraz subțire și bun simț? Că trebuie să ne privim pe noi înșine și pe alții ca zidiri perfecte în Univers! Că privirea noastră trebuie să se oprească asupra puzderiilor de stele, asupra regnului mineral, vegetal și animal! Asupra cântului, asupra culorilor, asupra mireasmelor!

Negarea vine de undeva, din interiorul nostru, din genunea spiritului înnegrit de păcat și urăciune. N-am spune că unii dintre noi se nasc răi din fire și puși numai pe *negare*, dar vedem în jurul nostru tot felul de manifestări și unele rămân în scris. Dacă Nietzsche și-a spus sieși că el *nu este un om ci o dinamită*, a și dovedit-o în scris și cei care îl citesc, nu scapă de ghearele *ignoranței agresive*, alegându-se din nefericire doar cu suicidul. Aceștia sunt oamenii doar ai unei cărți sau a câtorva și acelea pline de dinamită ca să fim în tonul bietului Nietzsche.

Avem de învățat de la albină! Ea culege mierea și nectarul din mii și mii de flori și chiar otrava o preface în miere. Am fost uimit când am citit un *manual pentru albinărit*. Am văzut acolo că lumea albinelor este o societate, dacă o putem numi așa, perfectă! De unde atâta înțelepciune? Și când am ști că albina nu trăiește mai mult de 60 de zile!

Ateul nu are timp să citească și să mediteze ce este el ca om și nici la ceea ce este în jurul său! Cred că nu mai este cazul să ne întrebăm ce va fi peste 50 de ani cu lumea aceasta, care nu prea citește ci doar *se instruește de ocazie* cu ce îi pune tehnica la îndemână. Vom avea puhoai de atei care ignoră totul în calea lor precum se năpustesc furtunile și valurile în inima naturii.

Se spunea că odată un orb se plânga că nu vede lumina! Asta da, se mai înțelege, dar sărmanul de el credea din răsputeri în Dumnezeu! Cel care a auzit, a răspuns: Da, era orb, dar nu era prost!

Credeți că filosofii care pun totul la îndoială pot intra în Împărăția Cerurilor?

Ca să înțelegem mai bine ce este *conceptul* lui F. Nietzsche: „Dumnezeu a murit“ este necesar să

aruncăm o privire asupra acestui filosof născut în 1844 la Röchen. Familia protestantă va avea un rol determinant asupra formării caracterului său, mai ales că tatăl său era pastor. După absolvirea studiilor la universitățile din Bonn și Leipzig, la numai 24 de ani ajunge profesor de filozofie la Universitatea din Basel. Suferințe mari se abat asupra vieții lui. Maladia psiho-somatică nu-l va părăsi până la moarte. În anul 1879, va renunța definitiv la catedră. Vreo zece ani va merge pentru însănătoșire la stațiunile din Italia, Franța, Elveția și căderea totală are loc în ianuarie 1889, murind în anul 1890, la numai 45 de ani de zbucium!

Scrierile lui au rămas până astăzi piatră de scandal, de care și-au izbit piciorul și mintea unii trecători. Nietzsche afirma: „Îmi cunosc soarta. Odată se va lega de numele meu amintirea a ceva monstruos, - a unei crize cum nu a mai existat pe pământ, a celei mai profunde ciocniri de conștiință, a unei decizii conjurată împotriva a tot ceea ce se crezuse, se ceruse, se considerase sfânt până atunci. *Eu nu sunt om, sunt dinamită*“, cum însuși mărturisește despre sine, în scrierea sa din 1888, „*Ecce homo*“.

Și parcă, pentru a se încheia istoria acestui *destin*, el își încheie viațuirea aici pe pământ prin ultima carte *Antihristul* și am putea citi cam așa: Iată omul (*Ecce homo*): *Antihristul*!

Citind mai pe îndelete scrierile lui Nietzsche: „*Nașterea tragediei*“ (1872); „*Inactualele*“ (cele patru Considerații inactuale: I David Strauss, mărturisitorul și scriitorul; II Despre folosul și paguba istorie pentru viață — 1873; III Schopenhauer ca educator — 1874 și IV. Richard Wagner la Bayreuth — 1875–1876). Palmaresul continuă cu: „*Omenesc, prea omenesc*“ (1876–1878) și „*Aurora*“ (1880–1881). În anul 1882 apare opera fundamentală *Știința veselă* care-l propulsează în nemurire precum afirmă Casandra Ioan într-un studiu dedicat lui Nietzsche: *Unii se nasc după moarte*, având ca text de mânăcare: Pentru ce atât de molăi? O frați ai mei ... Pentru ce este atâta tăgadă, atâta abnegație în inima voastră? Atât de puține meniri în privirile voastre?

După o *îndelungată reflecție* (1882–1888) scrie ca o „încercare de reconsiderare a tuturor valorilor: *Voința de putere* care a avut o influență covârșitoare asupra unor personaje din istoria Germaniei. Șirul scrierilor sale continuă cu elaborarea cărții: *Astfel a vorbit Zarathustra* — o carte pentru toți și pentru nimeni, precum a definit-o însuși autorul, după anii 1883, iar în anul 1886 apărând o nouă carte: *Dincolo de bine și rău*, continuând cu: „*Genealogia Moralei*“ (o scriere polemică) în 1887. Spre apusul vieții, zdruncinată de boală, apar cărțile: *Amurgul idolilor* — cum se filozofează cu Ciocanul; *Cazul Wagner*; *Ecce homo* și *Antihristul*.

Și acum despre câteva „morți“ care se purtau prin ultimele secole ale mileniului II. Se anunțau, așadar, *cele trei decese* pe care le-a înregistrat istoria gândirii: *moartea artei*, enunțată de Hegel, *moartea lui Dumnezeu* clamată răsunător de Nietzsche și *moartea istoriei* de Fukuyama!

Povestea a început cu mii de ani în urmă. Deci, în antichitate exista o *concepție atomistă* (Leucip și Democrit), iar Epicur îi scrie lui Herodot în secolul IV î.Hr.: „Atomii sunt neconținut în *mișcare veșnică*, unii căzând de-a dreptul în jos, alții abătându-se lateral, iar alții sărind datorită ciocnirilor dintre ei. Toate aceste mișcări nu au început, de vreme ce atât *atomii* cât și *vidul* există din *veșnicie*“ (Emil Cuca, *Elemente de fizică modernă*, p. 80). Avem de a face cu o *gândire de factură materialistă* punându-se la baza lumii *materia* ca principiu primordial. De la „*cărămida Universului*“, cum era considerat *atomul* la *quarcul* zilelor noastre este o distanță care a frământat atâtea minți prin colbul istoriei!

Aristotel afirma că Pământul este centrul Universului, idee preluată și de Ptolemeu prin secolul II după Hristos. Așadar, Pământul era așezat în centrul — fix, înconjurat de planete, așa cum credem și noi a fi la prima vedere, considerându-se că Universul este ca un ceasornic, mecanism cu roți uriașe.

De aici s-a ajuns la convingerea că nu mai este nevoie de Dumnezeu. Universul s-ar conduce după legile cu care Dumnezeu l-a înzestrat inițial. În acest fel omul se simte mai în largul lui, crezându-se *stăpân* al Universului, pus chiar de Dumnezeu de la începutul creației. O întregă pleiadă a oamenilor de știință se va osteni să descopere legile după care Universul se conduce, aceste noi legi arătate ca fiind independente de prezența lui Dumnezeu în creație.

După cum vedem deslușit, centrul se mută de la *Dumnezeu* la *om*, om care se va simți chemat să descopere Tainele Universului, făcând acest lucru numai prin *el însuși* și nu prin raportare la Dumnezeu! După cum se vede se conturează imaginea unui *Univers autonom*, univers creat de

Dumnezeu care nu mai are ce căuta în propria Lui creație, omul considerându-se săracul, ca stăpân al Universului pe care-l poate conduce — vai! — spre împlinirea scopurilor sale.

Apropiindu-ne spre Evul Mediu, după cum afirmă Adrian Lemeni în „*Concepția mecanicistă despre Univers*“: „Suntem în perioada prerenascentistă, premergătoare marilor descoperiri geografice făcute de Amerigo Vespucci și Cristofor Columb. Apuseanul simte nevoia să-și mărească spațiul în care să domine. Inclusiv pentru Biserica Romano-Catolică prezența lui Dumnezeu în creație era destul de stânjenitoare. Papa trebuia să-L înlocuiască în mod absolut pe Hristos. În acest context apare ideea aceasta despre posibilitatea infinității Universului. Această viziune cosmologică va fi folosită în mod favorabil pentru întărirea unei mentalități existente. În loc ca această *concepție* să *relativizeze* poziția omului în Cosmos, *i-o absolutizează* și mai mult. De ce? Pentru că un *infin*it nu poate accepta prezența *altui* *infin*it. Din moment ce Universul este infinit, Dumnezeu cel infinit, nu mai are ce căuta în acest infinit al spațiului. Dumnezeu a proiectat și a creat acest infinit, dar i-a conferit legi proprii de autogovernare. Rațiunea infinită a lui Dumnezeu este separată de legile după care Universul se conduce. Apare, astfel, această mentalitate în care „*Universul se conduce*“, nu mai avem de a face cu un *Univers care este condus*“.

În acest context, bietul Nietzsche fiind „monstruos“ în gândire, după cum însuși a afirmat, ba mai mult declarând sentențios: „*Eu nu sunt om, sunt dinamită*“, a lansat conceptul: Dumnezeu a murit!

Dacă Nietzsche s-ar fi aplecat cu precădere asupra operelor lui Copernic sau Kepler pe care nu trebuie să-i considerăm necredincioși și ar fi citit mențiunea din cartea „*Armonia lucrurilor*“: „O, Tată al luminii! Tu, ce prin lumină aprinzi în noi aspirații după lumea grației Tale pentru ca să ne duci la lumină mării! Iată, acum Îți mulțumesc Ție, Stăpânul și Făcătorul meu că Tu ne-ai desfătat *prin creațiunea* Ta, că mult m-a fermecat opera mâinilor Tale“, și-ar fi potolit îndârjirea și ar fi fost om de treabă!

Dacă Nietzsche ar fi stăruiț și ar fi înțeles legea existență a *gravitației universale*, descoperită de Newton, care vedea *acțiunea lui Dumnezeu în lume*, deci purtarea de grijă permanentă a lui Dumnezeu în care credea: „Această ființă infinită guvernează totul, nu ca suflet al lumii ci ca Domn al tuturor lucrurilor ... El este omniprezent nu numai *virtual*, ci și *substanțial*, deoarece nu se poate acționa în absență!“ (După Alexander Koyre, „*De la lumea închisă la universul infinit*“, Editura Humanitas, 1997, p. 19), de bună seamă, mult încercatul Nietzsche nu ar mai fi îndrăznit să-și sloboadă cerneala pe coala de scris întru murirea lui Dumnezeu!

Dacă Nietzsche n-ar fi fost prea mult influențat de Revoluția franceză din 1789 și n-ar fi aflat că pe altarul Catedralei Notre-Dame a fost ridicată o femeie desfrânată, supranumită „zeița rațiunii“ dorindu-se ca *rațiunea* să-L înlocuiască pe Dumnezeu în viața oamenilor, *cultul rațiunii* substituindu-se cultului religios, ar fi fost salvat de la acele maladii care i-au chinuit viața până la moarte!

Se știe câte masacre a produs acea libertate proclamată în istoria omenirii. Erau roadele rațiunii umane pervertite, care s-a vrut autonomă în raport cu Dumnezeu. Unde a dus morala pozitivistă propovăduită de Spencer? Ce s-a întâmplat într-o lume care rezona la maximum cu acel strigăt al lui Nietzsche: „Dumnezeu a murit!“ Este clar că dorința omului de a-L ucide pe Dumnezeu se constituie de fapt într-un demers *sinucigaș*. *Om*ul *rupt de Dumnezeu*, devine de fapt *propriul său ucigaș*!

Știm cu toții că secolul XX a fost cel mai sângheros din istorie, cu milioane de vieți omenești secerate. Două războaie mondiale au măcinat omenirea. De ce? Pentru că omul s-a rupt de Dumnezeu și a devenit propriul său ucigaș! Pentru că din sufletul nostru a fost izgonit Dumnezeu și *am devenit niște monștri*, pentru că Dumnezeu *nu poate muri niciodată*, barem acest lucru îl putea ști și acest Nietzsche, despre care este vorba!

Fenomenul secularizării bântuie ca o stafie peste firea umană, iar în numele „*Drepturilor omului*“ (de ce nu și „*îndatoririle omului*“, mai întâi!) asistăm la cele mai *cumplete* pervertiri ale firii omenești. Triumghiul *Dumnezeu — om — lume* — este desfigurată. Legăturile dintre Dumnezeu și om s-au rupt. Legătura dintre om și Cosmos este pervertită, iar în loc să îndumnezeiească Creația, omul a exploatat-o fără cruțare, făcând să apară o gravă criză ecologică, criză ce ne va distruge într-un viitor apropiat dacă nu ne trezim!

*

Acela care vrea să se vindece de apucăturile filosofice ale lui Nietzsche *să nu uite*, adică *să țină*

bine minte, că după mărturia lui personală, el a fost:

— „Ca specialitate, un decadent!“ („Ecce homo“, p. 13)

— „În toiul martiriului pe care mi-l provocam *migrene neîntrerupte* de câte trei zile, însoțite de trudnice vomismente de bilă!“ (Din „Ecce homo“, p. 12)

— „Un om dublu, mai am și o „a doua“ față pe lângă prima. Și poate chiar și o a treia ...“ (Din „Ecce homo“, p. 15)

— „Mai este nevoie, după toate acestea, să mai spun că am experiență în ce privește problemele decadentei?“ (Din „Ecce homo“, p. 13).

Ce să mai spunem despre Nietzsche, după ce citim cele trei capitole din cartea „Ecce homo“, intitulată:

— De ce sunt atât de înțelept?

— De ce sunt eu atât de inteligent?

— De ce scriu cărți atât de bune?

Este limpede că Dumnezeu nu mai avea locaș într-o inimă atât de *burdujită de sinele său*!

S-ar părea că Nietzsche a alungat definitiv pe Dumnezeu din inima lui!

Având însă în vedere că a afirmat cu obstinație că este *un om dublu*, s-ar putea, ca în Țara de peste veac, unde este dus, să ne spună cuprins de *migrene*: Dumnezeu n-a murit! Asta s-o știți! V-o spune Nietzsche, care în final L-a văzut pe Dumnezeu!

Lectura cărților lui Cioran poate fi dăunătoare?

Cu *zăbava cititului*, așa cum bine ne îndemna cronicarul Miron Costin, cu sute de ani mai înainte, nu prea stăm bine, din nefericire. Că nu se prea citește, aceasta o știm cu toții. Dacă s-ar face o statistică serioasă cu cât se citește în lume, am ajunge la niște rezultate mai mult decât dezastruoase. Cât se citește în Europa? Dar cât se citește mai ales în România? Cărți avem în această țară culturală câte *una mie de căciulă*, ca să dăm numărul minim! S-ar putea să exagerez, dar numărul de cărți este imens și deci putem spune că avem o Țară cu foarte multe cărți, dar, din păcate, cu foarte puțini cititori adevărați și nu doar de zile mari și de ochii lumii.

Spun de ochii lumii pentru că ne adunăm cărți multe, uitând de ceea ce spunea Seneca: nu contează câte cărți ai în bibliotecă, ci cât de bune sunt! Și adaug eu, sărman de mine, că nu contează biblioteca doldora de cărți, ci mai ales cât ai citit din strânsura cărturărească.

Emil Cioran a mărturisit printre altele, într-o scrisoare adresată lui Dieter Schlesak: „...Urăsc scrisul. Sunt cel mai mare pierde vară din tot Parisul. Numai o târfă fără clienți este mai fără treabă ca mine!“ S-ar putea să fie șocantă această afirmație a lui Cioran și cred că n-ar fi cazul să-l credem pe cuvânt chiar dintr-odată. Ce am putea spune despre scrisul său dacă îl urăște chiar cel care a scris cinci cărți în românește: *Pe culmile disperării*, *Cartea amăgirilor*, *Schimbarea la față a României*, *Lacrimi și sfinți*, *Amurgul gândurilor* (acestea în perioada 1934–1937) și abia după 1989 îi apar în traducere cărțile scrise în franceză, atât de apreciate în Occident: *Revelațiile durerii*, *Ispita de a exista*, *Istorie și utopie*, *Singurătate și destin*, *Demiurgul cel rău*, ș. a.?

Hotărât: n-am să-l cred pe Cioran ce spune despre sine, atât de sarcastic și degradant! N-am să-l cred niciodată că a fost într-atâta de sănătos, ca să iau drept paradigmă scrisul său. Am să-l citesc doar când nu voi avea altceva de făcut. N-am să capăt insomnie ca el, câțiva zeci de ani și alți câțiva zeci de adâncă miorlăială pe probleme bizare. Spun miorlăială pentru că mă întreb, și nu numai despre el, ce au adus nou în literatură și filozofie, mai ales? Cu ce s-a schimbat lumea?

Din „Lacrimi și sfinți“, iată ce spune Cioran: „Iubesc poezii, fiindcă nu ajung și nu vor să ajungă la nimic. Poezia lor nu duce nicăieri. Atâta inutilitate în armonie! Este un mare blestem în a-i înțelege. Înveți prin ei să nu mai ai ce pierde!“

Dacă l-am lua în serios pe Cioran, numai din cele de mai sus, am ajunge să zicem că toată poezia de la începuturi și până azi nu face două parale. N-am crede, dacă am face un sondaj de opinie, că ar fi prea multă lume de acord. Cine n-ar rămâne contrariat, atunci când citește, că ar fi un mare blestem a-i înțelege pe poeți? Chiar așa? Să nu fi înțeles Cioran nimic din poezie? Să fi fost supărat pe stirpea

poetilor pentru că n-ar fi putut scrie nici o strofă? De unde această înverșunare? Stați singuri și reflectați!

La 3 iulie 1973 scrie din Paris, aceluiași Schlesak o scrisoare din care redau câteva rânduri: „Îmi închipui că vă înțelegeți foarte bine cu italienii, care sunt tot un fel de români, *dar având și trecut*. Firește că bieții români nu au nici unul. Mi se pare că în memoriile dumneavoastră ar fi trebuit să insistați asupra acestui fenomen original: singurul popor din Europa care are avantajul de a fi lipsit de istorie. Dacă acest lucru li se potrivește valahilor, cu atât mai adevărat este pentru *ardeleni*, a căror condiție istorică seamănă doar cu a negrilor ...“ . Se vede cât de colo câtă istorie și-a însușit Cioran ca să facă astfel de afirmații! Comentariile sunt de prisos!

Același Dieter Schlesak, într-un studiu consacrat lui Emil Cioran, continuă: „Teama copilărească, plictiseala, scârba de viață, experiența fundamentală a *insomniei* — prima trăire mistică avută: *căderea din timp*. Aceste experiențe s-au petrecut foarte devreme, ca și cea de a doua, fundamentală, care (ca și experiența insomniei) l-a marcat profund. Este vorba de răspunsul mamei sale, într-o zi când el zăcea pe sofa văitându-se: „Nu mai pot să trăiesc, pur și simplu, nu mai pot!“ , la care ea i-a replicat: „Dacă aș fi știut, aș fi avortat!“ . Din cartea sa „Despre neajunsul de a te fi născut“ (1973), aflăm că răspunsul mamei sale a fost un șoc, însă unul eliberator: „În loc să mă revolt, am schițat un zâmbet livid, iar această scenă a fost într-un fel o revelație pentru mine. A fi rezultatul *întâmplării* și nu al necesității îmi dădea o anumită senzație eliberatoare, care m-a întărit până azi“ . Deși a avut o senzație eliberatoare, cum spune Cioran, n-a înțeles nici pe departe, că el n-a fost produsul *întâmplării*, ci din contră. Și de aici toată construcția lui costelivă care a îmbrâncit pe unii și pe alții pe cărările întunecoase, în hățșuri pline de primejdia interpretărilor care duc la deznădejde.

Dacă timpul mi-ar îngădui, m-aș bucura ca din întreaga operă a lui Cioran, care este destul de întinsă și complicată, să alcătuiesc un mic compendiu filosofic. Cred că ar fi necesară o limpezire pe măsura scrisului lui Cioran, care n-a găgăvit chiar în zadar pe scena lumii!

Dacă Cioran ar putea dăuna tineretului? Nici vorbă!

Un tineret *studios* și *serios*, nu va lua niciodată prea în serios pe Cioran, care de altfel, nici nu și-a dorit acest lucru niciodată. El n-a dat doi bani pe scrisul său! A disprețuit totul! A gândit de-andărătelea! A negat totul! S-a scârbit de el însuși! Și-a scârțâit nemulțumirea și negațiile în opinteli neputincioase! Dacă lui Toma de Aquino, după ce și-a încheiat tratatul de teologie, *Summa Theologiae*, în 50 de tomuri, a spus, oftând din toate mădularele sale: Totul mi se pare un foc de paie!, după cum s-ar zice, atunci Cioran, ar putea spune, cuprins de aceeași insomnie, despre opera sa, că este un foc de vreascuri!

Sunt bune și paietele precum și vreascurile, la foc de tabără! De acest lucru nu se scrântește nimeni la cap!

Așadar, divertisment, fraților!

Cum poate fi lectura o cale a mântuirii?

Am fost întotdeauna bucuros să văd, când intru în casa unui gospodar, mai ales biblioteca. Bucuria mi-a fost și mai mare când am văzut bibliotecile bogate ale preoților și nu rareori tot uitându-mă, am ales câteva titluri mai ales din cele, care spre surprinderea mea, erau în câte două-trei exemplare. Preotul, imediat ce a văzut aceasta m-a îndemnat, cu stăruință, să le iau. Am zis, împrumut doar, Părinte! Nici o vorbă, luați-le, că vedeți prea bine că am mai multe exemplare. Și a continuat, spunându-mi cu fața plină de veselie, că atunci când cumpără o *carte bună*, nu uită, de bună seamă, să ia mai multe exemplare pentru a da și celor care ar dori!

Nu-mi aduc aminte să fi furat vreo carte în viața mea, dar de împrumutat am împrumutat din când în când și cred că am uitat uneori să le înapoiez. Nu știu dacă există vreun om în lumea aceasta să nu se bucure atunci când primește o carte sau atunci când a împrumutat și i se spune că poate ține cartea dacă vrea s-o aibă în casa lui. Eu am încercat această supremă bucurie, aș spune, fără teamă de a fi judecat prea aspru. Nu știu, dar cred că se întâmplă ceva special. A dăruii o *carte* și mai ales o *carte*

bună și mai ales cu o *dedicație*, este cred darul cel mai valoros și de folos. Este un fel de lucrare *întreită*: cel care dăruiește, cel care primește și cel care este dăruit! Adică aici are loc un colocviu tainic în trei! O comunicare și o comuniune de iubire! Cel care a scris cartea, autorul este cel care vine în bucuria celor doi care se prețuiesc și astfel are loc o *rugă* în duh așternând o bucurie și o pace în inimă, care nu se uită multă vreme.

Când merg în librării și văd zeci și sute de titluri pe bogatele standuri, primul gând care îmi încearcă mintea și inima este să am o traistă uriașă în care să iau cărți câte pot duce în spinare. Nu am putut niciodată să-mi strunesc această apucătură și de atâtea ori am ieșit cu inima strânsă, alegând doar câteva titluri. Bibliotecile m-au fascinat totdeauna. Am văzut biblioteca uriașă a mitropolitului Antonie al Transilvaniei la Sibiu care acum este așezată pentru totdeauna la Sâmbăta de Sus, mănăstirea de suflet pe care a rectitorit-o voievodal în vreme de prigoană atee. Acest cărturar, strașnic întru citire și scriere, ar fi unul din *modelele* care te-ar îndemna fără zăbavă să te apuci să citești mai ales scriitori mistici. Dar înainte de a citi orice carte din lumea aceasta, pentru că așa am apucat și noi, din moși — strămoși, este absolut necesar ca pașii să ni se îndrepte spre biserică unde vom auzi glasul evanghelic și apostolic, adică citiri din Sfânta Evanghelie și Apostolul zilei, din Viețile Sfinților.

Cântarea de la strană, cântarea omofonă, adică împreună glăsuirea în cânt, duc la *comuniunea sfântă* care nu poate fi atinsă de nici o stricăciune.

Dacă acasă am făcut primul pas citind sau spunând rugăciunile scurte și în grabă, drumul spre Casa lui Dumnezeu este un act de *cult* și *cultură*. Cultură duhovnicească trebuie să facem citind *cărți duhovnicești*, cărți din belșug apărute pe piața românească. Pot să afirm că Dumnezeu a plouat cu cărți pline de învățături duhovnicești. Atâtea edituri, atâția autori! Mă întreb, câți cititori suntem? Cărți avem, putem acoperi întreaga Europă! Îmi vine să cred că România, astăzi, este țara care tipărește cel mai mult și citește cel mai puțin.

Așadar, pentru a nu mă îndepărta prea mult de întrebare, spun: este necesar să citim învățături duhovnicești, pe cât ne țin puterile și *să ascultăm* în duminici și sărbători *predica preotului*. În satul meu, Cracăul Negru, din munții Neamțului, a fost un preot pe nume Gh. Savin, strașnic, nu numai prin statura sa uriașă ci și prin entuziasmul cu care predica având mereu în mână mai ales Noul Testament. Toți eram absorbiți ca de o dumbravă minunată! Nimeni nu l-a uitat. Nu glumea cu ținuta sa de preot! Niciodată nu l-am văzut mergând civil! Niciodată nu lăsa impresia că-i grăbit, că nu știe să răspundă la toate cerințele creștinilor! Când îl vedeam pe drum mergând sau la biserică slujind, parcă vedeam pe Dumnezeu care umplea totul!

Dacă ne mântuim prin lectură sau prin ascultare?

Nostim gând! Sigur că ne mântuim și prin *lectură*! Este absolut necesar să facem lecturile cele mai alese pentru că timpul este scurt. Prin lectură ne mântuim, ne salvăm de cel mai mare rău de pe lume: prostia! Spaimea cea mai mare pe care o am este *ignoranța* care lovește în stânga și în dreapta biata noastră viață. Cred că ar trebui să citim vreo trei sute de ani! Poate așa ne-am vindeca și pe noi și această lume răvășită de valurile vieții! Dacă am fi puțin mai realiști, am putea să nu uităm ceea ce latiniile spuneau: *Nulla dies, sine linea*! Adică, nici o zi, fără o linie! Asta însemnând, nici o zi fără să citești și să scrii un rând, o filă cel puțin!

Îndemn și acum: scrieți zece rânduri pe zi, într-un caiet, un mic jurnal! Ce bucurie ar fi să am acum jurnalul mamei mele?

Ne mirăm și ne bucurăm de scriitori, de poeți?

Ați văzut manuscrisele lui Eminescu? Acolo se vede osteneala de zi cu zi! Șlefuirea cuvântului, așezarea în pagină, repetarea, revenirea, luarea de la capăt! Când a ajuns cuvântul scris în mâna noastră, a trecut prin durerile morții și a înviat spre bucuria noastră întru înviere!

Să avem în geantă, în buzunarul hainei o cărțuție de rugăciuni, de aforisme, de maxime, de eseuri, de literatură, de poezie, de istorie, de muzică, de filozofie! Ne va prinde bine! Este singurul timp câștigat: cel prin rugăciune, lectură și lucru!

Pentru viața noastră este foarte important să citim cărți de zidire sufletească, de echilibru. Dacă-ți cade în mână din nefericire, o carte scrisă de Nietzsche, și nu stai bine pe picioarele tale, o cam iei razna, precum și atunci când citești anumite pasaje din cărțile lui Cioran. Nu oricine este atât de pregătit să înțeleagă și să suporte unele nebunii de limbaj sau stări de suflet.

Dacă ești slab de suflet și slab în ale culturii și în înțelesul lucrurilor așezate, amarnice furtuni și neînțelesuri te războiesc. Cartea care zidește! Cartea care-ți aduce pace în inimă și suflet! Cartea care te bucură și luminează ca soarele! Cartea cu care dorești să te întâlnești mereu ca în zi de sărbătoare!

Aceasta este cartea mântuitoare!

Ne mântuim *prin lectură și prin ascultare*, adică prin învățătură și lucrare, așa cum citim în Grigore Alexandrescu: „Tot ce-mi place mă aprinde, și-n minutul ce *citesc*, / A putea *lucra* întocmai, deocamdată socotesc!“

Sigur că cititul face pe unii trufași și pedanți categorisindu-se în intelectuali, uitându-se că *a vedea multe* te face înțelept, înțelegător și util, citind din înțelepciunea lui Lichtenberg!

Să nu mai amintim că: „*Cititul* îl face pe *om deplin*; vorbirea îl face *prompt*; iar scrisul îl face *exact*“, după înțelepciunea lui Fr. Bacon, iar Dimitrie Cantemir ne pune la inimă, că: „Cei ce topesc multe lumânări în citirea cărților, tocesc și vederea ochilor trupului; dar cel ce *n-a căutat niciodată pe slove*, măcar că și-a păzit mai ascutită vederea ochilor, însă *neștiința* i-a vârât în întuneric și în tartarul necunoștinței!“!

Despre cărțile care n-ar trebui să lipsească din bibliotecile noastre pot spune că este necesar să ne gândim, la fiecare dintre noi, cam ce gen de literatură, istorie, artă, filozofie, astronomie, etc. are întru iubirea sa. Deci este vorba de biblioteci de specialitate!

Atunci când ne gândim însă la principalele cărți care nu trebuie să lipsească din bibliotecile noastre particulare, aș pune pe primul loc Biblia sau Sfânta Scriptură pe care oricine o poate avea fără mare greutate. Am citit că atunci când un savant a fost întrebat, dacă ar fi izgonit într-o insulă și i s-ar îngădui să ia doar o singură carte, ce carte ar lua? El a răspuns, fără să stea pe gânduri: Aș lua Biblia!

Ce cărți să mai avem? Ceaslovul și Psaltirea din care să citim barem un psalm pe zi! Viețile Sfinților! Cel puțin un volum din Filocalie! Urmarea lui Hristos de Toma de Kempis! Operele Sfinților Părinți! Amintiri din copilărie de Creangă! Eminescu, Caragiale, Basmele lui Ispirescu! Victor Hugo, Goethe, Barbu Delavrancea, Coșbuc, Rebreanu și mulți alții, după putere cumpărați! Uitam desigur aforismele, maximele și cugetările din partea popoarelor lumii! Sunt extraordinar de instructive!

Și încă o carte, Domnilor! Fără bani!

Marea Carte a Naturii, în care suntem chemați să citim cu toții, pentru a ne desluși credința în Creatorul Dumnezeu!

O carte poate schimba viața unui om?

Parcă văd acum scena pe care n-am s-o uit niciodată. În anul 1958 am intrat la Seminarul de la Neamț printr-un examen extrem de dur, dar cu o dispensă de vârstă, de un an de zile. Trebuia ca să ai cincisprezece ani legal. Toate erau croite diabolic. La terminarea Seminarului, după cinci ani exact, făceai vârsta de 20 de ani, numai bun de armată.

Într-un fel nu se încurcau lucrurile, numai că eu grăbindu-mă mereu, ca și acum, am cerut dispensă de la Mitropolitul strașnic de atunci, Iustin Moisescu. Nici nu știu cum a încălcat rânduiala, spre bucuria mea de atunci, dar care avea să mă coste scump peste doi ani de școală. La doi ani se dădea un examen clar de Diplomă. Așa obțineai un document care îți dădea dreptul să te angajezi Cântăreț Bisericesc. Pentru a intra în anul III, la Seminarul propriu-zis, trebuia să ai vârsta de 17 ani. Eu nu aveam decât 16 ani, și în consecință trebuia să stăm toți cei care erau în ipostaza aceasta, un an acasă și apoi să reluăm studiile.

Doamne, câtă amărăciune! Ce de plâns și vaiuri s-au mai auzit pe drumuri și în inima satului Cracăul-Negru, unde am văzut lumina zilei!

Singură mama, mă consola de zor, spunând că anul trece ca umbra pe perete, așa era o vorbă pe la noi! Cât despre tata, ce să spun, era o mare bucurie pe capul lui, spunând că nu l-am ascultat ca să merg la liceul militar, că, deh, își dorea pe fecioru-său ditamai general de armată! Ca să vezi! Așa îți trebuie, dacă mumă-ta te-a vrut popă! Rabdă, taci și la muncă, băiete. Ș-apoi să te ții după aceea.

Dar în anul acela, an fericit pentru mine, am citit cele mai multe cărți din viața mea. Adică, am

uimit pe bibliotecarul din sat. Am citit toată biblioteca de sute de cărți. Le-am citit și pe ale preotului Gheorghe Savin din sat. Îi mai rămăsese câteva sute după ce a fost nevoit să ardă mii de cărți din spaima ce semănau comuniștii care dădeau iama cu securitatea pe la preoți, profesori și medici.

Știau ei unde să atace. Mi-a povestit preotul Gheorghe Savin întreaga nenorocire. Ceea ce a mai scăpat a fost doar cele pe care le-a îngropat în grabă în pământ, iar restul, cele mai multe le-a ars în câteva nopți. Îmi spunea plângând, el, dar și eu, când se văita cu durere zicând: Bre, Costică, cărțile nu vroiau să ardă, iar securiștii se apropiau.

N-am văzut durere mai mare pe bietul om. Mi-a spus să nu spun la nimeni. Atunci am plâns nu pentru o carte, ci pentru miile de cărți arse.

Cred că Țuțea și Noica au citit *vagoane de cărți*. Așa este, după ce te sature de citit, adică te-ai umplut de *bucuria lecturii* până-n gât, îți vine lesne să spui sentențios, că nu-i nevoie să citești decât o sută de cărți, sau mai puține de o sută.

S-o creadă Țuțea și Noica! Noi, n-o credem nici în ruptul capului.

Câte cărți trebuie să citim?

Mai întâi să lămurim un lucru. Întrebându-l pe Seneca, pentru a ne liniști: „*Nu importă cât de multe cărți ai, ci cât de bune!*” Tălmăcind puțin, aş putea spune: N-are importanță câte cărți citești, ci mai ales, este extrem de important câte *cărți bune, selectate cu grijă*, citești, mai ales în veacul acesta, atât de galopant și nimicitor de timp!

Le-am spus, de curând, la unul dintre cercurile didactice ca profesorii, toți profesorii, de tot învățământul, să facă o listă cu titlurile care trebuie citite, pe ani, în tot timpul studiului, la toate disciplinele, cărți din aria românească și universală, deopotrivă.

Este absolut necesar acest lucru, pentru a ne face o *cultură generală*, orientativă și apoi *studiu pe specialitate*, inclusiv o limbă — două străină pentru a putea comunica valorile și a fi înțeles și de folos pentru alții și implicit pentru tine.

Cultura se face gradual! Aceea este temeinică!

Așadar, fiecare să citească sistematic și profesorul este chemat să orienteze cu grijă formarea pentru mâine a viitorilor oameni de cultură și știință înaltă. Aceasta este urgent și în aria teologică. Pentru că sunt milioane și miliarde de cărți în lumea aceasta și ne trebuie o sută de vieți ca să putem citi doar un număr minim.

Dacă am aduna toate titlurile tipărite până acum la un loc, cred că am avea stive de cărți cât țin Carpații României și până-n Himalaia! S-a scris, s-a tipărit, s-au adunat, nu glumă! Este fascinant, când stai și te gândești!

Sigur că o *carte* poate schimba viața unui om, cum ar fi Biblia, Urmarea lui Hristos de Toma de Kempis și altele pe care nu le înșir, că nu s-ar mai termina. S-au tipărit torente de cărți, iar noi zăcem sub maldărele care cer eforturi peste măsură de a fi citite sau măcar, unele din ele, să se învrednicească a fi răsfoite. O carte bună poate schimba viața unui om în bine, dacă citești Biblia și alte cărți ziditoare de suflet. Iar dacă, din nefericire, citim o carte rea sau tulburătoare de inimă și suflet, cum ar fi unele ca de-ale lui Nietzsche sau Cioran, atunci ne apucă vârcolacii și vedem numai ștreanguri și săpun! Doamne, ferește-ne pe toți de spurcatele stihii!

Vai, de capul meu, cum adică ce citeau oamenii, înainte de descoperirea tiparului? Păi, oameni buni, ați văzut Evangheliarul de la Humor al lui Ștefan cel Mare? Dar cel al lui Gavriil Uric de la Neamț? Cine-și mai amintește de cel al Sfântului Nicodim de la Tismana din 1405? Dar manuscrisele din Orient și Occident, dar cele de pe plaiurile noastre? Am văzut manuscrisele de la Qumran. Sunt uluitoare! La Dragomirna se află miniaturile, unice în lume, ale lui Anastasie Crimca, sfântul ctitor, zugrav și miniaturist, cu înscris de aur! Parcă ai fi în lumea fantasticului! Și atunci ca și acum, să ai dor de citit! Se găsesc cărți și încă celebre!

Au fost cărți care m-au uimit. Am rămas prietenul cel mai fidel cărții. Latinii scriau pe ușa bibliotecii, cum am scrie și eu, sărac de mine: Hic mortui vivunt! Adică, aici morții trăiesc! Așa este! Și încă una: Muti loquuntur! Tălmăcind: Muții vorbesc!

Așadar, mâna pe cartea bună și ziditoare, întru citire zăbovind și mereu scriind!

Iar dacă este vorba de plâns, am jelit citind romanul *Mizerabilii*. Am avut și de ce! Îmi aduc aminte și de *Singur pe lume* și încă una pe lângă altele: *Cânta la Stupca o vioară!*

Capitolul 3. Refacerea unității creștine - un scenariu posibil pentru secolul XXI

Ne putem imagina Istoria fără creștinism?

Mă bucur că am prilejul să însăilez câteva gânduri ca răspuns la această întrebare. Primul gând care mi-a venit de îndată a fost acela că dacă Fiul lui Dumnezeu nu s-ar fi întrupat din Fecioara Maria în urmă cu 2.000 de ani, lumea ar arăta ca un om decapitat! Adică, imaginați-vă singuri că pe drumurile pe unde ne poartă picioarele am întâlni, în amiaza mare un om mergând pe drum fără cap! Ce sentimente ne-ar încerca?

Personal, nu știu nici ce aş gândi și nici ce aş spune. Aş rămâne blocat și fără grai!

Întruparea Fiului lui Dumnezeu, aici, la noi în bătaură, a fost și rămâne pentru totdeauna cea mai mare lucrare a lui Dumnezeu, o încununare a operei Lui, care a uimit veacurile până acum și va fi o *piatră uriașă de încercare* nu numai pentru creștini dar și pentru cei care au un strop de gândire.

Au rămas întru uimire îngerii de „Taina cea din veac ascunsă și de îngeri neștiută!"; păstorii au cântat din fluier și au slăvit pe Dumnezeu auzind din Cer îngerii cântând în cor: „Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, întru oameni bună voire!“ (Luca 2, 14).

Dacă cineva, oricine ar fi el, deschide Biblia la Sfântul Evanghelist Ioan și citește: „Fiindcă atât de mult a iubit Dumnezeu lumea, că a dat pe singurul Său Fiu, pentru ca oricine crede în El, să nu piară, ci să aibă viață veșnică!“ (Ioan 3, 16); va rămâne pe gânduri și va medita la cele ce a citit, dacă nu pe loc, își va aminti, de bună seamă, nu peste multă vreme, de acest text celebru, nemiîntâlnit în nici o carte din lume.

Ce a vrut să spună Dumnezeu? De ce această iubire, mărturisită de Dumnezeu, pentru lumea aceasta? Și răspunsul va cădea precum ploaia peste pământul plin de secetă și ciulini: „Căci Dumnezeu n-a trimis pe Fiul Său în lume să judece lumea, ci ca lumea să fie mântuită prin El!“ (Ioan 3, 17).

Ceea ce se cere de la noi, pentru că un răspuns la iubirea lui Dumnezeu trebuie dat, este Credința pe care ne-o îmbie Dumnezeu pentru a crede în Iisus Cel Întrupat, asigurându-ne: „Cel ce crede în El nu este judecat; dar cine nu crede a și fost judecat, pentru că nu a crezut în numele singurului Fiu al lui Dumnezeu“ (Ioan 3, 18).

Fără a crede suntem depersonalizați! Desigur, a crede este un lucru anevoios, greu am zice la prima vedere, dar stând întru deslușire și privind în jurul nostru, adică, silindu-ne să citim în tainele, atât în cele mai presus de fire, ca Întruparea lui Iisus cât și în cele din natură, cu toată atenția, ne va fi plină de bucurie inima, iar sufletul se va veseli de mari descoperiri la fiecare pas. Cu câteva zile în urmă am văzut la o emisiune cum se nasc fluturii, aceste gingașe creaturi! Am rămas uimit cum dintr-un vierme care se hrănea hrăpăreț cu ramuri și frunze de copac, peste două săptămâni devine fluture colorat în cele mai frumoase culori în praf de aur și argint.

Ați văzut cu toții acei miraculoși fluturi împodobiți de nuntă, dansând, după care aleargă pruncii pe pajiștile înșorite? Numai văzând nașterea lor rămâi uimit și parcă te îndeamnă inima să-L întrebi pe Dumnezeu: De ce atâta frumusețe? De ce atâta dăruire și risipă?

Am văzut apoi un documentar despre viața albinelor. Mai în tinerețe, la Seminar fiind, mi-au căzut în mână niște cărți despre creșterea albinelor. Am citit cu nesaț minunile. M-am gândit să devin un mare apicultor (crescător de albine) mai ales că tata avea vreo 50 de stupi pregătiți — spunea el — pentru a ne face un dar atunci când ne vom așeza la casele noastre. Tata îmi spunea: Băiete, să știi că eu vorbesc cu albinele! Nu l-am crezut, iar atunci când am citit cărțile despre care am amintit, am dat de pasaje care mi-au limpezit nedumerirea.

Câtă organizare au albinele în stup! Ce orânduială perfectă! Dacă noi, amărății de pământeni ne-am organiza *ca albinele* am avea cea mai perfectă orânduială în societate.

Prezentatorul emisiunii a avut darul să impresioneze până la lacrimi. Și atunci mi-a venit în minte o întâmplare din Pateric în care, un frate a venit la un sihastru iscusit și printre altele a adus vorba că el nu vede decât rău în lume și ce să facă pentru a se mântui de această ispită. Sihastrul i-a spus: A venit dintr-o lature o *muscă* și a fost întrebată ce a văzut pe cale. A răspuns că a văzut numai murdării peste

tot, pe câmp, prin grajduri, prin cotețe ... Atunci a venit dintr-o lature o *albină* și a fost întrebată ce a văzut pe cale. A răspuns și ea că a văzut numai flori și mirese, copaci, pajiști luminoase, soare și lumină! Culegem nectarul și mierea cea dulce cu care înveselim viața oamenilor! Atunci sihastrul l-a întrebat: Ce vrei să fii? Muscă sau albină! Atunci fratele înțelegând a plecat la chilie întru ale sale folosindu-se de cuvintele sihastrului.

Și atunci ne întoarcem la textele sacre care ne spun că vom fi judecați. De ce, ar veni imediat întrebarea? „Și aceasta este judecata: că Lumina (Hristos) a venit în lume și *oamenii au iubit mai mult întunericul decât lumina pentru că faptele lor erau rele*“ (Ioan 3, 19).

Adică la iubirea lui Dumnezeu care ne-a trimis în lume Lumina noi răspundem cu iubirea întunericului!

Fapte ale întunericului sunt faptele firii păcătoase, pe care Sfântul Apostol Pavel le arată creștinilor din Galatia ca fiind cunoscute: adulter, desfrânare, necurăție, destrăbălare, idolatrie, vrăjitorie, vrăjmășii, certuri, gelozii, mâni, neînțelegeri, dezbinări, secte, invidii, ucideri, beții, petreceri dezmațate și alte lucruri asemănătoare cu acestea. Vă spun mai dinainte, cum am mai spus, că cei care fac astfel de lucruri nu vor moșteni Împărăția lui Dumnezeu!“ (Galateni 5, 19–21).

Auzim cuvântul lui Iisus adresat ca un Părinte copiilor Săi: „Căci oricine face răul, urăște lumina și nu vine la lumină, ca să nu i se vadă faptele așa cum sunt!“ (Ioan 3, 20).

Am rămâne descumpăniți și dezamăgiți, ba uneori și disperați în fața stării de decădere în care unii dintre noi, din nefericire, n-am găsi soluție care duce la tămăduirea relor care ne împresoară fără alegere.

Același mare Apostol al Neamurilor, Sfântul Pavel ne arată și roadele Duhului Sfânt în viața omului considerându-l capabil de înnobilare, când zice: „Roada Duhului, dimpotrivă, este: dragostea, bucuria, pacea, îndelunga-răbdare, bunătatea, facerea de bine, credincioșia, blândețea, stăpânirea de sine. Împotriva unor astfel de lucruri nu este lege!“ De ce? Pentru că: „Cei ce sunt ai lui Hristos Iisus și-au răstignit firea păcătoasă cu patimile și poftele ei!“ (Galateni 5, 22–24).

Greu este lucrul acesta! Grea este această lucrare în viața noastră de zi cu zi! O mărturisim răspicat: fiecare dintre noi *are de luptat cu sine* pentru a întroniza Lumina, adică pe Hristos în inimă și a alunga gheața întunericului.

Pentru a scoate hățișurile și mărăcinii de pe cărarea vieții noastre este necesar să punem mâna pe neîndurata secure și fără milă, *să ne răfuim cu noi înșine*: Căci firea păcătoasă pofteste împotriva Duhului și Duhul împotriva firii păcătoase; și acestea sunt opuse unul altuia, ca să nu faceți ceea ce ați voi!“ (Galateni 5, 17).

Așadar, consider că, dacă nu s-ar fi întrupat Fiul lui Dumnezeu din Fecioara Maria, noi am fi decapitați spiritual și am hălădui în această lume fără nici o noimă!

Dacă ne putem imagina Istoria fără creștinism?

Noi oamenii ne putem imagina tot felul de lucruri bune și rele. Una dintre relele pe care le-am putea imagina este și dispariția în timp a creștinismului. Și asta odată cu îndepărtarea noastră de Dumnezeu, de Iisus Cel întrupat ca să ne lumineze și salveze de ignoranță și prostie.

Când o Constituție a Uniunii Europene nu poate cuprinde în sânul ei nici un cuvânt despre libertatea asigurată a omului de a crede în Dumnezeu ca și creștin, cum se poate tălmăci?

Poate fi vorba de o hoardă a secolului XXI?

În ce măsură a influențat Luther istoria Europei?

Martin Luther este un continuator al Reformei, el având “rude” în acest domeniu, “părinți și moștrămoși” cum ar fi John Wycliff (1330–1384), premergător al Reformei. Pentru a înțelege mai bine pe Luther, vom face un scurt popas asupra acestui reformator care în anul 1358 era profesor la Facultatea de Arte, iar din 1372 profesor la Facultatea de Teologie din Oxford — Anglia și va deține funcția de paroh a unei comunități romano-catolice până la moarte. El a tradus, între anii 1378–1380 Biblia în limba engleză. Wycliff a predicat din amvon împotriva instituțiilor Bisericii Apusene, respingând dogma *infallibilității papale*, comerțul cu indulgențe, Sfânta Tradiție, cultul icoanelor al

Sfintelor moaște, etc. Un sinod ținut la Londra în 1382 a condamnat 24 de puncte din doctrina sa, fiind destituit de la catedra universitară în același an și va sluji la parohie până în 1384 când va muri de un atac de apoplexie.

A scris o lucrare *Triialogul*, un fel de dialog între *adevăr*, *minciună* și *înțelepciune*. Sinodul de la Konstanz (Germania 1415) a hotărât arderea scrierilor și rămășițelor sale pământești. Wycliff, ca de altfel și Jan Hus, a fost înainte de toate un *reformatore moral*, cu vădite atitudini anticlericale. În anul 1401, la 1 martie este ars pe rug primul lollard (predicator care murmură rugăciuni, ucenici ai lui Wicliff) în localitatea Smithfiel.

Ideile reformatoare trec din Anglia și ajung îmbrățișate la Praga de predicatorul Jan Hus (1369–1415) care și el este excomunicat de arhiepiscopul de Praga. Drept răspuns Jan Hus în mai-iunie 1412 condamnă comerțul cu indulgențe și după ce sunt executați trei participanți la manifestațiile antiindulgențe, Jan Hus părăsește Praga. Este condamnat la sinodul din 1414–1415 la Konstanz, ars pe rug și cenușa aruncată în apele Rinului. Nu peste multă vreme, prin 5 martie 1431, documentele menționează prezența lor în Moldova unde s-ar părea că blândul Alexandru cel Bun le-ar fi îngăduit să se așeze, întemeindu-se localitatea Huși de astăzi.

În anul 1517 la 15 august, când la Curtea de Argeș se sfințea celebra ctitorie a domnitorului Neagoe Basarab și se făcea prima canonizare pe pământul românesc a patriarhului Nifon (1434/1440 — 1508), în octombrie 31, același an, călugărul augustinian Martin Luther ia atitudine împotriva practicii abuzive a indulgențelor. Se alcătuiesc 95 de teze pe care le trimite unor ierarhi catolici din statele germane și apoi le afișează pe ușa bisericii din Wittenberg, declanșând astfel Reforma. În 9–14 iulie 1519, Martin Luther contestă infailibilitatea papei, adresând poporului german trei scrieri: *Către nobilimea germană*, *Despre „captivitatea babiloniană“ a Bisericii* și *Despre libertatea creștinului*, prin care își dezvoltă ideile reformatoare, atacând instituția papală și clerul roman. În anul 1520, Papa Leon al X-lea semnează bula „*Exurge, Domine!*“ („*Ridică-te, Doamne!*“) prin care condamnă 41 de puncte din tezele lui Luther și-l amenință cu excomunicarea. La 3 ianuarie 1521, Papa Leon al X-lea îl excomunică pe Luther, iar Dieta de la Worms îl declară pe Luther eretic și hotărăște alungarea sa din țară. Refugiat la castelul Wartburg din Eisenach (Turingia) sub protecția Electorului de Saxa, Luther începe să traducă Biblia în limba germană pentru prima dată, fiind terminată în anul 1535, adică circa 13 ani de muncă anevoioasă.

Istoria Europei a fost influențată de Luther, prin Reforma lui, pentru că în anul 1523 reformatorul elvețian Ulrich Zwingli își publică la Zurich cele 67 de teze prin care condamnă postul, celibatul preoților, indulgențele, primatul papal, pentru aceasta punându-se de acord cu Martin Luther prin întâlnirea de la Marburg în Germania.

În Franța, în anul 1532, Jean Calvin pune bazele reformei franceze, prin discursul rectorului Universității din Paris, redactat împreună cu Jean Calvin, care-și tipărește la 1536 opera fundamentală, *Instituția credinței creștine*, iar Reforma calvină se va răspândi în Țările de Jos și mai cu seamă în Franța, Danemarca, Norvegia.

Martin Luther (1483–1546), socotit părintele Reformei, autor al unei vaste opere teologice, care vor produce o puternică ruptură în Biserica Romano-Catolică și va influența decisiv viața și istoria creștinismului, el scriind două mii de predici, operă în opt sute de titluri, patru mii de scrisori și Biblia tradusă în limba germană, lucrare fundamentală și toate acestea la început de secol XVI.

De atunci, Reforma a luat noi și noi fațete, ajungându-se azi la sute și mii de secte și denominațiuni, cum li se mai spune.

Dacă a fost sau nu ales de Dumnezeu, pentru misiunea pe care a îndeplinit-o am putea spune, ținând seama de cuvântul lui Iisus, că nici un păr nu cade din capul omului fără știrea lui Dumnezeu. Dar trebuie să subliniem că în sinea sa, Martin Luther n-a gândit la exagerările la care s-au ajuns chiar și în timpul vieții lui, el încercând să mai îndrepte câte ceva, dar n-a reușit ci din contră, mai rău au evoluat lucrurile. Să ne amintim doar de războiul țărănesc din Germania care a izbucnit în anul 1525 condus de Thomas Muntzer, izbucnit datorită ideilor liberale ale lui Luther!

Mi se pare interesantă întrebarea, dacă un ales al Domnului este posibil să fie și mare iubitor de ... bere?

Îmi amintesc că în Germania reformată a lui Luther, am văzut mai demult, o fostă mănăstire

catolică transformată în restaurant, unde se servea numai bere. Se vede că „alesul Domnului“ Luther prin lucrarea lui a împins lucrurile peste măsura cumpănită, făcându-se nu numai războaie civile ci și bisericești, ruinând și orânduiala duhovnicească din mănăstirile Europei, el, fost călugăr însurat apoi cu o călugăriță! Ce putea să iasă la iveală, decât o lovitură în așezământul de unde a plecat! Încât a fi iubitor de bere nu mai este o problemă așa de importantă pe lângă dezastrele morale săvârșite de-a lungul istoriei.

Ce să mai spunem de ce au făcut comuniștii atei când citim în istorii, ce a făcut la începutul secolului al XVI-lea Ulrich Zwingli, reformatorul elvețian, care, după ce demisionează din slujba de preot, înlocuiește Sfânta Liturghie cu un ritual simplu, alcătuit din predică, împărtășire și câteva cântări. Statuile, icoanele (cu excepția vitraliilor) și orgile au fost scoase din biserici, iar tragerea clopotelor oprită, mănăstirile au fost închise, transformate în spitale sau aziluri. Au pornit războaie religioase. Se pare că și Lenin a citit despre Wycliff, Zwingli, Luther, Hus, Calvin și alții, pentru că în Rusia a ras tot ce s-a putut numi Biserică și Creștinism!

Iată că Luther a influențat istoria Europei și a lumii, am putea spune, cu ideile lui reformatoare, care vor fluctua mereu și vor influența gândirea și acțiunea mai ales, în viața religioasă a omenirii.

Ca să ai dreaptă socotință și măsură duhovnicească, trebuie să te adăpi din izvoarele, dătătoare de viață și echilibru sufletesc, ale Sfintelor Scripturi, ale Sfinților Părinți și ale experiențelor duhovnicești trăite în spațiul plin de sfințenie, România, numită așa de frumos și de Episcopul Romei: Grădina Maicii Domnului!

Credeți că secolul XXI va fi unul al dezbinării, al războaielor religioase sau unul al păcii și reconcilierii?

Pentru omenire, dar și pentru români, mai ales, pericolul cel mai mare este alunecarea spre neopăgânism, adică idolatria! Ne închinăm și ne pierdem timpul cu lucruri care îngrașă trupul nostru, îi împlinim toate poftele știute, auzite și văzute și la străini; televiziunea ne ia o bună parte din timp și ne risipește deseori pacea inimii; lipsa de pace socială, parada politică și nedreptățile pe toate drumurile; răutatea și invidia între noi de același sânge; lipsa de credință fierbinte în Dumnezeu; lipsa iubirii și a iertării; înstrăinarea de valorile strămoșești; fuga de a pune osul la muncă; dorința de câștig necinstit și îmbogățirea peste noapte! Iată ce ne spune nemuritorul Eminescu: „Cel mai strălucitor dintre fluxurile timpului nostru orientat în sens material rămâne totuși banul. Iar strângerea lui masivă și cât mai fără trudă cu puțință îl reprezintă pe diavol, apărut tocmai în aceste vremi în locul celui biblic, detronat. Cât de lipsită de sens e tăgăduirea lui! Diavolul trăiește în sfera realului și acționează-n lumea toată ca stihie [element] a negării: patimile și poftele senzuale din inima omului sunt demonii activi care se îngrijesc zelos și se străduiesc ca diavolul și faptele drăcești să nu înceteze vreodată. Iar liber-cugetătorul materialist cel mai cras, care persiflează cu zâmbet superior vechea credință biblică declarând că nu crede nici în iad nici în satana, îl poartă probabil în sânu-i pe cel mai rău diavol, care, atunci când el râde disprețuitor, îi [și] pune, batjocoritor, o piedică înțeleptului bărbat“. Țara este mare și avem toți loc pentru a o face frumoasă și bogată!

Ar fi ultima negliobie ca să mai fie războaie după atâtea lecții usturătoare din istoria lumii. Dacă pământul s-a îngreunat (asta este o glumă demografică!), fiind miliarde de oameni, Dumnezeu găsește în înțelepciunea Lui soluția cea mai viabilă. El poate face într-o clipită o mie de miliarde de oameni și tot într-o clipită poate schimba direcția Pământului și soarta celor ce-l locuiesc. Iar noi să ne batem precum chiorii (cum se spune!) ar fi o rușine a veacului în care suntem, ca să nu mai vorbim de rușinea mondială când ne gândim, că din mii de ani nu am avut pace decât câțiva zeci de ani!

Și dacă n-o rețezăm cu neopăgânismul, s-ar putea să primim o palmă zdravănă de la Dumnezeu, ca să ne învățăm minte! Să nu uităm!

Ce credeți legat de refacerea Bisericii Creștine ?

Acum câțiva ani, Episcopia Argeșului și Muscelului a fost vizitată de Ministrul Culturii, Cardinalul

Paupard din Cetatea Vaticanului. Printre alte întrebări s-a numărat, după cum era și firesc și aceea dacă se va putea ajunge vreodată la unirea Bisericilor din care facem parte, adică Biserica Ortodoxă cu Biserica Romano-Catolică. L-am văzut a fi sincer într-o auzire a opiniei exprimate și atunci, mai în glumă, mai în serios am început să-mi desfășor părerea pe care o am mai de multă vreme și la care, am meditat ca și creștin, teolog și cleric. I-am spus că este greu acest lucru, dar nu imposibil, iar pentru a ajunge la o unitate adevărată în credință este necesar un timp oarecare. Dezbinările și schismele au o vechime de aproape o mie de ani, iar pentru tămăduirea rănilor este nevoie de o vreme oarecare. Să nu spunem că este necesar de încă o mie de ani pentru a se reface stricăciunea, dar de câteva zeci de ani, este absolută nevoie. Astăzi mijloacele de prăbușire și alte nenorociri precum și posibilitatea de a preveni și repara ce s-a stricat în timp sunt ultramoderne, sofisticate așa putea spune. Comunicarea dintre noi este ultrarapidă. Mijloacele tehnice ne ajută. Problema principală este disponibilitatea noastră spre comunicare, *comunicarea* după cum bine se știe, duce la *comuniune*, stare de care avem mare nevoie. Numai că, după cum se vede, nu prea avem pornire spre acest drum. Înstrăinarea și orgoliul, sau mai bine zis, *suficiența de noi înșine*, ne proțapește locului așteptând și poate nici măcar aceasta, ca singur Dumnezeu să facă reparațiile la stricăciunile săvârșite de noi.

Cardinalul Paupard, francez de neam și de o delicatețe ieșită din comun, mi-a dat dreptate, citindu-se o bucurie nedisimulată pe fața lui. Sigur că am continuat, spunându-i apăsat că este nevoie să se facă o lucrare specială la nivel de ierarhie și apoi la nivel de profesori teologi precum și schimbarea atitudinii din partea ambelor Biserici de a nu se mai ocări reciproc nici în scris și nici în vorbă. Am citit multă literatură teologică, studii și opinii mai vechi și mai noi, unde se exprimau poziții de care Iisus n-ar fi fost bucuros, fără să mai adăugăm opiniile altor culte și confesiuni, de parcă Dumnezeu s-ar fi împărțit, după cum avertiza Sfântul Apostol Pavel, muștrând pe creștinii din vremea apostolatului său, fiind necesar și astăzi acest lucru, cu multă precădere!

La nivel ierarhic, Patriarhul Teoctist a făcut un pas mare, istoric, în cadrul Ortodoxiei, invitând pentru prima oară în istoria Bisericii, în mai 1999 pe Papa Ioan Paul al II-lea și vizita oficială după câțiva ani, în octombrie 2002, a Patriarhului Teoctist la Roma. A fost un act remarcabil și plin de o adâncă semnificație istorică. Dacă se va continua în acest ritm și se vor elimina toate deosebirile care s-au amplificat într-o măsură mai mare sau mai mică, se va ajunge la bucuria comuniunii!

La noi ortodocșii trebuie o aplecare frățească și de bună înțelegere, de bună seamă și din partea Bisericii pe stil vechi, care este o fracție din Biserica Ortodoxă precum și o comuniune de slujire mai rapidă cu ierarhia greco-catolică. *Adică să se ajungă la stadiul anilor 1940, când preotul greco-catolic atunci când pleca în concediu lăsa ca și suplinitor pe preotul ortodox în parohie, preotul ortodox făcând același lucru fără nici o suspiciune sau neîncredere.* Trebuie să se înțeleagă odată pentru totdeauna că, Euharistia săvârșită de catolici, sau greco-catolici, sau stiliști, nu este mai dulce sau mai sfântă decât a ortodocșilor!

Euharistia, Spovedania, Botezul, Mirungerea, Preoția, Căsătoria, Maslul, *Sfintele Taine* numite de ortodocși, greco-catolici și stiliști, sau *misteriile* numite de catolicii apuseni, care înseamnă același lucru, sunt la baza Bisericilor!

Să amintim că, au de asemenea aceleași trepte ierarhice: *episcop, preot, diacon*, cei care săvârșesc prin succesiune apostolică *Sfintele Taine* în mod valid, precum și *Sfânta Scriptură, Sfânta Tradiție, Sfinții Părinți și Sfintele Canoane!*

Biserica Romano-Catolică sau Apuseană pentru că Biserica Ortodoxă este Răsăriteană, de parcă Hristos ar fi de Apus și de Răsărit, are de făcut împăcare cu Biserica Anglicană, ruptă din sânul Bisericii Catolice; cu Biserica Protestantă, ruptă tot de la sânul ei, iar din cea Protestantă întregul noian de neoprotestanți sau denominațiunile de pe fața pământului, cum ar fi: *omul și bisericuța lui!*

De asemenea venirea acasă și a Bisericii Vechi Catolice, desprinsă din anul 1870 din trupul Bisericii Catolice.

Refacerea Trupului Bisericii Ortodoxe și Catolice, adică fiii plecați din motive pământești să vină acasă, în vatra Bisericilor, ar fi un pas bun pe drumul refacerii unității.

Este vremea unor reflectări extrem de serioase în vederea refacerii unității creștine, lăsând la o parte ceea ce ne dezbină, adică un procent de 5–10% și a fructifica ceea ce ne poate uni în numele lui Dumnezeu, adică procentul de 90–95%!

Se impune o refacere grabnică a Bisericii Creștine din lume! Fără rugăciune nu vom putea face nici un pas! Fără adumbrirea Duhului Sfânt, Care pretutindena este și pe toate le împlinește, nu se poate ajunge la unitatea creștină!

Fără a ajunge cu toții — lucru posibil — la starea la care ne chema mereu Iisus: „Fericiți cei curați cu inima că aceia vor vedea pe Dumnezeu!” (Matei 5,8), adică la starea de absolută curățenie la inimă și la suflet, nu vom reuși să facem nici un pas spre *unitatea creștină*, al Cărui Cap este Iisus Hristos, Cel Întrupat pentru ca *să fim noi toți una* și să moștenim, ispășiți de păcate, Împărăția Cerurilor!

Fără a ne lepăda de toate orgoliile și înțepenirea — uneori — în lucruri formale peste care se poate totuși trece, pentru a se face *pace* în *inimile oamenilor*, ne vom simți *muștrați* de Dumnezeu auzind: „Fericiți făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema!” (Matei 5, 9).

Trebuie să reamintesc din nou că gestul Bisericii Ortodoxe Române de a arăta o nădăjduitoare deschidere spre lumea catolică a fost de o înaltă și apostolică deschidere, cu chemare de a se trece peste barierele omenești!

Istoria universală va consemna cu *litere de aur* această deschidere sinceră și atât de responsabilă în fața lui Dumnezeu.

Am putea spune că mileniul III și-a deschis porțile pentru reconciliere, pentru sfântă împăcare!

Să stăruim în rugăciune, așa cum în luna ianuarie a fiecărui an o *săptămână a rugăciunii ecumenice*, adică a tuturor cultelor, este un bun început! Dar să nu rămânem numai la atât!

Să stăruim în rugăciune și să lucrăm pentru a ajunge la *Comuniunea Euharistică* atunci când toți ne vom împărtăși cu *Iisus Euharisticul* și vom *învăța drept Cuvântul Adevărului!*

Doar păcatele noastre stau drept poticneală în drumul spre refacerea Unității Creștine Dreptmăritoare!

Așadar, Cler și Popor al lui Dumnezeu să spunem din toată inima: „Miluiește-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta și după mulțimea îndurărilor Tale, șterge fărădelegea mea ... Inimă curată zidește întru mine, Dumnezeule!” Fie voia Ta!

Ce rol credeți că ar putea juca România, ca țară ortodoxă, în destinul Europei?

Cred că România ca Țară Ortodoxă va juca un mare rol în destinul Europei. André Malraux a spus că: „Voi, românii, sunteți deținătorii unei strălucite spiritualități și aceasta nu se poate desprinde de cea religioasă, adevărata credință în Dumnezeu!” Iar afirmația Papei Ioan Paul al II-lea, când ne-a vizitat Țara, despre România, a numit-o „*Grădina Maicii Domnului*“, se leagă de ceea ce a scris Marluaux!

Toate bune dacă ne reconsiderăm pe noi înșine, acasă, aici în spațiul carpatic! Nici un rău nu ne va atinge! Dumnezeu este deasupra destinelor omenirii!

Afost Papa Ioan Paul al II-lea un om chemat de Dumnezeu la o lucrare grandioasă?

Când trebuie să scrii despre un om, oricare ar fi el, de pe fața pământului, stai locului și gândești cam despre ce ar trebui să scrii și gândul te duce la o sumedenie de întrebări. Când scrii însă despre un lider, oricare de pe mapamond, lucrurile se deslușesc cât de cât pentru că azi este foarte ușor să te informezi în lumea aparatului performante, și aceasta, la drept vorbind, totuși fragmentar și incomplet.

Când ai prilejul să scrii despre un lider spiritual cum a fost, este și va rămâne, Papa Ioan Paul al II-lea, lucrurile se limpezesc de-a dreptul.

După câte îmi amintesc, era prin anul 1966, când preot paroh fiind la Tioltiur, în inima Transilvaniei, ascultam noaptea la Europa liberă despre prăznuirea unui mileniu de creștinism în Polonia. Am urmărit întreg programul care a ținut mai multe zile mai ales cu manifestări grandioase în

orașele mari ale Poloniei.

Autoritățile comuniste s-au opus după cât le-a ținut puterile. Creștinii catolici polonezi s-au manifestat, - ca unul -, cu o forță uriașă spirituală, arătând lumii și limpezind ce înseamnă credința în Dumnezeu. Cardinalul Poloniei Vyszynski avea restricții de circulație cu mașina și peste tot prin Varșovia. Am auzit cum polonezii treceau pe umeri mașina peste locurile de restricții, spre uimirea organelor polițienești. Drept să spun, eram entuziasmat peste măsură și nu puteam comunica bucuria mare ce încercam de teamă să nu fiu spus că ascult posturi străine.

Numele care se repeta mereu la radio atunci era cel al Arhiepiscopului de Cracovia, Karol Wojtyła! Așadar, mileniul de creștinism sărbătorit avea să propulseze spre zărilor lumii numele celui care peste un deceniu avea să devină capul Bisericii Romano-Catolice. El a fost atunci inima și sufletul prăznuirii creștine într-o țară pustiită de comunism și ateism ca și România.

Așa l-am cunoscut pe curajosul și inimosul slujitor al lui Hristos, un adevărat atlet al credinței zilelor noastre.

După triumful prăznuirii mileniului creștin polonez, atunci când s-a pus problema alegerii unui nou papă, Biserica Romano-Catolică și-a îndreptat privirile spre Cardinalul Karol Wojtyła, neuitând puterea de mărturisitor al credinței catolice, chiar dacă nu era italian ci un slav din Răsăritul Europei. Știa Conclavul să aleagă!

M-aș bucura ca Papa Ioan Paul al II-lea să fi lăsat un jurnal, precum i-a fost și lucrarea. Acolo, dacă ar fi, s-ar găsi scrisă durerea lui, dar și a noastră, că în Constituția Uniunii Europene nu se pomenește cuvântul *Dumnezeu* și nici cuvântul *creștin*, Roma și episcopul ei aflându-se chiar în inima Europei creștine de mii de ani. Dar consolarea ar cădea și pe drept cuvânt, ca roua pe câmpul înverzit, cuvântul lui Dumnezeu și mai ales *lucrarea Lui*, să fie în inimile și în viața noastră și nu pe filele unei constituții făcute de oameni și trecătoare ca ziua de ieri.

S-ar mai găsi scris acolo că lumea s-a îndepărtat de iubirea de Dumnezeu și de respectul cuvenit fiecărei zidiri. Tot acolo am găsi scris despre bucuria plecării sfinților Ioan Gură de Aur și Grigore de Nazianz de la Roma la Constantinopol, de unde au fost răpiți de un amar de secole. Așa a gândit pentru a se îndrepta căile strâmbe și a se apropia cu sinceritate de ortodoxie. O dorea cu faptele și nu numai cu vorbele.

N-ar lipsi, poate, din jurnal nici dorința și sfaturile date Bisericii Greco-Catolice de a avea pace cu Biserica Ortodoxă și de a nu se răvăși în supărare și ură pentru zidirile care trec și nici pe ură confesională, noi fiind o Biserică din aceeași rădăcină apostolică a Domnului Iisus Hristos.

Mai dând câteva file, am putea citi bucuria papei că a putut birui îndărătnicia politică și catolicii cubanezi au putut prăznuși Paștele și Crăciunul ca toți creștinii din lume.

Prin mai 1999, am găsi spre exemplu în presupusul jurnal câteva fraze de inimă despre primirea excepțională în Biserica Ortodoxă Română, de creștinii minunați păstoriți de Patriarhul Teoctist, întâiul patriarh apostolic, care a avut bucuria de a împărtăși bucurie! Mi-a spus fostul premier Petre Roman că a stat treizeci de minute cu Papa Ioan Paul al II-lea și aproape tot timpul și-a amintit cu vădită emoție despre cea mai frumoasă și sinceră primire din viața lui avută în România.

Putem crede aceasta! A vorbit despre Andrei, despre o biserică apostolică soră, despre Grădina Maicii Domnului, despre sfinții români, despre Eliade, Stăniloae, Eminescu, Steinhart monahul de la Rohia, despre martiriul bisericii. Discursurile și le-a citit în limba română cu o intonație aparte. Parcă le-a citit cu inima, cu sufletul. Și așa a fost. Când l-a întrebat Președintele Emil Constantinescu de ce nu a folosit limba franceză pentru limba română, că are aceeași rădăcină și a folosit limba poloneză, a spus că a folosit limba poloneză pentru că este limba de inimă, de suflet, limba maternă și a dorit să fie cât mai aproape de duhul limbii române.

Era spre apusul vieții pământești! Totul era limpede. Avea în față apropiata trecere spre Țara de peste veac.

Pe o altă filă a jurnalului ar putea fi scris că nu s-a făcut pace în Irlanda multă vreme; că anglicanii nu se întorc acasă; că vechii catolici stau mai departe, că Biserica luterană este așteptată ca fiul plecat de acasă. Iar mai încolo, câteva fraze subliniate: comisiile interteologice ortodoxo-romano-catolice nu au mai lucrat cu sânguință din cauza vremurilor tulburi, pentru viitoarea unire a Bisericilor lui Hristos!

A fost și el un biet om chemat de Dumnezeu la o lucrare grandioasă. N-a putut face tot ceea ce a

gândit și a dorit pentru Biserica lui Hristos. A lăsat însă un drum deschis, drumul păcii, al dialogului, al concilierii și iubirii creștine. A dorit să se surpe toate zidurile și concepțiile care separă pe bieții oameni.

Vizitele pastorale ale Papei Ioan Paul al II-lea vor rămâne unice în viața Bisericii Romano-Catolice. Aici poate fi numit cel Mare, cu adevărat. Cât despre *unitatea credinței în Hristos Iisus*, pentru care trebuie să ne ostenim toți, este încă mult de lucru. El a plecat către Domnul nemulțumit. Unitatea credinței rămâne o speranță și o datorie și pentru viitorul papă. Mai mult, rămâne o responsabilitate pentru fiecare dintre noi de a ne osteni să ne reconvertim la Hristos, să începem în fiecare zi o viață nouă, curată, responsabilă și plină de bucuria Învierii!

Care sunt în prezent raporturile dintre Biserica Ortodoxă Română și evrei?

M-am gândit că ar fi bine să amintesc un dialog pe care l-am avut prin anul 1992, când eram colegi de Parlament, cu distinsul profesor universitar Ștefan Cazimir.

Dumnealui stătea cu un rând de scaune, nu fotolii comode de acum, în fața noastră, colegă apropiată având pe Doamna Iorga. Cu câteva zile înainte se pare, avusese loc o discuție pe tema antisemitismului. Când a sosit domnul Ștefan Cazimir era cumva intrigat că nu se mai termină cu astfel de discuții și din ce în ce devenea tot mai vehement. Am intervenit spunându-i că și eu sunt supărat pe astfel de discuții care nu ar mai trebui să existe niciodată. Atitudinea mea i s-a părut, oarecum, curioasă, mai ales că subliniam cu seriozitate părerea mea. Când m-a întrebat, surprins, de ce totuși am astfel de părere, i-am spus, la ureche că și eu sunt *evreu!*

A rămas blocat! Cum? Sunteți evreu? Dar cum ați ajuns episcop ortodox? a căzut fulgerător întrebarea.

A sosit în sală Dan Marțian, președintele Camerei Deputaților și s-au început imediat lucrările. Vădit surprins, Ștefan Cazimir se tot întorcea spre mine cerându-mi detalii. I-am spus că în pauză mă voi detalia mai pe larg și să aibă *puținică răbdare*, vorba lui Caragiale.

Din când, în când, se întorcea către mine să vadă probabil dacă nu am glumit. Nici vorbă, mi-ar fi fost răspunsul!

Se ia pauză. Profesorul Cazimir se răsuțește imediat din scaun și mă roagă să continuăm discuția, că i se pare ceva extraordinar. L-am întrebat dacă știe bine Biblia și nu numai opera lui Caragiale, în care este expert. Desigur, a fost răspunsul prompt. Atunci i-am spus că, după cum se știe, întreg neamul omenesc are un început, iar strămoșii noștri, a tuturora, adică cei dintâi părinți sunt Adam și Eva, precum citim în Geneză, cea dintâi carte din Biblie. Este adevărat, a fost rapid răspunsul! Oare noi cei doi, Ștefan Cazimir și Calinic episcopul, nu avem aceiași primi părinți? Da, sigur că da, răspunde entuziasmat Ștefan Cazimir!

Așadar, cum este posibil să luptăm unii împotriva altora? Tragedia este din zările Creației omului pentru că pruncii lui Adam și Eva, Cain și Abel, s-au păruit și prima omucidere s-a comis la porțile Paradisului. Și de atunci, în libertatea pe care ne-am dorit-o de la început, se repetă din nefericire aceleași lucruri, întru veșnică nemulțumire sau *protest* că am fost alungați pe drumuri. Nu putem și exact de unde începe drama și unde se termină tragedia!

Domnul a zis lui Cain: „Unde este fratele tău Abel“? El a răspuns: „Nu știu. Sunt eu păzitorul fratelui meu“? Și Dumnezeu a zis: „Ce ai făcut? Glasul sângelui fratelui tău strigă din pământ la Mine. Acum *blestemat* ești tu, izgonit din ogorul acesta, care și-a deschis gura ca să primească din mâna ta sângele fratelui tău! Când vei lucra pământul, să nu-ți mai dea bogăția lui. Pribeag și fugar să fii pe pământ“. Cain a zis Domnului: „Pedeapsa mea este prea mare pentru ca s-o pot suferi. Iată că Tu mă izgonești azi de pe fața pământului; eu va trebui să mă ascund de Fața Ta, și să fiu pribeag și fugar pe pământ; și oricine mă va găsi, mă va omorî“. Domnul i-a zis: „Nicidecum! ... Și Domnul a hotărât un *semm* pentru Cain, ca oricine îl va găsi, să *nu-l omoare*.“ (Geneza 4, 9–14).

Plecând din Eden, Raiul pământesc, ne-am împrăștiat pe fața întregului pământ zidit de Dumnezeu și cu porunca de a crește și de a ne înmulți: „Dumnezeu i-a binecuvântat, și Dumnezeu le-a zis: Creșteți, înmulțiți-vă, umpleți pământul, și supuneți-l; și stăpâniți peștii mării, peste păsările cerului și

peste orice viețuitoare care se mișcă pe pământ!“ (Geneză 1, 28).

De atunci și până azi și cât va fi lumea omenirea se străduiește să umple pământul cu prezența sa dar și cu problemele sale, unele mai complicate decât altele. În acest context ar intra și problema relației evreilor cu ortodoxii în general și românii ortodocși în mod special. Cercetând Istoria Bisericii dintru începuturi vedem că în general n-au fost probleme. În spațiul în care ne-a așezat Dumnezeu, au venit evreii prin secolele XVI și XVII, în chip sporadic și în număr vădit, mult mai mare în prima jumătate a secolului XIX, pe timpul lui Cuza și a Regelui Carol I când se puneau problema naturalizării adică a drepturilor cetățenești depline precum le aveau românii. Deși românii erau în procent de 90% (este vorba de populația Moldovei) nu se înregistrează persecuții religioase. Templul Coral din București de pe vremea lui Cuza, se pare, este un locaș de cult monumental cu care se poate mândri în fața Europei.

Mai mult, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a luat în anul 1879 o hotărâre privind relațiile noastre cu celelalte culte, după Războiul de Independență, prin care se arăta că este interzis să se facă prozelitism și că toate etniile au drepturi egale.

Patriarhul Justinian a adâncit relațiile de bună conviețuire cu evreii, rabinul Moses Rosen fiindu-i prieten confident patriarhului, după propriile mărturii făcute în public.

Patriarhul Nicodim a intervenit la Antonescu precum și Mitropolitul Nicolae al Ardealului, iar de la Arad episcopul Andrei Mageru, pentru a fi salvați evreii în timpul războiului. Alexandru Șafran, Rabinul Șef, acum în Elveția, a apreciat în cuvinte emoționante actul săvârșit de Ierarhii Bisericii Ortodoxe Române, precum se vede și în scrisul său în Cartea de Aur a Patriarhiei Române când a vizitat România, după 1990. „Dumnezeu să binecuvânteze nobilul Popor Român. Alexandru Șafran, (fostul Rabin Șef al Comunității evreiești din România), 28 martie 1995.

Ellie Wisel, născut în Sighetul Marmăției, membru de onoare al Academiei Române, deplânge dezastrul care s-a consumat în Ardealul de Nord, care din anii 1940–1944 a fost ocupat de Ungaria și precum grăiește Istoria, atunci au fost deportați cei mai mulți evrei. Deci *persecuții* și *deportări* în adevăratul înțeles al cuvântului, cum a făcut Hitler în toată Europa, au fost în Maramureș, Sălaj și în toate localitățile unde erau evrei, precum mărturisește și marele istoric profesor Mircea Păcurariu.

Cine a văzut documentarele de la televiziunea din România și pe cele din lumea europeană și cei care au citit cartea Fabrica Morții și alte scrieri în această cauză, rămâne înmărmurit. Recent am vizionat un documentar cum se făceau deportările din Polonia. Pe vremea lui Horthy, în Ardealul de Nord, ocupat prin Dictatul de la Viena în 1940 de Ungaria, tratamentul inuman a fost aplicat și episcopului Nicolae Popovici de la Oradea deportându-l în trenul cu vagoane pentru vite, iar satele Ip și Trăznea din Sălaj au fost rase de pe fața pământului.

Prin anul 1888, publicistul și cărturarul Bruto Amante a tipărit la Roma o carte intitulată România Ilustrată — Ricordidi viaggio (România ilustrată — Amintiri din călătorii. Există în cartea lui Amante un capitol care atrage atenția, atât prin titlul, cât și prin conținutul său: La Muntele Athos. Religia și toleranța religioasă, pp. 179–200). Capitolul respectiv își propune să dea informații (unui public italian, deci de confesiune catolică) asupra *ortodoxiei*, în genere, și asupra *particularităților ei românești în special*, după care se ocupă de *toleranța* pe care autorul o constată la noi — atât în trecutul istoric, cât și în actualitatea de la sfârșitul secolului al XIX-lea — față de celelalte *religii* și culte religioase.

Amante, vorbind pe larg de această *tipică și largă înțelegere confesională*, pune la inimă o trăsătură definitorie a poporului nostru. Se știe că la noi nu au existat războaie, mișcări sau conflicte generate de un substrat religios. În același timp, poporul român a privit cu înțelegere, fără dispreț, dar și fără ispită, credințele sau „*legea*“ îmbrățișată de alții.

Bruto Amante afirmă: „*Toleranța religioasă în sens absolut, este prerogativa românilor (...)* În vremea luptelor de tot felul, mulți străini s-au refugiat aici. Nu numai că românii nu au încercat atunci să facă vreo propagandă printre nou-veniți; dar le-au dat chiar locuri pentru a-și construi biserici, au făcut chiar și daniile acestor locașuri!“ (La Romania ..., pp. 185–186).

Am pomenit de Templul Coral din București, o mândrie ca arhitectură, frumoasa sinagogă din Pitești, sinagogile din alte orașe ale țării, numai orașul Târgu Neamț numărând vreo șapte.

În prezent, raporturile dintre Biserica Ortodoxă Română și evreii sunt de *respect reciproc și bună*

conviețuire și înțelegere.

Putem spune, așadar, că România n-a ucis!

Au ucis doar *accidente socio-politice* din România, nedorite de românii pașnici și iubitori de neamuri!

Ce anume restabilește ordinea în cosmos?

Când eram elev la Seminarul Teologic de la Mănăstirea Neamț, atunci când se întâmpla ca cineva să facă vreo trăznaie, eu săream să spun că sunt vinovat. Iar atunci când eram elev la Bălțătești, aveam obiceiul să spun așa mereu până când am primit un toc de bătaie de la director de am văzut stele verzi. Mult mai târziu, mi-am dat seama, că atunci, aproape înconștient, făceam bravuri, mai în glumă, mai în serios. Colegii erau bucuroși și dădeau semne de admirație pentru că mă erijam într-un fel de *țap ispășitor*! La maturitate am înțeles și vorba aceasta, care se mai spune, din când în când.

La Cernica, prin anii '70 ai secolului trecut, a venit în vizită poetul Ioan Alexandru. Când l-am condus la autobuz și s-a deschis ușa automat, un călător care stătea pe un scaun mai la vedere, dar se cam legăna a bețivire, deschizând ochii m-a văzut și rapid mi-a zis, spre hazul celor dinăuntru: Țapule! Iar înainte de a se închide ușile, a spus mai vârtos ca la început: Țapule ispășitor! După o vreme, mă văd iar cu Ioan Alexandru și-mi spune: Frate Calinic, m-am bucurat să aud din gura aceluia om, cel mai frumos cuvânt care se putea spune unui muritor, de pe acest pământ. De atunci, orice s-a întâmplat, rău mai ales, mi-am spus, fără cruțare, că *numai eu sunt vinovat*!

Îmi spun și acum, dar nu numai de fațadă, ci cred cu adevărat în folosul duhovnicesc al *asumării*. Fac acest lucru de mulți ani. Am o mare pace atunci când spun că eu sunt vinovatul, fie că sunt, fie că nu sunt!

Am crezut și cred până la capăt că nu are importanță cine este vinovat cu adevărat. Ceea ce este important, cu adevărat, este ca cineva să-și asume aceste vini, de orice natură ar fi ele. Parcă se restabilește atunci și ordinea în cosmos.

Iată ce spune Sfântul Dorotei: „Însă cauza oricărei tulburări este, dacă vom căuta cu de-amănuntul, *faptul de a nu ne învinovăți pe noi* înșine. De aceea avem toată supărarea aceasta; din cauza aceasta nu aflăm niciodată odihnă. De aceea nu este de mirare că auzim la toți sfinții că nu este altă cale spre odihnă, afară de aceasta; și vedem că nimeni n-a călătorit vreodată pe altă cale ca să afle odihnă. Dar noi așteptăm să ne odihnim, sau să ținem peste tot calea cea dreaptă, nesuportând niciodată să ne învinovățim pe noi înșine. Cu adevărat, de ar agonisi omul mii de virtuți, dar de nu va ține calea aceasta, nu va înceta niciodată să supere și să fie supărat și va pierde toate ostenele lui. Dar ce bucurie, ce odihnă, nu va avea oriunde va merge, cel ce, precum a zis Ava Pimen, *se va învinovăți pe sine însuși*? Căci orice pagubă, orice necinstire, sau orice necaz i s-ar întâmpla, de se va socoti de mai înainte pe sine vrednic de ele, nu se va tulbura niciodată. Și este oare cineva mai fără grijă decât acesta?

Valurile vieții vin peste noi cu învolburare neostoită și uităm cele ce săvârșim unii împotriva altora. Dar, din când în când, Dumnezeu ne cercetează din mila Sa dumnezeiască, pentru a nu ne prăpădi viața. Iată ce spune Ava Dorotei: „De va zice cineva: Și dacă mă necăjește vreun frate și, cercetându-mă, voi afla că nu i-am dat nici un fel de motiv, cum pot să mă învinovățesc pe mine însumi? Dar dacă se va cerceta pe sine cu frică de Dumnezeu, va afla negreșit că i-a dat vreun motiv, fie cu lucru, fie cu cuvântul, fie cu înfățișarea. Iar de se vede pe sine, precum zice, că prin nici una din acestea nu i-a dat vreun motiv în clipa de față, este de presupus că l-a necăjit altădată, fie cu lucrul, fie altfel, sau este de presupus că a necăjit pe vreun alt frate și pentru acesta era dator să sufere; sau, adeseori, pentru alt păcat. Deci, de se va cerceta cineva, cum am spus, pe sine cu frică de Dumnezeu, și-și va întreba cu de-amănuntul conștiința sa, se va găsi, fără îndoială vinovat pe sine!” (Filocalia, IX, p. 551).

Rămânem uimiți de înțelepciunea duhovnicească, dată de sus, de la Părintele luminilor, Sfinților Părinți, care ne-au lăsat cele mai mari bogății ziditoare de suflet. Ei au fost cei mai buni cunoscători ai firii umane și n-au lăsat nimic nearătat nouă. De aceea, mai jos veți vedea ce chirurgie aplică bietului nostru comportament. Iată textul Avei Dorotei: „Se întâmplă iară și uneori, că cineva se vede pe sine șezând în pace și în liniște, dar când îi spune un frate un cuvânt care-l supără, se tulbură și socotește de

aceea că pe drept cuvânt se supără, zicând împotriva aceluia: „De nu venea și nu-mi vorbea și nu mă tulbura, n-aș fi păcătit.“ Dar acesta este un lucru de râs, este o judecată strâmbă. Căci, oare, cel ce i-a spus lui acel cuvânt a sădit în el patima? Acela doar i-a arătat lui patima ce era în el, pentru ca, dacă voiește, să se pocăiască pentru ea. Așa și acesta ședea în pace, cum socotea el, dar în lăuntrul lui avea patima și nu știa. A fost de ajuns să-i spună fratele acela un singur cuvânt și a scos la arătare tina ascunsă înăuntru. Deci, dacă voiește să fie miluit, să se pocăiască, să se curețe, să sporească și atunci va vedea că mai degrabă trebuie să mulțumească fratelui, ca celui ce i s-a făcut pricină a acestui folos. Atunci nu-l vor mai apăsa greu încercările, ci cu cât va spori mai mult, cu atât se vor afla mai ușoare. Căci cu cât înaintează sufletul mai mult, cu atât se face mai tare și are putere să rabde cele ce-i vin ... Deci mult bine ne face și la multă odihnă și sporire ne duce faptul de a ne *învinovăți pe noi înșine și nu pe altul*, pentru cele ce ni se întâmplă!“ (Filocalia, IX, p. 552).

Așa vom înțelege mai bine, cum se duc păcatele în spinare, de fiecare dintre noi și cum ne vine *pacea* atunci când ne punem pe noi și numai pe noi la stâlpul infamiei! Atunci vom înțelege *ceva* din ceea ce a făcut Hristos pentru noi! Așa vom pricepe *arta de a ne liniști!*

Capitolul 4. Români la răscrucea vremilor

Există vreo legendă despre țara dată de Dumnezeu românilor?

Se spune că la împărțitul țărilor de pe pământ, românii s-au bucurat așa de mult seara la foc de tabără până târziu, încât au dormit până la amiază a doua zi. Când s-au sculat nu mai era nimeni. Plecaseră toți primindu-și țara dată de Dumnezeu.

Când se aud bătăi în porțile Raiului și glasuri hăulind că au venit să-și primească Țara, Dumnezeu întreabă pe Petru:

— Cine strigă, Petre, așa spornic la porțile Raiului?

— Români, Doamne! Au venit și ei să-și primească Țara, dar aseară s-au bucurat până spre ziuă și așa au întârziat la împărțeală, rămânând fără Țară.

— Și cum, Petre, n-a mai rămas nimic?

— Nimic, Doamne!

Auzind românii cum stau lucrurile au început să strige și mai tare că vor și ei o Țară. Cum să rămână chiar ei fără Țară? Atunci Dumnezeu i-a zis lui Petru:

— Petre, caută, poate o mai fi rămas ceva și pentru români!

— N-a mai rămas nimic, Doamne, decât o mare grădină în care Tu să te odihnești în răcoarea serii.

— Dă-o la români, Petre, să se bucure și ei!

Și așa au ajuns românii în Grădina lui Dumnezeu, locul ales, în care noi azi ne bucurăm văzând acest spațiu de frumuseți și bogății, în care trebuie să pășim sfielnic și să nu strâmbăm nimic din ceea ce a zidit Dumnezeu.

Dar aici, în această Grădină a lui Dumnezeu, au tăbărât veacuri de-a rândul, din toate părțile, neamuri care au primit și ei de la Dumnezeu Țara lor. Ne-au întunecat zărilor, ne-au distrus cărările, au umplut de sânge brazdele, au ars grânele, au otrăvit fântânile. S-au pus cu topoarele să hăcuie și să distrugă Grădina lui Dumnezeu dată românilor în păstrare și bucurie.

Atunci se făcea dinafară înăuntru! Români din Grădina Maicii Domnului au izbit fără cruțare îndrăzneala și nerușinarea, ca minte să-i învețe. Nici o țară, adunându-i-se la un loc toată istoria de mii de ani, nu uimește inima văzând straja de zi și noapte întru apărarea Grădinii lui Dumnezeu. Români n-au glumit cu darul lui Dumnezeu, Grădina cea bogată și frumoasă. Au știut că darul lui Dumnezeu trebuie prețuit și apărat și că ei sunt mai de casa lui Dumnezeu și că trebuie să fie oleacă mai aparte.

Suntem și acum în Grădina lui Dumnezeu din mila Lui. Au trecut sute și mii de mii de ani peste Grădina lui Dumnezeu în care noi acum ne zbenguim. Copiii poznași spun lucruri trăsnete, cei maturi uneori din cele ponosite, unii întru deznădejdi înnorată, alții visează la altă soartă.

Constantin Noica n-a părăsit țara, Grădina lui Dumnezeu. N-a fost pișcat de *psihologia trădătorului*. Mereu spunea: „Nu-ți vine să pleci din România! E o Țară prea Țară!

Nu vroia să vadă drumurile strâmbe și rele, gândirea fumegând a gunoaie, pornirile rebele, spaima minciunilor ideologice. Visa frumos și cu optimism nebun în Grădina lui Dumnezeu în care călca sfielnic.

Așa gândea Noica pentru vremurile de atunci și de acum. Să călcăm sfielnic și cu grijă în Grădina lui Dumnezeu, în ograda europeană, în marea Familie a lumii, zidită de același Dumnezeu Care a trimis pe Fiul Său, ca să mântuiască lumea de *Ură și Răutate*.

Există o vreme din an când omul este chemat hotărât să mediteze: că trebuie să fie mai OM!

În ziua nașterii lui Iisus, Fiul lui Dumnezeu ca OM, orice zidire de pe pământ, fără să știe poate, dinăuntru simte că este mai OM!

Așa a turnat pentru totdeauna, Dumnezeu din iubirea Sa, peste ființa noastră, înomenirea Sa dumnezeiască!

Să ne purtăm în fiecare clipă, ca prunci ai lui Dumnezeu, în frumusețea Grădinii dăruite din Iubirea Sa cea veșnică!

Care sunt primele amintiri ale PreaSfinției Voastre despre mănăstiri?

Mergând prin România și pe lângă, am putut vedea frumusețile semănate de Dumnezeu pe pământ. Fiecare colț de țară, fiecare țară a lumii, are frumuseți care uimesc. Doar ochi să ai și inimă bună ca să vezi lucrurile pe dinafara lor, dar mai ales pe dinlăuntru.

Din tinerețea școlară pot spune că dintre științele exacte mi-au plăcut fizica, matematicile și mai ales geometria în spațiu. Am început de copil să măsoar clădirile, se desenez case și mai ales biserici. Aveam vreo 9 ani, după cum îmi aduc aminte și primind poruncă de la tata, m-am dus în Tisa, în munții Neamțului ca să cosesc iarbă cu fratele meu Haralambie, cu doi ani mai mare. Ne-a dat normă pe fiecare zi. Eu nu știam să bat coasa pe care mi-o aranja fratele meu strâmbându-i tăișul ca să nu mă pot ține cu brazda de el. Făceam eforturi până-mi pornea sângele șuvoi din nas.

Văzând fratele că isprava lui a dat rezultat mi-a spus să plec de pe brazdă. Atunci m-am dus la colibă unde cu un cărbune am desenat pentru prima dată o biserică pe un răzlog (o felie ca o scândură de fag) scriind dedesubt: mănăstire! Spre uimirea mea, peste zeci de ani am văzut „opera“ din copilărie acolo unde am pus-o.

Când am avut bucuria de a fi elev la Seminarul din celebra Mănăstire Neamț, am văzut de sute de ori inegalabila biserică a Mănăstirii lui Ștefan închinată „Înălțării Domnului“. Acolo am văzut perfecțiunea în arhitectură, iar călătorind spre casă, la Cracăul Negru, mergeam pe jos de la Mănăstirea Neamț și treceam pe la Schitul Vovidenia, vedeam *casa românească* a lui Visarion Puiu, mitropolitul Bucovinei, fost și episcop al Argeșului (1921–1923). Trecând culmile munților singur, contemplam Schitul Procov dintr-o poiană unde timpul stătea pe loc, iar Mănăstirea Secu mă impresiona prin voinicia ei ieșită din comun.

La trei kilometri se zărea printre copacii pădurii Mănăstirea Sihăstria cea împodobită cu bătrânul în duh, Cleopa duhovnicul și cu picturile lui Protcenco, iar Schitul Sihla mă îmbia la rugăciune mai ales în biserica dintr-un brad (făcută doar dintr-un copac).

Coboram apoi la Agapia Veche (din Deal i se mai spune de credincioșii dornici de drumeții dumnezeiești!) unde soarele parcă era mai aproape de pământ, iar Agapia din Vale, Agapia pictată de aproape pruncul Grigorescu îmi lăsa o emoție greu de tălmăcit. Iar casa lui Vlahuță cu cerdac cum nu se mai fac azi, te îmbia să intri și să nu mai ieși grabnic. Îmi continuam drumul prin pădure și după o oră de mers ni se arăta Mănăstirea Văratice, un alt regat monahal ca și cel de la Agapia. Și aici totul era atins de perfecțiune. Iar tot prin pădure, pe drumul regelui Ferdinand ajungeam acasă plin de bucuria văzutului.

Dacă cineva va merge la Mănăstirea Horaița sau va osteni până la Horăicioara, așezăminte sfinte pe plaiurile înșorite din munții Stânișoarei, va vedea o arhitectură bolovănoasă cu o pictură transparentă ca borangicul muscelan așezat în cântec de ciocârlie.

Iar dacă pasul se învârtoșează la drum pe apa Almașului va vedea mănăstirea cu același nume răsărind ca ghiociei în câmpul ce se deschide spre zare.

Dar Mănăstirea Bistrița a lui Alexandru cel Bun care îți bucură privirea și inima la revărsatul zorilor pe ctitoria mușatină, dis-de-dimineată, după o călătorie de o noapte din buricul Cracăului Negru urcând și coborând munți cu lumânări și felinare aprinse ca-n ziua de Înviere?

Așa am mers ani în șir și mereu din drag pe la toate mănăstirile celebre ale Moldovei unde m-am bucurat văzând minunile arhitecturii românești, și mai târziu pe cele din întreaga țară. Fără să vrei înveți câte ceva din arhitectura acestei țări. Am învățat că trebuie respectat cu strictețe locul și biserica zidită pentru posteritate și să nu disprețuim frumusețea lumii văzute la care au zidit Dumnezeu și oamenii de-a valma!

Este Duhul Sfânt mereu la noi în casă?

Îmi aduc aminte că prin anul 1937, am citit undeva, de bună seamă, cel mai mare filosof al tuturor românilor, aș putea spune, din toate timpurile, Petre Țuțea care acoperă 3.000 de ani de la Hristos spre începuturi și 7.000 de după Hristos, l-a întrebat pe Nae Ionescu, alt neegalat: Care ar trebui să fie

însușirile unui adevărat român? Petre Țuțea, cum îi era obiceiul de a gândi matematic într-o filozofie și morală, a zis:

1. Să fie creștin, conștiința religioasă fiind definitorie pentru orice om;
2. Să fie dispus a-și da viața pentru România fără regret;
3. Să nu înșele pe nimeni;
4. Să nu necinstească nici o fecioară, pentru a nu ofensa majestatea Maicii Domnului și
5. Să-și recunoască limitele și să respecte ceea ce poate face altul și nu poate face el!

Când sunt așa oameni, cu așa gândire, scris și voire, apoi poți spune că Duhul Sfânt este la noi în casă! Este în toate ale noastre lucrări mici și mari, deopotrivă. Este bucuria care nu se mai termină niciodată. Să simți și să recunoști puterea și lucrarea Duhului Sfânt din rugăciunea, așa zice, cea mai frumoasă din Cer și de pe pământ, din toate timpurile: *Împărate Ceresc, Mângâietorule, Duhul Adevărului, Care pretudindenea ești și pe toate le împlinești, Vistierul bunătăților și Dătătorule de viață, vino și Te sălășluiește întru noi și ne curățește pe noi de toată întinăciunea (spurcăciunea) și mântuiește, Bunule, sufletele noastre!*, este de bună seamă un progres într-o simțire și gățirea inimii de a primi focul cel ceresc al Duhului Sfânt.

De Cincizecime, cincizeci de zile de la Învierea lui Iisus din mormânt și după Înălțarea la Cer, potrivit promisiunilor lui Iisus, Duhul Sfânt s-a coborât sub chipul *limbilor de foc*, peste Sfinții Apostoli, care erau adunați cu Maica Domnului și cei peste 120 de ucenici.

Graiuri noi auzea mulțimea, iar peste cincisprezece neamuri, în limba proprie auzeau cuvântul de foc al lui Dumnezeu, adăugându-se prin botez ca la *trei mii de suflete*. Așa a luat ființă prima Biserică văzută a lui Dumnezeu pe pământ, care se va întinde până la marginile lumii și în care suntem și noi românii secolului XXI, din mila cea mare a Părintelui Luminilor.

Tot ce viază, tot ce mișcă pe pământ, viața sub toate ipostazele ei, sunt *darul de viață al Duhului Sfânt* și noi mereu confirmăm acest lucru, atunci când glăsuim într-o rugăciune *Împărate Ceresc*, zicând că Duhul Sfânt este și *Dătătorul de viață*.

Să gândim la aceasta mereu. Oricum ar fi, noi tot suntem în Duhul Sfânt, fie că înțelegem și vrem aceasta, fie că nu putem sau nu vrem. Atât timp cât *se nasc prunci pe pământ*, răsare și rodește lanul de grâu într-o prescură de slujbă și pâinea noastră cea de toate zilele, iar florile zâmbesc în culoare și parfumul de care se îmbată ciocârlile străbătând văzduhul plin de soare, Duhul Sfânt este la noi în casă! Să nu vă temeți!

Noi toți am fost născuți și crescuți prin puterea Duhului Sfânt. Omenirea întreagă, de-a lungul și de-a latul timpului, este opera Duhului Sfânt, *Dătătorul de viață!*

În clipele de liniște și taină, mama mi-a spus, aproape în șoaptă, că m-a născut în Duminica Rusaliilor. Își dorea să aibă o fată pentru că născuse la început un băiat. Mi-a spus că m-a născut după masă, pe la ora 5. Dacă mă năștea dimineața, zicea că așa fi fost fată, dar așa, născut după masă, am venit pe lume băiat. Am spus-o aceasta la Catedrala Episcopală din Curtea de Argeș chiar ieri, în Duminica cea Mare, că așa se mai numește pe la noi Duminica Rusaliilor. Pentru prima dată am făcut în public această mărturisire, fiindu-mi puțin rușine, dar am îndrăznit, știind că voi fi iertat.

Am fost înregistrat la Primărie pe 6 iunie, după o săptămână și ceva, moșica Anica lui Cojoc uitând ziua când m-am născut din cauza spaimelor cauzate de bombardamentele zilnice, frontul fiind aproape de satul Cracăul Negru unde m-am născut din mila Domnului!

În viața fiecăruia dintre noi, dacă n-am uita și am fi doar un pic grijulii, am afla lucruri extraordinare. Ia să întrebăm fiecare pe mamele noastre, mai ales, de câte ori nu au fost salvate de Duhul Sfânt în lucrarea cea mare a vieții?

Veți afla lucruri uimitoare și uluitoare!

Fiecare mamă în lucrarea vieții este podoaba Duhului Sfânt! Și așa trebuie să rămână de-a pururi!

Mama mi-a spus într-o zi, că eram doar de câteva luni și m-a lăsat în leagăn în grija fratelui Haralambie care avea doar doi ani. Ducându-se după apă la depărtare de câteva case, a început să urle sirena care anunța un grabnic bombardament.

De spaimă s-a ascuns într-o pivniță. După încetarea nenorocirii, a luat apă în găleată și se îndreptă spre casă, trecând pe lângă o poartă deschisă de pe uliță. După câțiva metri, o ghiulea rătăcită a izbit poarta care s-a făcut țandări. În chip minunat, mama a scăpat doar cu spaimă. Acasă m-a găsit umflat

de plâns ca un pepene, iar fratele din legănat m-a răsturnat cât colo prin casă. Și mi-a zis: Mare spaimă am tras, Costică al mamei, și dacă mă omora obuzul, Doamne, ce s-ar fi întâmplat cu voi, încheia printre lacrimi mărturisirea care n-am uitat-o și mă bucur că am putut-o adăuga aici. Așa a lucrat Duhul Sfânt atunci, de la începuturi, acum, și va lucra pururea cu fiecare dintre noi!

Să spunem mereu rugăciunea Împărate Ceresc și să ascultăm în genunchi, rugarea Sfântului Pavel: „Nu întristați pe Duhul Sfânt al lui Dumnezeu!” (Efeseni 4, 30).

Duhul Sfânt e numai bucurie și să vorbim dintru ale lui Dumnezeu, mânați de Duhul Sfânt! (II Petru 1, 21).

Atunci vom deveni temple, lăcașuri ale Duhului Sfânt! „Nu știți că trupul vostru este templul Duhului Sfânt?” (I Corinteni 6, 9).

Cum l-ați cunoscut pe Părintele Cleopa?

Satul unde m-am născut este cuprins ca un safir între diamantele monahale înșirate pe firul de aur al razei de lumină, din Țara Mușatinilor. Prunc fiind, din casa părintească, pe cărările munților, ajungeam la Sihla. Peste numai o jumătate de oră eram la Sihăstria cea frumoasă cu duh de rugăciune, mireasmă de prescură proaspătă și luminițele clipind din candelile orânduite de sihaștrii luminați de Duhul Sfânt.

La Sihăstria mă trimetea mama mereu cu pomelnic și daruri. Auzeam de Părintele Cleopa, rostit cu sfială de cei ce jug de ascultare și-au luat de bună voie.

Fiind elev la Seminarul din vatra ca o pâine caldă a Mănăstirii Neamț, între noi se pomeneau nume de ostenitori. Am auzit din nou despre Părintele Cleopa rostit cu pioșenie de Părintele Ioanichie Bălan, care venea adesea să-și vadă pe fratele Vasile, colegul nostru cel zburdalnic.

Prin anii '60 ai secolului trecut, venind din Transilvania unde eram preot ca să-mi văd părinții, un drum nu uitam: cel al Sihăstriei, pentru a vedea și auzi pe Părintele Cleopa, de ale cărui sfaturi se împărtășeau din ce în ce mai mulți români.

Doream să-l aud ce spune, doream să-l văd, mai ales cum arată acest om al cărui nume era rostit și răspândit peste tot. L-am văzut înconjurat de un grup de călugări și creștini de toate vârstele. Am stat puțin mai la o parte și l-am ascultat câteva ore vorbind neîntrerupt cu o voce înaltă și hotărâtă.

Dintr-o dată s-a ridicat de pe banca de lemn și a spus că pleacă la Piciorul Crucii ca să-și facă rugăciunile, binecuvântând mulțimea ascultătorilor.

Doar un singur monah îl urma la oarecare distanță. Fără să întreb și să-mi iau binecuvântare am pornit după dâșii spre Piciorul Crucii. Nu știam ce înseamnă Piciorul Crucii și doream cu orice preț să nu scap această ocazie. Nici unul din ei nu se uita înapoi. Când să ajungem la locul de rugăciune, face o oprire să asculte cum cântau păsările. Se bucura cu voce tare adresându-le cuvinte pe care nu le auzeam fiind prea departe.

La o mică distanță văd o casă mititică. Am sporit pasul și i-am ajuns din urmă dându-le binețe și cerându-mi iertare că am îndrăznit să merg la Piciorul Crucii. I-am auzit glasul Părintelui Cleopa:

— Te-am văzut când stăteai pe margine ascultând. De unde ești frate? Vino mai aproape.

— De la Cracăul Negru, m-am grăbit să-i spun.

— A, da, frumos sat. Cunosc mulți oameni de acolo: pe Ursu, pe Bilbor, pe Răclaru, pe Haralambie Argatu ... O, dar ce preot aveți voi acolo! Strașnic om este Preotul Savin! Iubește tare mult mănăstirile!

— Dar cum te numești, după ce i-am spus că sunt preot în Ardeal.

— Tocmai că ați pomenit și pe tata și mă bucur din toată inima, spunându-i numele întreg. S-a bucurat și m-a invitat în căsuța cea micuță cu tavanele joase. M-a întrebat ce este prin Transilvania, cum merge pastorația și ce face episcopul Teofil al Clujului. Da, da, evlavios episcop!

În timp ce vorbeam ochii iscodeau căsuța de sihastru. Era mai mult goală. Dintr-o dată zăresc un sicriu fără capac. Fără să vreau mi-a venit a plânge. I-am auzit vorba gravă:

— Asta-i căsuța cu care plecăm la drum, nu mai plânge. L-am pus aici ca să nu uit!

Se lăsa spre seară. Mi-a spus să mă întorc la mănăstire. Mi-a făcut o dezlegare cerându-mi să-l pomenesc în rugăciuni.

Am rămas uimit de simplitatea podoabelor monahale, de bunătatea care se revărsa ca zorile și de vorba lui anume, de parcă erau doi Cleopa.

*

Când vremile s-au asprit și pustiirea dăruia totul în cale, prigonirile secerau de zor lanul monahal și pe cel clerical-mirean.

Sihastrul Sihăstriei a înțeles, acum, mai mult ca oricând psalmul care zice: „*La munte suflete al meu!*“

Și așa, condamnatu-s-a pe sine, pentru o vreme, în munții Neamțului, Sihăstria Sihlei, păzind aprinsă lumina credinței în șoapte de rugăciune. Iar după o altă vreme, a coborât din nou în mijlocul poporului cel iubitor de Dumnezeu care caută izbăvirea.

Părintele Cleopa a rămas cu noi! Din când în când, ca și profeții, se desprinde din paginile Bibliei și ne mai trage câte o mustrare. Iar mai la urmă ne încurajează pentru totdeauna, glăsuind din adânc de inimă: *Mânca-v-ar Raiul!*

Ar putea fi Eminescu un sfânt?

Am spus deseori că ajunge sfânt numai cine este chemat de Dumnezeu la această nobilă stare. Iar nouă, aici pe pământ, nu ne mai este frică pentru că Sfântul Pavel ne mângâie spunând: „Deci, dar, nu mai sunteți străini și locuitori vremelnici, ci sunteți împreună cetățeni cu *sfinții* și casnici ai lui Dumnezeu“ (Efeseni 2, 19).

Atunci când cei păcătoși aduceau hulire lui Dumnezeu așa cum mulți dintre noi îndrăznesc s-o facă, din partea *sfinților* și a *îngerilor*, noi nu suntem tratați cu indiferență, ci din contră: „Pe când îngerii, deși sunt mai mari în tărie și în putere, nu aduc în fața Domnului judecată defăimătoare împotriva lor!“ (II Petru 2, 11).

Sfinții, atât la Ortodocși cât și la Romano-Catolici se fac de Dumnezeu prin Biserică, iar criteriile după care se face canonizarea, este îndeobște asemănătoare. În primul rând stă neclintită *credința* în Dumnezeu, Cel Întreit în Persoane: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt! După aceea este *viața morală ireproșabilă*, fie că este cleric, mirean, căsătorit sau monah. În al treilea rând, în viață fiind să fi săvârșit fapte demne din care să izvorască *dragostea neclintită față de Dumnezeu și de oameni*. Îmi vine automat în gând cum a murit Preotul Kolbe în lagărul de exterminare oferindu-se să moară în locul unui deținut care era condamnat la moarte, având 5 copii acasă. A fost canonizat! Nici nu se putea altfel!

Se adaugă, de bună seamă, intrarea în *conștiința publică* ca sfințirea multor regi, domni, călugări, preoți, arhierii, militari, doctori, bărbați și femei mai ales, magistrați, țărani, savanți, pustnici, asceți, oameni de care numai Dumnezeu știe, întreaga gamă și nu uităm să adăugăm cum s-au proslăvit și marii păcătoși, cum a fost și tâlharul de pe Cruce, căruia Iisus i-a zis, văzând pocăința lui: „Amin zic ție, azi vei fi cu mine în Rai!“ (Luca 23, 43).

Ștefan cel Mare și Sfânt a intrat în conștiința românilor ca și sfânt, înainte de a se pronunța Biserica; am putea adăuga un șir mare de sfinți români proslăviți de Dumnezeu în diferite chipuri. Avem asigurarea psalmistului David când zice: „Întru *pomenire* veșnică va fi dreptul!“ (Psalmul 111, 6).

Un alt semn care ne luminează credința întru cunoașterea unui sfânt este *neputrezirea trupului și răspândirea unei miresme* mai presus de miresmele pământești, așa cum a fost Sfântul Mare Mucenic Dimitrie Izvorătorul de Mir și alți sfinți din decursul veacurilor. Iar cine vrea să cunoască mai mult să citească în Cartea Regi IV, capitolele 4–6, unde proorocul Elisei a *făcut multe minuni în viață fiind*, nu numai după moarte. Tot așa stau mărturie Viețile Sfinților, cărți istorice la îndemâna oricui să le citească!

Atât la ortodocși cât și la catolici, atunci când este vorba să se purceadă la canonizarea sfinților, se

întrunește o *comisie* specială compusă din învățați teologi, din istorici, arheologi, oameni cu pregătire academică și prelați / ierarhi cu viață deosebită duhovnicească.

Se va constata în studii aprofundate istoria, viața, minunile săvârșite, pelerinajele mulțimii, manifestările în masă a evlaviei întru cinstirea unui sfânt. Se va aprecia cu maximă grijă în ce condiții istorice s-a produs martiriul și care sunt datele în literatura sacră și documentele de arhivă, precum și alte mărturii. Sunt izvoare de certă valoare precum sunt celebrele *Actele martirice* unde vedem deslușit cum erau judecați și condamnați la moarte de către Împărații persecutori cei care mărturiseau pe Hristos!

La Catolici, Papa dă un decret privind venerarea publică a celui găsit vrednic pentru aceasta. Deci este vorba de un *decret* de canonizare universală, sau locală prin decret de beatificare, adică o cinstire locală a unui sfânt, Papa, fiind recunoscut, în Biserica Romano-Catolică infailibil la acordarea decretelor de canonizare.

În Biserica Ortodoxă există de asemenea, o Comisie pentru canonizarea Sfinților Români, așa cum am afirmat la început, aprobată de Sfântul Sinod pentru a se documenta în privința declarării și canonizării sfinților cărora li se pregătește istoricul, icoana și slujbele cuvenite aprobate de toți ierarhii adunați în Sfântul Sinod, autoritatea supremă a Bisericii Ortodoxe Române. Pregătirile se fac pentru declararea internă și în întreaga Ortodoxie a cinstirii precum și în spațiul unde și-au sfârșit viața cum au fost și în anii trecuți: Sfântul Iosif Mărturisitorul în Maramureș, Sfinții Teodosie al II-lea de la Brazi și Sfântul Vasile de la Poiana Mărului din Episcopia Buzăului și Vrancei, iar în 2005 și 2006: Sfinții Ierarhi: Dosoftei al Moldovei și Sucevei și Grigorie Dascălu, precum și Sfinții Cuvioși: Onufrie de la Sihăstria Voronei și Gheorghe Starețul Cernicăi, Căldărușanilor și o vreme a Mănăstirii Curtea de Argeș.

Acum 10 ani s-a propus în Comisia de Canonizare pregătirea documentară în vederea canonizării și a Domnitorului Neagoe Vodă Basarab și a surorii lui Basarab Întemeietorul, Teofana, precum și a altor vrednici mărturisitori ai credinței în vremuri de prigoană în decursul istoriei.

Cele două Biserici, Ortodoxă și Catolică au împodobit calendarul creștin cu numeroși sfinți, cinstindu-se după cuviință. Ca și număr, nu am putea ști exact câți sfinți sunt în cele două Biserici. Am putem afirma că sunt de ordinul sutelor de mii dacă ne gândim la cele zece persecuții împotriva creștinilor din primele secole după Hristos și altele până în zilele noastre. Singur Dumnezeu știe! Noi suntem cinstitori de Sfinți Îngeri și de Sfinți proslăviți de Dumnezeu din rândurile omenirii. În anii 1950–1955, Biserica Ortodoxă Română, în plină prigoană ateistă, după moartea lui Stalin, a canonizat și organizat slujbă și pelerinaje grandioase sub conducerea Patriarhului Justinian, iar după evenimentele istorice, în anul 1992 au fost proclamați sfinți români de către Sfântul Sinod condus de Patriarhul Teoctist. Și se continuă această lucrare de folos. În calendarul nostru, se serbează sfinți, de la unu până la cinci-șase, numărul acestora pe întreg anul, acum trece de 1200 de sfinți întru evlavioasă pomenire. În calendarul Bisericii Ortodoxe Române există o zi specială pentru cinstirea *tuturor sfinților români*, așezată în Duminica a II-a după Rusalii, potrivit hotărârii Sfântului Sinod din 20 iunie 1992.

Cât privește o posibilă canonizare a lui Eminescu, putem spune că este o idee de luat în considerare. Pentru mine el este de multă vreme un sfânt și nu numai el. La vremea cuvenită, se va arăta de la Dumnezeu și aceasta! Dumnezeu face sfinți cu puterea Sa! Iar noi să zicem, cu profetul David: „Minuat este Dumnezeu întru sfinții Săi!“ (Psalmul 67,36).

Ce ne puteți spune despre “Îngerul din Iviria”?

Prin anii 1688-1690, Constantin Brâncoveanu, domnul Țării Românești, prietenul Patriarhilor din Orient și aflat mai ales în legături strânse cu Patriarhia Constantinoplei, pe care o ajuta bănește, a obținut încuviințarea de a-l aduce pe mult priceputul Andrei în țara pe care o domnea pentru împlinirea scopurilor sale culturale.

Dacă la vârsta de 30 de ani Andrei Ivireanul, sau Georgianul, a atras atenția domnitorului Brâncoveanu, înseamnă că i s-au măsurat vredniciile, după cum se va vedea de îndată.

Chiar în anul 1691, tipărea în teascurile tipografiei domnești, de pe lângă Mitropolia Țării, o carte de literatură parenetică: *Învățăturile lui Vasile Macedoneanul către fiul său Leon*, în traducerea grecească modernă a lui Hrisant Nottara, viitorul patriarh al Ierusalimului, cu care Antim Ivireanul va avea legături întreaga viață, când bune, când foarte rele, după cum vom vedea.

Deși venit mirean în țară, sub numele de Andrei, în 1691, când tipărea cartea, va semna, ca ieromonah Antim, între timp fiind hirotonit, desigur, de marele Mitropolit Teodosie.

Scăpat din robia turcească prin răscumpărarea Patriarhiei Ecumenice și trăind în preajma acesteia, avea să-i uimească pe cei din jur prin talentul său deosebit în sculptura în lemn, pictură, broderie, învățătură teologică și priceperea limbilor străine.

Cât despre arta tipografică în care a excelat, a deprins-o la București, făcându-și ucenicia pe lângă fostul episcop al Hușilor, Mitrofan, care conducea tipografia domnească, iar nu în afara țării, după cum își dădeau cu părerea unii istorici.

Cu o putere fără seamăn, a orânduit tipărirea de cărți pentru Țara Românească, Arabia, Georgia natală, în limbile română, greacă, arabă, georgiană, slavonă. Această lucrare strașnică, hrana sufletului său de zi cu zi, avea să-i aducă de timpuriu invidia și ura contemporanilor săi dinlăuntru și din afara țării în care a fost chemat de Dumnezeu să slujească întru osârdie pilduitoare.

Se cunoaște din Istoria Bisericească și Istoria literaturii vechi chipul marelui Ierarh Antim, care peste un sfert de veac a luminat spațiul nostru românesc, atunci când a condus, ca egumen, Mănăstirea Snagov, unde, din tipografia meșterită cu mâna sa întru desăvârșită măiestrie, a scos zeci de cărți; ca Episcop al Râmnicului, doar trei ani, a continuat munca de scoatere la lumină a cărților de folos clerului pe care-l păstora cu maximă grijă duhovnicească; iar ca Mitropolit al Țării Românești, a culminat întru grija cea mare pentru izbăvirea Bisericii și a neamului românesc de lipitorile dinlăuntru și din afară, cu care a avut grele lupte de dat.

Antim Ivireanul, cu îndemânare de adevărat artist, a turnat litere arabe pentru tipografie, lucru confirmat și de Atanasie, Patriarhul Antiohiei, iar mai târziu, după ce a tipărit primele cărți arabe, le-a trimis chiar tipografia completă cu meșteri tipografi. De aici înțelegem mai bine aria de cultură universală a marelui martir Antim Ivireanul.

De la el ne-a rămas un tezaur extrem de bogat și valoros.

Putem aminti cu îndreptățită bucurie: Biserica Mănăstirii Antim, din București, ctitoria mâinilor sale și cu cheltuiala sa, după cum însuși spune și cu Așezământul în 32 de puncte, unic până azi; *Predicile sau Didahiile*, opera celebră, scrisă într-o limbă românească ajunsă la culmile de limpezime și forța de exprimare; *Chipurile Vechiului și Noului Testament*, în 505 portrete în medalion, care se numește și arborele genealogic al lui Iisus Hristos. Specialiștii spun că: "De altfel valoarea artistică a acestei opere este mult mai mult decât cea literară și istorică, cu toate că textul este, la rândul său, destul de interesant, trădând pe un fin cunoscător atât al istoriei biblice, cât și al celei profane".

Atât domnul țării, cât și cei doi patriarhi apostolici: Hrisant Nottara al Ierusalimului și Gherasim Palladas al Alexandriei, mai ales, nu vor uita cuvântarea la instalarea ca mitropolit al Țării Românești, din 21 februarie 1708.

Antim Ivireanul, într-o limbă românească limpede ca și cristalul, plină de poezie și patos, înălțătoare și elocventă, arată programul său de lucru duhovnicesc, așa cum nu se mai rostise în românește până la el. N-a rostit cuvântarea în limba greacă, deși erau de față doi patriarhi greci. Era vădită intenția sa de a ridica limba românească la loc de cinste și de a-și contopi aspirațiile cu cele ale poporului pe care urma să-l păstorească, vorbindu-i în limba lui strămoșească. El arată, întru modestia care-l caracteriza, că nu meritele sale l-au ridicat la treapta arhierescă, nu acestea l-au pus să păzească turma înconjurată și împresurată "de atâtea nevoi și scârbe ce vin totdeauna, neîncetat, de la cei ce stapânesc pământul acesta, ci bunătatea lui Dumnezeu". El l-a trimis "Să vă fiu de mângâiere în scârbele robiei celei babilonești a lumii acesteia ..."

Cea mai amară durere a fost când Patriarhul Ierusalimului, Hrisant Nottara, a poruncit ca Patriarhul Atanasie al V-lea al Constantinopolei și Mitropolitul Antim Ivireanul să nu mai fie pomeniți la slujbă, iar toate averile mănăstirilor administrate de călugării greci, precum și treburile canonice și administrative să fie direct în subordinea Patriarhului de Ierusalim.

Marele Antim îi scrie două scrisori usturătoare. Redăm câteva crâmpie din scrisoarea a doua: "Și

mai de răs ar fi să se spună că în Ungro-Vlahia se află mănăstiri supuse Patriarhului Ierusalimului sau altui patriarh... căci n-au fost vreodată, nici nu vor fi în Ungro-Vlahia mănăstiri supuse vreunui dintre patriarhii eparhiilor străine, ci toate acestea sunt sub a noastră cârmuire în care și când săvârșim Jertfa cea fără de sânge stăm numai noi pe sfântul scaun, nu și Patriarhul Ierusalimului!"

Cât privește miluirea făcută de domnia țării în decursul timpului către Răsăritul Ortodox, spune: "...a milui e obiceiul domnilor, dar a fura cele sfinte sub pretextul milei e cu totul fărădelege", iar Bisericele din Țara Românească "închinat odată lui Dumnezeu nu mai pot fi închinat Bisericii Sfântului Mormânt... căci nu e Dumnezeu Biserica Sfântului Mormânt, ci Biserica... precum și celelalte Biserici" și încheie hotărât: "...nici noi nu putem să dăm drepturile noastre, chiar îngerii din cer de ne-ar porunci!"

N-a fost iertat niciodată de Patriarhul Hrisant Nottara al Ierusalimului, pe care l-a înfruntat hotărât atunci când poftea să subjughe Biserica din Țara Românească!

N-a fost iertat de confesiunile care cotopeau Transilvania mai ales, el ajutând Alba Iulia și Brașovul cu tipografiile și cărți de învățătură ortodoxă!

N-a fost iertat nici de Nicolae Mavrocordat pentru capcana în care a fost tras de intriganți, precum că ar fi de partea Imperiului Austriac!

Oficinile intrigante din Fanar și invidiile de moarte din juru-i l-au dus în pragul alungării din fruntea Bisericii Românești și trimiterea la Mănăstirea Sfânta Ecaterina din Sinaiul Egiptului.

Marele Antim n-avea să mai ajungă acolo. Pe drum, a fost omorât și aruncat în râul Tungia (se zice!) sau chiar poate în lacul Mănăstirii Snagov, de unde, într-o zi, se va arăta nouă, cum s-a așezat și în calendar, ca sfânt, de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în 27 septembrie, rugându-l să ne ajute să răzvim în viața aceasta "ticăloșită", cum o numea el, aprins de focul dumnezeirii!

Episcopul Gherasim al Râmnicului, cel care prin anii '40 ai secolului trecut restaura la Biserica Sfântului Antim, cotropită de cutremur, de șapte ani, a pus sub oblăduirea Marelui Martir și Sfânt, orașul Râmnic, unde și-a început păstorirea în 1705.

Lui Dumnezeu și Sfinților Săi fie mărirea de-a pururi, iar nouă ajutor zi de zi!

Putem vedea Catedrala Neamului ca pe o datorie a noastră, a tuturor?

Primele fapte din Istoria Omenirii, Adam și Eva, precum și urmașii lor, o bună bucată de vreme, au fost sub impresia de netăgăduit a bucuriei de a vedea pe Dumnezeu în Grădina Raiului. După drama consumată, prin alungarea din Paradis a primilor oameni, vreme îndelungată au plâns după prezența părintească a lui Dumnezeu și nu vroiau să se mângâie pentru că nu mai vedeau pe Dumnezeu. Aș crede că plânsul pentru prima dată a răsărit din Paradis!

Ușor-ușor, bucuria vederii feței lui Dumnezeu se vestejea, iar lumea, încet-încet, dar sigur, cădea în uitarea de Dumnezeu. Sigur că aceasta o spunem noi, din judecata pe care o facem uneori privind în istorii. La Dumnezeu însă lucrurile stau cu totul altfel. Dacă citim în Cartea Facerii, din Sfânta Scriptură, vom vedea cum are grijă Dumnezeu de omul pe care l-a creat. Episodul este minunat și citindu-l vom găsi relatări emoționante.

Iacob pleacă în Mesopotamia, trimis de tatăl său Isaac pentru a-și lua soție. Spre asfințitul soarelui, ia câteva pietre, le pune sub cap și-l apucă un somn bun după greul călătoriei: „Și a visat că era o scară, sprijinită pe pământ, iar cu vârful atinge cerul; iar îngerii lui Dumnezeu se suiau și se pogorau pe ea. Apoi s-a arătat Domnul în capul scării și i-a zis: „Eu sunt Domnul Dumnezeuul lui Avraam, tatăl tău, și Dumnezeuul lui Isaac. Nu te teme! Pământul pe care dormi ți-l voi da ție și urmașilor tăi ... Iar când s-a deșteptat din somnul său, Iacob a zis: „Domnul este cu adevărat în locul acesta și eu n-am știut!“ Și, înspăimântându-se Iacob, a zis: Cât de înfricoșător este locul acesta! Aceasta nu este alta fără numai *casa lui Dumnezeu*, aceasta este poarta cerului!“ Apoi s-a sculat Iacob dis-de-diminează, a luat piatra ce și-o pusese căpătâi, a pus-o stâlp și a turnat pe vârful ei untdelemn ... Iar *piatra aceasta*, pe care am pus-o stâlp, va fi pentru mine *casa lui Dumnezeu* ...!“ (Facere 28, 12–22).

Tălmăcind cele de mai sus, vedem deslușit că numirea de *Casa lui Dumnezeu*, este proprie limbajului nostru și azi după atâta amar de vreme și că atunci totul era de o simplitate absolută. Locul

de rugăciune și locul unde se arăta Dumnezeu nu impunea nici limbajul de azi, nici pretențiile de a se zidi magnific, precum se vede în lume de fiecare dintre noi atunci când mergem să cunoaștem și să putem face comparație cu ceea ce este acasă.

Întorși din drumeția de studiu, vom putea spune lucruri mari despre templul din Ierusalim, despre care ne arată Biblia că a consumat forțe uriașe de muncă, bani gărlă, sacrificii umane, pentru că, imaginați-vă ce rulaj de persoane erau pentru această construcție dacă pentru zidirea Templului au fost selectați de către Solomon 30.000 de israeliți ca să pregătească lemnul în Liban, adăugându-se și câte 10.000 în fiecare lună iar pentru munci de corvoadă 150.000 de oameni!

Din nefericire, în anul 587 î. Hr., babilonienii au cucerit Ierusalimul, au jefuit odoarele templului și i-au dat foc! (II Împărați 25, 8–17). Se reface de către Zorobabel dimpreună cu Ezdra și Neemia. A urmat zidirea lui Irod, templu și mai fastuos decât cele dinainte, demolând totul și luarea de la capăt. În anul 70 după Hristos, Împăratul roman Tit, cu oștile sale, dărâmă până la pământ Templul dându-i foc, iar poporul israelit silit să plece împrăștiindu-se pe fața întregului pământ.

Împăratul Justinian a zidit la Constantinopol cea mai măreață biserică din lume, care se păstrează și azi și care va trebui returnată Ortodoxiei mondiale, biserica Sfânta Sofia! Are o vârstă de aproape 1.600 de ani. De atunci și până azi s-au înălțat Catedrale uriașe care au uimit lumea și pentru care generații întregi se bucură.

Sunt catedrale uriașe care au umplut pământul: Sfântul Isac de la Petrograd, Sfântul Petru de la Roma, Domurile din Germania, Franța, Italia, Anglia, America, Spania, America de Sud și în alte locuri.

Bisericile din România și mai ales catedralele nu au excelat prin dimensiuni uriașe și și-au păstrat măsura! Au îndrăznit ca prin spirit să sfințească materia! Iar privind în Istoria de arhitectură bisericească din lume se poate vedea că spațiului românesc îi mai trebuie multe biserici, iar pe deasupra tuturor, o Catedrală în Capitala României se impune cu prisosință.

Că va fi lungă, lată, înaltă, nu mai contează, pentru că ani în șir s-a tot vorbit de catedrală pro și contra. Dar Patriarhul Teoctist n-a ajuns la saturație și nici nu s-a descurajat. Se vede că biruința va fi de partea lui, pentru că Miron Patriarhul a preluat ideea de la Calinic Miclescu, Mitropolitul Primat de prin anul 1878, iar ctitoria ei, se vede de la Dumnezeu că este o binecuvântare! Când venea papa Iulius al II-lea și întreba pe Michelangelo, când este *gata* lucrarea, el răspundea de fiecare dată: *când termin!* Totul este să înceapă!

Cu ce fonduri? De la Dumnezeu!

Sigur că s-au dat fonduri și se vor mai primi de la Guvernul României, adică de la *contribuabilul român*, căruia îi mulțumim pururi că ne ține pe toți în spinare!

Iar despre spațiul unde trebuie zidită Catedrala, doresc să se știe că primul loc a fost fixat unde este azi Intercontinentalul. Iar a se pune problema unui *referendum*, dacă este potrivit sau nu locul în Parcul Carol, mi se pare mai mult decât o batjocură, de parcă unii ar da din grădina lui mumă-sa! Să-mi fie cu iertare! Chiar să nu mai fie *măsură* în Țara asta?

Știm cu toții din sfânta noastră istorie că Ștefan cel Mare, după fiecare luptă zidea o biserică imediat, chiar în anul acela. Așa a fost mereu. În războiul de independență din 1877, românii au avut un rol hotărâtor, la chemarea disperată a țarului Nicolae al Rusiei, când jertfele românilor au fost uriașe. Pentru bulgari lumânarea aprinsă pentru jertfe se numește catedrala Alexandru Nevski din Sofia. Tot atunci, prin 1878 s-a hotărât ca și românii să-și ridice lumânarea ca să ardă ca la vecini! Dar la noi se vede că au tot bătut vânturi! Și bat și acum când suntem pe cale să ne așezăm lumânarea întru dănuirea luminii! Așadar, nu este un moft eclesiastic ci este o datorie a cinstirii luptei ce s-a consumat pe Altarul Independenței.

Suntem optimiști! Moaștele celor care s-au jertfit sunt dătătoare de forță iar sufletele lor se roagă pentru ca Patriarhul Teoctist să le împlinească dorința!

Avem așadar o datorie de împlinit! Ajută-ne, Doamne!

Mai este astăzi dărâmarea bisericilor din epoca ceaușistă un subiect deschis?

Pentru cine nu știe, este bine ca să știe, că un Altar nu se așează la voia întâmplării și nici nu se mută sau strămută cum îi trăznește unuia și altuia prin cap.

Ce vom spune despre biserica Sfântul Nicolae din Pitești care a fost prăbușită și ștearsă de pe fața pământului? Să înțelegem, că cine și-a permis să așeze chiar în mijlocul orașului (probabil pentru intimidare!) cea mai draconică închisoare, nu-i era nicidecum greu să distrugă și altarele? Sau să credem că se poate face o apropiere între distrugerea **omului** și distrugerea **Altarului**?

Cum să calificăm pe arhitecții și edilii Bucureștiului mai ales, când au proiectat bulevardele și drumurile care treceau tocmai prin biserici și a se nota, numai prin cele ortodoxe? Adică, victoria socialismului nu putea trece decât prin spulberarea altarelor? Începând cu anii '70-'80 ai secolului trecut „revoluția“ deja începea a-și da din coate pe bulevardele Bucureștiului.

Într-un dispreț frate cu inconstiența și cu o îndrăzneală lipsită de orice frică de Dumnezeu și rușine de oameni, cei care se laudă azi că au aliniat bulevardele cetății lui Bucur distrugând în cale Altarele străbune, trebuie să-și facă cea mai aspră muștrare în public și să nu arate cu degetul Biserica Ortodoxă acuzând-o că este slabă, că trebuia să facă afront, că Patriarhii n-au înțeles planurile demențiale și să se mute cu traista-n spate din Dealul Patriarhiei la închisoarea lui Cuza de la Văcărești, ca să-și facă Ceaușescu mausoleu. Diabolică logică!

Când Patriarhul Iustin i-a spus lui Ceaușescu că ar fi bine ca noul centru civic să fie amplasat între Băneasa și Otopeni, pentru a se păstra frumusețea Bucureștiului arhaic, și că nu este bine să nemulțumească atâta lume, iar cheltuielile ar fi pe jumătate, a primit răspunsul că va ține cont de părerea sa la timpul potrivit. Când au început lucrările și s-a pus problema demolărilor de Biserici, cineva care a auzit convorbirea, îndrăznește să-i spună demolatorului despre părerea Patriarhului Iustin, ar fi afirmat că este bine ca Patriarhul să-și vadă de treburile lui.

Cutremurul din martie 1977 a fost începutul nenorocirii și pentru Biserica Ortodoxă Română. Biserica Enei avariata (după cum spun arhitecții și inginerii!) ne semnificativ de cutremur, așa ca din senin, din pliscul unei macarale cade o grindă de beton tocmai pe bolțile bisericii pentru a se demonstra victoria socialismului.

Patriarhul Justinian, venind de la spital spre Palatul Patriarhal, văzând din mașină bisericile avariate a zis: “Vai, Doamne, bisericile noastre” — el dându-și duhul de cumplita durere! De la moartea Patriarhului Justinian și până la alegerea noului patriarh, aproape 4 luni de vacanță, a fost spațiul ca agregatele victoriei socialismului să măture deja Biserica Enei și să înceapă ofensiva de demolări furibunde.

Nimeni și nici într-un fel nu putea opri gândul celui încurajat de arhitecți și ingineri, iar zilele Patriarhului Iustin au început să fie din ce în ce mai primejduite.

Într-una din zilele anilor '80 ai secolului trecut are loc la Mănăstirea Văcărești o „întâlnire de lucru“ între Patriarhul Iustin și Ceaușescu. La această întâlnire, după câte îmi amintesc era și arhitectul Cristian Moisescu. După ce văd ansamblul Mănăstirii Văcărești, cotropit de cutremur și stropșit de vremuri, Ceaușescu îi spune Patriarhului Iustin că va fi ajutat să-și orânduiască acolo toate activitățile patriarhale. Patriarhul Iustin a respins, după cum era și de așteptat, vicleana poftire, știind substratul propunerii. Ceaușescu s-a urcat în mașină și înainte de a închide ușa a zis: Grăbește-te, Părinte, până nu este prea târziu. Nimeni nu și-ar fi putut închipui că Ceaușescu va hotărî dărâmarea celebrei mănăstiri Văcărești. Era răzbunarea neputinciosului împotriva unui Patriarh care nu-și permitea mutarea Altarelor ca piesele pe tabla de șah!

Cu totul aberant, un „arhitect“ al cărui nume nici nu trebuie pomenit, a îndrăznit să acuze pe Patriarh de ceea ce tocmai ei făceau, că adică — întunecată stupiditate —, Văcăreștii s-au dărâmat din cauza refuzului hotărât al Patriarhului Iustin.

Adică, este greu să se priceapă cine avea sabia ca să taie și cine avea mâinile goale? Este ușor călăului să-i ceară victimei legate pe eșafod să se apere înainte de a-i zbura capul!

În ce fel se raportează clericul la viața de obște a cetății?

Îmi aduc aminte, se pare acum vreo zece ani și ceva că făceam anumite referiri la *politică* și mai ales că foloseam ca argumente înțeleptele cuvinte din cartea *Arta Politică*, scrisă de Petre I. Ghiață, carte apărută în perioada interbelică. Mi s-a părut un lucru cu totul deosebit după ce am citit cartea, autorul dovedindu-se în premieră, cu referiri scandaloase la viața politică și mai ales a aceluia care făceau politică pe vremea lui. Spunea, spre exemplu, că: „Viața politică își are — în domeniul caracterelor — o statistică proprie, interesantă prin uniformitatea ei, în *toate timpurile* și la toate *tipurile sociale* de civilizație. Repartiția se desemnează astfel: 80 % lichele idealiste; 10 % profitori și lichele; 5 % lichele idealiste și ... 5 % oameni de caracter! Abia 5 % sunt elemente care *cred cu onestitate în realitatea binelui obștesc, prețuind corectitudinea, cultivând prietenia, detestând perfidia* și toate mijloacele peiorative ale *luptei fără scrupul*. Cine a găsit — rara avis — un prieten în zbuciumul plin de surprize al politicii să-l păstreze ca pe un talisman și să-l sacrifice imperativelor oportuniste. Un *prieten adevărat* valorează în împrejurări dificile mai mult decât toată liota adulterilor de ocazie. Nu cunosc specie mai detestabilă de indivizi decât cea a oamenilor care, *ratând o carieră*, încearcă să-și facă una în politică. Oamenii aceștia nu se dau în lături de la nimic spre a le reuși încercarea“ (pp. 49–50).

Nu știu cum stau procentele azi, pentru că, de la Petre I. Ghiață, încoace nici un analist politic nu a mai catadicsit să facă o evaluare a spectrului politic, după știința noastră. S-ar putea să fie!

Oricum, ceea ce am remarcat în textul de mai sus este cu subliniere spus, că politicianul adevărat trebuie să aibă cel puțin un *prieten adevărat*! Sigur, că de îndată s-ar sări, spunând cu vehemență: numai un prieten adevărat? Doar atât? Se vede că pe vremea lui Petre I. Ghiață, Țara aceasta era mai săracă în prieteni adevărați ai politicienilor. S-ar părea că acum lucrurile să fie, oarecum, puținel schimbate spre bine. Sper și eu ca tot omul!

Să-mi fie îngăduit a spune că adevăratul politician (*gospodar și om de omenie*, îi zic eu!) are nevoie în lucrarea lui obștească de ajutorul sincer al celor cu care a pornit la drum în echipă și să nu fie lăsat cu carul belelelor în drum. Iar prea marea fărâmițare care se vede pe la noi este semn vădit că ceva nu este în ordine, iar *gâlceava politică* ia proporții din ce în ce mai mari. Va veni însă o zi când toate acestea vor lua un drum drept. Până atunci, în această *frământătură politică*, clerul de toate gradele a primit *povața și porunca* Sfântului Sinod, ca potrivit Soboarelor Ecumenice (Constituția Bisericii) să nu dorească, să nu lupte și să: „nu primească *dregătorii* sau *indeletniciri lumești*“ și că totuși, pentru a se lăsa libertate, au posibilitatea de a *alege* între *cariera politică* și *misiunea preoțească*, pentru totdeauna, *fără drept de revenire în cler*“.

Asupra acestei hotărâri nu se mai poate face nici o tălmăcire și că nu mai este nici o porțiță de ieșire.

Precum spune hotărârea mai departe: „În același timp, Sfântul Sinod face un călduros apel către liderii partidelor politice din România să nu permită recrutarea de membri din rândurile clerului și nici folosirea în scopuri politice a persoanelor, spațiilor, slujbelor și însemnelor bisericești. Sfântul Sinod îi asigură că Biserica — păstrându-și echidistanța față de partide — va continua să se implice în politica generală a Țării, contribuind prin mijloace specifice — la apărarea democrației, a libertății, a credinței în Dumnezeu, a independenței și integrității Patriei, respingând orice formă de totalitarism comunist ateu, precum și orice formă de extremism“.

Ca să fim foarte realiști, clerul ortodox nu s-a prea îmbulzit în politică precum au crezut unii. Dacă s-ar face un calcul, am putea afirma că prezența clerului ortodox în *politichia românească* a fost mai mult decât *insignifiantă*. Lucru pentru care merită laudat și pe bună dreptate, spunând cu bucurie că, Biserica Românească are un trup sănătos!

Știu însă, că un sacerdot, un slujitor al Bisericii, ar putea și trebuie să fie un *sfetnic*, un *moderator*, un *aluat bun în frământările sociale* și că nu este cazul să ne uităm de sus sau de jos unii la alții. Oricine ar fi cu responsabilitățile politice, se impune a fi *om de omenie*, și noi, Biserica, din care și politicienii fac parte, sperăm că nu se va întâmpla, precum în sfatul jivinelor, unde oile așteptau săracele hotărârea dreaptă a ... lupilor!

Pentru a nu mai prăpădi vremea, aș dori să se știe că orice om responsabil, și deci și clericul, slujitorul Bisericii, nu poate sta și nici n-a stat impasibil, în fața vieții care se duce în obștea Cetății. El trebuie să fie un bun *duhovnic* al *Sfatului Înțelepților*, care diriguiesc greul zilei, și nu numai el, ci

toate categoriile sociale pentru a se păstra cumpăna dreaptă de zi cu zi!

Ce credeți despre interdicția ca preoții să se implice în politică?

Se vor găsi formule potrivite și persoane delegate de Sfântul Sinod, ca să țină legătura cu legislativul și Guvernul României, pentru a arăta și susține interesele Bisericii Strămoșești.

Câtă lume mai știe că Cipru a avut în anii secolului XX, ca președinte al Republicii pe Arhiepiscopul Macarios? L-am văzut adeseori la televiziunea de atunci și era o apariție de-a dreptul interesantă. Dădea o notă aparte spectrului politic mondial! A avut mari greutate și câteva atentate din care a scăpat ca prin minune.

Ne amintim și noi românii cum Patriarhul Miron Cristea, în *vremuri de criză politică*, a fost Regent și Prim-Ministrul Regatului Român o perioadă de timp. Se pare că de aici i s-a tras și moartea.

Istoria a înregistrat și alegerea ca Ministru al Cultelor pe Melchisedec Arhimandritul, mai târziu episcop al Romanului, care a purtat în spinare oprobiul colegilor săi de Sinod până la moarte, fiindu-i pusă în spinare inițiativa lui Cuza cu secularizarea averilor mănăstirești din 1863/1864, deși era opera, după cum bine se știe, a istoricului și omului politic, Mihail Kogălniceanu. Că a făcut parte din noul Guvern, este de bună seamă, neîndoielnic, dar și-a asumat un risc deosebit de costisitor în privința liniștii sufletești care era mereu tulburată din cauză că domnitorul Cuza, cu guvernul lui, nu și-au dus la îndeplinire promisiunile făcute pentru a recompensa deposedarea de averile mănăstirești, care au dus la ruina mănăstirilor și a monumentelor, paragina întinzându-se până în zilele noastre. Numai la noi, în Eparhia Argeșului și Muscelului au fost distruse mănăstirile: Vieroși, Aninoasa, Cotmeana, Glavacioc, Bascovele, Valea Mănăstirii, Tutana, etc. ca să rămânem doar în aria argeșeană și muscelEANĂ, pentru a nu mai înșira dezastrele din întreaga țară. În anumite zone n-au mai putut fi salvate de la distrugere așezămintele noastre care au avut un mare rol cultural și duhovnicesc. De 20 de ani ne străduim să împlinim lipsurile.

N-au fost scutiți de amărăciuni și ponegriri nici unii episcopi ai Argeșului și amintesc doar câteva nume: Ilarion, Ghenadie al II-lea, Evghenie Humulescu, Emilian Antal, Iosif Gafton, Grigore Leu, subliniind că Ilarion a fost omul de sfat, de taină, al lui Tudor Vladimirescu.

Mă opresc aici cu gândul că cineva se va ocupa în viitor cu *pățaniile* clerului care s-a implicat în viața politică a vremii. Oricum, pot spune și din pățania personală, ca deputat independent în prima legislatură a Parlamentului democratic.

Sigur că nu mi s-a îngăduit libertatea personală, crezând și eu că se va putea lucra după rânduiala Constituției din 1923, când erau prezenți *de drept*, mulți ierarhi ai Bisericilor din România. Nu ușor mi-a fost când eram nerecunoscut de Sfântul Sinod, în calitatea de deputat, chiar dacă prestația pentru Biserică a fost destul de binefăcătoare și putem aminti: introducerea învățământului religios în școlile de stat, legea monopolului, legea fondului funciar etc., (documentele de arhivă stau mărturie!) Mă apuca mâhnirea atunci când Patriarhul Teoctist îmi spunea că este ocărât, că îngăduie, ca Arhimandritul Simion Tatu și persoana mea, să fim în Parlamentul României.

Spun aceste lucruri incomode pentru mine ca să se înțeleagă că este o mare greșeală ca cineva să se supere cumva pe hotărârea Sfântului Sinod, în legătură cu *oprirea cu desăvârșire*, de a se mai implica cineva în *sărmana politică*. Are cine face lucrarea politică în România și nu este ușor ca să poți ține echilibrul mai ales atunci când țara este într-o tranziție europeană. A crede unii dintre noi, dacă mai există cineva, că prezența noastră în structurile administrative și politice ar schimba lucrurile, se înșală amar. Iluzii fraților!

Se vor găsi formule potrivite și persoane delegate de Sfântul Sinod, ca să țină legătura cu legislativul și Guvernul României, pentru a arăta și susține interesele Bisericii Strămoșești. Problemele se vor pune în alți termeni, în vremurile ce vin peste noi. Clerul Bisericii are ca misiune specială vegherea ca nimic să nu se strâmbe în rânduiala socială a Țării! Cum? Duhul Sfânt inspiră!

Și doar în cazuri de *criză*, cum a fost și cu Regenta și Șefia de Guvern a Patriarhului Miron, se

îngăduie, *în mod excepțional*, când o cere Țara!

Sperăm să nu mai fie cazul!

Și că nu are nimeni nimic de pierdut ci numai de câștigat, știindu-se exact, ce are fiecare de făcut, în dreptul său legitim!

De ce nici un partid nu are ca semn crucea?

Este chiar amuzant să vorbim și să scriem despre însemnele electorale. Dar pentru că sunt deja peste tot afișate și nu poți să ignori astfel de prezențe, putem spune că oamenii politici, nu numai din țara noastră, procedează astfel, nu că ar fi ceva cu totul nou.

Știm, de altfel, că orașele, castelele, familiile, aveau blazoanele sau însemnele lor particulare care le confereau o identitate. Cine nu-și amintește de inelele domnitorilor, regilor, împăraților, prinților din toată lumea și chiar a boierilor mai mici și mai mari, inele cu sigiliu cu care-și parafau scrisorile și hrisoavele iar unii decretele? Cine nu-și aduce aminte de Chirița Bârzoii ot Bârzoieni, cu iz de moftangioaică?

Așadar, mârtoaga și blazonul! Dar nu vă descurajați!

Cât despre gustul estetic, s-a remarcat o grijă oarecare de a ilustra cât mai bine, prin însemnele electorale, dorința de a fi prezentat conținutul cu o etichetă cât mai comercială și credibilă politic.

S-au folosit evident, toate regnurile: mineral, vegetal, animal și uman ... precum ați văzut fiecare: plante, legume, mădular, unelte albe, chei, geometrie plană și în spațiu. Aria este mare și nu surprinde. M-am bucurat întotdeauna de inventivitatea românului, care s-o spunem sincer, n-a rămas niciodată codașă, precum n-au rămas sportivii noștri, care au lămurit recent pe cei germani, că nu sunt cei mai buni, în toată trufia lor!

Apropo, de meciuri! Aș vrea să adaug că prin anii '70 din secolul trecut, prin martie, a avut loc un meci România-Germania. M-am așezat în genunchi și m-am rugat să învingă românii. Cu toate abaterile de la regulile jocului corect, România a învins. M-am bucurat și l-am rugat pe Dumnezeu să mă ierte că am îndrăznit să mă rog pentru meciuri, ca să vezi! Meteahna s-a ținut de mine. Prin anii '80, tot ai secolului trecut (ce grozav este să te dai din alt secol!) eram la Caracal la o conferință preotească. Meciul era după masă. Acolo, în casa protopopului, cumsecade de atunci, am vizionat o înfruntare între România și Irlanda, dacă mi-a aduc bine aminte. Le-am spus-o de la început că românii vor da 5 goluri și irlandezii nici unul. Ba, am pus și un pariu pe un butoi de vin. Vă rog, nu vă smintiți! N-a dat nimeni butoiul nici până azi. A treia oară, acum, cu bățuta nemților tot repetam mereu: românii vor învinge! Nu prea eram auzit de cei din jur ocupați cu meciul dar eu tot insistam. Meciul era pasionant. Rezultatul îl știe toată lumea. M-am bucurat enorm. Îmi aduc aminte, plin de emoție, când am văzut echipa Argeșului, înainte de un meci, mai de mult, cum au năvălit la biserica din Trivale să se roage, ca să-i ajute îngerii să biruie. Este sublim! Și acum, din nou la însemnele electorale.

Ne aducem aminte de blazoanele sau stemele care le au statele și chiar Bisericile din lume. Știm cu toții că însăși Patriarhia Română are stema sa, iar fiecare Eparhie, are de asemenea stema distinctă, care definește instituția respectivă.

De ce oare, nici un partid nu are, ca semn electoral, Crucea? Aici s-ar putea da un răspuns mai pe scurt și plin de limpezime. Eu cred că au procedat foarte corect. De ce? Pentru că se vede o maturitate în cele spirituale! Oamenii politici din România nu se joacă, atunci când este vorba de Crucea lui Hristos! Mă bucur de așezarea lor într-o ipostază de seriozitate, și cumsecădenie, aș putea spune.

Aș remarca, încă un aspect. Au înțeleș românii, în lucrarea lor politică, să nu amestece sacrul cu profanul! Oricum, merită felicitări!

Cât despre imaginația ce aș avea întru înființarea unui partid, aș dori să se știe, că mai pe vremuri, mi-a tunat și mie prin cap să mă apuc oleacă de politică. Chiar îmi făceam niște planuri, de mă invidiam cu multă putere, chiar pe mine însumi, când mă gândeam ce succese aș fi avut, sărac de mine!

Și dacă tot este vorba de partide, aș dori să se știe, că nu numărul de partide este cel mai important

ci *principiile politice!* Trecerea de la cantitatea, ca număr, la calitatea sănătoaselor principii, se impune cu precădere, pentru a se spune și despre noi, că ne-am maturizat politic cu adevărat. Apariția de noi partide și partidute, precum căpițele de fân pe câmp, mi se pare o glumă care costă cam mult!

Cât privește semnul electoral ce l-aș alege, dacă aș înființa, prin absurd, un partid, aș folosi, după dispoziția ce aș avea, după audiențele de la Episcopie: Aș alege un leopard, atunci când unii mă scot din sărite, cu insistențele lor, uneori absurde. Alte ori, când sunt creștini mai de înțeles, aș alege un vultur frumos, cu crucea în plisc!

Iar dacă aș face cu adevărat un partid, aș pune ca însemn un *pește*, care simbolizează pe Iisus, și ar avea și un mare succes, dacă se mai adaugă și un pahar de vin! Se cuvine după atâta oboseală! Iertați!

Ce credeți despre familia românească de astăzi?

Savantul Blaise Pascal a spus printre altele că omul este ca o trestie, dar nu orice fel de trestie, ci o „trestie gânditoare“. S-au spus, în decursul timpului, lucruri deosebite despre capodopera lumii, *omul* creat de Dumnezeu și care a primit desăvârșită binecuvântare, precum se arată în Cartea Facerii: „Dumnezeu i-a binecuvântat și le-a zis după ce a făcut partea bărbătească și partea femeiască — „Creșteți și vă înmulțiți, *umpleți pământul* și supuneți-l; și stăpâniți peste peștii mării, peste păsările cerului, și peste orice viețuitoare care se mișcă pe pământ!“ (Facerea 1, 28).

Încă nu putem spune, până astăzi, că pământul ar fi umplut de oameni, în mod egal și atât cât ar fi posibil. N-aș crede că înmulțirea oamenilor ar îngreuna planeta Pământ și că ar fi posibil, ca în mersul său prin Univers ar lua-o razna, cumva prin alte Căi Lactice! Știm acum foarte bine câtă omenire este pe fața întregului pământ și că în decursul istoriei, înmulțirea oamenilor a fost într-un dinamism deosebit. Acum sunt peste șase miliarde de ființe omenești și peste 50 de ani s-ar putea dubla populația Terrei!

La noi în România, populația a mers în grafic ascendent, cu excepția războaielor care au secerat milioane de vieți omenești. Acum, după cum vedem, constatăm diminuări ușoare, așa cum s-a văzut la recensămintele la diferență de zece ani. Am fost plecări definitive din țară a tineretului, mai ales, nașterile s-au rărit simțitor, din variate motive, obiective și subiective: dispariții din viață prin boli grave, accidente aviatice, feroviare, maritime, rutiere, și alte nenorocite întâmplări cum ar fi avalanșele, aluviunile de primăvară, vară și toamnă, uraganele, furtunile, trăsnetele și fulgerele! Ce să mai spunem de bombardamentele solare, a undelor magnetice, otrăvirea mediului, stresurile, - boala secolului -, și alte războaie care încă mai planează în chip monstruos și criminal asupra omenirii!

Cum să mai scapi din acest iureș furtunos?

Fără să vrei, te apucă o mare jale în suflet și tânguire în adâncul inimii!

*

N-am putea spune cu precizie care va fi populația țării peste 50 de ani și nici chiar Președintele Țării nu poate evalua ceea ce va fi peste ani și sper să nu fie o zicere *profetică!* Sper de asemenea, să nu fie o planificare anume, ca în acest spațiu european să se subțieze populația numeric!

Sigur, că avându-se în vedere mijloacele de distrugere în masă, populația lumii chiar, s-ar putea să treacă prin încercări catastrofale.

După cum arătau statisticile din anii trecuți, asupra *arsenalului atomic*, sunt create premisele ca pământul să fie distrus de câteva ori, dacă cei chemați să fie înțelepți, vor uita de Dumnezeu.

Dar ca să revenim la ale noastre, voi spune cu cea mai mare mâhnire că se strică rosturile Țării mai ales atunci când este în primejdie *familia*, celula de bază a unei societăți. Când nu găsești de lucru în Țara ta, când *șomajul* ia locul din ce în ce mai mult unei angajări pe termen lung în activitate socială, înseamnă că ceva nu este în regulă.

Mai mult, atunci când vezi familii, mai ales femei, care își părăsesc căminul, casa, vatra cea sfântă și pleacă pe bulevardele Europei sau la căpșuniadă în Spania, este semn că în România, Gură de Rai și Grădina Maicii Domnului, cum a numit-o Popa Ioan al II-lea, se întâmplă ceva extrem de grav.

Ieri, Arhiepiscopul Pimen al Sucevei și Rădăuților, îmi spunea aproape plângând, că se distruge neamul acesta prin *înfometare* și prin *îndepărtarea de morală creștină*.

Era de o vehemență care m-a pus pe gânduri!

Cei bătrâni povesteau cum pe la începutul secolului XX, deci prin 1900, la noi în țară veneau locuitori din Italia și din alte țări. Se vede că s-a întors roata vieții. N-aș crede că nu se vor găsi soluții, ca forța de muncă românească să nu fie absorbită de propria țară care are nevoie de fiii ei harnici.

Cred că România are puterea și posibilitatea ca să stabilească un echilibru social pentru ca familia să-și împlinească rosturile sale sfinte de a crește fiii acestei Țări, vrednici urmași ai strămoșilor!

Nu despre împruținarea românilor este vorba în primul rând, ci mai ales de grija ca toți să aibă posibilitatea unui trai decent pentru a nu mai fi slugile altora.

Biserica a chemat întotdeauna ca familia să fie în sfântă rânduială! Să nască prunci — darul lui Dumnezeu! Să ne îngrijim să apărăm viața noastră cu orice preț, ajutându-ne unii pe alții cu dragoste creștină și omenie românească.

Neamul românesc a fost, este și sper să fie o *floare* înmiresmată în buchetul popoarelor lumii!

Sper și să ne rugăm, ca voia lui Dumnezeu să fie pururea în inima noastră românească!

Putem vorbi despre o ispită a înstrăinării la români?

S-ar părea că este semn de bătrânețe atunci când simți bucuria de a așterne pe hârtie crâmpie din viață. Însă văzând emisiuni cu cei care au plecat din țară și acum își spun în public părerea de rău, îmi îngădui să pomenesc de un episod aparte.

Era prin 1967, când lucram în pastorație, în parohia cu trei sate, din Maramureș: Cufoaia, Borcut și Inău. Venisem din regiunea Cluj, de la Tioțiu, unde se zidise o biserică nouă fără aprobare, cu vrednicii creștini din satul de piatră. Oamenii Securității erau pe urmele mele, mai ales după ce spuseseam, într-un cerc oarecare, că voi face o răscoală ca la Bobârla, localitate în vecinătatea parohiei încredințate de evlaviosul ierarh Teofil Herineanu.

M-am gândit atunci să fug din țară, în America, socotită de români mai ales, Țara Făgăduinței. M-am interesat cum aș putea ajunge acolo plecând din Constanța, ascuns într-un vapor. Dar înainte de plecare am dorit să las totul în ordine și să-i spun planul meu părintelui Leșe Nicolae, originar din satul Bercut, unde eram preot, el fiind preot în Lucăceștii Maramureșului. Era un om de o mare probitate morală și aveam mare încredere în el.

Ca să nu ne audă nimeni și să nu fie cumva înregistrată discuția, am ales un loc aparte. Ne-am dus la Remetea Chioarului, unde aveam un preot bun prieten, pe nume Ștefan Liviu. L-am rugat să ne permită intrarea în biserică de lemn din parohie. Ne-am urcat în turlă și i-am spus povestea cu plecatul în America, rugându-l de la început să nu spună nimănui.

Nu i-a plăcut povestea și m-a amenințat că mă va spune poliției, dacă nu jur în biserică pe Cruce și Evanghelie că nu voi părăsi țara. Mi-a spus că este o rușină să trădez țara și că dacă ar face așa toți ce-ar mai rămâne din țara aceasta, stropșindu-se la mine cu toate ocările posibile. Mă gândeam să-i trag o mamă de bătaie ca să mă țină minte, dar rușinat, am jurat că nu voi părăsi pământul românesc.

Au trecut anii și prin 1984, a fost o altă porneală în gând spre America. Numai că de data aceasta, fostul meu profesor de la Neamțu, Vasile Ignătescu, paroh în California, vedea în mine un bun misionar și pe viitorul arhiepiscop al Americii. Mi se plimbau pe la nas asemenea perspective!! Totul părea să se concretizeze. Actele erau gata. Într-una din zile, însă, vin la Cernica unde eram stareț, câțiva lucrători de la externe, făcându-mi reproșuri că am deconspirat plecarea mea și că Vocea Americii a difuzat un material despre sosirea lui Calinic de la Cernica în spațiul american. Am rămas stupefiat de poveste. Ba, mai mult, m-au amenințat că au fost trimiși să mă aresteze din porunca lui Pleșiță. Am socotit-o drept o glumă, atunci auzind pentru prima dată de numele argeșeanului pe care l-am văzut după 1990 și nu mi s-a părut de loc fioros.

Și așa s-a ales praful de cele două tentative de a pleca din țara unde lumea era strânsă cu ușa și batjocorită, precum bine se știe!

Dar acum, în plină *bucurie democratică*, mai are rost să părăsim vatra noastră strămoșească?

*

Îmi aduc aminte de ce-mi povestea prin anul 1992, când am participat la primul Congres al

aromânilor din Albania, un arbănaș, cum se zicea prin vechime despre frații noștri din Țara Vulturilor. Când am văzut o mină de asfalt (cel mai bun asfalt natural din Europa și poate din lume!), arbănașul mi-a povestit că știe el din cele citite și povestite, că Traian Împăratul, după anul 107, fiind cucerită Dacia Felix (cum a fost numită de însuși Împăratul Traian!), mulți moși din Apuseni, care cunoșteau taina explorărilor, ar fi fost strămutați de Împăratul cuceritor tocmai în Albania pentru a sprijini căutările de metale prețioase și că ar fi descoperit și acel asfalt.

Sigur că m-a impresionat și prezența unei comunități de beduini care sunt și azi în zona Muntelui Sinai, duși acolo de pe vremea Împăratului Justinian, deci secolul VI după Hristos, care vorbesc o limbă apropiată de limba noastră românească. Așa se spune, așa credem în parte. Cine nu știe de drumetia lui Nicolae Milescu, în secolul XVII, tocmai în Chitai (China)?

Cine nu-și amintește de drumetiiile românilor pe toate meridianele lumii? Mai nou, prin secolul XIX ne aducem aminte de Badea Cârțan care s-a drumuit la Roma și chiar până în Spania, pe urmele Sfântului Pavel și a împăratului Traian?

Numai că a pleca în drumetie istorică, din pură cunoaștere, poate fi o lucrare de inimă și de a-ți umple sufletul de bucuria frumuseților din lumea văzută. Și cu totul alta este plecarea pentru a aduna parale mai multe pentru grija zilei de azi și de mâine!

Am mai pomenit și cu alt prilej de Căpșuniada spaniolă! Am auzit zilele acestea de faptul că în Spania sunt peste o jumătate de milion de români, bărbați și femei care sunt plecați din România pentru a găsi de lucru.

M-a impresionat să văd cum un mare număr de români strânși în cartierele Madridului, ca într-un fel de "*târg de români*", de unde patronii vin să aleagă muncitori și că din 200 de inși dacă pleacă unul la muncă, după mărturia celor care așteaptă zile și nopți să le surădă norocul. Adică această stare este un adevărat *dezastru social*!

Se pune acum întrebarea: Cine este vinovat de această stare de lucruri? Adică la noi în România nu poate fi o Căpșuniadă? Prin anii '60 ai secolului trecut, dimpreună cu sătenii mei din Cracăul-Negru, mergeam în munți să culegem zmeură, mure, fragi, ciuperci! Mergeam la plantații de puieti — împăduream de zor ceea ce acum se taie în neștire, lăsându-se munții golași!

Mergeam la făcut drumuri, săpam șanțuri, împrăștiam pietriș, mergeam la coasă, la sapă, făceam metri steri în pădure și multe alte lucrări. Chiar aici la Cerbureni de Argeș erau plantații de *căpșuni* care se culegeau și erau trimise cu avionul în Anglia și în alte țări ale Europei! Cum adică? Atunci se putea? De ce nu se mai poate acum? Când avem atâta nevoie de mână de lucru, numai la șoselele din România, de exemplu, cum de nu se găsește nimeni să folosească această forță națională?

Românilor nu le-a plăcut niciodată să fie plătiți să stea degeaba, așa cum este și problema șomajului. Bună și această protecție socială, dar ea nu rezolvă gravele probleme ale absorbției mâinii de lucru. Acest *artificiu social* nu a creat nici o stabilitate, iar de o *ordine economică echilibrată* nici nu poate fi vorba.

Cu ani în urmă, fostul prim-ministru, Petre Roman, vorbea despre *motivația muncii*! Tocmai aici poate fi cheia unei bune deslușiri economice. Putem spune că de muncă n-am dus lipsă niciodată și românii sunt harnici recunoscuți și de o mare capacitate inventivă. Sunt sigur că dacii au făcut lucruri brave în istoria milenară: de la meșteri aurari la construit de drumuri!

Nu voi mai înșira celelalte rușini ce li se întâmplă bieților români și mai ales românilor care iau drumul lumii sau își iau *lumea în cap*, cum se mai spune, din cauza lipsurilor pe care le îndură. Cu greu se înțelege ceea ce se vede, de altfel, tot mai des în jurul nostru, cum unii, peste noapte devin foarte avuți, iar cei ce sărăcesc văzând cu ochii, trebuie să suporte disprețul suveran a celor potentați.

Este, cred, o mare rușine pentru o Țară, care nu poate să-și gestioneze forța de muncă și asistă într-o condamnabilă neputință la împrăștierea fiilor ei printre străini. Să fie adevărat, că românii lucrători în străinătate, odată întorși în România, vor pune umărul la modernizarea României, cum afirmă într-o zi, Dumitru Grecu din Curtea de Argeș? Ce mai speranțe abracadebrante! Dar mai știi?

Credeți că o dată cu integrarea României în Uniunea Europeană am putea să ne pierdem o parte dintre tradiții și obiceiuri?

Cred că o dată cu intrarea României în Uniunea Europeană nu vom pierde nici o tradiție sau obicei legat de anumite sărbători religioase. Cine n-o crede să meargă pe jos prin țările integrate deja de multă vreme, în această mult fericită Uniune Europeană și se va convinge de la sine că nici englezul, nici francezul, nici germanul, nici grecul și nici alte neamuri de acolo nu și-au pierdut tradițiile ci, și le-au îmbogățit. Oricum, când vorbim de găurile din cașcaval, putem atrage atenția, doar cei înțelepți o știu, că cine-i om de treabă, serios, bun creștin și bun român, va fi un *strașnic european de zile mari!*

Cât privește povestea că, după 2007, românii, dacă vor fi europeni binecuvântați, nu-și vor putea tăia porcul, putem spune că este o glumă de Crăciun. Să fim serioși domnilor, nici chiar așa!

Care sunt cauzele ce generează actuala criză a valorilor moral-religioase?

Lumea, în general, de-a lungul veacurilor a pendulat între sacru și profan gândindu-ne la cele spuse de Mircea Eliade. Citind Biblia mai ales, dar și alte multe cărți religios-morale, vom vedea deslușit că desacralizarea a fost, este și va fi un fenomen legat de om în general, indiferent de vârstă. Sigur că tineretul este cel dintâi atins de acest flagel universal care nu are graniță și care atinge în valuri uriașe spațiul nostru terestru.

Cauzele sunt multiple. De altfel, există și tineri mai serioși, care se apleacă asupra existenței cu o responsabilitate aparte, dar mare parte dintre ei se pierd consumându-și timpul inutil.

La fiecare pas, anumiți tineri întâlnesc capcane în baruri, reuniuni de tot felul cu cei deja certați cu bunăcuviința.

Petrecerea timpului în mod iresponsabil, adică pierderea timpului fără studiu, citit intens, pregătirea pentru o carieră profesională. Analfabetismul este o stare ce se instalează cu pași repezi! Este un lucru extrem de grav!

Folosirea televiziunii și a internetului fără noimă, adică irosirea timpului prin ispitirea de orice fel, reprezintă o altă cauză. Sigur că este un mijloc de a te instrui, de a te educa, însă aceste mijloace conțin și *apă dulce și apă amară*, adică lucruri de real folos dar și lucruri care dăruie. Butonul stă la îndemâna fiecăruia. Voința trebuie strunită și lucrurile pot intra pe fâgașul normal.

Tinerimea scumpă să nu uite că odată doar sunt tineri și că nu se vor mai întâlni cu această ipostază niciodată. Să înceapă zidirea personală acum și trainic!

Cum comentați mentalitatea renunțării de timpuriu la feciorie, considerată un precept „învechit“?

Cu mii de ani în urmă, Sfinții Părinți și Scriitorii Bisericești spuneau că tinerii trebuie să se căsătorească de timpuriu pentru a se evita rătăcirile de mai târziu, laudându-se fidelitatea absolută în căsnicie. Se știe că în țările calde căsătoriile se fac mai din tinerețe spre deosebire de țările cu o climă temperată sau rece.

Renunțarea de timpuriu la feciorie, chiar și medical este o imprudență, care mai târziu se resimte. Aceasta când se face în afara căsătoriei, este socotită un fel de braconaj. Adulterul este o sechelă socială și morală, deopotrivă. România însă s-a numărat mereu printre țările fecioare și cu o respectabilă moralitate. Stricăciunile și aberațiile sexuale de tot felul ne-au venit de aiurea și s-au impus ca un flagel peste fața feciorelnică a țării! Că poporul român s-a salvat totdeauna din toate ispitele a fost din darul lui Dumnezeu care nu vrea moartea păcătosului ci să se întoarcă și să fie viu!

De exemplu, la noi în sat era o lege clară. Tânărul înainte de a se căsători își făcea casă, masă, orânduie gospodărească, fântână, poartă, totul pregătit pentru a-și primi mireasa după nuntă. Nu stăteau nici o clipă împreună nesupravegheați și nici nu se gândeau la „căsătorie de probă“ sau „căsătorie deschisă“ și nicidecum la „uniune consensuală“! Căsătoria este o Taină și este sacră și nu poate fi tratată ca la tarabă. Se păstra fecioria cu grijă atât de fată cât și de fecior. În Ardeal am fost impresionat când la cununie, fata de la sine spunea că nu este fecioară. La biserică nu-și pune voalul pe cap și nici nu se îmbrăca în alb (care înseamnă curățenie!) spre știința tuturor și spre marea ei rușine. După cununie, drept pedeapsă era purtată prin sat așezată pe o grapă ca să le fie de învățătură

și altor fete.

Ca o familie să fie solidă și sfântă în lucrarea ei este absolut necesar să se întemeieze pe curățenie trupească și sufletească. Faptul că într-o țară, din nefericire, sunt tot felul de *degenerați genetic* și *cretini desfigurați*, este semnul grav că trebuie să luăm aminte cum ne întemeiem familia și cum ne comportăm și după aceea!

Care este părerea Prea Sfinției Voastre despre legalizarea prostituției în România?

S-au scris multe rânduri în presă și legi asupra acestei probleme pe care o puneți și acum. Din vremuri îndepărtate, de când a început a se strica rânduiala în lume, și precum se vede și în țara noastră, *altădată model de moralitate, viața curată, cu frică de Dumnezeu și rușine de oameni*, au apărut comportamente nu tocmai conforme cu morala creștină și bunul-simț.

Pentru a ne dumiri cum se cuvine, vom apela la Sfânta Scriptură, unde vom vedea deslușit că prostituția era *interzisă* prin Lege, așa cum citim: „Să nu necinstești pe fiica ta, îngăduindu-i să facă desfrânare, ca să nu se desfrâneze pământul și ca să nu se umple pământul de stricăciune“ (Levitic 19, 29), iar mai departe un verset care te îngrozește: „Dacă fiica preotului se va spurca prin desfrânare, ea necinstește pe tatăl său, să fie arsă cu foc!“ (Levitic 21, 9).

Cei care sunt cuprinși de aceste metehne au interdicția ca să meargă în Casa Domnului precum Moise proorocul zice: „Câștigul de la desfrânată și prețul de pe câine să nu-l duci în Casa Domnului Dumnezeului tău pentru împlinirea oricărei făgăduințe, căci și iunul și altul sunt urâciune înaintea Domnului Dumnezeului tău!“ (Deuteronom 23, 18).

În cartea Profetului Iezechiel, citim cum Dumnezeu se adresează, cu muștrare, către fiica Ierusalimului: „Tu te-ai desfrânat cu Asirienii și nu te-ai săturat; te-ai desfrânat cu ei, dar nu te-ai mulțumit cu atât. Ci ai înmulțit desfrânările tale din pământul Canaan până în pământul Caldeii, dar nici cu atât nu te-ai mulțumit. Cât de obosită trebuie să fie inima ta, zice Domnul Dumnezeu, după ce ai făcut toate acestea, ca o desfrânată nestăpânită! Când ți-ai făcut *case de desfrânare* la fiecare răspântie de drum și ți-ai făcut locuri înalte în fiecare piață, nu erai ca o desfrânată pentru că respingea darurile, ci ca o femeie adulteră, care în locul bărbatului său, primește pe alții“ (Iezechiel 16, 28–33).

Ca urmare, hotărârea lui Dumnezeu este categorică: „Voi arde casele Tale cu foc și te vor judeca înaintea multor femei; așa voi pune capăt desfrânării tale și nu vei mai face daruri“ (Iezechiel 16, 41).

Dar nu numai profeții Vechiului Testament s-au confruntat cu astfel de abateri ci și Apostolii Domnului Iisus, în lumea greco-romană au întâmpinat teribile decăderi a moravurilor, moravuri care s-au perpetuat și au ajuns până în zilele noastre.

Fiii și fiicele acestui pământ românesc, nu au avut astfel de rușini în decursul veacurilor, așa cum remarcă cei care au studiat moravurile la români. Însă legăturile cu alte neamuri, care au trecut în cele în cele patru vânturi ale lumii, au lăsat și pe la noi metehne, de care azi suntem uimiți, mai ales că au devenit obișnuite, nu numai în viața unora, dar și pe ecranele televiziunii, prin presă și reviste la tot pasul.

Păcatul este o boală! A *legifera* această stare de *scădere*, această *boală* a trupului, dar și a sufletului, este o ineptie. Cum adică? *Dacă te doare capul* te apuci imediat și dai o lege? *Legalizezi durerea de cap*? Cine a mai auzit una ca aceasta? Adică, să avem dreptul să ne doară capul? Dacă, unii dintre noi, din nefericire, am avea anumite metehne, trebuie să le legalizăm? De pildă, dacă ar mai da peste noi și prostia, trebuie negreșit s-o legalizăm? Adică avem dreptul să fim proști? Astfel, mergând și mai departe, prin hățișurile scăderilor noastre, a le legitima și a le da dreptul să ne cetropească prin Lege, este o curată nebuneală!

Nu este curat și moral din partea noastră să judecăm pe aproapele. Fiecare va da seama în fața lui Dumnezeu de scăderile sale. Mai concret, cum spun Sfinții Părinți: să bocească fiecare mortul său (purtările sale rele) iar pe ceilalți să-i lăsăm în grija lui Dumnezeu cea atotiubitoare cu singura grijă de a ne ruga pentru întoarcerea lor la drumul cel bun. Ne stă în ajutor atitudinea lui Iisus, atunci, când liota celor care își trâmbețau sfințenia, au adus la judecată pe o femeie prostituată. Iisus, Cel care ne știe pe fiecare, cam câtă sfințenie avem, *scria pe nisip*, cu degetul divin, păcatele hulitorilor zurbagii.

Unul, câte unul, având totuși un gram de rușine, au dispărut din fața lui Iisus. A rămas doar păcătoasa udând cu lacrimi pământul! Atunci: „Ridicându-se Iisus și nevăzând pe nimeni decât pe femeie, i-a zis: Femeie, unde sunt pârașii tăi? Nu te-a osândit nici unul? Iar ea a zis: Nici unul, Doamne. Și Iisus i-a zis: Nu te osândesc nici Eu. Mergi, de acum să nu mai păcătuiești!“ (Ioan 8, 10–11).

Biserica Ortodoxă Română nu-și schimbă punctul de vedere după cum bat vânturile europene, iar uraganele scot mai greu stejarii din rădăcini, din mila Domnului Dumnezeu, Căruia îi mulțumim pentru purtarea Sa de grijă!

Cum vedeți societatea românească peste o jumătate de secol?

Liberul arbitru fără Dumnezeu este o ecuație falsă. *Liberul arbitru* este o fiară sălbatică ce trebuie domesticită mereu pentru a fi pe drumul cel bun. Am putea spune (exagerând puțin) că *liberul arbitru* este ca o bombă în buzunarul fiecăruia, cu mâna pe fitilul gata să pună în starea de explozie bomba! Ea trebuie aruncată înainte de a exploda. Așa că aberațiile sexuale, care sunt din păcate, dovedesc încă o dată că suntem în stare de boală. A mai legifera și această stare maladivă ne duce cu gândul că avem dreptul să facem aceste păcate pentru că sunt legiferate. Gândul și legiferarea trebuie făcută cum se poate eradica și acest flagel nefericit ca și a bietelor fete care stau pe străzi și bulevardele lumii.

Peste o jumătate de secol, dacă nu ne ia de acum chiar frica de Dumnezeu și rușinea de oameni, vom avea de întâmpinat:

1. Măturarea de pe fața pământului (ca-n Asia și ei n-au fost mai păcătoși ca noi!) a unor spații locuite ca pe vremea lui Noe. Din cauza înmulțirii răutăților oamenilor, lui Dumnezeu i-a părut rău că a zidit pe om, cum spune Scriptura (Facere 6, 6) și i-a hotărât pierderea: „Sosit-a înaintea feței Mele sfârșitul a tot omul, căci s-a umplut pământul de nedreptățile lor, și iată Eu îi voi pierde de pe pământ!“ (Facere 6, 13).

Nu știm câți au pierit (nu era recensământ pe atunci!) dar știm că n-au rămas nici măcar zece ființe omenești. Radicalismul divin a voit să șteargă răul definitiv. S-au înmulțit iarăși! Răul s-a instaurat ca la el acasă.

2. Vom fi înghițiți de pământ ca cei din prăbușirea Sodomei și Gomorei cu toate aberațiile și imoralitățile care au cotropit lumea de atunci: „Și cetățile Sodomei și Gomorei, osândindu-le la nimicire, le-a prefăcut în cenușă, dându-le ca o pildă nelegiuitorilor din viitor!“ (II Petru 2, 6).

3. Războaiele purtate în lume, milenii și secole de-a rândul au secerat milioane și milioane de oameni, precum și cutremurele, înecările, focul, accidentele, bolile și alte flagele. Toate acestea pentru a se micșora răul din lume. Răutatea unui om n-ar fi o problemă prea mare, să zicem, dar când se adună 2, 9, 70, 8.000, zece milioane, 5 miliarde? Răul izbește ca un asteroid uriaș! Atunci vine pedeapsa meritată de la Dumnezeu.

Sunt într-o stare de înminunare mereu, văzând că Dumnezeu în bogata Sa milă, chiar fără măsură, ne mai îngăduie încă! Sorocul pedepsirii noastre s-a împlinit de vreo sută de ani! Și iată existăm! Mare minune este și răbdarea aceasta a lui Dumnezeu!

Am ajuns cam toți o apă și-un pământ, dar ne judecăm unii pe alții întru nepocăită nerușinare: „Pentru aceea, oricine ai fi, o, omule, care judeci, ești fără cuvânt de răspuns, căci în ceea ce judeci pe altul, pe tine însuți te osândești, căci aceleași lucruri faci și tu care judeci!“ (Romani 2, 1). Iar mai departe: „Și socotești tu, oare, omule, pe cei care fac unele ca acestea, dar le faci și tu, că tu vei scăpa de judecata lui Dumnezeu? Sau disprețuiești tu bogăția bunătății Lui și a îngăduinței și a îndelungii Lui răbdări, neștiind că bunătatea lui Dumnezeu te îndeamnă la pocăință (îndreptare!)? (Romani 2, 3–4).

Aceasta este cheia de boltă a existenței noastre!

Peste cincizeci de ani putem fi vreo 20 de miliarde de păcătoși pe care-i va căra pământul în spinare și care pot fi scuturați și comprimați la vreo 7 inși ca pe vremea lui Noe și Lot, luându-o de la capăt, iar pământul va răsufla ușurat de atâta greutate și păcătoșenie.

Dar iarăși: să nu ne băgăm în *găzdușagul* (gospodăria) lui Dumnezeu, cum spune ardeleanul cel cuminte.

Bogăția bunătății lui Dumnezeu, a îngăduinței Lui și a îndelungii răbdări ne îndeamnă la *îndreptare*, pentru că „*Dumnezeu nu vrea moartea păcătosului, ci să se întoarcă și să fie viu!*“

Capitolul 5. Desăvârșirea omului întru credință

Cum ne putem lipi de Dumnezeul iubirii?

Auzeam pe acasă, din când în când și mai ales atunci când mergeam la stânila cu oi, pe unii ciobani sau pe văcarii de la sate, pronunțând un cuvânt care nu-mi bucura auzul. Care este acel cuvânt? Chiar nici acum nu-mi vine să-l pronunț decât cu o oarecare strângere de inimă. Este vorba de *lepădare*!

Era mare tristețe când ciobanul sau gospodarul era pus în situația de a anunța pe proprietarul oilor sau al vitelor, că i-a *lepădat* oaia, vaca, iapa, scroafa sau cloșca a clocit ouă care nu aveau viață. Știți foarte bine cei care ați avut o viață pastorală fără reproș. Am văzut uneori, uitându-mă cu mare atenție, cam ce față face cel care aude vestea. Este greu să descrii dezamăgirea în care citeai fără să vrei, nu atât paguba în sine cât faptul în sine. Ceva era anapoda! Se ieșea din firescul natural al lucrurilor. Ceva se stricase în ordinea vieții.

Când eram cam de 7–8 ani, m-a trimis tata la stâna la care aveam și noi date oile la pășunat. Baciul era un om înalt și ferm, așa vrea să zică dur ca o stâncă. Se numea Ion Avârvarei și stătea pe Tisa, un fir de apă ce tăia muntele fără cruțare. Mai târziu mi-am zis, dacă omul acela era dat la carte, ajungea un mare învățat. Era ca un prinț al munților.

M-a primit cu o uitătură aspră de-ți îngheța sângele în vene și după ce m-a ospătat în ritual ciobănesc, mi-a dat în grijă o droaie de viței să-i duc la păscut. Mi-a pus în spinare un cojoc de oaie care-mi venea până jos la picioare. Afară burnița. M-am dus, așa mai câinește (pentru că era și frig!) la păscut viței care se arătau puși pe joacă nu șagă. O ceață deasă a acoperit totul și n-am mai văzut nici un vițel. Temându-mă de lupi, m-am urcat într-un fag mare ce avea mai sus o scorbură adâncă. M-am băgat acolo ca într-un cuib de vultur, zic eu acum, ca să mă rotunjesc puțin! Am adormit dus. Nu știu când s-a făcut seară, nici noapte și nici dimineață. M-am trezit în lătrat de câini și strigăte. Eram strigat pe nume cu mare disperare. Baciul Avârvarei hăulea de răsunau munții Antăleni și-mi trăgea înjurături, că dacă mă va găsi, mă va omorî pentru că nici viței nu mai erau de găsit. Mi-a *lepădat* viței, nemernicul, îi auzeam vorbele care mă speriau de moarte.

S-a apropiat de copacul în care eram. L-am auzit zicând: Doamne, de nu l-ar fi mâncat lupii! Ce mă fac, Doamne? Atunci am prins curaj și am strigat de sus: Sunt aici, baciule, în scorbură! Dă-te jos dragul baciului! Bine că ești viu, cât despre viței să-i mănânce lupii!

M-am coborât. M-a luat în brațele lui ca de urs și m-a strâns la piept de bucurie. S-au găsit și viței în pădure. M-a trimis imediat acasă ca să nu mi se întâmple ceva rău. Așa am auzit de la baciul Avârvarei că i-am *lepădat*, adică i-am *pierdut* viței.

Și așa, dacă mă gândesc bine, cred că cea mai grea greșeală pe care o facem noi aici pe pământ este atunci când ne *lepădăm*! Acțiunea aceasta de *lepădare* are două sensuri: adică a *te lepăda de lucruri bune* și a *te lepăda de lucruri rele*.

N-am să mai reamintesc aici de *lepădările* sau *trădările* din istoria omenirii. Este prea odios și nici nu face bucurie nimănui, să sper! S-ar putea aminti de *lepădări* de țară, de casă, de părinți, de credință, de omenie, de soț și de soție, de copii, de prieteni, de părinții bolnavi și neajutorați și peste toți și toate, *lepădarea de Dumnezeu*, ca cea mai cumplită stare de pe fața pământului. Căci dacă te-ai *lepădat de Dumnezeu*, cu cine mai rămâi?

Așa pășim toți de la Adam încoace. Ne *lepădăm* uneori de Dumnezeu și ne închinăm făpturilor. Sfântul Dorotei ne spune că: „Omul era târât prin silă și tiranie și chiar cei care nu vroiau să păcătuiască, păcătuiau de silă, cum zice Apostolul în numele nostru: „Că nu fac binele pe care-l voiesc, ci răul pe care nu-l voiesc, pe acela îl fac!“ (Romani 7, 19).

Și pentru a nu mai fi așa, Iisus a fost trimis aici la noi și: „Făcându-Se deci Dumnezeu om pentru noi, a eliberat pe om de tirania vrăjmașului. Căci a doborât toată puterea lui de a ne împinge la *lepădarea de Dumnezeu*, a zdrobit însăși tăria lui și ne-a izbăvit pe noi, ca să nu mai fim supuși lui, ca să nu mai fim robiți de el, dacă nu vom mai voi nici noi să păcătuim de bună voie. Căci ne-a dat nouă

putere, precum a zis, să călcăm peste șerpi și peste toată puterea vrăjmașului (Luca 10, 19), curățindu-ne de tot păcatul prin Sfântul Botez. Căci Sfântul Botez ne iartă și ne șterge toate păcatele. Și cunoscând Bunul Dumnezeu slăbiciunea noastră și știind de mai înainte că vom păcătui iarăși și după Sfântul Botez, precum s-a scris: „Că se apleacă inima omului cu dinadinsul spre cele rele din tinerețile lui!” (Facere 8, 21), ne-a dat iarăși, după bunătatea Lui, sfinte porunci care ne curățesc pe noi, că, dacă vom voi, să putem iarăși să ne curățim prin păzirea poruncilor nu numai de păcatele noastre, ci și de patimile înseși. Căci altceva este patima și altceva păcatul ... Scopul de acum al Stăpânului nostru, Hristos, este, precum am spus, să ne învețe de unde am venit la aceste *păcate de lepădare*, de unde am căzut în toate zilele rele. Deci mai întâi ne-a eliberat pe noi, precum am spus mai înainte, prin Sfântul Botez, dându-ne iertarea păcatelor: și ne-a dat putere să facem binele, dacă voim; și să nu mai fim atrași, cum ar zice cineva, cu sila la rău. Căci cel robit de păcate este împovărat și tras de ele, precum zice: „Fiecare este legat de lanțul păcatelor sale” (Proverbe 5, 22). Apoi ne învață prin sfintele sale porunci cum să ne curățim chiar și de patimi, ca să nu cădem prin acestea iarăși în aceleași păcate. Apoi ne arată pricina de unde vine cineva chiar la disprețuirea și neascultarea poruncilor lui Dumnezeu, și de aici *lepădarea* ... Care este deci leacul acesta și care este pricina disprețuirii? Auziți ce zice Domnul nostru: „Învățați de la Mine că sunt blând și smerit cu inima și veți afla odihnă sufletelor voastre” (Matei 11, 28). Iată cum ne-a învățat aici pe scurt, printr-un singur cuvânt, rădăcina și pricina tuturor relelor și leacul ei în vederea tuturor bunătăților: *ne-a arătat că mândria este cea care ne-a doborât și că este cu neputință să fim miluiți, altfel decât prin ceea ce este contrar ei: prin smerita cugetare*. Căci mândria naște *disprețuirea, lepădarea și neascultarea pierzătoare*, precum *smerita cugetare naște ascultarea, lipirea de Dumnezeu și mântuirea sufletelor!*” (Filocalia, IX, pag. 481–483).

Cred că ar trebui scris și un *imn al lepădării de relele*, care ne cotropesc, din nefericire, pe fiecare dintre noi. Dacă la *facerea de bine* este nevoie de *solidaritate*, de într-ajutorare; pentru a birui întru *lepădarea, de ceea ce este rău*, trebuie o solidaritate și mai mare, absolut necesară pentru a birui atâta rău care se strânge în jurul nostru.

Să nu ne lepădăm de răul din noi și de cel din jurul nostru, iată o nenorocire de noi voită!

Să ne lepădăm de Dumnezeul Iubirii, iată cea mai mare tragedie a veacurilor! Bine că nu se leapădă El de noi!

Nu voi dispera niciodată, așadar, căci iată ce spune marele Nicolae Steinhardt, evreu convertit la credința ortodoxă: „Cu toții suntem locuiți de Dumnezeu. Dumnezeu în care spui că nu crezi — și deci te *lepezi* - , crede El în tine! Credința este acest simplu pas către întâlnirea cu Dumnezeu care crede în tine!”

Să ne lepădăm totuși! De ignoranță, de răutate, de prostie, de păcate, de mândrie, de destrăbălări, de furturi, de mediatizata corupție, de lene, de lucru improvizat, de gâlceava politică, de ponegriri, de înjurături și alte metehne care îmbolnăvesc viața noastră și a altora!

Pentru a ne putea lipi de Dumnezeul Iubirii trebuie să ne lepădăm de noi înșine!

Ce este smerita cugetare?

Omul, creatura de culme a lui Dumnezeu, a fost înzestrat, printre alte daruri și cu *darul cugetării*. Singura zidire de pe fața pământului, - omul -, a primit acest dar de mare preț pentru a-l folosi doar în cele ce zidește, adică numai în lucruri bune. De aici se desprinde adevărul, și după cum fiecare știe, că de atâtea ori avem cugete mai multe *rele* decât *bune*. Cele rele se țin ca scaiul de oaie și uneori nu ne părăsesc până la marginea mormântului.

Vom vedea, dacă citim cu atenție în istoria anumitor popoare, că în decursul vieții lor, au avut perioade de culme și perioade de scădere, sau cădere totală. Acestea s-au întâmplat și se vor întâmpla doar din cauza cugetelor care au fost doar rele. Acolo unde s-a cugetat sănătos și smerit, adică în chip cu totul cuviincios, Dumnezeu a ocolit pe cei harnici în gândire sănătoasă.

Cugetarea bună, temeinică și dinamică, nu poate izbuti în lucrarea extrem de anevoioasă de zi cu zi dacă nu are ca temei și rădăcină — *smerita cugetare!* Adică nu este de ajuns să fie o cugetare, dar ea trebuie să aibă un nimb de sfințenie.

Sfânta Scriptură ne oferă o mare bogăție de versete în legătură cu *smerita cugetare*. De data aceasta ne vom opri la Sfinții Părinți, care au experimentat *pe viu această capodoperă a învingerii de sine*: sfânta cugetare într-o smerenie adâncă! Vom aminti, așadar, în premieră pe Avva Dorotei, mare ascet dimpreună cu Ioan și Varsanufie precum și Evagrie Ponticul, toți contemporani, crini de aur ai pustiei în mijlocul secolului VI al erei lui Iisus!

În cartea sa, care se află în a II — a parte a Filocaliei volumul IX, are un capitol special „*Despre smerita cugetare*“. Iată ce ne spune, fără ocoliș: „Înainte de orice, avem nevoie de *smerita cugetare*, ca să fim gata la tot cuvântul ce-l auzim, să spunem: „Iartă-mă!“ Căci prin *smerită cugetare* se strică toate lucrurile potrivnice. Să cercetăm care este înțelesul cuvântului: Iartă-mă! Pentru ce se spune: „Înainte de orice avem nevoie de *smerită cugetare*“ și nu mai degrabă: „Înainte de orice avem nevoie de înfrânare?“ Căci Apostolul zice: „Cel ce se luptă, se înfrânează de la toate“, cum spune dumnezeiescul Apostol Pavel! (II Timotei 2,5).

Am putea înțelege în chip deslușit, că pentru a ajunge la *adevărată smerenie în cuget*, este nevoie nu numai de un anumit timp, mai îndelungat, ci și de o adevărată luptă. Care ar fi acea luptă? O luptă stăruitoare și constantă de *perfecționarea sinelui*, de îndârjită monitorizare a tuturor însușirilor slobode și de mult înrădăcinate în biata noastră ființă.

Pentru a ne bucura inima și a ne însenina sufletul trebuie să spunem că noi putem să realizăm această performanță de a zidi cea mai frumoasă biruință asupra noastră, de altfel cea mai anevoioasă, pentru că este cea mai de preț, așa cum spune Avva Dorotei: „Cu adevărat mare este *smerita cugetare* și fiecare dintre sfinți a călătorit cu ea și prin osteneală a scurtat călătoria.“ Căci zice: „Vezi smerenia mea și osteneala mea și iartă toate păcatele mele“ (Psalmul 24, 18); și: „M-am smerit și m-a mântuit pe mine Domnul“ (Psalmi 114, 6). Căci chiar și numai *smerenia singură* poate să ne ducă înăuntru, în Împărăția Cerurilor, cum a spus Avva Ioan. *Să ne smerim deci și noi puțin și ne vom mântui*. Și chiar dacă nu putem să ne ostenim, din pricina neputinței, să ne sârguim a ne smeri. Și cred în mila lui Dumnezeu, că pentru acel puțin făcut cu smerenie, ne vom afla și noi în locul sfinților acelora care s-au ostenit și au slujit mult lui Dumnezeu. Da, suntem slabi și nu putem să ne ostenim. Dar nu putem să ne smerim?“ (Filocalia IX, p. 498).

De cele mai multe ori mi-am pus în minte și-n inimă, să nu supăr pe nimeni, ba, mai mult, am fost extrem de înclaudat pe mine însumi, că n-am reușit întotdeauna să-mi păstrez o stare de totală stăpânire de sine și mânia m-a răzbit și pe mine dar și pe cei cu care am avut vre-un schimb de opinii pe varii probleme. De aceea, nu numai că am citit dar și scris spre știința mea, mai mult, și spre știința celor care citesc, din scrierile marelui Avva Dorotei: „Fericit este, fraților, cel ce are smerenie; *mare este smerenia!* Bine a zugrăvit sfântul acela pe cel ce are smerenie adevărată, zicând: „*Smerenia nu se mânia, nici nu mânia pe cineva!*“ Unora li se pare lucrul acesta ca ceva străin. De fapt numai smerenia se împotrivesc slavei deșarte și păzește pe om. Dar se mânia cineva și pentru bani și pentru mâncări ... *Căci ce este mai rău decât a se mânia și a mânia pe aproapele?* De aceea, a zis careva că: „este cu totul străin călugărului să se mânia. Dar dacă nu este acoperit cu adevărat de smerenie, vine pe încetul la starea unui drac, tulburându-se și tulburând. De aceea zice că smerenia nu se mânia și nu mânia pe cineva!“ (Filocalia, IX, p. 499).

În dialogul nostru interuman, dacă nu ne-am mânia, am trece peste toate asperitățile, folosind purtarea de aur a smereniei peste toate hăurile din noi și din sufletele altora.

În stare de insuflexie dumnezeiască a fost Avva Dorotei atunci când a definit, în chip adevărat, *smerita cugetare*, zicând că: „*Smerenia nu se mânia, nici nu mânia pe cineva!*“ Această *ecuație duhovnicească*, lăsată nouă nu numai pentru știința noastră teoretică, ci mai mult, pentru întruparea noastră de zi cu zi, este temelia unei existențe neamenințate de dezagregare.

Marele Antonie din pustia Egiptului, a văzut toate cursele întinse de diavolul pentru a cădea omul în ele și atunci el a suspinat către Dumnezeu, întrebându-L cuprins de spaimă: „Cine le va trece pe toate acestea?“ Ce a răspuns Dumnezeu? „*Smerenia* le va trece pe ele“ și a adăugat și alt lucru minunat: „Și nu o va atinge pe ea“. Vezi puterea ei? Vezi harul virtuții. Cu adevărat, nimic nu este mai tare ca *smerita cugetare*. Nimic nu o biruie. Orice lucru supărător s-ar întâmpla celui smerit, *el pornește îndată judecată* împotriva sa, se judecă îndată pe sine, nerăbdând să fie învinovățit cineva, nu

rabdă să fie aruncată vina asupra altuia. Și așa trece netulburat, fără supărare, cu toată odihna. De aceea nici nu se mânie, nici nu mânie pe cineva. De aceea bine a zis sfântul: „Că înainte de orice avem nevoie de smerita cugetare“.

Mergând mai departe pe firul deslușirii acestei minuni a **smeritei cugetări**, aflăm că există *două mândrii* care înhață pe om din starea lui firească. Cea dintâi mândrie este când cineva *disprețuiește* pe fratele său, *când îl socotește ca nimic și pe sine mai presus de el*. Iar dacă nu ne vindecăm grabnic, dacă nu scăpăm de ea, de această *primă mândrie*, se pășește încet — încet și la cea de-a doua mândrie, prin care ne *mândrim* chiar împotriva lui Dumnezeu, mai ales atunci când ne punem pe seama noastră isprăvile săvârșite și nu pe seama lui Dumnezeu, adevăratul Ziditor al tuturor celor văzute și nevăzute.

Sfântul Dorotei ne-a lăsat un episod cu adevărat cutremurător. Iată ce scrie: „Cu adevărat, frații mei, am văzut odată pe cineva ajungând la această stare jalnică, adică la *a doua mândrie*. La început, dacă cineva dintre frați îi spunea ceva de altul, *disprețuia* pe fiecare și zicea: „Cine este acela? Nu este altul bun decât Zosima și cei dimpreună cu el“. Apoi a început să-i *disprețuiască* și pe aceștia și să zică: „Nu este altul bun decât Macarie“. Și după puțin timp a început să spună: „Cine este Macarie?“ Nimeni. „Nu sunt mari decât Grigorie și Vasile“. Apoi, după puțin timp, a început să-i *disprețuiască* și pe aceștia, zicând: Cine este Vasile? Și cine este Grigorie? Nimeni. Numai Petru și Pavel sunt mari. Și îi spusei lui: „Cu adevărat, frate, și pe aceștia îi vei disprețui“. Și, credeți-mă, că după puțină vreme, a început să zică: „Cine este Petru și cine este Pavel? Nimeni. Numai Sfânta Treime este mare!“ Pe urmă *s-a mândrit* și împotriva lui Dumnezeu Însuși și așa și-a ieșit din sine. De aceea trebuie să luptăm, frații mei, împotriva celei *dintâi mândrii*, ca să nu cădem pe încetul și în mândria cea mai deplină!“ (Filocalia IX, p. 500).

Episod înfricoșător și cutremurător!

Iar Părintele Stăniloae, tălmăcește astfel cele de mai sus: „Este o strânsă legătură între *păcatele* împotriva lui Dumnezeu și cele împotriva aproapelui. Cel ce se *înaltă împotriva aproapelui* se înaltă și *împotriva lui Dumnezeu*; și viceversa. Suportul faptelor și purtărilor bune față de aproapele este credința în Dumnezeu. Iubirea sau se întinde în toate părțile, sau nu este deplină și nu durează, căci arată un suflet care nu este în întregimea lui iubitor“.

Este o vorbă românească, mare vorbă izvorâtă din adânc de experiență și ar trebui să ne aplecăm cu mai multă atenție asupra *ziselor*, sau a maximelor românești, a *înțeleptelor proverbe*. Se spune că anumiți oameni nu-s proști destul dacă nu-s și fuduli. Este interesantă această apropiere sau înrudire între *prostie* și *mândrie*, care pe alocuri i se spune fudulie. Când cineva merge cam țanțoș și cu nasul pe sus și mai este îmbrăcat și fistichiu și cu niscaiva încălțări cu scârț, ca pe vremuri, i se spune din dreapta sau stânga: Bre, da' fudul mai ești!

Câtă energie, Doamne, se consumă pe aceste stări și comportamente zilnice și câtă amestecare de gânduri, vorbe și aplecări conflictuale, sociale sau de toată mâna!

Va veni examenul cel din urmă, căruia toți ne vom supune, fie că vrem, fie că nu vrem.

Nu vom fi dojeniți că n-am ajuns sfinți, că n-am săvârșit minuni, că n-am adunat stelele de pe cer, dar vom fi întrebați: De ce v-ați mâniat pe frații voștri, zidiți egali, ca și voi? De ce i-ați disprețuit? De ce i-ați mâniat cu orice preț? *De ce ați distrus dragostea dintre voi?*

Ce vom răspunde atunci?

Ce este mândria?

N-am crezut vreodată să găsesc mai deslușit arătat cum trebuie înțeleasă *smerita cugetare* și cei doi mari dușmani de moarte care încearcă risipirea acestei stări duhovnicești!

Sfântul Dorotei, ca și medicul chirurg, iscusit întru ale sale lucrări, taie fără milă și face operația fără anestezie, pe viu deci. El spune limpede, că: „Există o mândrie mirenească și există o mândrie călugărească!“ (Filocalia, IX, p. 501). Așadar, nimeni nu scapă de această pacoste care ne tulbură viața și se arată în toată hidoșenia sa.

Vom porni la drum, să arătăm cuviincios, cum este mândria mirenească, sau lumească, așa cum i se mai spune, în limbajul nostru zilnic. Iată ce spune Sfântul Dorotei: „*Mândria mirenească* sau *lumească* se arată atunci când cineva se mândrește împotriva aproapelui, *ca mai bogat*, sau *ca mai*

frumos decât acela, sau ca mai *bine îmbrăcat* sau ca de *neam mai bun*. Când ne vedem pe noi înșine stăpâniți de slavă deșartă în aceste privințe, sau că mănăstirea noastră este mai are, sau mai înstărită, sau că avem mai mulți frați, trebuie să se știe că suntem stăpâniți încă de mândria lumească. Se întâmplă însă uneori că cineva suferă de slava deșartă și pentru unele daruri naturale. De pildă, unul suferă de slavă deșartă pentru că are glasul frumos și cântă frumos, sau pentru că este blând și pentru că lucrează sau slujește cu curăție. Acestea sunt mai cuviincioase decât cele dintâi. Dar și ele țin de *mândria lumească!*“ (Filocalia, IX, p. 501).

Mândria omenească operează și acolo unde ar trebui să fie mai puțină, sau deloc. Spre exemplu, dacă unii dintre noi am avea trebuință de lucrurile necesare vieții și dacă cineva ar dori să ne ajute, nu trebuie să respingem sprijinul pe motive de *sfială* sau *orgoliu*, spunând că este lipsit de *demnitate* să fii ajutat. Iată ce spune Evagrie Ponticul: „Dacă ești lipsit de hrană sau de haine, nu te *rușina* să primești când ți le vor aduce alții, căci *rușinea aceasta* este un fel de *mândrie!*“ (Filocalia, I, p. 56).

De aceea, pe drept cuvânt Sfântul Talasie Libianul, ne atrage atenția, spunând că: „*Mândria* ne face să ne despărțim de ajutorul dumnezeiesc, să ne *încredem în noi înșine* și să ne înălțăm împotriva oamenilor!“ (Filocalia, IV, p. 35).

Este de folos să fim grijulii, că vrăjmașul diavol are metode iscusite de a ne încâlci cărările pentru a nu ne bucura de pace în sufletul nostru și în sufletul celor cu care lucrăm. În viața duhovnicească, *mândria* a fost numită și „*căderea în sus*“, prin aceasta înțelegându-se că face omul fapte bune, dar se și mândrește cu ele. Cel *mândru* are o încredere deplină în sine însuși, el neștiind că, „*cine se încrede în sine*, se încrede în diavol“. Omul robit de mândrie nu recunoaște, din păcate, nici marile neputințe personale și nici bogatele daruri pe care le-a primit, din belșug, de la Bunul Dumnezeu.

Mai mult chiar, nici nu vrea să recunoască dar nici măcar să-l facă pe Dumnezeu părtaș la toate biruințele sale ci se înalță întru trufie crezând că totul i se cuvine și a izbândit prin forțele proprii. Așa ne înșelăm, din nefericire, fiecare dintre noi atunci când nu punem orice înfăptuire sub ocrotirea ajutorului lui Dumnezeu.

Cât despre *mândria călugărească*, Sfântul Dorotei ne arată: „Iar *mândria călugărească* se arată când cineva suferă de *slava deșartă*, pentru că *priveghează*, sau *posteste*, sau că *este evlavios*, sau că are o *bună viețuire*, sau că este sârguincios. *Ba uneori se și smerește cineva de dragul slavei*. Acestea țin de *mândria călugărească*. Dacă nu putem să nu mândrim deloc — vai de capul nostru! — este mai cuvenit să ne mândrim pentru cele călugărești, decât pentru cele lumești!“ (Filocalia, IX, p. 501).

Citind mai cu atenție pe Sfântul Maxim Mărturisitorul, învățăm, că: „*Dracul mândriei* este plin de îndoită răutate: căci sau înduplecă pe monah să pună pe seama sa isprăvile, și nu în a lui Dumnezeu, Care este și Dătătorul celor bune și ajutorul spre izbutirea în ele, sau, neputându-l îndupleca la aceasta, îi insuflă gândul să *disprețuiască* pe frații desăvârșiți. Iar cel ce primește acest gând nu-și dă seama că și pe el îl face să se lepede de ajutorul lui Dumnezeu. Căci dacă disprețuiește pe aceia ca pe unii ce nu sunt în stare de isprăvile lui, vădit este că se socotește pe sine ca unul ce-a înfăptuit asemenea isprăvi din proprie putere. Dar aceasta n-o poate nimenea, căci Însuși Domnul a zis: Fără de Mine nu puteți face nimic! (Ioan 15, 5). Fiindcă slăbiciunea noastră, mișcată spre cele bune, nu poate ajunge la țintă fără Dătătorul celor bune!“ (Filocalia, II, p. 75–76).

Este prea departe de noi gândul că am isprăvit de arătat cele ce supără viața noastră, *prin mândrie*, această *lepră groaznică* ce distruge de-a valma trup și suflet!

Voi încheia aici, spunându-mi mie și celor ce cu drag citesc și vor să asculte: „...ferește-te de mândrie și de *voința de a te îndreptăți* (justifica). Căci acestea împiedică pocăința!“ cum zic Sfinții Varsanufie și Ioan (Filocalia, XI, p. 346).

Ajută-ne, Doamne, să zdrobim mândria din inima, sufletul și viața noastră!“

*

Când merg pelerinii la Ierusalim și desigur, locul iubit inimilor fiind și Betleemul, unde S-a născut Iisus Hristos, văd din drum case care au drept blazon sculptat în piatră pe Sfântul Mare Mucenic Gheorghe. Întrebat ghidul a spus că sunt arabii creștini care s-au convertit de la religia musulmană, ei având o evlavie specială pentru acest mare sfânt. Se pare că strămoșii lor, din tată în fiu, au sădit

credința creștină și cu sfinții care au umplut veacurile. Nu ne putem uita marii martiri, *mărturisitorii de elită* ai creștinismului pururi viu în inimile iubitorilor de Dumnezeu.

Temelia vieții noastre în general și a vieții duhovnicești în mod special este jertfa lui Iisus Hristos și *jertfa uimitoare și uluitoare* a celor care au urmat pe Iisus, cu o credință fără margini, de o forță care a topit ca văpaia focului tot ce era trecător și fără valoare. Primele veacuri au zguduit istoria omenirii, mai ales dacă ne gândim la *Actele Martirice*, documente din vremea persecuțiilor care ne stau mărturie vii peste veacuri. Așa de mare era credința și atâta entuziasm era întru mărturisirea lui Iisus Hristos, încât martirizarea era socotită ca cea mai mare bucurie.

Voi aminti doar de Sfântul Gheorghe care a biruit toate caznele cu cea mai mare bucurie încât uimea, atât pe Împăratul Dioclețian cât și întreaga asistență, iar unii pe loc, văzând mărturisirea fără frică a Sfântului Gheorghe, au mărturisit și ei credința în Iisus Hristos! Și desigur n-am să uit să adaug pe lângă sutele de mii și milioanele de martiri și pe Ioan Colov, cel care a fost tăiat de toate mădularele trupului începând cu picioarele și mâinile sale. Când era întrebat: Crezi în Hristos? El răspundea fără frică și plin de veselie: Da! Cred în Hristos! Și atunci îi mai tăia o mână. Și tot așa până i-a rămas doar trunchiul și capul. În cele din urmă i-a tăiat și capul!

Toate aceste mărturisiri și jertfe pentru credința în Hristos au fost mărturii vii pentru cei care îmbrățișau o nouă învățătură și pe Cel ce S-a jertfit pentru întreaga lume. Așa au înțeles să răspundă *Jertfei Supreme*, cei mai mari iubitori de Dumnezeu!

Noi trăim în zestrea de jertfă a lui Iisus și a sfinților martiri din toate timpurile. Nouă ne este ușor, suntem fericiții beneficiari! Alții au murit ca noi să trăim din iubirea lor jertfitoare. Iar atunci când noi uităm sau ne lenevim să-i pomenim: pe sfinți în Biserică și în viața noastră, iar pe eroi în rugăciunile noastre, săvârșim păcatul care ne va urmări cu mustrare. Și nu vom prospera nici în viața material-socială și nici în cea duhovnicească, ci vom primi certarea de Sus, de la Părintele Luminilor, ca unii ce nu merităm binecuvântarea și mila Domnului.

Fără legătura între Cer și pământ, nu se poate trăi!

Fără a fi în comuniune cu sfinții, martirii și eroii neamului din toate timpurile, vom rătăci pe drumurile pustii, fără apă, fără soare, fără bucurii! Iar atunci când vin prăpădeniile și pustiirile de tot felul peste noi, ridicăm, tot noi, pumnul amenințător către Cer!

Atunci când cineva este dispus spre jertfă, înseamnă că în inima lui a lucrat focul dragostei și al smereniei. Da, *smerenia cea aplicată*, nu *cea vorbită* mereu în atâtea cărți. Știm că: „Sfinții îmbrăcați în virtute fug de slava omenească. Iar cei ce poftesc slava sunt asemenea unui om gol, care voiește pururi să afle un petic mic, sau orice ca să-și acopere urâtenia lui. Așa și cel gol de virtuți, caută slava oamenilor!” (Filocalia, IX, p. 503).

Adică, Hristos Se jertfește pe Cruce, mărturisitorii lui Hristos sunt hăcuiți și dați la fiare, iar noi, creștinii și clericii din secolul XXI, căutăm slava oamenilor?

Părerea de sine, cea mai mare îmbrâncire spre prăpastie, se poate vindeca greu și cu mari eforturi, pe timp îndelungat. Această *părere de sine* nu este doar la mireni, crezându-se că trebuie să-i arate cineva trufaș, cu degetul neîndurării. Ea este, deopotrivă, și pe capul meu, ca să nu spun despre alții, deși n-ar trebui nimeni cruțat, fiind toți, mai mult sau mai puțin cuprinși de această lepră numită *părerea de sine*.

Se spune, că odată, un frate a întrebat pe un bătrân zicând: „Ce este smerenia?” Și i-a zis bătrânul: „Smerenia este un lucru mare și dumnezeiesc, iar la *smerenie* se ajunge prin *osteneli trupești* întru cunoștință și prin *a se socoti cineva mai prejos de toți* și a se *ruga pururi lui Dumnezeu*. Aceasta este calea smereniei. Iar această smerenie este dumnezeiască și de neînțeles. Dar de ce se spune că ostenelile trupești duc sufletul la smerenie? Pentru care motiv ostenelile trupești sunt virtuți ale sufletului? Am spus și mai sus, că *a se socoti mai prejos de toți se opune mândriei* celei dintâi. Căci, cum se poate socoti pe sine *mai mare decât fratele său, sau înălța în ceva, sau defăima, sau disprețui pe cineva*, cel ce *se socotește pe sine mai prejos de toți*?

La fel rugăciunea neîncetată, este vădit că se împotrivesc celei de a doua mândrii. Căci este vădit că cel smerit, *cel evlavios*, cunoscând că nu poate dobândi nici un bine în suflet, fără ajutorul și acoperământul lui Dumnezeu, nu încetează să se roage neconținut lui Dumnezeu, ca să-și facă milă cu el. Și cel ce se roagă neconținut lui Dumnezeu, de se învrednicește să izbutească în ceva, știe de unde

i-a venit ajutorul ca să izbutească și nu se poate mândri, nici nu-și pune cele izbândite, *pe seama puterii sale, ci le pune pe seama lui Dumnezeu* și Lui Îi mulțumește pururi și pe El Îl roagă pururi, tremurând să nu cadă de la ajutorul Lui și să se arate slăbiciunea și neputința lui. Și așa, prin *smerenie se roagă și prin rugăciune se smerește* și pe cât se smerește, pe atâta este ajutat și înaintează prin *smerita cugetare*.

De ce se spune, deci, că *ostenelile trupești rodesc smerita cugetare*? Ce are osteneala trupească cu simțirea sufletească? Vă voi spune vouă, zice Ava Dorotei: „Sufletul căzând de la poruncă prin neascultare, s-a predat, cum zice Sfântul Grigorie, *iubirii de plăcere și conducerii de sine celei răătăcite, și a iubit cele trupești* și într-un anumit fel s-a făcut una cu trupul și s-a făcut omul întreg cu trupul, cum se zice: „Nu va rămâne Duhul Meu în oamenii aceștia, pentru că sunt trupuri“ (Facere 6, 1). Și astfel, *sufletul ticăloșit* pătimește și simte și el împreună cu cele ce se fac de către trup.

De aceea a spus bătrânul că și *osteneala trupească* duce la smerenie. Căci în altă simțire se află sufletul celui sănătos și în alta, al celui bolnav; în alta, al celui flămând; și în alta, al celui sătul. La fel, alta este simțirea sufletului celui ce șade pe cal și alta, a celui ce șade pe tron și alta, a celui ce șade jos. De asemenea, alta este simțirea celui ce poartă haine frumoase, și alta, a celor ce poartă haine murdare. Deci *osteneala smerește* trupul, iar trupul smerindu-se, se smerește împreună cu el și sufletul.

Așadar, bine s-a spus că și *osteneala trupească duce la smerenie*. De aceea, Evagrie, când *a fost ispitit de hulă* — ca unul ce avea cunoștință, și știa că *hula vine din mândrie*, iar *dacă trupul este supus smereniei se smerește împreună cu el și sufletul* — a stat 40 de zile fără să intre sub acoperiș, încât trupul său, cum zice scriitorul, scotea răcnete ca animalele sălbatice. Astfel, n-a săvârșit osteneală pentru hulă, ci pentru smerenie. Bine a zis bătrânul, „*că ostenelile trupești duc la smerenie!*“ (Filocalia, IX, p. 505–506).

Iată ce simțire era în inima sfinților!

De aceea și rugăciunea sfinților pentru noi, este pururi aprinsă de focul dragostei, ei dorindu-ne din toată inima ca: „Bunul Dumnezeu să vă dăruiască vouă smerenie, căci ea scapă pe om de multe rele și-l apără pe el de multe ispite!“ (Filocalia, IX, 506).

Învăță-ne, Doamne *smerita cugetare* și alungă de la noi odihnită și nerușinata *părere de sine!*
Îți mulțumim, Doamne!

Ce este păcatul?

Dacă ar fi vorba să dăm o *definiție a păcatului*, apelând doar la Sfânta Scriptură, citim: „Păcatul este fărâdelege!“ așa cum ne-a lăsat cuvânt pentru totdeauna Sfântul Ioan (I Ioan 3, 4). Atunci când se pune o interdicție, automat omul caută un mijloc de a încălca îngrădirea. Este o stare psihologică specială, ca un ricoșeu. Cine dintre noi nu fost în această ipostază și aceasta ca și cum ar fi ceva mai mult decât normal. Marele Apostol al Neamurilor, Sfântul Pavel, scriindu-le creștinilor din Roma, referitor la această problemă fundamentală, de altfel, le-a scris: „... unde nu este *o lege*, acolo nu este nici călcare de lege ... păcatul nu este ținut în seamă cât vreme nu este *o lege*“ (Romani 4, 15; 5, 13).

Așadar, păcatul este orice *neascultare* față de voia revelată a lui Dumnezeu, marele nostru Legislator. Se știe că păcatul în viața noastră se manifestă sub două moduri: *omitere*, adică marea noastră lipsă de grijă de a face lucrurile poruncite de Dumnezeu și prin: *comitere*, adică săvârșirea oricărei fapte interzise prin lege: „Deci, cine știe să facă binele și nu-l face, păcătuiește!“ (Iacob 4, 17).

Se vede lămurit că primitorii scrisorii Sfântului Pavel erau creștini de o înaltă înțelegere pentru că abordarea nu era una obișnuită. Încearcă să-i lămurească: „Suntem noi mai buni? Nicidecum! Fiindcă mai înainte am învinuit pe toți, fie iudei, fie greci, că sunt sub păcat, după cum este scris: „*Nu este nici un om drept, nici unul măcar*. Nu este nici unul care să aibă pricepere, nu este nici unul care să caute pe Dumnezeu. Toți s-au abătut și au ajuns niște netrebnici. Nu este nici unul care să facă binele, nici unul măcar!“ (Romani 3, 9–12).

Parcă în disperare de cauză, Sfântul Pavel repetă că, starea în care se aflau cei de la Roma era mai

mult decât dramatică, mai ales că pornind pe drumul *necruțării*, arată cam care era starea de fapt: „Gâtlejul este un mormânt deschis, își folosesc limbile ca să înșele, sub buze au venin de viperă. Gura le este plină de blestem și de amărăciune. Au picioarele grabnice să verse sânge, ruina și mizeria sunt pe căile lor, nu cunosc calea păcii. Frica de Dumnezeu nu este înaintea ochilor lor. Știm însă că tot ce spune Legea, spune celor ce sunt sub lege, pentru ca orice gură să fie închisă și toată lumea să fie sub judecata lui Dumnezeu!” (Romani 3, 13–19).

Profeții, cu mii de ani înainte, care au înfierat în toate cărțile scrise de ei, sub inspirația Duhului Sfânt, toate păcatele ce erau săvârșite, ca și azi, de biata omenire îndârjită în răutăți, sunt și acum și vor fi mereu de o realitate înfricoșătoare.

Dacă am avea puterea, de mai multe ori pe lună, să ne cuprindem fața în palmele făcute căuș și să reflectăm la faptele noastre rușinoase față de noi înșine, de aproapele, de natură și de Dumnezeu Însuși, ne-ar cuprinde o spaimă zdrobitoare. Glasul profetului tună peste secole: „Atunci vă veți aduce aminte de purtarea voastră cea rea și de faptele voastre, care nu erau bune; *vă va fi scârbă de voi înșivă*, din pricina nelegiuirilor și urâciunilor voastre... *Rușinați-vă și roșiți de purtarea voastră ...!*” (Iezechiel 36, 31).

Care este originea păcatului?

Din Scripturile Sfinte, *citind cu atenție*, aflăm că păcatul era prezent în Univers, chiar înainte de căderea în păcat a lui Adam și Eva: „Șarpele era mai șiret (viclean) decât toate fiarele câmpului pe care le făcuse Domnul Dumnezeu!” (Geneză 3, 1).

Așadar, originea păcatului face parte din: „... *taina fărădelegii* care a și început să lucreze” (II Tesaloniceni 2, 7) prin strămoșii noștri din Paradisul pământesc: „Și nu Adam a fost amăgit, ci *femeia*, fiind amăgită, s-a făcut vinovată de călcarea poruncii. Totuși ea *va fi mântuită prin naștere de fii*, dacă *stăruiește cu smerenie în credință, în dragoste și în sfințenie!*” (I Timotei 2, 14–15).

O să spuneți: Ei, poftim, vedeți? Tot femeia este de vină! Spuneți ce vreți și câte vreți! Dar Femeia, scriu cu inițiala mare și dacă aș putea aș scrie-o până la tălpile lui Dumnezeu, deci Femeia, această *ființă miraculoasă* este menită să fie *născătoare* de lume, de ființe omenești, este menită să se *mântuiască* pentru aceasta, dacă stăruiește cu smerenie în credință, deci tot Ea și dacă *are dragoste*, mai multă decât oricine, deci tot Ea, și dacă stăruie ar rămâne în sfințenie, deci tot Ea!

Dar cu noi, bărbații, cum va fi, ar cădea întrebarea fulger? Și-apoi să nu stăm pe glume că starea bărbatului ar fi mai trandafirică și că se știe tot din Scripturi: „Că nu Adam a fost amăgit!” (I Timotei 2, 14). Auzim glasul lui Dumnezeu într-o sentință: „Fiindcă ai ascultat de glasul nevestei tale ... *blestemat este acum pământul din pricina ta*. Cu multă trudă să-ți scoți hrana din el în toate zilele vieții tale; spini și pălămidă să-ți dea, și să mănânci iarba de pe câmp. În *sudoarea feței tale* să-ți mănânci pâinea, până te vei întoarce în pământ, căci din el ai fost luat; căci țărână ești, și în țărână te vei întoarce!” (Geneză 3, 17–19).

Este absolut necesar să nu ne mai îndoim nici o clipă că scopul urmărit de Vrăjmaș a fost să le inspire primilor oameni o *stare de independență* față de Dumnezeu și să-i antreneze într-o stare de război blestemat, ca urmare a tendinței de a ajunge, - ca să vezi -, egali cu Dumnezeu! Așa precum se vede, păcatul lui Adam și al Evei, arătându-se deslușit într-o întreită dimensiune: intelectual, voluntar și afectiv.

Ce a adus păcatul în lume, în viața oamenilor?

Mai întâi despărțirea de Dumnezeu! Cât este de dureroasă despărțirea! Nu este sentiment și stare mai gravă decât înstrăinarea noastră de Dumnezeu precum și înstrăinarea sau despărțirea de casa noastră, de părinții noștri, de locul unde ne-am născut, de prietenii noștri, de binefăcătorii noștri și în cele din urmă, ultima înstrăinare, înstrăinarea de noi înșine!

Să auzi glasul lui Dumnezeu așa cum l-a auzit Adam, sau omul: „Atunci a auzit glasul Domnului Dumnezeu, care umbla prin grădină în răcoarea serii, și omul (Adam) și nevasta lui s-au *ascuns* de la fața Domnului Dumnezeu printre pomii din grădină!” (Geneza 3, 8), și *să te ascunzi* după cum ați auzit, înseamnă că este semnul vădit al unei vini care pune zid între Dumnezeu și creatura Sa! Ceva a zguduit temelii încrederii, a dragostei nevinovate. Întreg neamul omenesc, astfel, *s-a pervertit în gândire*, în *voință*, în *sentimente*, în *atitudine*, în *conștiință*! Am înțelege că omenirea întreagă este solidară în rău cu primii săi părinți, așa încât, toată istoria nelegiuirilor și a tuturor actelor de violență

pe care le-a îndurat omenirea, în toate veacurile, este o absolută mărturie dureroasă în acest sens.

Din adânc de vremi auzi pe Dreptul Iov, zicând: „Omul născut din femeie, are viață scurtă, dar plină de necazuri. Se naște și este tăiat ca o floare; fuge și piere ca o umbră. Și asupra lui, ai Tu ochiul deschis! Și pe mine mă tragi la judecată cu Tine! Cum ar putea să iasă dintr-o ființă necurată un om curat? Nu poate să iasă nici unul“ (Iov 14, 1–4).

La un moment dat, peste inima lui Dumnezeu s-a așternut o mâhnire fără măsură, încât, ne-a lăsat cuvântul său în Scripturi, când s-a zis: „Domnul a văzut că răutatea omului era mare pe pământ, și că toate întocmirile gândurilor din inima lui erau îndreptate în fiecare zi numai spre rău. I-a părut rău Domnului că a făcut om pe pământ și s-a mâhnit în inima Lui. Și Domnul a zis: „Am să șterg de pe fața pământului pe omul pe care l-am făcut, de la om până la vite, până la târătoare și până la păsările cerului; că îmi pare rău că i-am făcut!“ (Geneza 6, 5–7).

Omul în stare de cădere nu este capabil să-și revină, să-și schimbe drumul vieții prin propria sa putere și nici nu poate pricepe de la sine lucrurile lui Dumnezeu, pentru că acestea, negreșit, trebuie judecate duhovnicește, așa cum ne avertizează Sfântul Apostol Pavel: „Dar omul firesc nu primește lucrurile Duhului lui Dumnezeu, căci pentru el sunt o nebunie; și nu le poate înțelege, pentru că trebuie judecate duhovnicește!“ (I Corinteni 2, 14).

Starea disperată în care a ajuns omul impune, negreșit, o intervenție mai presus de puterile lui slabe, pentru că altfel, pedeapsa păcatului nu poate fi anulată fără ajutorul lui Dumnezeu, care urmărește mai multe scopuri, printre care vom enumera doar trei, ca să ușurăm oboseala cititorului:

1. *Scopul răscumpărător*, care impune aducerea păcătosului la îndreptare, la pocăință și credință vie în Dumnezeu;

2. *Scopul pedagogic*, care instruește și disciplinează pe cel credincios;

3. *Scopul preventiv*, care impune oprirea răului și limitarea distrugerilor pricinuite de păcat.

Întreaga creație, sau întreaga fire a suferit consecințele păcatului, a căderii omului, munca istovitoare, bolile nemiloase și întreaga gamă de suferințe, distrugerea florei și a faunei!

Pentru *soluționarea problemei păcatului* a fost nevoie de o intervenție absolută a lui Dumnezeu, la „... plinirea vremii“, cum scrie Sfântul Pavel: „Dar când a venit împlinirea vremii, Dumnezeu a trimis pe Fiul Său, născut din femeie, născut sub Lege, ca să răscumpere pe cei care erau sub Lege, pentru ca să căpătăm înfierea!“ (Galateni 4, 4–6).

Măreața operă săvârșită de Fiul lui Dumnezeu: nașterea Sa, viața Sa de deplină ascultare de voia Tatălui, moartea Sa pe cruce, învierea dintre cei morți, înălțarea Lui la dreapta lui Dumnezeu, purtarea de grijă asupra istoriei omenirii și revenirea Sa împărătească — păcatul, despărțirea omenirii de Dumnezeu, a fost definitiv învinsă!

Glasul lui Isaia, inspirat de Duhul Sfânt, ne bucură, auzind ce a făcut Iisus: „El suferințele noastre le-a purtat, și durerile noastre le-a luat asupra Lui, și noi am crezut că este pedepsit, lovit de Dumnezeu, și smerit. Dar El era străpuns pentru păcatele noastre, zdrobit pentru fărădelegile noastre. Pedeapsa, care ne dă pacea, a căzut peste El, și prin rănilor Lui suntem tămăduiți. Noi rătăceam cu toții ca niște oi, fiecare își vedea de drumul lui, dar Domnul a făcut să cadă asupra Lui nelegiuirea noastră, a tuturor... Domnul a găsit cu cale să-L zdrobească prin suferință... Dar, după ce își va da viața ca jertfă pentru păcat, va vedea o seminție de urmași, va trăi multe zile și lucrarea Domnului va propăși în mâinile Lui. Va vedea rodul muncii sufletului Lui și se va înviora. Prin cunoștința Lui, Robul Meu cel Neprihănit va pune pe mulți oameni într-o stare după voia lui Dumnezeu, și va lua asupra Lui povara nelegiuirilor lor!“ (Isaia 53, 4–6 și 10–11).

Lucru ne mai auzit, stare unică, de-a dreptul cutremurătoare, să *auzi*, să *citești*, și mai mult să *crezi* că: „Hristos s-a făcut blestem pentru noi pentru că ne-a răscumpărat din blestemul Legii — fiindcă este scris: „*Blestemat este oricine este atârnat pe lemn*; aceasta, pentru ca binecuvântarea lui Avraam să ajungă la neamuri întru Hristos Iisus, așa încât noi prin credință să primim făgăduința Duhului.“ (Galateni 3, 13–14).

Dacă nu avem în cuget, în inimă și în simțiri, adevărul, ca și Iov, că *suntem păcătoși* și nu vom striga precum orbul din naștere, când trecea Iisus: „Dumnezeule ai milă de mine, *păcătosul!*“ (Luca 18, 38) și : „Dacă zicem că *n-am păcătuit*, îl facem mincinos și Cuvântul Lui nu este în noi“ (I Ioan 1, 10), nu vom face *primul pas spre divina iertare!*

Iertarea păcatelor, starea la care este chemat să ajungă orice om zidit de Dumnezeu, este cea mai mare bucurie ce ar trebui să cuprindă orice inimă. Să fii iertat! Să știi și să simți, pentru că aceasta în primul rând se simte, că, în sfârșit, Dumnezeu ca un Părinte Iubitor, ne-a dat *suprema iertare!* Este cea mai frumoasă zi! Este a doua zi după nașterea noastră și prima zi după iertarea noastră!

Iisus, Mielul lui Dumnezeu, a ridicat păcatul lumii! Așa cum strigă peste veacuri, Sfântul Ioan Evanghelistul, iar Sfântul Pavel, ne dă mărturia, din al treilea Cer, că: „Hristos, după ce s-a adus jertfă o singură dată, ca să ridice păcatele multora, a doua oară, fără de păcat Se va arăta celor ce cu stăruință Îl așteaptă spre mântuire“ (Evrei 9, 28).

Suntem chemați toți la Prânzul Ceresc, la Cina cea de Taină! Credința noastră atotbiruitoare ne va înălța și aduce iertarea păcatelor, pentru că: „Toți proorocii mărturisesc despre El (despre Iisus!) *că oricine crede în El, capătă prin numele Lui, iertarea păcatelor!*“ (Faptele Apostolilor 10, 43).

Suntem chemați de Iisus la Sfânta Liturghie și ne îmbie cu dragostea Sa jertfitoare: „Luați mâncăți, *acesta este Trupul Meu*, care se frânge spre *iertarea păcatelor!* Și iarăși chemarea: „Beți dintru acesta toți, acesta este Sângele Meu al Legii celei noi care se varsă pentru voi și pentru mulți spre *iertarea păcatelor!*“ (Matei 26, 26–28).

Orice participare la Sfânta Liturghie ne face părtași bucuriei iertării! De aceea cei care lipsesc de la biserică de la Sfânta Liturghie, sub diferite pretexte, se lipsesc de harul iertării lui Dumnezeu.

Spovedania păcatelor, arta cea vie, pentru că este o lucrare, aș putea spune, cea mai importantă din viața omului! Să te dispui, de bunăvoie să faci o restaurare și restaurație a ființei tale, o dăltuire, o eliminare a impurității și a te apropia *curat*, în *haină de nuntă*, la Prânzul Ceresc, este cea mai mare bucurie pentru Părintele luminilor!

Să nu întârziem să fim mereu oaspeți în casa lui Dumnezeu!

El Însuși ne așteaptă!

Cum ne putem lepăda de păcat și să ducem o viață sporită în Dumnezeu?

Dacă am aduna toate cărțile din lume în care s-a scris despre istoria neamurilor, filosofia cea veche și mai nouă, toată creația literară: poezie, dramă, comedie, romane, nuvele, proză, proverbe și maxime, pedagogie și astronomie, științele de toată mâna și orice alte jurnale și epigrame precum și toată ingineria, arhitectura și alte ostenele artistice, vom vedea zbuciumul necurmat al sufletului întru biruirea timpului. Dar despre istoria religiilor, ce vom spune? Cât adânc de încercare întru limpezirea întunericii din sufletul nostru. Cât studiu! Cât zbucium!

Toate la un loc, se adună ca apa într-o cupă uriașă de smarald, unde bat razele soarelui întru străluminare! Aici se limpezesc cele ale sufletului învolburat de furtunile ce ne bântuie întru neodihnă pacea inimii, pacea sufletului și bucuria ce ar trebui să nu se mai termine.

De câte ori nu cade bruma toamnei păcatului și vine înghețul nesimțirii, ca o carapace uriașă care ne sufocă viața de zi cu zi?

Știm că cel ce a fost deșteptat din întunericul păcatelor se găsește acum la mijloc, între păcat și virtute, între întunericul și lumina care încearcă să biruie.

Forța absolută, care biruie întotdeauna, peste puterile noastre slăbănoage, este Harul Duhului Sfânt! Acest Mare Har nu silește voința și libertatea noastră dar aduce în sufletul nostru zbuciumat o bucurie negrăită și simțim o ușurare așa de mare încât am dori să rămână la noi pentru totdeauna.

Știm din experiența noastră, mai multă sau mai puțină, că de cele mai multe ori am văzut cum Harul lui Dumnezeu începe să lucreze cu credința și voința omului, deci *din interior*.

Putem părăsi păcatul și duce o viață sporită în Dumnezeu numai dacă dobândim pe Duhul Sfânt și darurile Sale. Iată ce scrie Sfântul Maxim Mărturisitorul: „*Duhul temerii de Dumnezeu* se arată în *înfrânarea* cu fapte de la păcate; *duhul tăriei*, în pornirea și mișcarea plină de râvnă, spre lucrarea și împlinirea poruncilor; *duhul sfatului*, în deprinderea discernământului care ajută să împlinim cu rațiune poruncile dumnezeiești și să deosebim cele bune de cele rele; *duhul științei*, ne face să știm fără greșală modurile activității virtuozitate după care lucrând, nu cădem nicidecum din dreapta judecată a rațiunii; *duhul cunoștinței*, ne dă putința să cuprindem cu mintea rațiunile din porunci, pe care se întemeiază modul de activitate a virtuților; *duhul înțelegerii*, este consimțământul afectuos al

sufletului cu modurile și rațiunile poruncilor, sau mai bine zis, prefacerea lui în acelea, prefacere prin care se produce o fuziune a puterilor noastre naturale și modurile și rațiunile poruncilor; *duhul înțelepciunii*, ne face să ne înălțăm la cauza rațiunilor duhovnicești din porunci și la unirea cu ea; prin aceasta cunoscând, pe cât este cu putință oamenilor, în chip neștiut, rațiunile simple ale lucrurilor, aflătoare în Dumnezeu!“ (Filocalia, VIII, pag. 235).

Așadar, cele șapte daruri ale Duhului Sfânt le putem avea fiecare dintre noi doar după măsura credinței și voinței noastre libere în lucrarea ei. *Darul temerii de Dumnezeu*, se câștigă dacă ne înfrânăm de la rele. Propriu *tăriei*, este să lucreze cele bune. Propriu *sfatului*, este să deosebească între cele contrare. Propriu *științei*, este să cunoască fără greșală datoriile. Propriu *cunoașterii*, este să cuprindă cu fapta rațiunile dumnezeiești din virtuți. Propriu *înțelegerii*, este consimțământul sufletului, cu cele cunoscute. În sfârșit, propriu *înțelepciunii*, este unirea neînțeleasă cu Dumnezeu, așa cum ne talmăcește Sfântul Maxim Mărturisitorul.

Iar Sfântul Nichita ne spune, că: „Darurile Duhului Sfânt fiind șapte, Scriptura începând de la cel dintâi le numără de la *înțelepciune* și coboară spre sfârșit până la frica dumnezeiască a Duhului. Deci zice: Duhul înțelepciunii, duhul înțelegerii, duhul sfatului, duhul puterii, duhul cunoștinței, duhul evlaviei și duhul temerii de Dumnezeu (Isaia 11, 2). Noi însă trebuie să începem de la *temerea care curățește*, adică de la *frica de chinuri*, ca prin aceasta, depărtându-ne mai întâi de rău și curățindu-ne prin pocăință de petele păcatului să ajungem la frica duhului cea curată, mergând pe calea ce duce la ea și odihnindu-ne în ea de toată lucrarea virtuții!“ (Filocalia, VI, pag. 261).

Dacă s-ar întreba cineva, cum se capătă aceste daruri ale Duhului Sfânt, le vom răspunde că numai prin *rugăciune stăruitoare*! Pentru că aceste daruri sunt absolut necesare pentru viața noastră. Oricum, aceste daruri ale Duhului Sfânt noi le avem, dar ele nu sunt în lucrare decât atât cât le îngăduim noi înșine. Avem, din nefericire, această putere de a îngrași lucrarea darurilor Duhului Sfânt.

Sfântul Calist Patriarhul, în bucurie luminii Duhului Sfânt, ne încurajează zicând: „Dar știi ce este, ce se revarsă în inimile credincioșilor și care este semnul revărsării? Este Duhul Sfânt, care se revarsă de la Tatăl prin Fiul și umple lumea întreagă; care este și se revarsă în fiecare dintre credincioși; care se împarte fără pătimire și se împărtășește fără să poată fi luat în stăpânire. Iar semn al acestei împărtășiri, sau al revărsării în noi este dorirea Lui întru smerenia sărăciei, lacrima fără durere, pretutindeni curgătoare, iubirea întreagă și nemincinoasă față de Dumnezeu și de aproapele, bucuria din inimă și veselia de Dumnezeu, îndelunga răbdare în cele ce suntem datori să le răbdăm, *blândețea față de toți*, simplu grăind, bunătatea, unirea minții, vederea și lumina, puterea fierbinte pretutindeni mișcătoare a rugăciunii și, ca să spun totul, *negrija de cele trecătoare, prin ținerea în minte a celor veșnice*!“ (Filocalia, VIII, pag. 264).

Am spus și din nou adaug, că Darurile Duhului Sfânt nu se câștigă decât prin *rugăciune și viață curată*. Unii așteptăm miracole, adică minuni din senin, fără să depunem nici un efort. Așa ni se pare mai comod. Ba, unii îndrăznesc să creadă că Dumnezeu este dator, pur și simplu, să ne dea mereu darurile sale că este dator că de aceea este Dumnezeu! Trebuie să ne reamintim că Dumnezeu Însuși lucrează și Fiul de asemenea, precum și Duhul Sfânt. Auzim din Sfânta Evanghelie glasul lui Iisus, zicând: „Tatăl Meu lucrează până acum; și Eu de asemenea lucrez!“ (Ioan 5, 17). Iar Duhul Sfânt va veni, la rugămintea lui Iisus, către Dumnezeu Tatăl ca să ne mângâie în veac, precum citim: „Și Eu voi ruga pe Tatăl și alt Mângâietor vă va da vouă, ca să fie cu voi în veac, Duhul Adevărului!“ (Ioan 14, 16–17).

Sfinții Varsanufie și Ioan, ne îndeamnă din adâncul inimii, atunci când zic: „... roagă-te Bunului Dumnezeu ca să ne trimită nouă pe Duhul Sfânt, pe Mângâietorul, și Acesta ne va învăța pe noi despre toate. Și ne va descoperi toate tainele. Cereți și fiți călăuziți de El. Și El nu va lăsa în inima noastră nici o rătăcire sau tulburare; nu va lăsa în cugetarea noastră nici o întristare sau suspinare. Va lumina ochii noștri, va sprijini inima noastră, va înălța mintea noastră. Să ne lipim de El! Să credem Lui! Să-L iubim pe El! Căci El înțelepțește pe cel fără de minte, îndulcește înțelegerea, dă putere, învață și dăruiește cuvântul, dă bucurie și dreptate, îndelungă răbdare și blândețe, dragoste și pace!“ (Filocalia, XI, p. 228)

Vom vedea cât de cuprinzătoare este rugăciunea pe care o adresăm Duhului Sfânt și care cred că este făcută de Însuși Dumnezeu, pentru noi oamenii, din iubirea Lui arzătoare, arătată zidirii: *Împărate*

Ceresc, Mângâietorul, Duhul Adevărului, Carele pretutindeni ești și pe toate le plinești, Vistierul bunătaților și Dătătorule de viață, vino și Te sălășluiește întru noi și ne curățește pe noi de toată întinăciunea și mântuiește, Bunule, sufletele noastre!

Rugându-ne, așa mereu și ducând o viață curată, din zi în zi, vom spori în Dumnezeu!

Cum să ne păzim conștiința?

De cele mai multe ori auzeam pe tata, mai ales, spunându-mi: să fii acasă înainte de apusul soarelui! L-am întrebat ce ar însemna această poruncă a sa devenită, deja, o obsesie. Mi-a spus, că atunci când era tânăr, primea astfel de sfaturi și îndemnuri de la tatăl său, adică bunicul meu, iar bunicul primea poruncile de la străbunicul, care era preot venit din Ardealul zbuciumat și cotropit de cei fără de legea creștinească.

Să dormi liniștit pe perna ta, suna sentința! Adică să n-ai nimic pe suflet, nimic pe inima ta și nimic rău care să-ți mustre cugetul, adică cugetarea să nu-ți fie cu nimic umbrită. Nici un gând rău, nici o faptă rea! Aceasta era, de altfel, porunca grijuliului tată.

Îmi spunea adesea să țin seama mai ales de două lucruri: să nu fur și să nu spun minciuni! Și talmăcea mai departe cam așa: atunci când furi, băiete, este o rușine mare și lumea nu mai uită una ca aiasta. Ai grijă, nu te mai speli cu toată apa de pe Cracău! Iar cu minciuna să n-ai casă bună, ai înțeles? Este o rușine și mai mare! Tu nu vezi cât de rușinos este că vecinul nostru are porecla de Vasile mincinosul?

De ce să nu dormi cu conștiința împăcată? Era pentru prima dată, copil fiind, când auzeam despre așa povețe, pe care tata mi le dădea cu dragoste cuprinzătoare.

Iar finalul sfaturilor se încheia arătându-mi un trunchi mare în care era înfiptă o bardă ca o semilună, spunându-mi: dacă nu ascuți, îți voi tăia capul cu barda de pe buturugă. Și așa nu mai uitam multă vreme și n-am uitat nici azi când scriu aceste rânduri. Iar în școală, mai în glumă, mai în serios, colegii îmi spuneau *cavalerul dreptății*, de care eram tare bucuros, de ce să nu recunosc!

De aceea, Sfântul Dorotei, ne îndeamnă cu sfântă sfătuire, zicând: Să ne sârguim deci, fraților, să păzim conștiința noastră cât suntem în lumea aceasta, nelăsând-o să ne mustre în privința vreunui lucru, necălcând-o nici măcar în lucrul cel mai mic. Căci de la cele mici și prin fire neînsemnate, ajungem să disprețuim și pe cele mari. Pentru că atunci când începe cineva să zică: „Ce este dacă voi spune cuvântul acesta? Ce este de voi mânca această bucată mică? Ce este dacă voi privi acest lucru?“, de la întrebarea: „Ce este aceasta sau ce este aceea“, ia gustul rău și amar și începe să disprețuiască și pe cele mari și mai grele și să calce peste *conștiința* sa. Și înaintând astfel, pe încetul se primejduiește să cadă în totală nesimțire. De aceea, luați seama, fraților, să nu nesocotim cele mici, vedeți să nu le disprețuim ca pe niște nimicuri. Căci nu sunt mici, ci sunt un început, pricinuiesc o obișnuință rea. Să veghem, să avem grijă de cele ușoare, ca să nu se facă grele. Lucrarea virtuții și a păcatului începe de la cele mici și duce la cele mari, fie bune, fie rele!“ (Filocalia IX, p. 509–510).

Proverbul nostru românesc a ilustrat și mai pe scurt, grăindu-ne de peste veacuri: Că cine fură azi un ou, mâine va fura un bou!

Să ne păzim conștiința, cu mare grijă cât suntem în viața aceasta pământească și să nu uităm că ea este de mai multe feluri, adică să ne păzim *conștiința față de Dumnezeu, față de aproapele și față de lucruri*. „Și față de Dumnezeu o poate păzi cineva, când nu disprețuiește poruncile Lui ... Și simplu grăind, toate câte se fac întru ascuns pe care nimeni nu le știe, decât numai Dumnezeu și conștiința noastră, pe toate trebuie să le păzim. *Aceasta este conștiința față de Dumnezeu!*

„Iar *față de aproapele* este să nu facă cineva nimic de care știe că necăjește sau rănește pe aproapele, fie cu lucru, fie cu cuvântul, fie cu înfățișarea noastră, cum am spus de multe ori. Și-l poate răni și privirea. Și simplu grăind, toate câte știe omul că pot să dea vreun gând rău aproapelui, prin care se pătează însăși conștiința lui, de care știe că este în stare să vatăme sau să necăjească. De toate acestea trebuie să se păzească și să nu le facă. *Aceasta înseamnă a păzi conștiința față de aproapele*. Iar *păzirea conștiinței față de lucruri* stă în a nu se folosi cineva rău de un lucru, a nu strica vreun lucru, sau a-l arunca, ci chiar de vede vreunul aruncat, să nu treacă cu vederea, fie el cât de

neînsemnat, ci să-l adune și să-l pună la locul lui!“ (Filocalia IX, p. 511).

Cât de însemnate sunt toate acestea! Cât de important este să păzim curată *conștiința față de Dumnezeu, față de aproapele și față de întreaga zidire!*

În talmăcirea Părintelui Dumitru Stăniloae, citim astfel: “Pentru creștin toate componentele firii sunt darurile lui Dumnezeu către noi, spre folosul nostru. Prin toate vedem bunătatea și grija lui Dumnezeu față de noi. A le disprețui și strica înseamnă a disprețui grija lui Dumnezeu față de noi și a reduce posibilitățile de viață ale semenilor noștri. Dar pe lângă aceasta, elemente ale creației mai sunt și obiectele sau bunurile în care s-a imprimat și munca oamenilor noștri: pâinea, vinul, uneltele, operele de artă. A le disprețui și strica înseamnă a disprețui și munca semenilor noștri. Stricarea obiectelor pregătite și căutarea altora, cere muncă înnoită și omul nu mai are vreme să se ocupe și de sufletul său. *Față de toate acestea avem o răspundere!* Căci prin toate sunt loviți oamenii și este disprețuit Dumnezeu!”

Când cuprindem cu privirea, cu inima și sufletul, frumusețea aceasta a lumii văzute, parcă totul se transformă într-un cântec ce nu se mai termină! Citeam undeva, că un om oarecare, pe drumurile acestei vieți, mergând pe o cărare a văzut o mare de furnici împânzită peste tot încât nu mai avea pe unde călca. N-a voit să strivească nici măcar o furnică. Tot ferindu-le, a călcat în așa fel încât și-a rupt piciorul. Așa da sensibilitate!

Ce vom spune de Sfântul Dimitrie cel Nou, care veghează Bucureștiul? Din nevedere a călcat pe un pui de pasăre și l-a omorât. Atât de mult l-a muștrat conștiința încât s-a pedepsit fără cruțare: piciorul cu care a călcat pasărea n-a mai fost niciodată încălțat!

Ne *muștră conștiința* adesea, iar pe unii mereu, până la ușa mormântului. Comportamentul nostru prin grădina Maicii Domnului, în acest spațiu de o frumusețe uimitoare, nu este totdeauna ca a unei flori cu bun miros. Ar trebui să încercăm un sentiment de rușinare față de marea grijă a lui Dumnezeu de a avea de toate și din belșug. Mare durere să încercăm atunci când glasul de mulțumire ne-a amuțit! Dura și neisprăvita lipsă de insensibilitate ar trebuie eliminată pentru totdeauna din ograda noastră!

Delicatețea, această floare rară, așteaptă să fie pusă în glastra inimii. *Delicatețea răsare întru recunoștință!* Atunci când au fost vindecați cei zece leproși, din mila Domnului, doar unul a venit să mulțumească. Iisus l-a întrebat: „Oare nu zece leproși s-au vindecat? Ceilalți nouă unde sunt? Nu s-a găsit să se întoarcă să dea slavă lui Dumnezeu decât numai acesta, care este de alt neam?“ (Luca 17, 18).

Cei nouă leproși s-au făcut 99, 999, 9999, 9 miliarde, 99 de miliarde și se tot adaugă!

Câți suntem printre ei?

Ce este trezirea conștiinței?

Timpul vindecă rănille, dar rămân urmele și drept să spun, nu se așterne nici o uitare după moartea cuiva, din familie, sau din preajma noastră. Un om, o ființă așa de tainică, nu este o cantitate neglijabilă. Știu că Dumnezeu nu ne uită pe nici unul dintre noi. Aceasta o spun în sensul că, Dumnezeu nu-i pe post de contabil și, plin de bucurie, când ne prinde cu ocaua mică. Nu El ne ține catastiful cu isprăvile noastre bune sau rele. Ne-a dat destulă memorie! Încap șapte lumi în ea.

Noi uităm ce am săvârșit, deseori, pe cărările vieții noastre și uităm ușor-ușor răul, dacă l-am făcut, și, ne amintim cu drag și plini de duioșie, de cele bune săvârșite. Dar ținem cu îndârjire la pomelnicul lipsurilor din viața celor din jurul nostru. Și nici nu vreau să-mi aduc aminte de forța și timpul, irosite, fără nici o părere de rău. Așa da împietrire!

Cum să calificăm astfel de stare nefericită? Dacă ne-am gândi mai des, am avea, oarecum, bucuria unui început de îndreptare.

Am să mai fac o subliniere asupra uitării. Că nu putem uita este adevărat. Chiar dacă pe moment, credem că am uitat, aceasta este doar o stare care se dorește confortabilă. Rămâne însă prezentă în inima noastră, ființa dragă plecată dintre noi și chiar de am vrea, nu se poate uita pentru că avem sădită în inimă scânteia dumnezeiască. Această scânteie luminează întunericul conștiinței ca să ne deschidem iertarea și iubirea pentru cei de o seamă cu noi prin această vale a plângerii.

Și acum, cu îngăduința dumneavoastră, câteva cuvinte despre această *taină* aș numi-o, care se cheamă *conștiința*. Acest termen îl găsim în sfera gândirii antice grecești care era mai înclinată spre introspecție și derivă din verbul *synhorao* și care înseamnă, *a ști împreună cu*, iar în forma reflexivă ar fi, *eu știu împreună cu mine însumi*, și se apropie de substantivul care vrea să zică: *el însuși care știe cu sine însuși*. Deci este vorba de acea *stare specială* prin care noi devenim, -vrem, sau nu vrem -, *conștienți de noi înșine* și avem de lucru sau de furcă mai ales cu acel *alt eu* sau cum zice latinul: *alter ego*!

În Noul Testament, găsim folosit cuvântul *conștiință* de către Sfântul Apostol Pavel, pentru prima dată când scrie romanilor: „Ceea ce arată *fapta legii scrisă în inimile lor*, prin mărturia *conștiinței* lor și prin judecățile lor, care îi învinovătesc sau îi și apără!” (Romani 2, 15).

Deci *conștiința* este un martor lăuntric, în inima și sufletul tuturor oamenilor de pe fața pământului, fie că au sau nu Legea lui Dumnezeu. În textele Sfintei Scripturi găsim referiri la *conștiință*. Despre unii se spune că nu au *conștiință* chiar de loc, iar despre alții că ar avea *conștiință*, dar destul *de slabă*, care se *întinează*! (I Corinteni 8, 7). Iată un exemplu și mai la îndemână: „Dacă cineva dintre necredincioși vă cheamă pe voi la masă și voiți să vă duceți, mâncați orice vă este pus înaintea, fără să întrebați nimic pentru *conștiință*. Dar de vă spune cineva: Aceasta este din jertfa idolilor (sau de este în post, vă zice: ne pare rău că nu avem mâncare decât de fruct!), să nu mâncați pentru cel care v-a spus și pentru *conștiință*. Iar *conștiința*, zic, nu a ta însuși, ci a altuia. Căci de ce libertatea mea să fie judecată de o altă *conștiință*? ... Nu fiți piatră de poticnire...” (I Corinteni 10, 27–30 și 32).

Conștiința are la bază *cugetul bun sau rău*. După cum ne este *cugetul* așa ne este și *conștiința*. *Conștiință curată* — cuget curat, stare de culme a vieții noastre! Aici nu se ajunge decât atunci când ne lăsăm educați și călăuziți de Cuvântul lui Dumnezeu!

Sfântul Dorotei spune: „Când a făcut Dumnezeu pe om, a sădit în el ceva dumnezeiesc, ca un *gând mai fierbinte și luminos*, având calitatea unei *scânteii care luminează mintea* și arată acesteia *deosebirea* binelui de rău. Aceasta se numește *conștiință*!” (Filocalia IX, p. 507).

Părintele Dumitru Stăniloae ar tălmăci cam așa: *Conștiința* este gândul sădit de Dumnezeu în om, ca o *scânteie fierbinte și luminoasă*. *Conștiința* luminează deplin mintea și o obligă să facă *deosebirea* între bine și rău. În *conștiință*, omenescul se întâlnește cu dumnezeiescul. Ea este și a lui Dumnezeu și a omului. Ea este gând a lui Dumnezeu, dar „semănat” în om și prin aceasta ține de om. *Prin ea omul vorbește cu sine*, dar prin sine vede pe Dumnezeu și răspunde lui Dumnezeu.

Când vorbim de *filmul vieții noastre*, trebuie să ne gândim la un aspect anume. Atunci când sufletul se eliberează de greutatea trupului, vedem ca-n oglindă tot *filmul vieții noastre*, cu cele bune și rele, deopotrivă. *Conștiința de sine* vibrează la cele mai înalte cote, acum fiind în ipostaza de a ne arăta întru absolută limpezire, înfăptuirile noastre, fără nici un ascunziș. De aceea prin *conștiință* ne vedem propriu-zis fața noastră, pentru că acum o vedem în lumina lui Dumnezeu.

Atunci, însă, când am înaintat mult în păcate, *conștiința noastră* este acoperită, sau glasul ei nu se mai aude. Și, de bună seamă, o dată cu aceasta și glasul lui Dumnezeu. Se mai aude zicându-se, uneori, despre unii și alții că au *conștiința adormită*, iar în psihologie se vorbește de o *conștiință laxă*, amorțită sau chiar moartă.

Așadar, *conștiința*, este un dar dumnezeiesc, făcut nouă, tuturor, fără nici o discriminare, fiind un mod salvator al legăturii noastre eterne cu Dumnezeu.

Dacă judecăm bine lucrurile și atitudinea noastră față de frații noștri este binecuvântată de Dumnezeu, atunci nu avem să ne reproșăm nimic. Dar cum este foarte greu să nu greșești și mai ales să mulțumești pe toată lumea, nu poți să uiți pe Sfântul Apostol Pavel, care ne-a lăsat un verset inspirat de Duhul Sfânt, care zice: „Fericit este cel ce *nu se judecă pe sine* în ceea ce aprobă!” (Romani 14, 22). Atât pentru sine cât și pentru alții!

Vine vremea, ca noi să ne *judecăm pe noi înșine*, fără să angajăm pe nimeni la acest lucru care ne privește numai pe noi, căci: „Nu este părtinire la Dumnezeu! Ceea ce arată *fapta legii scrisă în inimile lor*, prin *mărturia conștiinței* lor și prin judecățile lor, care îi învinovătesc sau îi și apără!” (Romani 2, 15).

Filmul vieții noastre este *conștiința* care este mai presus de orice memorie!

Sunt milioane și miliarde de ființe care sunt mustrate fără milă de *conștiință*. Toți cei care greșim

avem de întâmpinat glasul și ochiul *conștiinței* care nu doarme niciodată. Cazuri celebre de muștrare de conștiință, există în istoria omenirii. Ce vom spune de amarnica *muștrare de conștiință*, încercată de Sfântul Petru, atunci când s-a lepădat de Iisus? Căința lui, lacrimile lui, zbuciumul lui, toate i-au adus *tămăduitoare iertare!*

Cine nu știe de tânguirea lui Iuda, care a vândut pe Iisus? Dar el întru disperare, socotind că păcatul lui este mai mare decât iertare lui Dumnezeu, s-a dus, sfârșindu-și viața întru spânzurare!

Pildă să fie, pentru istoria omenirii, de-a pururi, modelul lui Petru care a primit iertarea prin lacrimi de pocăință.

Rămâne, pentru totdeauna, cel mai frumos episod, prin care Iisus, repune în treapta apostoliei pe Petru, cel care căzuse prin *negarea lui Iisus*, așa cum fac atei din toate timpurile.

După Înviere, în una din întâlnirile cu ucenicii Săi, Iisus a zis lui Simon Petru: „Simone fiul lui Iona, mă iubești tu mai mult decât aceștia? El I-a răspuns: Da, Doamne, Tu știi că Te iubesc! Și aceasta de trei ori, pentru a nimici *ispita trădării întreite!*

Aceasta este memoria sfântă!

Să nu ne afundăm în disperare!

Să ne aducem aminte, totdeauna, de iubirea lui Dumnezeu! *Îndurarea, iertarea și iubirea lui Dumnezeu*, atunci când *lacrimi vărsăm și ne oprim de la păcate*, se revarsă în torente iertătoare asupra noastră, cu sfântă îmbeșugare!

Cum să ne pregătim pentru întâlnirea cu Dumnezeu?

Timpu care ni s-a dat în *folosință* de către Dumnezeu este așa de scurt încât din tinerețe ajungem grabnic la bătrânețe. În viața mea din tinerețe și până spre 50 de ani, nu am prea obișnuit *să mă uit la mine*, în oglindă. Într-o zi observ că m-a năpădit culoarea moșneagului la păr, că inima era tot așa de tânără ca pe dealurile cu noroi, în drum spre parohia celebră încredințată spre păstorire. Am rămas locului, *m-am uitat mai bine* la mine și drept să vă spun, nu m-am mai recunoscut. M-a apucat un răsdravăn de batjocura vremii asupra neputințelor noastre trecătoare.

Aș zice, că *nu m-am băgat în seamă*, o mare bucată de vreme! Sentimentul este straniu! Pe negândite m-a apucat grija *bilanțului din urmă!*

De aceea, citind Cuvântul VI sau *treapta* a VI-a a Sfântului Ioan Scărarul, *despre pomenirea morții*, aflăm că: „Aducerea aminte de moarte este o moarte în fiecare zi. Aducerea aminte de moarte este un suspin de fiecare ceas!“ (Filocalia IX, p. 156).

De câte ori am fost poftit să merg în anumite delegații, mai ales când eram deputat în Parlament, refuzam din două motive. Mai întâi n-am vrut să se spună că aleșii poporului risipesc banii pe plimbări, oricât de oficiale ar fi fost și apoi din cauza unei frici organice. Dacă totuși am călătorit, pe timpul zborului n-am pierdut nici o secundă fără să mă rog intens, *dar cât de intens!*, pentru toți cei care călătoresc și pentru mine, mai la urmă, ce să zic! Cotropit de această stare, mi-am zis mereu, că dacă aș călători într-una cu avionul, n-aș mai avea timp să săvârșesc nici un păcat, oricât de mic.

Iată ce spune Sfântul Părinte Ioan Scărarul: „Frica de moarte este o însușire a firii, intrată în ea prin neascultare. Iar *tremurarea de moarte* este semnul *păcatelor nepocăite!*“ (Filocalia IX, p. 156).

Grija cea dintâi, de orice vârstă am fi, este grija de a ne pregăti pentru marea întâlnire cu Dumnezeu, la examenul cel mai important din viața noastră! Iar toată *viața noastră negativă* nu poate fi *tămăduită* decât prin grija de a face cea mai *sinceră căință pentru iertarea păcatelor săvârșite* cu lucrul, cu gândul, cu voie, fără voie, cu știință sau neștiință, în zi și în noapte!

Unii dintre noi, din păcate, spun că se vor căi mai la bătrânețe, că au timp îndestulat. Alții spun că pot să greșească pentru că Dumnezeu este bun și oricum iartă. Iar alții, mai viteji, spun săracii, că păcătuiesc ca să aibă ce ierta Dumnezeu. Aceasta ar fi culmea nepăsării, ca să nu spun, culmea nerușinării!

Păcatele nu se șterg fără lacrimi! Iată ce spune Sfântul Ioan Scărarul: „Plângând, să nu primești niciodată pe câinele (diavolul) acela care îți strecoară gândul că Dumnezeu este iubitor de oameni. Căci scopul lui este să alunge de la tine *plânsul și frica neînfricată*. Acest gând îți este bun numai când

te vezi pe tine, târât în *adâncă deznădejde!*“ Iar în talmăcirea Părintelui Dumitru Stăniloae ar fi: Să nu te bizui pe gândul că Dumnezeu este iubitor de oameni, ca prin el să slăbești *pocăința*. El să-ți fie de ajutor numai când ești în primejdie de a deznădăjdui! (Filocalia IX, p. 158).

Pentru cei care ne-am lenevit până acum, mai mult sau mai puțin, apelând tot la Sfântul Ioan al Scării, arătăm: „Nu voi tăcea să-ți fac cunoscută și povestirea despre Isichie Horevitul. Acesta petrecea totdeauna într-o *totală lenevie*, neavând nici o grijă de sufletul său. Îmbolnăvindu-se odată cu trupul până la marginea vieții, încât părea că peste un ceas va muri, dar venindu-și iarăși în fire, ne rugă să plecăm toți îndată. Zidind apoi ușa chiliei, a rămas înăuntru 12 ani fără să mai iasă vreodată la vreo vorbă cu cineva. Nu mai gusta nimic altceva, decât pâine cu apă. Ședea numai acolo, cu mintea țintă (în extaz) la cele ce le văzuse în această ieșire. Era atât de adunat cu mintea în sine, că nu și-a mai schimbat niciodată acest fel de viețuire, fiind pururea ieșit din sine și vărsând lacrimi fierbinți, în tăcere.

Dar când era să se săvârșească, deschizând ușa am intrat înăuntru. Și rugându-l mult numai atât am auzit de la el: „*Jertați-mă! Nimeni de va avea pomenirea morții, nu va putea să păcătuiască vreodată!*“ Iar noi ne-am minunat văzând pe cel odinioară atât de nepăsător, preschimbat atât de repede cu o schimbare și prefacere fericită. Și înmormântându-l cu cuvioșie, în cimitirul apropiat al castrului, după un număr de zile, căutând sfințele lui rămășițe, nu le-am aflat. Domnul a încredințat și în felul acesta, *despre pocăința lui plină de grijă și vrednică de laudă, pe toți cei ce voiesc să se îndrepte după o lenevire îndelungată!*“ (Filocalia IX, p. 160–161).

Să nu uităm: „*În tot ce faci adu-ți aminte de sfârșitul tău și nu vei păcătui niciodată!*“ (Isus Sirah 7, 38).

Care credeți că a fost cea mai mare erezie?

Sunt sigur că cea mai mare *erezie* dintre alte multe erezii a fost erezia hristologică a lui Arie, preot în Alexandria Egiptului, care a susținut: Fiul lui Dumnezeu, Iisus Întrupat, este inferior Tatălui, *fiind o creatură*, de unde respingerea divinității Fiului. Această erezie a dus la convocarea Sinodului I Ecumenic, în anul 325, sub patronajul Sfântului Împărat Constantin cel Mare, la Niceea, unde s-au adunat 318 Părinți arhieriei care au decretat Simbolul Credinței (prima parte, iar partea a doua la Sinodul din Constantinopol, în anul 381).

S-a restabilit adevărul de Credință prin articolul 2, care spune: „Și întru Unul Domn Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Unul-Născut, Care din Tatăl S-a născut mai înainte de toți vecii. Lumină din Lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut, nu făcut; *Cel de o ființă cu Tatăl*, prin Care toate s-au făcut“.

*

Ereziile au adus întotdeauna cel mai mare rău în viața omului. Aceasta însemnând un rău care a planat nu numai asupra vieții religioase ci și asupra vieții sociale. Se cunosc prigoanele și suferințele la care au fost supuși atât capii eretici cât și cei care împărtășeau învățătura greșită.

Aproape o mie de ani Biserica lui Hristos a avut de înfruntat, pe de o parte cele zece prigoane sau persecuții până în anul 313 când Sfântul Împărat Constantin cel Mare a dat acel Edict de toleranță de la Milano, iar pe de altă parte *ereziile* care au dus la dispute secole în șir precum și la prigoniri de tot felul, așa cum arată Istoria Bisericească Universală.

Îmi amintesc de felul cum gândea Voltaire despre eretici: „Este un mare rău să fii *eretic*; dar să fie oare un bine atât de mare să sprijini dreapta credință cu ajutorul soldaților și călăilor? Nu ar fi de dorit ca fiecare să-și mănânce pâinea la umbra smochinului său?“ așa cum a făcut de două mii de ani Biserica Ortodoxă a românilor, precum cunoaștem toți!

Iată câteva mărturii din Patericul Atonit: „Deseori, părinții de la muntele Athos spun:

- Dacă ar trebui să rămânem tăcuți, când credința noastră trebuie apărată împotriva ereziilor, care ar fi rostul șederii noastre pe aceste stânci, atât de mulți ani?

- Dogmele nu pot intra în Piața Comună, așa cum intră bunurile materiale.“ (Patericul Atonit, p. 48).

Și iarăși, mai adăugăm: „Înțeleptul frate Calinic (nu-i vorba despre mine!) a fost rugat să-și spună

păreră despre erezia rusă a „Adorării Numelui“. El a răspuns că: „Au uitat capul și se închină doar căciulii!“ (Patericul Atonit, p. 48).

Pentru a arăta mai practic modul cum se poate apăra împotriva *erezilor* adevărul de credință, voi arăta, cu voia Domniilor Voastre, un episod tot din Patericul Atonit, în care se zice: „Odată, părintele Bartolomeu s-a dus în sat cu anumite treburi ale mănăstirii. De îndată ce a ajuns, sătenii au venit la el și l-au rugat insistent să-i ajute să apere credința adevărată în fața unui predicator străin de învățătura apostolică, defăimându-i pe sfinți și pe Maica Domnului. Călugărul era simplu și s-a simțit stânjenit, iar după ce s-a gândit puțin, amintindu-și ceea ce a citit despre sfinți și vieților lor, l-a invitat pe predicator să se întâlnească cu el și a propus aceasta:

- Lăsați-ne să aprindem un foc în mijlocul pieții din sat. Fiecare va trece prin el și Dumnezeu va dovedi astfel care dintre noi poartă cu el Adevărul!

În ziua următoare, dimineața devreme, sătenii au adunat lemne și au clădit un rug în mijlocul pieții. Părintele Bartolomeu a sosit, dar predicatorul, nu. El a fugit cu primul vapor din ziua aceea. Când Părintele Bartolomeu s-a întors la mănăstire, ceilalți călugări l-au întrebat:

- Erai pregătit să treci prin foc?

- Eram neliniștit, dar nu m-am îndoit de credința noastră și am gândit: Pe pământ eu nu merit nimic, decât să merg în iad. Ar fi mai bine să ard aici, pe pământ, decât să ard veșnic. Deci să intrăm în foc.

Astfel, acel smerit și simplu călugăr a apărat credința așa cum au apărat-o primii martiri și părinții duhovnicești înaintea lui!“

Dacă ne poate fi milă de eretici?

Să ne amintim că Arie ereticul a murit vărsându-și mațele, precum se spune în Tradiție. Să ne amintim de Iuda! O erezie este o trădare pentru că este o despărțire de Adevăr!

Dar pentru a nu rămâne cu întristare sau înverșunare peste măsură, voi da mai jos un episod în Patericul sau apoftegmele Părinților din pustiu, pag. 191–192: „Avva Isac Tebanul s-a dus odată la chinovie, a văzut un frate greșind și l-a osândit. Când a plecat în pustie, un înger al Domnului a venit la el, s-a pus în fața ușii de la chilie și i-a zis: „Nu te las să intri.“ Bătrânul întreabă: „Ce înseamnă aceasta?“ Îngerul i-a zis: „Dumnezeu m-a trimis să te întreb: unde-mi poruncești să arunc pe fratele pe care l-ai osândit?“ Bătrânul s-a pocăit îndată și a zis: „Am greșit, iartă-mă.“ Îngerul i-a zis: „Ridică-te, Dumnezeu te-a iertat. Dar păzește-te, de acum înainte, să nu mai judeci pe cineva înainte de a-l judeca Dumnezeu!“

Să luăm aminte!

Cum să nu cădem în păcatul idolatriei?

Când noi învățăm și cele zece porunci numite și Decalogul, care s-ar traduce exact: cele zece cuvinte, cele zece porunci date pe Muntele Sinai de Dumnezeu lui Moise pentru a fi învățate de poporul ales, la porunca a doua citim: „Să nu-ți faci chip cioplit, nici asemănarea vreunui lucru din cele ce sunt în cer sus, și din câte sunt pe pământ jos, și din câte sunt în ape, sub pământ. Să nu te închini aceluia și nici să le slujești lor“ (Ieșire XX, 4–5).

Așadar, porunca oprește omenirea de a se închina la lucruri făcute de mâini omenești, la stelele cerului și la alte făpturi ale lui Dumnezeu, socotindu-le înzestrate cu puteri dumnezeiești. Se oprește, după cum se vede, idolatria, atât de mult răspândită pe vremea când Dumnezeu a dat poporului evreu cele zece porunci.

Desigur, azi creștinii, ca să nu vorbim de alte religii și confesiuni, nu se mai gândesc la acei zei mincinoși, adică la idoli făcuți de mâna omenească, cum ar fi Molohul căruia i se jertfeau ființe omenești sau boul Apis la egipteni.

Cuvântul „*idol*“ a primit în creștinism și un alt înțeles, după cum scrie Sfântul Pavel creștinilor din Colose, înțeles de *slujire la idoli*, adică *iubirea de argint*, lăcomia la mâncări și băuturi, căci *dumnezeul lacomului este pântecul* (Filipeni III, 19). După cum se vede, banii, mâncarea, hainele și alte lucruri care l-ar face pe credincios *rob* al lor, pot fi considerate ca și *idoli* lor.

Îmi aduc aminte, când eram în Transilvania preot, unii săteni, așa, ca din senin începeau să-și strice

casa pe care o aveau mai mare în curte, ei stând într-o bucătărie de vară. Când i-am întrebat de ce fac aceasta mi-au răspuns cu nonșalanță: Păi, o stric, domnule părinte, ca s-o fac mai mare, cu etaj, dumneata nu vezi vecinul meu câte etaje a cocoțat spre cer? Ce, eu sunt mai prăpădit ca el? Nu mă las! Când i-am întors vorba spunându-i, că n-are copii și n-are rost să se ostenească atâta, a zis în ciudat: N-are a face, este treaba mea și nu te amesteca! N-am mai insistat. În fața mândriei nu puteai face nimic. Am văzut că lucrurile nu s-au schimbat de 40 de ani încoace. Se merge pe același șablon în viața unor oameni, pentru că în general se păstrează o oarecare măsură în zădărniciile și deșertăciunile acestei lumi în care trăim și noi zi de zi.

Ne închinăm și noi la idoli, deci atunci când:

- *muncim* peste măsură, adunând ca bogatul din Evanghelie care a fost numit nebun;
- sau când ne *lenevim*, lăsând pe alții să se zdrobească în fiecare zi, pentru că este bine să ne întrebăm, în Țara aceasta: câți muncim și câți lenevim?
- sau când ne împodobim trupul și cele din jur: case, acareturi, moșii și alte lucrări ce ne istovesc trupul și sufletul;
- sau când *nu citim nimic*, stând vreme îndelungată *în fața televizorului* și tot schimbând posturile care ne fură timpul și, o, dacă am vedea doar lucrurile care zidesc!
- sau când tocăm pacea celor din jur trecându-i prin tăișul limbii, distrugându-le numele într-o învrăjbită diavolească!
- sau când ne prăvălim fără rușine în toate apucăturile pe care nu le mai înșir aici!

De aceea, ca să nu fim învinovați de idolatrie, trebuie să iubim pe Dumnezeu, mai presus de orice și pe aproapele, zidirea lui Dumnezeu, păstrând măsura curată în toată lucrarea noastră!

Ce trebuie să înțelegem din cuvintele Ecclesiastului: „Totul este deșertăciune și vânare de vânt?”

De câte ori am citit această carte a regelui Solomon, care cuprinde 12 capitole, am rămas pe gânduri și din entuziasmul meu de a croi și zidi pe acest pământ nu a mai rămas mare lucru. Adică? Aș dori să se știe, că nu ți se taie respirația, dar te așază într-un plan de gândire extrem de serios: ce zidești, cât zidești și ce rămâne din zidirea ta în planul vieții pentru mâine!

Cum să nu te pună pe gânduri: „Deșertăciunea deșertăciunilor, zice Ecclesiastul (pusă sub autoritatea lui Solomon), toate sunt deșertăciuni! Ce folos are omul din toată truda lui cu care se trudește sub soare? Un neam trece și altul vine, doar pământul rămâne totdeauna!” (cap. 1, 2–4).

Cum să înțelegem cuvintele acestea? Exact cum sunt scrise!

Îmi aduc aminte și cine nu-și aduce aminte de uragane și de acele ciclonuri de prin America ce mătură în câteva minute un oraș întreg? Vin apele și îneacă totul! Bate o grindină și distruge totul! Un foc mistuie în câteva ore un sat sau un oraș întreg! Vine un cutremur și înghite o regiune sau o metropolă fără să mai vezi urmă de viață!

Iată încă o zădărniciie de a noastră în fața lui Dumnezeu, pentru că toate acestea le putem spune și măsura în raport cu Dumnezeu și veșnicia la care suntem chemați: „Pentru orice lucru este o clipă prielnică și vreme pentru orice îndeletnicire de sub cer. Vreme este să te naști și vreme să mori; vreme este să sădești și vreme să smulgi ceea ce ai sădit. Vreme să rănești și vreme să tămăduiești; vreme este să dărâmi și vreme să zidești. Vreme este să plângi și vreme să râzi; vreme este să jalești și vreme să dănuiești. Vreme este să arunci pietre și vreme să le strângi; vreme este să îmbrățișezi și vreme este să fugi de îmbrățișare. Vreme este să agonisești și vreme să prăpădești; vreme este să păstrezi și vreme să arunci!” (Ecclesiastul 3, 2–6).

Oricine citește aceste lucruri rămâne pe deplin lămurit că așa stau de neclintit de la începuturi și că nimic nu se poate schimba și dacă am rămâne numai în ipostaza aceasta și n-am citi mai departe, pentru a ne împăca sufletele noastre: „Toate le-a făcut Dumnezeu frumoase și la timpul lor; *El a pus în inima lor veșnicia*, dar fără ca omul să poată înțelege lucrarea pe care o face Dumnezeu, de la început până la sfârșit” (Ecclesiastul cap. 3, 11).

Din Ecclesiast vom înțelege bine viața dată de Dumnezeu care are în componența ei cele două laturi clare: spirituală și materială! Iar a pune grijă exagerat pentru cele materiale în detrimentul celor spirituale este o „deșertăciune a deșertăciunilor!“ Ce credeți că vrea să ne spună parabola despre bogatul nemilostiv și săracul Lazăr? Îmbogățire peste noapte! Cu orice preț îmbogățire! Și auzi glasul nemitarnicului Dumnezeu: „Nebune, în noaptea aceasta se va lua sufletul de la tine și cele ce le-ai adunat cui vor rămâne?“

Cetăți, orașe, imperii și câte alte zidiri au pierit. Le mai citim în istorii! Turnul din Pisa se înclină! Domul din Veneția intră la apă câțiva centimetri pe an, Ierusalimul a fost dărâmat cu templu cu tot! Atlantida nu mai este! Cu cât ne ticăloșim mai mult, cu atât vor dispărea și alte *osteneli* ale oamenilor ca apoi din nou să ne apucăm de zidit. Tot ce s-a zidit din *silnicie* a pierit! Numai zidirile din dragoste durează până azi!

Doar ce este zidit din iubire de Dumnezeu nu este deșertăciune a deșertăciunilor!

Cartea Ecclesiastul se încheie așa: „Iată pe scurt; tot ceea ce ai auzit aceasta este: Teme-te de Dumnezeu și păzește poruncile Lui! Acesta este lucru cuvenit fiecărui om. Căci Dumnezeu va judeca toate faptele ascunse, fie bune, fie rele.“ (cap. 12, 13–14).

Care este rostul rugăciunii?

Dacă m-aș apuca să scriu cum anume să ne rugăm, ar fi o treabă peste măsură de ușoară. De ce mă ați întreba imediat? Iar eu v-aș răspunde, fără să mă ostenesc prea mult, că este mai ușor, chiar cel mai ușor să *scrii* despre rugăciune! Dar ce este mai greu? Mai greu este să-ți pui genunchiul la rugăciune și să o faci serios și cu râvnă.

Îmi aduc aminte foarte bine, când eram prin Egipt, un musulman, la ora fixă pentru rugăciune, și-a întins covorașul special și a început să facă mătăanii de zor, chiar dacă noi stăteam la stație pentru a face plinul cu benzină la mașină. Până nu și-a terminat *rugăciunea* nu a trecut la *fapta bună*! Așadar temelia solidă a faptei bune este *crediința în Dumnezeu împletită cu fapta bună*. Mă veți întreba: De ce am amintit de rugăciunea unui musulman? Pentru că m-a marcat, m-a impresionat cum mă impresionează până la lacrimi un credincios din orașul Curtea de Argeș, care vine la rugăciune, la oră fixă, la Paraclisul unde sunt moaștele Sfintei Filoteia, în fiecare zi, deși este șchiop de un picior. L-am văzut pornind de acasă, din vreme, și, cu evlavie și râvnă, ajutându-se de cârjă, vine pe Bulevardul Basarabilor kilometri întregi dus-întors!

Sunt umilit, definitiv, de acest creștin formidabil al Curții de Argeș! Ce voi spune eu lui Dumnezeu care am picioare sănătoase și nu merg la Biserică totdeauna, sau cu o *precizie de ceasornic*, ca acest creștin argeșean?

Să lăsăm că sunt prins de lucrări și drumuri administrative! Ce sunt acestea în fața lui Dumnezeu?

Am văzut, la Catedrala Episcopală, la Paraclis, la bisericile din Pitești, Câmpulung, Curtea de Argeș, Topoloveni, Costești, Mioveni și în toate satele pe unde am mers, nu mai vorbesc de mănăstiri, o lume extraordinară a lui Dumnezeu, un popor binecuvântat însetat de sfințenie, care nu glumește cu credința, cu Biserica, cu evlavia, cu rugăciunea!

De atâtea ori am dorit să fiu în genunchi, cu ei în biserică, în timpul slujbei! Să stau între ei, să mă bucur și să mă umplu de credința și rugăciunea lor curată și sinceră!

Pot spune că am învățat și învăț să mă rog de la creștinii iubiți ai lui Dumnezeu! Nu trebuie să ne fie rușine a mărturisi și în public aceasta pentru că Dumnezeu știe mai bine ca oricine, gândul nostru și pornirea inimii, a fiecăruia dintre noi!

Îmi aduc aminte de glorioșii creștini din prima parohie din Transilvania, Tioitiur — Gherla, care atunci când aveam greutăți și prigoniri pentru că am îndrăznit să încep construirea unei biserici noi fără aprobare (pentru că nici nu se dădea!), au început să facă post negru și rugăciuni cu psaltiri pe rândul satului, câte zece credincioși și creștine pe zi! Când am aflat, desigur, mult mai târziu, am căzut cu fața la pământ și am plâns cu amar! Unde s-au mai găsit astfel de oameni? Cât de mare este credința lor și dragul pentru biserică, altarul care se zidea din suferințe? Și asta era prin anul 1965!

Și acum când scriu, lacrimile îmi cad în șirag de bucurie și prețuire pentru acele sfinte ființe! Iată, așadar, cum se *împletește rugăciunea* pentru fapta cea bună! Biserica se ridică prin muncă de zi cu zi și rugăciune pentru păstorul lor!

De câte ori, Doamne, nu am auzit că și creștinii și creștinele argeșene și muscelene și nu numai de la noi ci din toată Țara aceasta binecuvântată de Dumnezeu, pun la picioarele Crucii lui Iisus, rugăciunea cea de foc, ce aprinde razele speranței și a bucuriei veșnice!

„Rugăciunea este rodul bucuriei și al mulțumirii. Rugăciunea este *alungarea întristării și a descurajării!*“ Așa scrie Evagrie Ponticul, pentru cei de atunci și cei de azi! Dacă s-ar face rugăciuni cu credință, tinerii nu și-ar mai pune ștreangul de gât întru disperările trecătoare!

„Precum pâinea este hrana trupului și virtutea hrana sufletului, așa și *rugăciunea duhovnicească este hrana minții!*“, spunea același Sfânt Părinte Evagrie (Filocalia, vol I, p. 89, 99).

Să nu uităm rugăciunea! Stăruitoarea strigare către Dumnezeu până ne aude! Să nu disperăm niciodată! Să insistăm! Să strigăm până ne aude Dumnezeu! El nu este surd! Inima Lui aude inima noastră!

Cum trebuie să ne rugăm?

Cu stăruință și curaj nebun!

Cu inima curată!

Iertând tuturor toate!

Cu inima înfrântă și smerită!

Doamne, strigat-am către Tine, auzi-mă!

Așa a fost auzit David, strigând către Dumnezeu! Așa ne va auzi și pe noi! Să încercăm acum! Și totdeauna! Curaj!

În ce măsură suntem liberi să ne schimbăm hotărârile?

Am ascultat deseori dialoguri între făpturile lui Dumnezeu, povestindu-și necazurile mai ales și făcându-se, mai întotdeauna sfârșitul discuției cu implacabilul: *asta este!* Gândul m-a dus de îndată la vorba latină: *ita est!* Ceea ce înseamnă același lucru: *asta este!* La auzul acestui final, pe dinăuntru m-a apucat o îndârjire și cu mare greutate am înghițit astfel de vorbă și oarecum, stare fatalistă.

Auzi mereu: ești un fatalist! Adică un om care crezi în puterea absolută a destinului, pentru a fi în atmosfera Dicționarului care spune: FATALITATE: Forță supranaturală care ar determina în mod *prestabilit* și implacabil mersul lucrurilor și viața oamenilor, soartă, destin. Ceea ce este de neînlăturat, inevitabil. Concurs nefericit de împrejurări, care nu poate fi evitat.

Și când folosim expresia *predestinație* se înțelege pentru oricine cam același lucru: PREDESTINAȚIE sau PREDESTINARE: Ceea ce i-ar fi cuiva dinainte hotărât de divinitate, de soartă: *ursită*, destin, soartă, predestinație. Doctrină potrivit căreia fiecare om ar avea fixat de mai înainte destinul său de către divinitate.

Și dacă deschidem Dicționarul Enciclopedic, la cuvântul PREDESTINARE, citim: Doctrină teologică potrivit căreia divinitatea ar hotărâi dinainte dacă un om va fi *mântuit* sau *osândit!*

S-ar înțelege, așadar, că Dumnezeu ar fi stabilit mai dinainte destinul temporal și veșnic al creaturilor sale. *Predestinarea* ar reprezenta scopul urmărit de Dumnezeu, mai înainte, din veșnicie, cu privire la *mântuirea* sau *osândirea* fiecărui individ în parte.

Din capul locului trebuie să facem o netă distincție între termenii *predestinare* și *alegere*. După cum bine se știe Vechiul Testament prezintă esențialmente *taina alegerii* în Israel, popor pus deoparte, selecționat, ales pentru a o *chemare specială*. Această alegere se caracterizează printr-o hotărâre liberă a lui Dumnezeu, nefiind un scop în sine ci doar un mijloc prin care Dumnezeu a hotărât realizarea planului Său în vederea întemeierii Împărăției Lui. Atunci când Dumnezeu a ales pe Avraam, aceasta nu a fost o măsură arbitrară pentru că *legământul* încheiat cu el și posteritatea sa viza, bineînțeles, binecuvântarea tuturor familiilor pământului, precum citim, întru limpezire în Cartea Facerii (sau Geneza): „Domnul zisesese lui Avraam: Ieși din Țara ta, din rudenția ta și din casa tatălui tău și vino în

țara pe care ți-o voi arăta. Te voi face să devii un neam mare și te voi binecuvânta; îți voi face un nume mare și vei fi o binecuvântare. Voi binecuvânta pe cei care te vor binecuvânta ... și toate familiile pământului vor fi binecuvântate în Tine!“ (Geneză 12, 1–3).

Tot astfel s-au petrecut lucrurile și cu poporul lui Israel: „Și Moise s-a suit la Dumnezeu. Și Domnul l-a chemat de pe munte, zicând: Așa să vorbești casei lui Iacov și să spui fiilor lui Israel: Ați văzut ce am făcut Egiptului și cum v-am purtat pe aripi de vultur și v-am adus aici la Mine. Acum, *dacă veți asculta glasul Meu și dacă veți ține legământul Meu, veți fi ai Mei dintre toate popoarele, căci tot pământul este al Meu!*“ (Exod 19, 3–5).

După cum se vede, aici intervine o condiționare DACĂ *veți asculta „veți fi ai Mei dintre toate popoarele!*“

După cum se știe, n-au prea ascultat și drept consecință au fost duși în robii: egipteană, babiloniană și împrăștiată pe fața întregului pământ, după cum spun Scripturile!

Se vede ca la lumina zilei că *alegera* nu este o *predestinare* prin care s-ar *decreta* o stare sau un *destin* pentru fiecare zidire omenească în parte.

Cei care susțin o *predestinare absolută* pretind că se bazează pe anumite scrieri din epistolele Sfântului Apostol Pavel. Desigur, versetele 9 și 11 ale Epistolei către Romani, *scoase din context*, par la prima vedere să sprijine o doctrină a predestinării: „El are milă de cine vrea și împietrește pe cine vrea“ (Romani 9, 14–18).

De ce, ar cădea imediat întrebarea? Tot Apostolul Pavel, ne deslușește, după cum citim: „Le mărturisesc că *am râvnă* pentru Dumnezeu, dar nu potrivit cunoștinței, pentru că *necunoscând dreptatea lui Dumnezeu*, au căutat să-și stabilească o *dreptate a lor înșiși și nu s-au supus astfel dreptății lui Dumnezeu!*“ (Romani 10, 2–3).

Cam toți facem la fel, într-o măsură mai mare sau mai mică. Fiecare venim cu *dreptatea noastră*, adică *după capul nostru*, mai bine zis și atunci dăm vina pe oricine!

De câte ori nu învinuim, fără rușine, să-mi fie iertată expresia, pe oameni, pe stihiiile naturii, pe Dumnezeu Însuși, pe oricine, numai pe noi nu, în a judeca și a ne plasa într-o zonă încremenită, spunând: asta este!

Cred că se va înțelege și mai bine că acel concept, să-i zicem, *predestinarea*, nu stă în picioare, nicidecum, voi ilustra cu ceea ce i s-a întâmplat regelui Ezechia care a primit veste prin proorocul Isaia, trimis de Dumnezeu să-i spună: „Așa vorbește Domnul: Puneți casa în rânduială, căci vei muri și nu vei trăi!“ (Isaia 38,1).

Ce a spus Iezechia? A spus: Asta este!

S-o creadă naivii! Deși unii ar spune:

Dar, bine oameni buni, a zis Domnul, este deci o hotărâre a lui, o predestinare!

Așa ar fi la prima vedere, numai că: „Iezechia s-a întors cu fața la perete, s-a *rugat Domnului*, și a spus: „Doamne, adu-Ți aminte că am umblat înaintea Ta în adevăr și cu inimă întreagă și am făcut ce este bine înaintea Ta“ și Iezechia a *vărsat multe lacrimi*. Atunci cuvântul Domnului a venit la Isaia, zicând: „Du-te și spune lui Iezechia: Așa vorbește Domnul, Dumnezeul Tatălui Tău David: Am auzit *rugăciunea ta* și am văzut *lucrurile tale*. Iată, voi mai adăuga încă cincisprezece ani la zilele tale. Te voi scăpa pe tine și cetatea aceasta, din mâna împăratului Asiriei; și voi apăra cetatea aceasta“ (Isaia 38, 2–6).

Ce bucurie imensă a inundat inima bolnavului rege Iezechia? Cu *rugăciunea și lacrimile* lui a *schimbat hotărârea lui Dumnezeu!* Așa a fost și cu salvarea cetății Ninive care avea 120.000 de mii de locuitori. Postul și rugăciunea, îndreptarea de la rele a poporului, căința regelui și a tuturor ninivitenilor a dus la anularea hotărârii lui Dumnezeu că cetatea va pieri în 40 de zile dacă nu se întorc de la viața păcătoasă dusă zi de zi! Să citim cu osârdie din Biblie și cartea lui Iona proorocul și ne vom lecui de vorba: *asta este și de mult trâmbițata predestinare*.

Ar fi bine, de-a dreptul mângâietor, ca oricine intră în *disperare* să citească tot capitolul 38 din Cartea Isaia și se va lămuri pe de-a întregul în privința lui ASTA ESTE și împotriva *predestinării!*

Nu ceea ce ni se întâmplă este *înscris în ceruri* ci ceea ce facem noi aici în fiecare zi. Și apoi nu este nevoie să fie înscris în ceruri pentru că se înscrie în conștiința noastră, a fiecăruia, tot ce săvârșim noi și atunci, la dreapta judecată, CD-romul, adică cele ce s-au imprimat se vor vâdi mai întâi în fața

judecății noastre personale și particulare. Ne vom vedea, în sfârșit, așa cum suntem, goli-goluți, cu isprăvile noastre, de care ne va apuca o înfiorătoare rușine sau o mare bucurie!

Nu întâmplător, unii creștini care pleacă în Țara de peste veac, în pragul trecerii, au o față luminoasă, spun că văd îngeri, că aud cântece cerești, iar alții strigă, înjură de Dumnezeu, urlă groaznic, spunând că văd draci și alte priviri înfricoșătoare.

Jacques fatalistul s-a înșelat când a afirmat că nouă ni se întâmplă ce este scris în ceruri, adică precum mai spun unii români, și nu numai, *ce ți-e scris în frunte-ți este pus!*

Așa încât, avem libertatea (liberul arbitru!) să schimbăm orice hotărâre din viața noastră de toate zilele! Mai mult, putem, după cum ați citit mai sus, din câteva exemple, *să schimbăm Însăși hotărârea lui Dumnezeu*, atunci când stă ca și sabia lui Damocles, gata să cadă peste grumazul nostru!

Dorul de îndreptare și silința de a nu mai greși este drumul drept și fără surprize care ne duce cu gândul și inima la cuvintele care nu se vor schimba niciodată: „Duceți-vă și învățați ce înseamnă: Milă voiesc, iar nu jertfă!“ Căci n-am venit să chem la pocăință *pe cei dreپți, ci pe cei păcătoși!*“, cuvinte cu care Iisus a muștrat pe fariseii din veacul său, ca să învețe și cei din veacul nostru! Amin!

Ați întâlnit vreodată pe cineva care să rabde cu artă?

Prin anii '50 ai secolului trecut, venea în inspecție la școala noastră nemțeană Inspectorul General al Patriarhiei Române în persoana distinsului Preot Zaharia Mântulescu! Ce nume și prenume monumentale! Dar purtătorul acestora? N-am văzut în viața mea un om mai elegant la propriu dar și la figurat. Doar părintele Benedict Ghiuș de la Cernica îl întrecea.

Vorba, gesturile, ținuta, abordările în clasă, toate-toate te duceau într-o lume de vis, ireală! M-am gândit mereu să-l iau drept model, dar parcă atâta așezare și delicatețe mă făceau să am mare voie bună și să zburd fără grijă. Totul era în regulă, iar oamenii erau prea buni ca să fie cumva rău. Ce vremi de superioară delicatețe! Mă înfioară cele de acum și nici că sunt speranțe de delicatețea de care avem nevoie fiecare ca și de aerul curat!

De ce am împovăra pe cei de aproape și de departe, cu lipsa noastră de *delicatețe*? De ce să fie și acum actuală, de atâtea secole: „Dar nici unul din ei nu a aflat calea ca să se învinovățească pe sine, ci fiecare împovăra pe fratele său? Iată, de aceea nu putem spori, de aceea nu izbutim să ne folosim vreodată de ceva, și rămânem tot timpul nostru *otrăviți de gândurile* ce le avem unii împotriva celorlalți, *măcinându-ne unii pe alții*. Fiindcă fiecare *își dă dreptate sieși*, fiecare se lasă pe sine, cum am spus, nepăzind nimic și cere de la aproapele păzirea poruncilor. De aceea, nici nu ne obișnuim cu binele. Căci chiar dacă dobândim puțină lumină, îndată o cerem aceea de la aproapele, învinovățindu-l pe el și zicând că era dator să facă aceasta și de ce n-a făcut aceasta? De ce nu cerem de la noi, mai degrabă, împlinirea poruncilor și nu ne învinovățim pe noi înșine, ca pe unii ce nu le păzim? Unde este bătrânul acela, care, întrebat fiind: „Ce ai aflat mai bun pe calea aceasta, părinte?“, a răspuns și a zis: „Să mă învinovățesc în toate pe mine însumi“. Aceasta a lăudat-o și cel ce a întrebat. De aceea a zis: „Altă cale afară de aceasta nu este“. Sfântul Teofil a spus: „A pune totdeauna vina pe tine însuși înseamnă a nu mai vedea răul nicăieri în altă parte, ci numai în tine și prin aceasta a-l vindeca cu adevărat. Căci *nu poți vindeca pe alții cu sila*, dar te poți îndrepta pe tine, cu voia ta. Sau poți opri mereu *aparitia răului în tine* și poți opri curgerea lui de la tine și te poți face izvor al unui curent neîncetat de bine. Este singura metodă de a opri creșterea răului, de a lucra la covârșirea lui de către bine. Iar Sfântul Pimen, adaugă zicând: „*Răul se oprește numai dacă nu răspunzi la răul altuia cu răul din tine*, prin faptul că-l învinovățești. *Răul de la altul se îneacă în oceanul iertării tale*. Propriuzis, este topit înainte de a ajunge la tine, prin faptul că nu-l vezi. Răul este într-un anumit fel și produsul unei închipuiri, o nălucire. Originea răului este o închipuire a răului. *Îi dăm puterea de a exista* și de a ne chinui prin închipuirea că el există. Aceasta este inconsistența și existența lui. Prin aceasta putem susține răul inconsistent în eternitate (iadul).

A învăța *virtutea delicateții* este cel mai greu lucru de pe pământ. Chiar dacă așa s-ar părea la prima vedere, au fost ființe ale lui Dumnezeu, care au dat dovadă de absolută delicatețe. Pentru a

ilustra cele de mai sus, voi reda mai jos, următorul episod: „Așa a făcut acel sfânt bătrân, căruia, fiind bolnav, i-a pus fratele în mâncare, în loc de miere, ulei de rapiță, care era foarte vătămător. Și totuși bătrânul n-a zis nimic și a mâncat în tăcere o bucată de legumă și a doua, cât era de trebuință, neînvinovățind pe fratele în sine însuși, zicându-și cumva că l-a disprețuit. Și nu numai că nu a spus aceasta, dar nici măcar cu un cuvânt nu l-a supărat. Iar când a aflat fratele ce a făcut, a început să se necăjească, zicând: „Te-am omorât, Ava, și ai pus păcatul asupra mea pentru că ai tăcut“. Iar bătrânul i-a răspuns cu blândețe (delicatețe!), zicând: „Nu te necăji, fiule! Dacă Dumnezeu ar fi voit ca eu să mănânc miere, mi-ar fi pus miere. Deci îndată a pus lucrul pe seama lui Dumnezeu!“

Iar în tălmăcirea Părintelui Stăniloae: „Este un mare optimism afirmat aici. Să te bucuri chiar de necazuri, ca aducătoare ale milei lui Dumnezeu. Iar felul acesta nimic nu-ți mai produce suferință și tristețe!“

Ca să rabzi totul, cu o seninătate îngerească, înseamnă că ai ajuns la suprema delicatețe, care este, de bună seamă răbdarea despre care spune Iisus: „Întru răbdarea voastră vă veți dobândi sufletele voastre“ (Luca 21, 19) și, mai mult: „Cine va răbda până la sfârșit acela se va mântui!“ (Matei 10, 22).

Ș-apoi, nu se merită să fim delicați?

Delicatețe, înseamnă Bunătate!

Bunătate, înseamnă Dragoste!

Iar Dragostea, înseamnă Dumnezeu!

Cine rezistă acestei ecuații, s-a mântuit!

Cum ne putem tămădui de rău?

Dacă s-ar face o statistică mondială și tot n-am ști exact cât de mulți oameni sunt posedați de diavol! În amarul meu de viață, am întâlnit de mai multe ori bărbați și femei și uneori și copii cuprinși de muncirea demonilor. Însă numărul cel mai mare este de parte feminină. Nu se prea știe să fie un număr mare de bărbați. Se întreba cineva mai de mult: De ce sunt pe lumea asta mai multe femei posedate? N-a trebuit să stea în urechi întrebarea prea mult, pentru că o femeie bătrână, încărcată de ani, buni și sănătoși, a răspuns din prea plinul inimii: Deh, fetelor, unele dintre noi femeile am făcut ucideri prin multele avorturi, în viața noastră. Și-apoi am făcut și alte stricăciuni, de care îmi este rușine să vorbesc!

Fără să vrem, trebuie să recunoaștem, că nu putem să evităm de a vorbi despre antropologia omului căzut. Trebuie mereu să ne reamintim despre căderea primilor oameni în păcat, urmările lui și eliberarea din această cădere pentru a se restabili ordinea în viața noastră și cu aceasta, ordinea în Univers!

Omul, înainte de cădere, fiind aproape de Dumnezeu, contempla ce era spiritual în el fiind într-o bucurie și o desfătare nematerială și cerească el primind de la Dumnezeu o fire bună și fiind înzestrat cu toate darurile spirituale și materiale. Așadar, omul a devenit stăpânitor al celor văzute și: „nici focul nu putea ceva împotriva lui, nici apa să-l înece, nici fiara nu-l vătăma, nici otrava nu-și producea efectul asupra lui. Dar, odată ce s-a supus amăgirii, a predat stăpânirea amăgitorului!“ , așa cum scrie Sfântul Simion Metafrast, în Filocalia V, p. 294.

De atunci, am putea spune, că într-un fel oarecare s-a ajuns la o posesiune a celui rău și vicelan, asupra omului.

La propunerea răuvoitoare a diavolului, care și-a luat un nou veșmânt, cel al șarpelui, ca astfel să nu fie dibuit, Adam și Eva au fost duși în starea de a tinde spre o îndumnezeire falsă și să ajungă fără nici un efort la asemănarea cu Dumnezeu, fără ajutorul lui Dumnezeu. Ba, mai mult, chiar clevetindu-l pe Dumnezeu, călcând voia liberă și astfel pierzând bucuria Raiului din cauza *mândriei*, a *neascultării*, a *lăcomiei* și a *nerecunoștinței*, cele patru patimi care ne bântuie și pe noi astăzi, într-o măsură mai mare sau mai mică.

Putem sublinia că, cei ce suntem cuprinși de *duhul mândriei*, *duhul neascultării*, *duhul lăcomiei*, *duhul desfrânării*, *duhul leneviei*, *duhul clevetirii*, *duhul gândurilor spurcate*, *duhul urii* și alte duhuri cumplite, ușor-ușor, intrăm în câmpul de posedare al diavolilor, care nu ne cruță viața, transformând-o într-un iad chiar aici pe pământ.

N-am putea spune, desigur, că noi cei de azi am fi rezistat ispitirilor și tentațiilor, găsind acum scuze și acuzând pe strămoșii noștri de păcătuire. Toți vedem, în fiecare minut și oră, că în jurul nostru răsar atâtea suferințe de tot felul în urma păcatelor pe care le săvârșim și deși cunoaștem și din experiența noastră întreaga gamă de amărăciuni și golul imens din sufletul nostru, noi săvârșim în continuare păcate peste păcate.

Nu în mod întâmplător, șirul păcatelor de moarte începe cu *mândria*. Cel rău, vicleanul diavol lucrează tocmai cu această stare și biruie folosind *poarta mândriei* pe care o deschide cel neînțelept și plin de sine, diavolul intrând cu voia noastră. El, o dată intrat cotopește totul și face praf: inima, sufletul, pacea noastră cu oamenii și cu Dumnezeu! De aceea Sfântul Dorotei ne face atenți, atunci când ne scrie: „Căci de unde au venit la noi toate necazurile acestea? De ce am căzut în toată starea aceasta vrednică de plâns? Nu din pricina *mândriei noastre*? Nu pentru neînțelepciunea noastră? Nu pentru că ținem la voia noastră cea rea? Nu pentru că stăpânește în noi amărăciunea voii noastre? Dar de unde? Nu a fost zidit omul în toată desfătarea, întru toată bucuria, întru toată odihna, întru toată slava? Nu era în Rai? I s-a poruncit: Să nu faci aceasta! Și a făcut. *Vezi mândria? Vezi tăria cerbiciei? Vezi nesupunerea?* De aceea, Dumnezeu văzând această nerușinare, zice: Acesta este nebun, acesta nu știe să se bucure! De nu va cunoaște zilele rele, va pieri cu desăvârșire. Căci de nu va învăța ce este necazul, nu va afla ce este odihna. Atunci i s-au dat lui cele vrednice de el și l-a scos din Rai. S-a predat, deci, *iubirii de sine și voilor sale*, ca să-și zdrobească oasele sale, ca să învețe *să nu se bizuie pe sine*, ci să asculte de porunca lui Dumnezeu, ca aceste urmări nenorocite ale neascultării lui să-l învețe odihna ascultării, cum zice prin proorocul: *Te va învăța pe tine, neascultarea ta!* (Ieremia 2, 19, Filocalia IX, pag. 484).

După ce criterii își alege diavolul victimele? Cred că s-au înțeles criteriile, arătând *duhurile rele* ce ne bântuie! Căci de ceea ce suntem stăpâniți, adică *de ce rele ne-am biruit pe noi înșine*, de acel diavol suntem biruiți. De pildă, dacă ne-a biruit duhul cel rău al mândriei, atunci *diavolul mândriei* a pus gheara pe noi cum înhață uliul pe bietul pușor nepăzită!

Dacă ne-am biruit de *duhul desfrânării*, atunci *diavolul desfrânării* face din noi o căzătură desfigurată și de tot plânsul! Dacă, *duhul urii* a pus stăpânire pe noi, atunci *diavolul urii*, desăvârșește opera lui, ne prăbușește de pe acum în starea de iad, chiar aici pe pământ. Îi auzi pe unii dintre noi spunând: Aici este iadul!

Am putea spune că este așa, chiar dacă starea aceasta nenorocită a ajuns ca un fel de obișnuință, în care noi, nefericiții, ne ducem zilele, ca vai de capul nostru.

N-am să uit a sublinia, că *posedarea* sau cotopeirea de către diavol se dorește a fi peste tot și peste toate, pentru că, iată ce spune Sfântul Apostol Petru: „Fiți treji! Privegheați! Potrivnicul vostru, diavolul, umblă, răcnind ca un leu, căutând pe cine să înghită. Căruia stați împotrivă, *tari în credință*, știind că aceleași suferințe îndură și frații voștri din lume!“ (I Petru 5, 8–10).

Nu știu dacă preoții ar trebui să fie cei dintâi vizați sau nu și dacă au cele mai grele lupte. Ceea ce este însă foarte important în această privință de știut, este *chemarea specială* a bietului preot. Clericul lucrează într-o dimensiune sacră. Misiunea lui este de a aduna în Împărăția lui Dumnezeu sufletele încredințate spre păstorire. În această ipostază fiind, pe drumul pastoral întâmpină *lovituri* asupra persoanei sale, asupra lucrării sale și asupra obștii încredințate.

Și acolo unde lucrarea este mai mare și importantă și loviturile sunt mai înverșunate. Să nu uităm, așadar, după cum citim în Sfânta Scriptură: „Izvorul înțelepciunii este *cuvântul* lui Dumnezeu întru cele înalte, și căile ei sunt porunci veșnice. Fiule! Când vrei să te apropii să slujești Domnului Dumnezeu, *gătește-ți sufletul tău spre ispită!* Încordează-ți inima ta și fii tare și să nu te tulburi în timpul încercării!“ (Înțelepciunea lui Isus Sirah, 1,5 și 2, 1–2).

După cum ni se întâmplă, uneori, să ne cuprindă un fum de pucioasă și nu putem respira, și dacă nu fugim riscăm să ne asfixiem, tot așa, răul păcatului, când cuprinde obștea și păstorul, laolaltă, doar cu mari și susținute eforturi și mai ales cu ajutorul lui Dumnezeu se poate scăpa. Există, așadar, soluția! Iată-o: „*Lipește-te de Domnul* și nu te depărta, ca să fii înălțat la sfârșitul vieții! Tot ce îți se va întâmpla, primește cu plăcere și în necazurile tale fii îndelung răbdător. Căci în foc se lămurește aurul, iar oamenii cei plăcuți Domnului, în *cuptorul smereniei!* Crede în El și îți va ajuta ție, îndreptează căile tale și nădăjduiește în El!“ (Înțelepciunea lui Isus Sirah 2, 3–6).

Starea mondială de îndiavolire nu se poate tămădui decât cu o *credință fermă și curată în Dumnezeu*, prin *rugăciune susținută de fapte bună* și un *post negru*, ca al ninivitenilor celebri, care au biruit hotărârea lui Dumnezeu de a-i pierde!

Iisus Domnul, ne zice nouă azi și mereu, că acest neam de demoni, — care ne bântuie -, cu nimic nu pot ieși, decât numai cu rugăciune și cu post!“ (Marcu 9, 29).

Să lovim, așadar, în stârpitura de diavol, cu rugăciune de foc și post negru, după putere!

Ce înseamnă ura?

Nu este nimic mai periculos în viața pe care o ducem noi aici pe pământ decât să știi, că în jurul tău, sau în casa ta, chiar și în mijlocul celor de care te bucuri să-i vezi la locul de muncă sau în orice drumetii, sunt oameni *răi*, *egoiști* și care *urâsc* tot ce le cade în fața ochilor.

Auzim, deseori, în discuțiile cu alții, spunându-se că cineva anume, este *negru în cerul gurii*. Adică un om rău! Dar nu este același lucru când vezi un câine că este negru în cerul gurii. Atunci spui că este un câine de soi.

Ne întrebăm, deseori, și mai ales atunci când dăm peste un *om rău*, de ce se găsec pe lume și astfel de oameni? Cineva mi-a spus într-o zi, că este normal să fie și astfel de specimene, pentru a fi colorată viața. O fi colorată și frumoasă viața cu oameni *răi*, dar nu este mai potrivită oare o lume plină de culorile florilor și cântecul păsărilor?

Victor Hugo, sătul și el până'n gât de tot felul de răutăți, a ajuns la concluzia că: „Cei *răi* invidiază și urâsc; este felul lor de a admira!“ Dacă în lume ar lipsi *răutatea* și inima noastră ar fi cuprinsă mai ales de bucurie, Doamne!, ce tămăduit ar fi omul și nu s-ar mai îndurera de nimic! Răutatea macină fără cruțare pacea inimii, așa cum o știm toți.

Știm că în noi zace, în primul rând *răutatea* și mai ales acea *răutate împodobită cu dulci zâmbete!*

Îmi aduc aminte, că mai de mult, când am promovat pe un oarecare ins, am primit o scrisoare fără semnătură în care eram avertizat, oarecum, că cel care a fost băgat în seamă, nu merita atenția și că este bine să mă feresc de el pentru că: „are cuvinte dulci ca mierea pe buze, iar în inimă venin!“ N-am crezut aceluia anonim care mi-a scris și nici azi nu cred. Dar, în focul evenimentelor din 1989, în perioada Crăciunului, am răspuns la un telefon și am auzit un glas catifelat de femeie, care m-a întrebat grațios: N-ați murit încă? Vă imaginați ce *bucurie* m-a cuprins! Era soția aceluia ins pe care l-am ajutat să ajungă *domn și om*, cum ar spune ardeleanul.

M-a cotropit, nu atât vorba criminală, ci mai ales candoarea cu care am fost întrebat și mai ales de o femeie, care are menirea de a da viață. Atunci am înțeles ce este *răutatea* și unde poate duce ura, care nu are graniță, religie, stare socială, vârstă, culoare sau ceva cultură! Și degrabă i-am dat dreptate tot lui V. Hugo, atunci când a scris, că: „Răutatea începe acolo unde sfârșește omenia!“

M-am întrebat adesea, ca și Domnia Voastră, de ce n-ar putea fi și altfel? Și tot din răul lumii a ieșit și proverbul care va muri odată cu ultimul om: „Pe cine nu lași să moară, nu te lasă să trăiești!“ Fără să mă laud, cu ajutorul lui Dumnezeu, au fost ajutați mulți oameni și mai rar au fost cei care să-ți spună cel mult: bună ziua! Am așteptat cel puțin să nu batjocorească.

Izvorul răutății este *ura!*

Este penibil să vorbești și mai penibil să scrii despre aceste urâciuni cu iz de pucioasă. Însă ura este un păcat împotriva Duhului Sfânt! În loc să iubești zidirea lui Dumnezeu, îndrăznești să urâști! Înțelepții spun că: „Mintea, ca și natura, urâște golul. În gol, natura pune iubirea. Mintea, adeseori, pune ura! Vremea trece pe neobservate și ne trezim din zbuciumul zilei tocmai la adânci bătrânețe, dacă le mai prindem și pe acelea.

Parcă este un făcut, omul silindu-se din copilărie să se îndârjească împotriva răului și a urii. *Ura este iarna inimii!* Să-ți fie mereu frig! Să zgribuli, căutând căldura altor răi și a răutății, iată starea cea mai jalnică! Am pomenit de o *îndârjire împotriva răului* și așa mai adăuga și o indignare a inimilor puternice și viguroase și n-ar fi de nebagat în seamă nici disprețul militant al celor pe care-i necăjesc *mediocritatea* și *prostia*, aceste stări rușinoase și nătânge, cum ar spune și Emil Zola, atins și el, probabil, de aceste metehne ale veacului în care i-a fost dat să trăiască.

Răutatea și ura au distrus civilizațiile omenirii veacuri de-a rândul. Ce au însemnat războaiele în decursul timpului? Să auzi de un război de 30 de ani sau de 100 de ani, din lumea în care se zice că trebuie să intrăm și noi, de parcă am fi în Katanga. Mă gândesc deseori la *războaiele defensive, de apărare* ale Sfântului Ștefan cel Mare, pe care poporul l-a numit mai întâi Mare și apoi Sfânt! Mare ca Dumnezeu, în înțelesul plăieșului și a țaranului moldovean și care poate fi și sfânt cu așa isprăvi, care au uimit Europa timpurilor când Renașterea era în floare. El a căsăpit răutatea și ura celor dinlăuntru și a celor dinafară, deopotrivă, și asta timp de o jumătate de veac. Așa era el, Ștefan Vodă, așa era Vodă Țepeș Vlad, așa era Iancu de Hunedoara, ca să amintesc doar de troița de voievozi care trăgeau ca fulgerul în rădăcina tuturor răutăților și urilor care bântuiau țara și viața bieților români în plin veac al cincisprezecelea.

Câte răutăți făceau cele peste 50 de milioane de locuitori ai Europei, din timpul lui Ștefan cel Mare și Sfânt? Au trecut milioanele acelea, au mai trecut și alte miliarde, cu *răutatea* lor cu tot ... cu *ura* lor cu tot ... și a rămas doar binele și binecuvântarea lui Dumnezeu, mereu același bine și binecuvântare care nu trebuie să piară niciodată. Ce bine cuprindea în gândirea și inima lui, Al. Vlahuță, starea de care și el era îmbrâncit, al *urii* de peste tot pe unde umblă oamenii.

Parcă îl auzim și acum zicând: „Ce larg ar fi pământul dacă nu l-ar strâmta *ura!*“ A știut și Vlahuță, a știut și Ștefan cel Mare, au știut toți cei care au locuit aceste spații, de Dumnezeu așa de frumos zidite, și mai știm și noi, desigur, că: „Oricine *urăște* pe fratele său este ucigaș de oameni și știți că orice ucigaș de oameni nu are viață veșnică, dăinuitoare în El. În aceasta au cunoscut iubirea: că El și-a pus sufletul Său pentru noi, și noi datori suntem să ne punem sufletele pentru frați!“ (Ioan 3, 15–). Așa ne vorbește Domnul prin Scripturi, și ne îndeamnă la *iubire*, pentru a nimici *ura*, *răul cel mai mare*, pentru că încearcă săucidă *iubirea* din inimile bieților oameni!

Cum să te ferești de *răutate* și *ură*, dacă se mai adaugă și amărâta de *invidie*? Am mai spus-o, uneori, și să mă iertați, dacă unii m-ați receptat altcum, că doar un singur păcat știu că nu-l am cu adevărat, cel al *invidiei*. M-am tot cercetat să mă văd mai bine. M-am convins că ar fi așa, dar totuși am o oarecare teamă. Însă, mă încurajez mai departe și nu vreau decât să spun că nu-i isprava mea acesta, Doamne ferește, ci este lucrarea lui Dumnezeu Cel Milostiv!

Dacă-mi duc bine aminte, când eram elev la școala elementară, la Cracăul Negru, preafrumosul meu sat, tata îmi făcuse un ghiozdan în care îmi duceam cărțile la școală. Când m-au văzut colegii, că, Dragă Doamne, aș fi mai altfel, și am ieșit din tradiția trăistii, m-au înconjurat, m-au bătut bine și mi-au făcut praf ghiozdanul. Mi-am adunat cărțile și caietele rupte și împrăștiate pe jos și cu ele subțioară m-am dus acasă. Atunci am gustat pe viu ce înseamnă *răutatea*, *ura* și *invidia*.

De atunci, însă, am avut și am oroare de cele trei metehne care răsar una din alta și toate la un loc din inima omului, chinuit de duhurile cele rele. Dacă am mai citi și n-am uita, am afla ce ne sfătuiesc înțelepții veacurilor. Iată ce citim în opera lui Epicur: „Să nu invidiem pe nimeni; căci cei buni nu merită invidie, iar cei răi, cu cât prosperă mai mult, cu atât își grăbesc ruina!“; iar Democrit zice: „Invidiosul se pedepsește singur ca pe un dușman“, *invidia fiind o amară suferință*, care biciuie și hăcuie inima și pacea sufletului. Mai deunăzi, am auzit pe cineva spunând, că *invidiosul își sapă sieși groapă!* Proverbul acesta românesc este mai scurt și mai bine zis, chiar și decât cele spuse de Democrit.

Am dorit să spun câte ceva despre *întreita neputință*, care uneori, sau deseori, apasă asupra vieții noastre și așa îndestul de zbuciumată!

Răutatea, *ura* și *invidia*, acest *întreit pericol* care ne pândește a ruină și distrugere, nu se poate tămădui fără *credință în Dumnezeu* și iubirea atotputernică ce învinge toată *nătângia* adunată prin Valea Plângerii!

Îți strigăm: Doamne, tămăduiește-ne de aceste nenorociri care se țin de noi ca scaiul de oaie!

Ce ne puteți arăta despre bunătațe, dragoste și generozitate?

Parcă îți vine inima la loc, când auzi și despre o întreită bucurie! Adică să faci un popas, scurt de altfel, și să stai în lumina *dragostei* din care răsare *bunătațe* și *generozitate*. Ce troiță fericită! Așa

da! Mai ai curaj și drag de viața aceasta semănată de Dumnezeu pe pământ!

Om bun m-a fascinat întotdeauna! Este o adevărată minune să întâlnești un *om bun cu adevărat*. Spun om bun pentru că este o mare jale să nu găsești în drumurile tale un *om bun*, adică un om cumsecade.

Îmi trec prin minte o sumedenie de întâmplări cu oameni buni și mai puțin buni. De data aceasta mă voi opri la un episod din Germania, din orașul Freiburg, unde am mers să cercetăm un român, internat în spital, dimpreună cu Arhimandritul Irineu Cheorbeja.

Înainte de plecare l-am văzut făcând o listă, pe curat, cu toate comisiunile de dus la diverse cunoștințe, dar și o listă lungă, cam de un metru și ceva, cu zeci și sute de cumpărături, mai ales de medicamente pentru bolnavii din România.

Era prin anul 1984, când ne-am înhămat la o treabă care pe mine mă cam supăra. Era prea multă zdroabă, iar bani nu aveam să împlinim întreaga listă. Prin Europa, m-am convins că trebuie să pun la bătaie toată bruma de parale și să nu-mi îngădui nici o cumpărătură. Mi-am restrâns meniul la pâine și câteva prune pe zi pentru a face economii.

Irineu Cheorbeja era și medic și unul din cei mari și serioși. El nu știa decât lista de un metru, unde tot bifa ce se cumpăra. Când a terminat banii lui, a început a striga la mine, să-i dau tot ce am strâns pentru ca să cumpere medicamente. N-am avut încotro! Pe ascuns mă bucuram de înverșunarea cu care voia să ajute pe cei bolnavi. Seara se tot uita pe listă și-l apucau niște strigăte și mai mari când vedea că nu poate acoperi întreaga listă. Până la urmă a încheiat lunga listă și l-am văzut liniștit și bucuros că a îndeplinit lucrarea. Era fericit! Iar eu rămăsesem lefter, dar bucuros de acest episod european.

Rar mi-a fost dat să văd atâta îndârjire de a face bine cu orice preț și orice risc! Era la el o virtute din a face bine. De atunci, am spus cu bucurie, că am găsit încă un om cuprins de bunătate. Eram și eu fericit de fericirea lui! Acum, el doarme sub brazdă la Mănăstirea Neamț, așteptând învierea și bucuria binecuvântării lui Dumnezeu.

Așa a înțeles *dragostea*, din care răsare *bunătatea* și *generozitatea*. Îmi trec prin minte domnitori care au fost buni și așa au intrat în memoria istoriei: Alexandru cel Bun al Moldovei, Pătrașcu cel Bun al Munteniei și alții. La noi, în Sfântul Sinod, este ierarhul Eftimie Luca al Romanului, căruia, noi ceilalți îi spunem, Eftimie cel Bun! Ba, odată, i-am pus pe ușa unde sălășluia la Palatul Patriarhal, o etichetă pe care am scris Eftimie cel Bun. Și a rămas acolo, fără s-o dea cineva jos. Aceasta m-a bucurat până la lacrimi. Cât bine să fi făcut, domni, ierarhi și mulți alții, ca să li se spună așa de frumos și mângâietor peste veacuri?

Când eram elev la Seminarul din Mănăstirea Neamț, vatra de spirit a Europei de Mijloc, de Apus și Răsărit, am citit printre alte cărți și *Mizerabilii* lui V. Hugo și din întâmplare revăd extrasele de prin anul 1962. Iată câteva crâmpie despre iubire, socotindu-l, oarecum, un fel de patriarh al iubirii. Pentru el, a iubi, înseamnă a nu cunoaște orgoliu și ura, iar atunci când iubești ai lumină în ochi și auzi o muzică divină iar în suflet trăiește o stare sublimă.

Natura și întreaga zidire are nevoie de dragostea noastră. Atât de mare și puternică trebuie să fie ca ea să încarce întreaga natură cu forța ei fără margini. Se vede că V. Hugo a înțeles taina dragostei când scrie: „Dragostea este chiar parte din suflet. Este de aceeași natură. Dragostea este o scânteie divină ca și sufletul, și tot ca el este incoruptibilă, indivizibilă, nemuritoare. Este un punct de foc în noi, nemuritor și infinit, pe care nimic nu-l poate mărgini. Îl simțim arzând până în măduva oaselor și-l vezi strălucind până în adâncurile cerului!“ El merge și mai departe spunând, că: „Dragostei nu-i ajunge nimic. Dacă are fericirea, vrea raiul. Dacă are raiul, vrea cerul!“ Iată cel mai nobil dinamism cunoscut vreodată în lume! Iată scara pe care să urcăm, de-a pururi, ca cetele îngerești din frescele celebre ale Suceviței.

Eram fericit să găsesc în opera lui Hugo asemuiuri dogmatice, biblice și morale. El credea cu tărie, că: Iubirea adevărată poate să sufere dar nu să moară și că dragostea, divino-uman înseamnă să fii doi și să nu fii decât unul: un bărbat și o femeie care *se contopesc într-un inger!* Dragostea este cerul!

Ne aducem aminte, de bună seamă, de îndemnul pe care le făcea stăruitor Sfântul Apostol Pavel, creștinilor din Efes, Galatia, Roma, Filipi, Atena, Corint și alte locuri viețuite cu creștini, ca să facă rugăciuni dese pentru el și lucrarea la care a fost chemat de Dumnezeu Îndurătorilor! Iată textul: „Căci

nu voim, fraților, ca voi să nu știți de necazul nostru, care ni s-a făcut în Asia, că peste măsură, peste puteri, am fost îngreuiți, încât nu mai nădăduiam să scăpăm cu viață. Căci noi, în noi înșine ne-am socotit ca osândiți la moarte, ca să nu ne punem încrederea în noi, ci în Dumnezeu, Cel ce înviază pe cei morți. Care ne-a izbăvit pe noi dintr-o moarte ca aceasta și ne izbăvește și în Care nădăduim că încă ne va mai izbăvi. *Ajutându-ne și voi cu rugăciunile pentru noi, așa încât, darul acesta făcut nouă, prin rugăciunile multora, să ne fie prilej de mulțumire adusă de către mulți pentru noi!*“ (II Corinteni 8, 11).

Tălmăcind, oarecum, în gândirea lui V. Hugo, ar suna cam așa: „Nu se mai văzuseră de ani și ani, dar în adâncul sufletului lor nu se despărțiseră niciodată prin rugăciune fierbinte; se recunoscuseră numaidecât, ca și când abia cu o zi înainte și-ar fi luat rămas bun!“

Și tot el, ca unul ce ar fi stat la picioarele lui Iisus, ne spune, că: „Scopul principal pentru care a fost creat omul, menirea sa, este să iubească!“ Cu totul a fost cuprins de iubirea lui Dumnezeu, când cu înfiorare a scris: „Un cuvânt poate umple abisul. Un singur cuvânt ajunge pentru ca soarele să urce la orizont, și acest cuvânt este iubirea pecetluită de eternitate!“ Iar pentru această bucurie fără de sfârșit, spune mai departe: „Trebuie să trăiești și să surăzi, trebuie să-ți pui această *haină de azur* numită fericire!“ Și că: „*A pierde iubirea, este uneori la fel de grav ca a-ți pierde sufletul!*“ Leagă cerul de pământ, cel ce a înțeles puterea iubirii. Atunci când iubirea ne luminează sufletul nostru, soarele surâde din înaltul cerului albastru, iar când alungăm iubirea din inimă, nu mai rămâne nimic. Când pleacă Iisus din inima, viața și familia noastră, totul rămâne pustiu și este cea dintâi zi de doliu, cu adevărat, din viața noastră.

Am să reamintesc aici câteva cuvinte din *Jurnalul unui poet*, scris de Alfred de Vigny (1797–1863), și el cătrănit peste măsură de relele ce bântuiau pe vremea lui: „În ziua în care nu vor mai exista pe lume nici iubire, nici entuziasm, nici adorație, nici devotament, să săpăm pământul până în centrul lui, să așezăm acolo cinci sute de miliarde de butoaie de pulbere și să-l facem să explodeze ca o bombă în mijlocul firmamentului!“ El nici nu visa, sârmanul, că acum nu mai este nevoie decât să ne săpăm singuri groapă, că-s de ajuns câteva bombe atomice pentru isprava la care s-a gândit. Se vede ce mare disperare l-a cuprins scriind aceste rânduri înfricoșătoare!

Când deschid Sfânta Scriptură și mă opresc cu citirea la profetul Ieremia, la al treizeci și unu-lea capitol, viersul trei, rămân, nu numai întru uimire dar și simt și văd pe Dumnezeu, cum îmi zice și cum ne zice tuturor, copiilor Săi: „Cu iubire veșnică te-am iubit și de aceea Mi-am întins spre tine bunăvoința!“

Să auzi de la Însuși Dumnezeu, din gura Lui, acest Cuvânt, care umple Universul întreg și nu mai rămâne nici un gol, este bucuria veșnică pe care nimeni n-o mai poate prăda din inima noastră!

Cum este inima voastră, ne întreabă Dumnezeu, Care știe totul? Cam goală, Doamne, răspundem noi, cu jumătate de gură!

Deschideți-vă inima, frații Mei, strigă Iisus! Acum torn iubirea Mea în inima voastră!

Ce altă schimbare la față mai mare decât IUBIREA!

Ce înseamnă frica de Dumnezeu?

Românii au, cred, cele mai frumoase proverbe din lume! Cu câteva zeci de ani în urmă, în Transilvania, când eram preot paroh citeam cu nesaț un volum destul de mare ce cuprinde *proverbe românești* și se intitula tot așa. Văzând bogăția proverbelor și substanța lor biblică, m-am gândit și am și început să fac un paralelism între *Biblie* și *Proverbele românești*!

Până la urmă am constatat, spre surprinderea mea, că nu putea fi vorba de un paralelism neapărat, ci chiar apropierea exactă între textele biblice și proverbele atât de frumoase ale românilor.

Recent a apărut pe piață, adunate de Iuliu A. Zane: *Proverbele românilor din România, Basarabia, Bucovina, Ungaria, Istria și Macedonia*, ediție îngrijită de George Constantin Păunescu și Mugur Vasiliu în redactarea harnicului Rafael Udriște. Editura *Scara* și Asociația română pentru Cultură și Ortodoxie, a făcut o lucrare monumentală care va rămâne de-a pururi, cât vom fi în această arie europeană. Rămâi uimit de bogăția și varietatea lucrului care ne mângâie inima și înnobilează sufletul.

Deseori auzim, în dialogul obișnuit dintre oameni, un verset biblic, extraordinar de valoros, am putea spune a fi cel mai important pentru viața noastră de zi cu zi. Când cineva ajunge, la finalul convorbirii și spune: *N-are frică de Dumnezeu și rușine de oameni*, înseamnă că este extrem de grav. Aici nu mai încapă nici o speranță. Frica de Dumnezeu include și rușinea de oameni în chip organic, am putea spune.

În Sfânta Scriptură găsim multe versete care ne arată deslușit ce înseamnă *frica de Dumnezeu*. Vom face referire acum la *Pildele* sau *Proverbele* lui Solomon, înțeleptul lumii. Iată, chiar la începutul Cărții se spune: *Frica de Dumnezeu este începutul înțelepciunii; cel fără minte disprețuiește înțelepciunea și stăpânirea de sine!*“ (Pilde 1, 7).

Iar în Cartea *Înțelepciunii lui Isus, fiul lui Sirah*, chiar de la început, cu primul verset, se arată că: „Toată înțelepciunea este de la Domnul și cu El este în veac. Înainte de toate s-a zidit înțelepciunea și înțelegerea minții este din veac. Izvorul înțelepciunii este cuvântul lui Dumnezeu întru cele înalte și căile ei sunt porunci veșnice“ (cap. 1, 1–4).

Când spunem cuiva că este *înțelept*, atunci cuprindem esențialul întregului comportament și ne bucurăm să întâlnim asemenea ființe care poartă echilibrul și bucuria vieții.

Proorocul David, inspirat de Duhul Sfânt, zice: „Temeți-vă de Domnul, toți sfinții Lui!“ (Psalm 33, 10). Deci, dacă și sfinții, care iubesc așa de mult pe Dumnezeu, se tem de El, cum zice Sfântul Ioan Evanghelistul: „Dragostea desăvârșită scoate afară frica?“ (I Ioan 4, 18).

Sfântul Dorotei ne arată că Sfântul voiește să ne arate că sunt *două frici*. Una *începătoare* și una *desăvârșită* ... De pildă: cineva face voia lui Dumnezeu din *frica de chinuri*. Acesta, cum am spus, este încă începător. El nu face încă *binele pentru el însuși*, ci de frica bătailor. Altul face voia lui Dumnezeu, iubindu-l pe Dumnezeu însuși, dorind în chip deosebit să-I placă lui Dumnezeu. Acesta știe ce este binele însuși, acesta a cunoscut ce înseamnă a fi cu Dumnezeu. Acesta este cel ce are iubirea adevărată pe care sfântul o numește desăvârșită. Și această iubire îl duce pe el la frica desăvârșită.

Unul ca acesta nu se mai teme și păzește voia lui Dumnezeu, nu pentru bătaii, nu pentru a nu fi pedepsit, ci, cum am spus, pentru că a gustat din dulceața de a fi împreună cu Dumnezeu. *Îi este frică să nu cadă din ea, îi este frică să nu fie lipsit de ea*. Aceasta este *frica desăvârșită*, care se naște din iubirea aceasta. Aceasta scoate afară *frica începătoare*. De aceea zice, că: „dragostea desăvârșită scoate afară frica!“ Dar, este cu neputință a ajunge la *frica desăvârșită*, altfel decât prin cea începătoare“ (Filocalia IX, p. 513).

Părintele D. Stăniloae talmăcește astfel: „În iubirea unei persoane nu poți face deosebire între iubirea de tine și iubirea față de ea. Totul este dat la un loc. Tu ești fericit când ești cu cealaltă persoană. Dar numai cu Dumnezeu poți fi veșnic și numai cu El poți fi și cu celelalte persoane veșnic, rămânând și tu veșnic prin iubirea lor și prin iubirea ta fără sfârșit față de ei!

Orice osteneală de pe fața pământului trebuie să ducă într-o anumită direcție. Nu ne este îngăduit să mărșăluim fără nici o noimă, adică fără nici un rost sau bună rânduială. Cel mai important lucru, sau *lucrare*, mai bine zis, pentru viața noastră este de a ne împăca pentru totdeauna cu Dumnezeu. Atunci când ne vom afla în fața scaunului de judecată, cum spune Sfântul Pavel: „Pentru că noi toți trebuie să ne înfățișăm înaintea scaunului de judecată al lui Hristos, ca să ia fiecare după cele ce a făcut prin trup, ori bine, ori rău. Cunoscând *frica de Dumnezeu, căutăm să înduplecăm pe oameni*, dar lui Dumnezeu, îi suntem *bine cunoscuți!*“ (II Corinteni 5, 10–11). Suntem *binecunoscuți lui Dumnezeu*, de bună seamă, și cum s-ar putea altfel, știind din Biblie, că nici un păr nu se mișcă din capul nostru fără voia lui Dumnezeu!

Ne bucurăm să știm că suntem *binecunoscuți de Dumnezeu* și vai!, cât de bine! Dar aceasta este numai *lucrarea* lui Dumnezeu. Aici este necesar să aducem, întru împlinire și lucrarea noastră. Adică la *bine cunoscuți* să venim cu *bine creșcuți!*

Fenomenul acesta, unic și tainic, al *creșterii fizice* dar și al *creșterii în Duhul Sfânt*, în sfințenie, în bună lucrare și bună conviețuire cu oamenii, întru iubirea neapusă a Dumnezeului Celui viu.

Nu mai așa avem un sens! Sens unic, doar spre ceruri, la Părintele Luminilor. *Frica de Dumnezeu se transformă în iubire de Dumnezeu*, mai ales după ce Îl cunoaștem cât de cât și îi simțim inima cea mare și încâpătoare de Părinte.

Atunci, *rușinea de oameni* este o coordonată firească și obrazul nostru pe dinafară și pe dinăuntru se face străveziu și curat ca lumina!

Cum sunt salvați cei posedați?

O exorcizare se face cu multă credință în Dumnezeu și cu tragere de inimă! Știm din experiența marilor duhovnici că este un lucru anevoios să faci o rugăciune însoțită de o postire ostenitoare. Deci, mari duhovnici au pornit la drumul acesta cu o pregătire serioasă, cu dăruire, cu inima plină de o iubire fără margini pentru cei care vin și cer rugăciuni spornice. Am cunoscut o întreagă pleiadă de preoți de mir și slujitori în mănăstirile românești.

Îmi aduc aminte de multe episoade cu exorcizări mai ales pe la mănăstiri. La o mănăstire se făceau exorcizări și venea lume felurită, de la creștinii practicanți până la cei care doreau să vadă cu totul ceva deosebit. S-a remarcat, că un mare procent care vine la exorcizări este de parte feminină. Se mai găsesc cazuri când, atât preotul exorcizator cât și cei pentru care se face slujba, cad în capcana vrăjmașului batjocoritor de oameni. Mai anii trecuți, la o mănăstire era venită o tânără de 18 ani, care, așa ca din senin, o luase drăcimea în primire, credea ea. Ba, se și lăuda cu asta și aștepta parcă, așa, cu multă bucurie să vină răutatea asupra ei.

Călugărițele așteptau ora de exorcizare și se pregăteau să audă niscaiva draci cum strigă din burta fetei cu sunete șuierătoare prin gâtlej. Când preotul striga din răspuțeri, să iasă jivina necurată, fata răspundea că nu iese!

A continuat așa câteva minute un dialog răstit între preot și îndiavolită. Mare mi-a fost mirarea și uimirea când am auzit într-o zi, într-un spațiu cum se făceau repetiții de către două fete cum să dea răspuns, potrivit, ca de la diavolul, rugăciunilor preotului, care și el credea că face o bună ispravă, atunci când citea și se credea și el izgonitor spornic de drăcime!

M-am gândit atunci, cu câtă măiestrie a pus *diavolul înșelăciunii* gheara și pe împrefăcuta muncită de diavolul nălucirii, și, de bună seamă, și pe ispravnicul viteaz întru ale exorcizării crezând că alungă demoni adevărați!

Cu ani în urmă, circulau casete audio de prin Moldova, unde se auzeau tot felul de grohăituri și urlete, iar cel ce le purta făcea o propagandă harnică. N-am crezut nici o clipă că a fi adevărat, spre dezamăgirea colportorului căruia i-am spus să înceteze cu astfel de lucruri mai ales că se auzea și vocea lui în regia respectivă. Să zicem că ar fi fost și adevărat, Dumnezeu știe cel mai bine, însă a insista pe această temă și sub forma aceasta, mi s-a părut un fel de *caraghioslăc* de dus în eroare pe cei cuprinși de naivitatea sau evlavia numai bine de speculat.

Pe parcursul vieții mele, fiind în ascultări în diferite spații ale țării, am văzut cum se desfășurau lucrările duhovnicești cu aceeași putere de exorcizare la Mănăstirea Rohia, Nicula, Moisei, Râmeț, Sâmbăta de Sus, Toplița și-n alte locuri transilvane. În cele ale Moldovei și Bucovinei: Putna, Sihăstria, Horaița, Bistrița, Runcu, Agapia, Văratice, Sihastru și în multe schituri ascunse prin munți precum și cele din Oltenia și Țara Românească: Frăsinei, Tismana, Dintr-un Lemn, Clocociov, Brâncoveni, Călui, Cotmeana, Slănic, Sfânta Maria — Techirghiol, Cocos, Vladimirești, Poiana Mărului, Brazi, Antim, Cernica și multe altele.

Pe parcursul a nouă ani cât am viețuit la Cernica, între ape, am văzut la rugăciuni creștini veniți din întreaga Țară la ajutorul lui Dumnezeu și al Sfântului Calinic.

Personal am auzit cum o creștină din Satul Mare s-a rugat Sfântului Calinic pentru că i s-a spus de cineva că vindecă bolile. Mai mult, la stăruința ei în rugăciune, Sfântul Calinic i s-a arătat în vis și i s-a spus cum ajunge la Cernica indicându-i-se drumul și cu ce se poate ajunge. În clipa în care i-a văzut chipul l-a recunoscut ca fiind cel din vis. Bucuria ei nu mai avea margini, iar noi mulțumeam lui Dumnezeu pentru aceste mărturii așa de valoroase.

Printre mulți bolnavi care veneau din întreaga Țară, era și unul care era posedat cu adevărat de diavol și nu în chip prefăcut. Am văzut cum a căzut la pământ și timp de zeci de minute era trântit la pământ, ridicându-l cam 30 de centimetri și izbindu-l din nou cu sunete metalice. Am rămas îngrozit. M-am apropiat să-l țin lipit de pământ și mi-a trecut prin minte ca un fulger: Doamne izbăvește-l pe el

și pedepsește-mă pe mine! După vreo două ore de stare întru încremenire, a început să-și revină. S-a sculat și și-a cerut iertare. M-a apucat plânsul cu adevărat văzându-i starea jalnică.

Am văzut demonizați vindecați! Sfântul Maslu, Spovedania și rugăciunile stăruitoare ale preoților precum și credința de foc a tuturor celor în rugăciune și cu ajutorul sfinților, Dumnezeu dă dezlegarea și vindecarea de toate neputințele. Cred că va veni cumva timpul ca să scriu despre toate minunile văzute cu ochii mei, minuni făcute de Dumnezeu în văzul lumii.

Exorcizarea este un lucru foarte serios. Dacă te încumeți la această osteneală și risc mai ales, impune o credință puternică, post susținut, cunoștințe serioase de psihologie precum și experiență pentru a deosebi duhurile de unde vin. A răzni în rugăciune către diavoli să iasă, mai ales când îți pui și microfon sub nas ca și cântăreții pentru a se auzi strigătele prin boxele care răsună bubuind în aer, dă aspect de panaramă cu epitrahil. Să nu se creadă că cei care vin la rugăciune sunt niște brute înapoiate și nu pot face deosebirea dintr-o rugăciune autentică, și una de spectacol în fața lumii.

Atunci când vezi și auzi expresii de dispreț la adresa unor creștini este pentru că ai de-a face cu un simulacru de rugăciune, de paradă și care se simte dintru început de creștinii care trec prin tot felul de neputințe.

Rugăciunea este o Taină! Sfântul Maslu este o Taină! Credința este o Taină! Cu ele vom învinge pentru că: „Dumnezeul păcii va zdrobi în curând pe Satana sub picioarele noastre!“ (Romani 16, 20).

Ajută-ne, Doamne, să ne izbăvim de înșelăciunea celui Viclean și să biruim în numele Dumnezeului celui viu!

Care este tâlcul vieții lui Iov?

Prin anii '60 ai secolului XX, care s-a topit în moara timpului, fiind preot în Transilvania, mergeam des pe la librăriile din Cluj sau Gherla de unde cumpăram noile apariții editoriale. A apărut printre alte cărți și una mai suplă ca pagini și costa doar 3 lei, cu coperti galbene și cu un titlu neobișnuit. Cartea se numea *Viața și opiniile lui Zacharias Lichter* de Matei Călinescu. Am citit-o mergând pe jos de la Gherla spre Tioltiur unde eram preot, pentru că nu mă lua nimeni la ocazie și nici alte mijloace nu erau. Nici n-am observat când am isprăvit de citit. M-a impresionat atât de tare încât am luat calea întoarsă și am cumpărat vrea 200 de exemplare. Librarul a rămas șocat și a început imediat să răsfoiască supla carte, după care se uită mirat la mine, întrebându-mă direct: De ce cumpărați atâtea exemplare? Ce faceți cu ele? I-am spus: Pentru a le face cadou la preoți, colegii mei. Este o carte de inimă. N-a mai apărut așa ceva până acum!

Am plecat tot pe jos cu povara „opiniilor lui Zacharias Lichter“, un convertit la Dumnezeu din *negura opiniilor omenești!* Eram fericit când ofeream un exemplar și mai fericit atunci când era citit și puteam să schimbăm și noi *opiniile noastre*.

Ceea ce m-a impresionat cel mai mult a fost capitolul cu Iov, capitol pe care l-am citit de mai multe ori. Iov devenea pentru mine din ce în ce mai mult un personaj straniu, dar și autorul, Matei Călinescu, cel care a avut curajul să abordeze și mai ales să scrie astfel de stări.

Fără doar și poate, Matei Călinescu a venit pe piața românească, în acei ani sterili cultural și mai ales mistic, cu o carte șoc. Am dorit să văd și să aud pe omul care a scris și care mi se pare că el însuși a fost un convertit ca și Pascal, Giovanni Papini, Ioan Alexandru, ca să nu mă opresc din întâmplare doar la câțiva din cei prea mulți și neștiuți de nimeni decât sporadic.

Vom încerca să ne apropiem de cartea Iov, de unde aflăm că adevăratul motiv al încercării lui Iov se află în provocarea pe care Satana o face lui Dumnezeu Însuși și care Îl atinge mai mult pe Dumnezeu decât pe Iov, care nu este, în cazul de față decât un instrument al proniei dumnezeiești. Domnul i-a zis Satanei: „Luat-a cugetul tău în seamă și pe robul meu Iov?, că dintre pământeni nu-i nici un om ca el, neprihănit, cinstitor de Dumnezeu, ferindu-se de tot lucrul rău?“ Iar Diavolul, răspunzând în fața Domnului, a zis: „Oare pe degeaba îl cinstește Iov pe Dumnezeu? Oare n-ai făcut tu gard ocrotitor împrejurul curții lui și împrejurul casei lui și împrejurul a tot întinsul bunurilor lui? Oare nu Tu ai binecuvântat lucrul mâinilor lui și-ai făcut ca turmele lui să umple pământul? Dar ia întinde-ți mâna și atinge-te de tot ce are, și să vedem dacă nu cumva o să te blagoslovească drept în față ...“ Atunci Domnul a zis Diavolului: „Iată, toată avuția lui o dau pe mâna ta; numai de el să nu te

atingi. Iar Diavolul a plecat din fața Domnului!“ (Iov 1, 8–12).

Diavolul și-a început „lucrarea“ lui distrugând totul. Doar Iov a rămas, care în copleșitoare durere și-a sfâșiat hainele, și-a tuns părul capului, și-a presărat țărână pe cap, a căzut cu fața la pământ și s-a închinat, zicând: „Gol am ieșit din pântecul maicii mele, gol mă voi întoarce în matca mea; Domnul a dat, Domnul a luat; cum I-a plăcut Domnului, așa s-a făcut; fie numele Domnului binecuvântat! Și întru toate acestea, Iov nu a păcătuit și nu a rostit nici un cuvânt de hulă împotriva lui Dumnezeu!“ (Iov 1, 21–22).

Cu o rapiditate uluitoare am putea spune, drama s-a transformat în tragedie, pentru că lucrurile n-au rămas aici. După isprăvile diavolești s-a prezentat din nou în fața lui Dumnezeu, încercând de data aceasta, Diavolul, plin de vicleșug să-I spună: „Ia întinde-ți mâna și atinge-te de osul și carnea lui, și vezi dacă nu te va blagoslovi în obraz! ... Domnul i-a zis Diavolului: „Iată, ți-l dau ție pe mână; numai de viața lui să nu te atingi!“ Diavolul a plecat dinaintea lui Dumnezeu și l-a lovit pe Iov cu bubă rea din tălpi până-n creștet. Și a luat Iov un ciob ca să-și radă puroaiele și s-a așezat pe gunoi, în afara cetății. Și dacă a trecut o vreme și încă o vreme, zis-a către el femeia lui: „Până când oare te vei mai răbda, zicând — Iată, încă puțin să mai aștept întru *nădejdea mântuirii mele!*? ... Că iată, amintirea ta s-a șters de pe pământ, și chiar aceea a feciorilor tăi și a fiicelor tale, pe care-n dureri și chinuri i-am purtat în pânțele și pentru care în zadar cu ostenele m-am nevoit. Iar tu, tu zaci aici în putregaiul viermilor, nemișcat în cerul deschis, în timp ce eu rătăcesc ca o slujnică și umblu din loc în loc și din casă în casă, așteptând să scapete soarele ca să mă odihnesc de ostenele și de durerile ce mă cuprind acum ... Ci zi ceva, o vorbă către Domnul, și *mori!*“ (Iov 2, 5–9).

Oricât ar fi de greu de îndurat nenorocirea care s-a abătut asupra lui Iov, nici chiar la suspinele de negrăit și de nesuportat ale soției, Iov a rămas neclintit: „Iar el, uitându-se lung la ea, a grăit: „De ce vorbești tu ca o *femeie fără minte?* Dacă noi am primit din mâna Domnului pe cele bune, oare nu le vom răbda și pe cele rele? ...“ Și în toate aceste întâmplări ce s-au petrecut asupra-i, *nimic n-a greșit Iov* cu buzele sale-n fața lui Dumnezeu!“ (Iov 2, 10).

Dreptul Iov, am putea spune chiar Sfântul Iov, care se pomenește la 6 mai, a arătat lumii că credința în Dumnezeu este cea mai mare forță dată omului de a învinge toate obstacolele din viață. Așa cum se spune în Viețile Sfinților: „Învățătura Cărții Iov este că omul trebuie, neconținut să se supună lui Dumnezeu, chiar când mintea lui rămâne deplin neîmpăcată. Tainele lui Dumnezeu sunt prea mari, ca să le putem cuprinde, cum zice Proorocul: „Gândurile Mele nu sunt ca gândurile voastre și căile Mele ca ale voastre!“ (Isaia 55, 8). Iov a înțeles acest lucru și s-a smerit cunoscându-și îndrăzneala sa: „Am vorbit fără să înțeleg, zice el, de lucruri prea minunate pentru mine și nu știam!“ (Iov 42, 3).

Cartea se încheie cu iertarea lui Iov, căruia Dumnezeu i-a întors încă o dată din toate câte i s-au luat, iar el a mai trăit încă o sută șaptezeci de ani: „Și Iov a murit bătrân și încărcat de zile. Și este scris că iarăși se va ridica împreună cu aceia pe care Domnul îi va învia!“ (Iov 42, 17).

Au fost comentatori în decursul timpului care au calificat diferit această *probă de foc* prin care l-a trecut Dumnezeu pe Iov. Iar la întrebarea, dacă vor mai fi existând „Iovi“ în ziua de astăzi, putem răspunde afirmativ, numai că ar trebui să păstrăm măsura când este vorba de tainele lui Dumnezeu. Fiecare este un mic sau un mărișor Iov, Iov însemnând în traducere: *temător de Dumnezeu!* Toți cei care ne *temem de Dumnezeu cu adevărat*, nu numai doar în mod *declarativ*, vom putea birui ca și Iov, cu credință tare în Dumnezeu toate ispitele și primejdiile de la oameni și de la diavoli, deopotrivă! Iov a răbdat! Sfântul Iacob, întreabă: „Ați auzit de răbdarea lui Iov? Și ați văzut sfârșitul hărăzit lui de Domnul? Că mult milostiv este Domnul și îndurător!“ (Iacob 5, 11).

Dacă mai uităm unele lucruri, pe acesta să nu-l uităm!

Cum ne alegem duhovnicul?

Fiecare dintre noi, în orice responsabilitate am fi pe acest pământ, pe parcursul vieții și mai ales după amiaza vârstei, avem dorul ascuns al inimii de a ne osteni pentru *desăvârșire*. De altfel, scopul nostru este acesta: de a ne pregăti cu grijă pentru Marea Întâlnire cu Dumnezeul Vieții, Părintele

Luminilor! Nu putem să ne ascundem mereu după deget! Trebuie să ieșim odată în față și *să ne luăm la luptă cu noi înșine*. S-o rupem hotărât cu trecutul nostru întunecat. A venit vremea să luăm totul sub controlul nostru, cu deosebită atenție și fără cruțare. Dar nu numai atât! Trebuie să căutăm un mare *doctor al sufletului*, precum avem obiceiul — și este foarte bun — de a căuta pentru tămăduirea trupului pe cel mai bun doctor sau chirurg. Nu este așa?

Așadar, pentru tămăduirea sufletului nostru este absolut necesar ca să avem ales, din primăvara vieții, pe cel mai bun duhovnic. Sigur că este de așteptat ca toți preoții să fie cei mai buni duhovnici, cei mai iscușiți părinți, cei mai mari psihologi cu bogate cunoștințe de biologie, sociologie, teologie și canoane, o întregă înțelepciune biblică și cunoaștere a Sfinților Părinți. Ce să mai spunem despre darul *deosebirii duhurilor și dreapta socotință*, adică o *măsură cuminte* în toată această sensibilă lucrare ca fiind cea mai anevoioasă pentru că se lucrează cu sufletul omului, așa cum, dealtfel se știe cu prisosință aproape de fiecare dintre noi!

De ce trebuie să avem un duhovnic, fiecare în parohie, monahii și monahiile în mănăstire, preoții și arhieriei? Nu este de ajuns de a spune, că noi ne ținem în frâu și nu mai este nici o primejdie de păcătuire, ci trebuie să avem disponibilitatea sufletească de a ne lua un duhovnic să ne supravegheze, să ne controleze în toate pornirile noastre, adică necesitatea absolută de a ne verifica în ce stadiu suntem cu starea noastră sufletească. Noi avem, uneori sau deseori pornirea de a ne judeca, într-un fel, cu prea mare înțelegere și bunăvoință. Așadar, n-am putea singuri ști, despre noi înșine stadiul sau urcușul pe scara îndreptării.

Atunci când noi ne ascundem păcatele noastre înseamnă că suntem de acord cu săvârșirea lor și este mult mai greu să ne debarasăm de ele. Cel care ne poate ajuta și este chemat la această terapie duhovnicească este preotul sau arhierul, duhovnici prin excelență.

Când vorbim despre criteriile alegerii duhovnicului ne gândim imediat la *bunătate*! Ne aducem aminte, desigur, unii dintre noi de Părintele Paisie, despre care Mitropolitul Antonie al Ardealului, spunea într-un medalion: „Generații întregi de călugări și călugărițe s-au bucurat de îndrumările lui duhovnicești. Era înțelept, *bun și iertător*! Era plin de har, de o imensă iubire de oameni și de o *căldură a inimii* prin care răzbate ca un izvor lin *sfințenia și înțelegerea* pentru toate slăbiciunile omenești, pe care le *ierța* asumându-și-le și exprimându-le el, prin post, canon de rugăciune și nevoiță jertfitoare ... Părintele Paisie chema și biruia prin *bunătate*, prin certitudinea pe care o insufla tuturor că îi întâlnește cu Dumnezeu cel bun și iubitor. Așa le înmuia inimile oamenilor și îi întorcea la Dumnezeu. În ultimii ani parcă rămăsese din el numai sufletul. Se împușinase la trup, stătea pe marginea patului cu epitrahilul pe piept și cu o cruce de lemn în mână, și penitenții treceau prin fața lui cu răbdare, unii așteptându-și rândul zile și nopți întregi. Credincioșii de pe tot cuprinsul țării, călugări, maici, stareți, starețe, episcopi și mitropoliți. Dar *răbdarea* cea mai mare o avea el ... Așadar, după îndeplinirea ritualului cărții, și după ce epuiza curățirea sufletului până în cele mai ascunse cotloane ale lui, începea o lungă litanie pe care îmi pare rău că nu i-a înregistrat-o cineva... Voi reproduce numai câteva din cuvintele începutului, pe care le-am auzit și eu, cuprins de emoții și zdrobit de bunătatea celui ce le rostea:

„Domnul să te ierte. Domnul să te audă. Domnul să te vadă. Domnul să te iubească. Domnul să te însoțească. Domnul să te apere. Domnul să te călăuzească. Domnul să te mângâie. Domnul să te ajute. Domnul să te apere de vrăjmași. Domnul să te îmblânzească. Domnul să-ți moaie inima. Domnul să te facă să nu ții minte răul. Domnul să te ajute să nu faci rău. Domnul să te ajute să faci binele. Domnul să te facă milostiv. Domnul să-ți dea putere să ierți. Domnul să-ți lumineze mintea ca să înțelegi bunătatea Lui. Domnul să-ți îndrume pașii pe căile Lui. Domnul să-ți dea duhul răbdării. Domnul să te ajute să te smerești. Domnul să te ajute să vezi în alții partea cea bună. Domnul să te ferească de gândul răzbunării. Domnul să te apere de invidie ...

Acestea le știu de la mulți care au trecut pe sub epitrahilul dragostei și înțelepciunii Părintelui Paisie, omul lui Dumnezeu.“ (Cuvinte duhovnicești, Sibiu, 2000, p. 262–264).

Am avut marea bucurie, din mila lui Dumnezeu, să stau sub epitrahilul acestui celebru duhovnic, la Schitul Sihla și să ascult la finalul Spovedaniei, această rugăciune care te umplea de o curată veselie duhovnicească. Te simțea ușor ca un fulg și parcă zburai peste munți. M-aș bucura să mă aștepte la ușa Raiului și pe mine!

Cred că acestea sunt criteriile după care să ne alegem duhovnicul, Părintele sufletelor noastre!

În țara noastră există mulți duhovnici. Cei mai mulți sunt în parohiile de țară și oraș unde-și fac lucrarea duhovnicească. Episcopul Iosif al Râmnicului și Argeșului obișnuia ca să nu facă rugăciunea de hirotésie *întru duhovnic* preoților tineri. Trebuia să treacă niște ani pentru a se căpăta experiență. Orice preot, tânăr sau mai în vârstă are puterea duhovnicească de a spovedi, ierta și povățui după putere. Eram preot tânăr în Transilvania și atunci când eram chemat să spovedesc bolnavii pe acasă, mă apuca, așa din senin, un fel de spaimă care se potolea, încet-încet, o dată cu rugăciunile citite la capul bolnavului. Odată am fost chemat de urgență la o femeie bătrână care era pe moarte. Când am ajuns deja era prea târziu; dădea slabe semne că ar mai putea fi spovedită. Cu toate acestea am început rânduiala Spovedaniei și am citit toate rugăciunile pentru vindecare. Când m-am uitat sub epitrahil să văd dacă mai este vreun semn de viață, am văzut două lacrimi mari, ca două boabe de mărgăritar, rostogolindu-se pe obraji galbeni ca ceara! Ușor, aproape imperceptibil, mi-a șoptit: Mai citește-mi odată rugăciunile! Și-a revenit și a rămas în viață și după plecarea mea din parohie.

Un adevărat pelerinaj, ca să vină credincioși din cele patru puncte cardinale, la anumiți duhovnici, a fost în decursul istoriei Bisericii noastre strămoșești. Se cunosc duhovnicii Ilie Cleopa, Paisie Olaru, Arsenie Boca, Paulin Lecca, Sofian Boghiu, Nicodim Măndiță, Toma Chiricuță, Florea Mureșanu, Iachint Unciuleac, Constantin Galeriu, Visarion de la Clocociov, Ioanichie Maroi și alți mulți pe întreg cuprinsul Țării!

Când am enumerat câteva nume de duhovnici mai cu *renume* să zicem așa, asta nu înseamnă că Țara aceasta nu are duhovnici și de mai mare renume, dar care stau în taina obștii unde sunt puși de ascultare pentru a tămădui rănille sufletului. Acolo, în mijlocul credincioșilor creștini, în bucuria rugăciunii și a sfatului de inimă. Cred că ar fi potrivită o carte cu marii duhovnici de taină care n-au ieșit din vatra obștii, ei ținând într-o dreaptă smerenie lumina aprinsă pe cât ia ținut puterile.

M-a bucurat totdeauna *sfânta discreție*, taina, cumiștenia și măsura. Aș crede că tocmai de aceea nu avem duhovnici oficioși cu carul, cu vagonul, ca să ne batem în piept, lăudându-ne în fața altora de pe aici și de pe mai departe!

Aud și citesc în presă despre tot mai dese sinucideri din spațiul românesc. Sunt cutremurat și încerc o mare durere. Mai de mult am citit că pe aici pe la noi ar fi cam 12.000 (doisprezece mii) de inși cu probleme psihice mai serioase. Cred că ar fi bine să ne îndreptăm cu atenție asupra lor prin diferite mijloace. Mai mare durerea este când unii tineri ajung la o astfel de stare gravă de a-și curma firul vieții. Este o stare extrem de gravă și alarmantă care trebuie să ne pună pe gânduri în modul cel mai serios.

Chemăm pe toți creștinii și pe toți preoții să-și îndrepte cu atenție, grijă și delicatețe pașii spre a rezolva după cât le stă cu putință și această mare alunecare de la credința în Dumnezeu. Sunt sigur că la baza dezechilibrului sufletesc stă mai ales lipsa de credință sau slaba credință în Dumnezeu. Cred că se suferă și de neînțelegere și lipsă de iubire. Este vorba, după câte înțeleg și de o înstrăinare. Când te simți *singur* în casa ta, în colectivul din care faci parte, în societate, când vezi că cei din jurul tău te părăsesc, te ignoră, sau mai mult te batjocoresc, ți se întunecă zarea și intri în neagra deznădejde.

Înainte și poate chiar atunci, pe loc, să intervenim, când vedem posomorârea sau tristețea cuiva și că-l scoatem din tulburare. Este ușor de cunoscut dacă suntem puțin atenți la ceea ce se întâmplă în jurul nostru. De câte ori sunt tulburat de ceva și asta deseori, este cineva care-mi spune să-mi schimb imaginea feței și a privirii și să zâmbesc că tare mai arăt urât când mă supăr. Și-atunci mă apucă hazul de vorba spusă și-mi alungă norii întunecoși.

O vorbă bună, o încurajare, un ajutor, o speranță, un sfat de inimă, acestea sunt bucuriile de care trebuie să ne împărtășim cu toții!

Stăruitor îndemn fac și pe această cale, ca cei care doresc să aibă o bucurie duhovnicească statornică, să-și facă drum grabnic spre scaunul Spovedaniei din Biserica slavei Sale unde omul se întâlnește la sfat cu Dumnezeu. Așa vom avea inimă curată și vom auzi, glasul Domnului: „Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu!“ (Matei 5,8).